

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เมื่อการหารือยังสวนผึ้งลูกขี้นพุด

โครงการวิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคกลาง

วุฒิ บุญเลิศ และ คณะ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.)

โครงการวิจัย ประวัติศาสตร์ท่องเที่ยวภาคกลาง

ເມື່ອກະເຫົວໜ້າສານພຶດລູກຂຶ້ນ

“...หนทางเดินถ้าไม่มีคนใช้อิทธิพลอยหนึ่งก็จะลบเลือน
ญาติพี่น้องถ้าไม่ไปมาหาสู่กันอิทธิพลอยก็จะไม่รู้จักกัน
เรื่องเก่าๆถ้าไม่นำมายังทิศไว้อิทธิพลอยคนก็จะลืม...”

ວິທີ ບຸລຸເລີຄ

ເສື່ອ ຄລັງນາຄ ສູງເຄຣມຈ ບຸລູເກຕູ

อมรรัตน์ ลีเพ็ญ สันติ พะจี

ຕຸລາຄມ 2546

เครือข่ายกะเพรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันตก
189 ม.1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
โทร/สาร (032) 395231, 01-0150075
W_boonlert@yahoo.com

คำนำออกกล่าว ความเป็นมา ความในใจ

งานวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น “ เมื่อจะเริ่มสานฝันลูกขึ้นพูด ” เกิดขึ้นในช่วงเวลาและเหตุการณ์ที่ทั่วโลกและสังคมไทยรู้จักจะเริ่มสานฝัน โดยผ่านทางเหตุการณ์ที่นักศึกษาพม่าและนักกรบกะเหรี่ยงฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า ที่เรียกกลุ่มตนของว่า กลุ่มกองทัพของพระเจ้าหรือ กอง卓าร์มี บุกเข้ามายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบูรี เมื่อวันที่ 24-25 มกราคม 2543 ซึ่งจะเริ่ม และพื้นที่ส่วนฝั่ง ที่ถูกนำเสนอด้วยสื่อต่างๆ ทำให้สังคมไทยรู้จักและกล่าวถึงกะเหรี่ยงสานฝัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อคนกะเหรี่ยงไม่เฉพาะแต่ในส่วนฝั่งเท่านั้น แต่ผลผลกระทบที่เกิดขึ้นถูกส่งต่อไปยังคนกะเหรี่ยงทั่วทั้งประเทศ คนกะเหรี่ยงถูกมองว่าเป็นคนโหดเหี้ยม อำเภอส่วนฝั่งถูกมองว่าเป็นพื้นที่อันตราย อีกเหตุผลหนึ่งที่ผู้ศึกษาตั้งชื่องานศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นว่า “ เมื่อจะเริ่มสานฝันลูกขึ้นพูด ” มาจากความในใจที่อยากระบอกกับผู้คนในสังคมว่า กะเหรี่ยงคือใคร มีเหตุการณ์อะไรที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงสานฝันเมื่อครั้งอดีต ที่ส่งผลกระทบมายังชุมชนกะเหรี่ยงสานฝัน ในปัจจุบัน และในอนาคต

ผู้วิจัยเคยพบเห็น รับรู้ เรื่องราวที่ “ คนนอก ” เดินทางเข้ามายังท้องถิ่นเพื่อศึกษาและวิจัย เรื่องราวของคนกะเหรี่ยงสานฝัน จากนั้นก็กลับออกไป ทิ้งไว้แต่เพียงรอยเท้าและความทรงจำ ของคนในท้องถิ่น ความในใจของ “ คนใน ” ก็คือ คนเหล่านั้นเข้ามายังเก็บเรื่องราวของคนในท้องถิ่น ไปทำอะไร คนท้องถิ่นจะได้อะไรจากการศึกษาของ คนนอกเหล่านั้น ในวันนี้ดูเหมือนว่า ฟ้าเริ่มตั้งลง แผ่นดินเริ่มสูงขึ้น เป็นวันฟ้าหลังฝนที่ท้องฟ้ามีสีเรืองรอง เมื่อนักวิชาการและผู้สนใจสนับสนุน การวิจัยได้เปิดโอกาสให้คนรากหญ้าได้มีพื้นที่ที่จะถูกเขียนถึงข้างกับนักวิชาการซึ่งเป็นคนภายนอกบันทึกงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ทั้งสองฝ่ายค้นพบองค์ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น รวมทั้งร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นโอกาสในการคืนองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น

ผู้ศึกษาวิจัยเป็นเพียงชาวบ้าน คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ที่เกิดและเติบโตในอำเภอสานฝัน มีบรรพบุรุษที่มี “ รักและราก ” ในชุมชนสานฝันมากกว่า 100 ปี ต้องขอบขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อาจารย์ ชูพันธ์ เกษมภรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสต์วิทยา โรมผู้ประสานงานโครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลาง ที่ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ “ ลูกขึ้นพูด ”

... หนทางเดินถ้าไม่มีคนใช้อีกหน่อยหนึ่งก็จะจบเลื่อน ญาติพี่น้องถ้าไม่ไปมาหาสู่กันอีกหน่อยก็จะไม่รู้จักกัน เรื่องเก่าๆ ไม่นำมาบันทึกไว้อีกหน่อยคงจะลืม... เป็นความจริงที่เดียวที่ สังคมกะเหรี่ยง เป็นสังคมที่ไม่มีการใช้หนังสือกันอย่างแพร่หลาย การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา

ต่างๆจึงปรากฏใน ท้า หรือ คำกลอน บทเพลง นิทาน ตำนาน ต่างๆ ประวัติศาสตร์ของประเทศที่ผ่านมาจึงเป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า จากอดีตจนถึงปัจจุบันกาลเวลาได้กลืนกินประชัญญู่รู้ท่องถินคนแล้วคนเล่า ในวันนี้ถ้าไม่มีบันทึกประวัติศาสตร์จากคนในต่อไปภายหน้าก็จะไม่มีประวัติศาสตร์ของคนท่องถิน

ศ.นายแพทช์ ประเวท วงศ์ ได้เขียนไว้ในทำหนังสือ ปูมประวัติศาสตร์มหิดลเพื่อประชาธิปไตยกล่าวว่า

“.....สังคมไทยเป็นสังคมพูดไม่ใช่สังคมเขียนและอ่าน สังคมซึ่งมีความจำสืบและผิดเพี้ยน เพราะการบอกเล่าจะได้เฉพาะบางแง่มุมอันสอดคล้องกับความคิดเห็นอารมณ์เป็นอันมาก แต่บันทึกประวัติศาสตร์จะทำให้สังคมมีความจำยาวนานและมีฐานข้อเท็จจริง ก่อให้เกิดปัญญาของสังคม และปัญญาของสังคมเท่านั้นที่จะทำให้เราลุดพันจากความติดขัดทางประวัติศาสตร์...”

อย่างไรก็ตามคงต้องยอมรับว่าในการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท่องถินที่ผ่านมานี้ คนในที่เป็นชาวบ้าน มีข้อจำกัดและความคาดหวังที่อาจต่างจาก คนนอกหรือนักวิชาการดังนี้

ความคาดหวังของนักวิชาการ (คนนอก) ความคาดหวังของคนท่องถิน (คนใน)*

- * มุ่งวิชาการและวิธีการที่ถูกต้อง * อย่างได้ข้อเท็จจริง แต่ขาดแหล่งความรู้และวิธีสืบสาน
- * ได้ข้อเท็จจริง * ยอมรับข้อเท็จจริงไม่ได้ในบางครั้ง
- * มีความรู้เป็นวิทยาศาสตร์แต่ขาดมิติสังคม * ขาดความรู้ทางวิทยาศาสตร์
- * มีทัศนคติเป็นผู้ถ่ายทอดมากกว่า เป็นผู้เรียนรู้ * มีภูมิปัญญาท่องถิน/มีความรู้สืบด้วยเข้ามาแบบผู้รู้
- * ไม่ชอบซึ่งกับกระบวนการมีส่วนร่วม * ไม่มีโอกาสสื่อสารร่วม
- * ใช้ภาษาวิชาการ * ไม่เข้าใจภาษาวิชาการ
- * ได้ผลงาน * ต้องการได้ใช้ข้อมูล

วุฒิ บุญเลิศ

และคณะ

กรกฎาคม 2546

* รศ.สุชาดา ชิตะจิตร วิจัยเพื่อคืนความรู้สู่ท่องถิน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.)

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่อง เมื่อจะเหรี่ยงสวนผึ้งลูกขี้นพูด โดยคนภายในที่เป็นคนท้องถิ่นนี้มีข้อจำกัดในองค์ความรู้และประสบการณ์ งานศึกษาวิจัยจะไม่สามารถดำเนินการได้โดยถ้าขาดความผู้ร่วมงาน อาทิ อาจารย์ สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ อาจารย์ เสรี คลังนาค นางสาว ออมรัตน์ ลีเพ็ญ ผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยากรท้องถิ่น หลายๆ ท่านอาทิ ลุง บุญ ธรรม คุ้งลึง กำนัน จีบ จน กำนัน สถา กัวฟู่ อีกทั้งเครือข่ายจะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและลิ่งแวดล้อมเขต ราชบุรี ที่ช่วยสนับสนุนด้านเครื่องใช้คือคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้คำปรึกษา ที่ช่วยเชื่อมต่อ ซึ่งทำให้นักวิจัยท้องถิ่นนี้ได้รับองค์ความรู้ และประสบการณ์อย่างที่ไม่มีโอกาส sama ก่อน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อท่านซึ่งจะขออนุญาตเอ่ยนามดังนี้ อาจารย์ ชูพินิจ เกษมณี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ ผู้ประสานงานโครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลาง ที่ได้เปิดพื้นที่และให้โอกาสแก่คณะวิจัยได้เข้าร่วมโครงการ อาจารย์ ฤทธิ์ เจริญครรชิ ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการฯ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับท่านอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีใจกรุณาถ่ายทอดความรู้อันมากมายแก่นักวิจัยท้องถิ่น ทางตรงผ่านทางเว็บไซต์และผ่านทางจดหมาย ทางอ้อมที่ผ่านทางงานเขียน อาทิ ดร. ชัยน์ต์ วรรธนภูติ ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์ รศ.ดร.ฉลอง สุนทร瓦นานิชย์ พศ.ดร.สุเทพ สุนทรเกสช อาจารย์ อรรถจักร สัตยานุรักษ์ อาจารย์ ยงยุทธ ชูแวน อาจารย์ สามารถ อาจารย์ วารุณี โอดสารามย์ และผู้เป็นแรงใจอีกท่านหนึ่งคือ นาทหลวง ประเสริฐ รุจิรัตน์ คุณพ่อเจ้าวัดฟ้า ติมา ห้วยคลุม รวมถึง พศ.อาจารย์ สุทธราท ที่ให้บริการแหล่งข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏหนึ่บ้านจอมบึง ราชบุรี

งานศึกษาวิจัยนี้จะสำเร็จและเกิดขึ้นไม่ได้โดยถ้าไม่มีนักวิชาการและผู้ที่ได้เอ่ยนามมาแต่ต้น และโดยเฉพาะการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ที่ มีดร.สีลาการณ์ บัวสาย ทั้งในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นผู้แทนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สว.) ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน ที่ได้ประคับประคอง อย่างระตุน ติดตาม พร้อมทั้งให้ข้อแนะนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักวิจัยท้องถิ่นสวนผึ้งมีความตั้งใจที่จะนำความรู้ ประสบการณ์ทั้งปวงที่ได้รับจากโครงการวิจัยถ่ายทอดและกลับคืนสู่ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามข้อผิดพลาด หรือความไม่สมบูรณ์ในงานศึกษาวิจัย ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น “เมื่อจะเหรี่ยงสวนผึ้งลูกขี้นพูด” ที่เกิดขึ้นจะด้วยเหตุประการใดก็แล้วแต่ ไม่ได้มาจากหรือ เกี่ยวข้องกับท่านที่ได้เอ่ยนามมาแต่ต้น ผู้วิจัยและคณะท่านนี้ที่เป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว

วุฒิ บุญเลิศ

สวนผึ้ง กรกฎาคม 2546

บทคัดย่อ

จะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดังเดิมกลุ่มนี้ที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิร่วมกับชนชาติมอญ พม่า และชนชาวสยาม จะเหรี่ยงได้เข้ามามีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์ชาติสยาม ทำหน้าตาด้วยเรือนสีบ่าขาว และเข้าร่วมเป็นกองกำลังในกองทัพอยุธยา ในต้นรัชสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงส่วนผึ้งถูกมองหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย ทำหน้าที่ดูแลด่านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบูรี หลังจากที่อังกฤษเข้ายึดครองดินแดนพม่า สยามและอังกฤษทำสนธิสัญญาทางการค้า กะเหรี่ยงส่วนผึ้งได้ทำหน้าที่ในการซื้อขายเขตแดนไทย - พม่า ระหว่างสยามกับอังกฤษ การปฏิรูประบบราชการในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทำให้กะเหรี่ยงส่วนผึ้งถูกดึงเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจราชสำนัก การค้นพบแหล่งแร่ดีบุกในชุมชนส่วนผึ้ง ทำให้ดินแดนส่วนผึ้งเป็นที่รู้จักและคนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาตักตวงทรัพยากรแร่ดีบุก แรงงานข้ามชาติจากจีนเข้ามาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดีบุก พ่อค้า คนพม่าและสยามใช้เส้นทางผ่านส่วนผึ้ง ในการค้าขาย สินค้าของป่าจากพื้นป่าต้นนาครีเป็นที่ต้องการของพ่อค้าคนจีนในเมืองราชบูรี กลุ่มคนลาภยวนเข้ามาค้าขายและเป็นเช่นสะพานวัฒนธรรมที่นำคนกะเหรี่ยงเรียนรู้วิถีสังคมไทย นับแต่ปี พ.ศ.2474 การศึกษาได้สร้างสำนักให้กะเหรี่ยงส่วนผึ้งมีสำนักในความเป็นคนไทย ระหว่างสังคมโลกครั้งที่ 2 กะเหรี่ยงในเขตมาริดทวายได้ถือภัยเข้ามายังส่วนผึ้ง ภายหลังได้จัดตั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เมื่อถูกรัฐบาลพม่าปราบปราจีนจึงได้ถอยร่นประชิดชายแดนไทยด้านตรงข้ามกับชุมชนส่วนผึ้ง ราชบูรีได้กลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่และกลุ่มชนกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง จึงสร้างความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงในพม่าเพื่อให้กองกำลังกะเหรี่ยงเป็นรัฐกันชน พรร同胞มิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้อาศัยพื้นป่าตัววันตากเป็นบ้านและป้อมปราการ อาศัยกะเหรี่ยงในพื้นที่เป็นแวงร่วม ราชบูรีจึงตัดสินใจส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้ามาช่วยชิงมวลชนโดยการ พัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรที่เข้ามาเพื่อบุกเบิกขยายพื้นที่การเกษตร และอาณาเขตที่กว้างไกล เป็นเหตุผลที่ราชบูรีประกาศจัดตั้งอำนาจส่วนผึ้ง สถาพทางสังคม ระบบการผลิต วิถีชุมชนดังเดิมของชาวกะเหรี่ยงจึงเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อรัฐบาลไทยเปลี่ยนนโยบายและปรับความสัมพันธ์กับราชบูรี ทหารพม่า เพื่อความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชนกะเหรี่ยงส่วนผึ้งได้รับผลกระทบจากนโยบายดังกล่าว เมื่อรัฐบาลทหารพม่าเข้ามาดักล้างกองกำลังและประชาชนกะเหรี่ยงในเขตมาริดทวาย ชาวกะเหรี่ยงสัญชาติพม่าได้อพยพเข้ามาอยู่ในสุนย์อพยพในเขตไทย เหตุการณ์นักศึกษาพม่าและกลุ่มกือดอร์มีเข้ายึดโรงพยาบาลราชบูรี ส่งผลกระทบในทางลบต่อภาพลักษณ์ของคนกะเหรี่ยงท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจ และการสูญเสียพื้นที่ทางเมืองการปกครองในห้องถิน กะเหรี่ยงส่วนผึ้ง ได้แสวงหาและสร้างพื้นที่ใหม่ทางสังคม ด้วยการสร้างเครือข่ายในห้องถิน ในการรื้อฟื้น สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีห้องถินของตน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำอกกล่าว	
ความเป็นมา ความในใจ	(๑)
กิตติกรรมประกาศ	(๓)
บทคัดย่อ	(๔)
สารบัญ สารบัญภาพ / แผนผังและตาราง	(๕-๕)
บทนำ	
การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น	(๑-๑๔)
บทที่ 1 กะหรี่ยงคือใคร	
ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม กะหรี่ยง	1
กะหรี่ยงความสัมพันธ์กับพม่า	21
ถิ่นที่อยู่ของ กะหรี่ยงในพม่า	27
กะหรี่ยงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับรัฐไทย	28
ความสัมพันธ์กะหรี่ยงกับล้านนา	33
ความสัมพันธ์กะหรี่ยง กับ อุฐยา	38
ถิ่นที่อยู่ของกะหรี่ยงในไทย	43
บทที่ 2 กะหรี่ยงส่วนผึ้ง	
สภาพทางภูมิศาสตร์	63
ภูมิหลังกะหรี่ยงส่วนผึ้ง การตั้งถิ่นฐานและการเคลื่อนย้าย	73
สังคมวัฒนธรรมกะหรี่ยงส่วนผึ้ง	
ความสัมพันธ์กะหรี่ยงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	82
ความสัมพันธ์กะหรี่ยงกับสิ่งหนืดธรรมชาติ ขวัญ ผี พุทธ	101
บทที่ 3 กะหรี่ยงส่วนผึ้งในยุค คนชายขอบ พ.ศ. 2325 -2444	
ความสัมพันธ์กับรัฐไทย	116
สถานการณ์ชายแดนไทย – พม่า ด้าน ส่วนผึ้ง ในยุค คนชายขอบ	118
เศรษฐกิจกะหรี่ยงส่วนผึ้งยุคคนชายขอบ	124
ความสัมพันธ์กับรัฐพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ	127
บทที่ 4 กะหรี่ยงส่วนผึ้งในยุค กรอบสังคมไทย พ.ศ. 2444 - 2511	
ความสัมพันธ์กับรัฐไทย	128

เศรษฐกิจสวนผึ้ง ในต้นยุคกรอบสังคมไทย	132
ความสัมพันธ์ ด้าน สังคม กลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา	138
ความสัมพันธ์กะหรี่ยงในพม่า	152
ความสัมพันธ์กะหรี่ยง (K.N.U) กับรัฐไทย	155
บทที่ 5 กะหรี่ยงสวนผึ้งในยุค ไทยตะนาวศรี พ.ศ. 2511 - ปัจจุบัน	
ความสัมพันธ์กับอำนาจราชสูตร	161
เสียงปืนแตกที่บ้านหุ่งกระถิน	166
เสียงปืนดับ ที่เทือกเขาตะนาวศรี	178
สถาบันพระมหากษัตริย์กับความมั่นคงในชุมชนกะหรี่ยงสวนผึ้ง	180
การปรับตัวและการดินรนของชาวกะหรี่ยง	183
การตั้งอำเภอ สวนผึ้ง	194
เศรษฐกิจบุก ไทยตะนาวศรี	196
ผลกระทบจากการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อชุมชนสวนผึ้ง	202
การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในสวนผึ้ง	205
ความสัมพันธ์กับรัฐพม่า	213
สถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า ผลกระทบต่อชาวสวนผึ้ง	220
บทที่ 6 อนาคตกะหรี่ยงสวนผึ้ง	
ผู้นำและเครือข่ายกะหรี่ยงสวนผึ้ง	230
กะหรี่ยงสวนผึ้งสำนักของความเป็นไทย	236
ภาคผนวก	
บทสรุป	238
ลำดับ เหตุการณ์ ชายแดนด้านตะวันตก และ ท้องถิ่น สวนผึ้ง	242
ลำดับ เหตุการณ์ กะหรี่ยงใน พม่า	247
รายงาน กำหนด ตำบลสวนผึ้ง ปี พ.ศ.2507 – 2546	249
รายงานข้าราชการที่รับตำแหน่งปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งและนายอำเภอสวนผึ้ง	252
การเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ และใช้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย	253
บรรณาธุรน / วิทยากร	260-269

บรรณานุกรม	260
-------------------	------------

สารบัญภาพ/ แผนผังและตาราง

1. กะเหรี่ยง จกอว' เชียงใหม่	1
2. หญิงสาว กะเหรี่ยง โผล่ ลำพูน	2
3. หญิงสาวกะเหรี่ยง กะยาห'	2
4. กะเหรี่ยง ปะโ้อหรือ ต่องซ'	4
5. ดร. ชานซีโพ ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงจกอว' ในพม่า	23
6. ผู้นำกะเหรี่ยงในพม่าเดินทางไปอังกฤษ เกราะเรื่องสถานะ	25
7. ขอบา อูจី Saw Ba U Gyi อดีตผู้นำของสหภาพกะเหรี่ยง	26
8. เจ้าครารัศมีพระชายในพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทายาทกะเหรี่ยงกะยาห'	35
9. พะວอ นายค่านกะเหรี่ยง แม่ล่ำเม่า เมืองระแหง	38
10. พระแก้วพระคู่บ้านคู่เมืองสังขละบุรี ร.๓ พระราชาท่านให้เจ้าเมืองกะเหรี่ยง	40
11. พระศรีสุวรรณศรี ทะเจียง โปรด เสด็จพันธุ' เจ้าเมืองสังขละบุรี	40
12. เจ้าน้อย กุศลวงศ์ ณ. เชียงใหม่ (ณ. ลำพูน)	45
13. นักบุญแห่งล้านนา ครุนาศรีชัย วัดบ้านปาง อำเภอสื้อ จังหวัดลำพูน	48
14. ภาพกะเหรี่ยงจิตกรรมอุโบสถวัดประตุสาร จ. สุพรรณบุรี	53
15. ภาพวัดกะเหรี่ยง จังหวัด เพชรบุรี สมัย ร.๕	60
16. ผู้หญิงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	73
17. ภาพกะเหรี่ยง จากหนังสือ สมุดราชบุรี	82
18. ไร่ข้าว ไร่หมุนเวียน	84
19. ทุ่งนากะเหรี่ยง โผล่ บ้าน ทุ่งแฟก	90
20. นวดข้าวโดยรอบนวดข้าว	93
21. นายพราณกะเหรี่ยง ขายนօแรด ร้านคนจีน บุนพรรคพานิช ที่ราชบุรี	96
22. พิธีเรียกขวัญผูกแ xen ใน เดือน หลาคอก (เดือนเก้า)	101
23. เครื่อง ใช้ในการเรียกขวัญเดือนหล่า คอก	102
24. ทับพีไม้ เครื่องหมายแทนลินที่ใช้เรียกขวัญ	104
25. การจัดทำทะเบิงหรืออัตร	112
26. พระเจดีย์ทราย	112
27. หลวงพ่อนวม วัดแจ้งเจริญ	113
28. ภาพจิตกรรมฝาผนังกะเหรี่ยงคนชายขอบ	116

29. ศาลเจ้าพ่อบ้านค่าวน (ค่าวนเจ้าชรัว)	117
30. เศษถ้วยชาม ที่บ้านบังกะม่า	118
31. หลวงพิทักษ์คริมตามตัว นายกแองค์ค่านผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	129
32. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) เทศกิจบาลณฑลราชบูรี	130
33. พระพุทธรูป Hin oon	131
34. เครื่องมือหวานหิน ยุคหินใหม่ก่อนประวัติศาสตร์	137
35. สถา ภาคีปอ มิชชั่นนารีกะเหรี่ยงโผล่ จากพม่า	147
36. โรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ	148
37. ช้างกะเหรี่ยงจากพม่าขายให้กะเหรี่ยงสวนผึ้ง	154
38. ครู ระเอิน เสรี ไทยกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	158
39. ผู้เจ้า เหล็ก บุญชูชิด กะเหรี่ยงโผล่ แก่นนำพรรคคอมฯ	164
40. ถนนสาย หมู่บ้านชัยป่า hairy พัฒนา - บ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2513	172
41. ภาพถ่ายทางอากาศหมู่บ้านกะเหรี่ยง ปี 2511-2514	172 ,173
42. จอมพล ถนน กิตติบุร นายกรัฐมนตรีทักษาย ผู้นำกะเหรี่ยง	174
43. กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เข้าเยี่ยม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช รัฐนายกรัฐมนตรี	175
44. คน กะเหรี่ยงเขี่ยมชนประบรมหาราชวงศ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	177
45. เอลิปคอมเตอร์ส่งคนป่วยไปโรงพยาบาลจังหวัดราชบูรี	178
46. อนุสรณ์สถานวีชนภาคกลางของนกรบกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย	179
47. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรม ราชินีนาถ และสมเด็จย่า เสด็จเยี่ยมชาว กะเหรี่ยงระหว่างปี 2509 – 2521	180-181
48. กำนัน ระเอิน บุญเลิศ	182
49. เอมมิลี บาร์ลามิชั่นนารี คณะอเมริกันแบปติส ชาวอเมริกัน	186
50. นาทหลวง ชาวดีโอ กับกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ภายในโนบสต์ที่ราชบูรี	191
51. วัดคากอลิกแม่พระฟ้าติมา ที่บ้านหัวยคุณ	192
52. เหมืองแร่ดีบุกในอำเภอสวนผึ้ง	199
53. รถยนต์บรรทุกแร่ เหมืองบ่อคลึง	200
54. กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ไปทดสอบฝ้าป่าที่วัดกะเหรี่ยงในเขตกะเหรี่ยงอิสระ KNU	214
55. รถบรรทุกไม้มีห่อน จากพม่าเข้ามาทางสวนผึ้ง พ.ศ.2535-2537	216
56. เส้นทางรถไฟสาย เย – ทวาย ระหว่างการก่อสร้าง ปี 2536 -2538	220
57. พลจัตวา โอลิเวอร์ พบ.กองพลน้อยที่ 4 ของ กะเหรี่ยง(KNU)เขตมะริด - ทวาย	221
58. วันที่ไฟลีหม่นที่ศูนย์อพยพบ้านถ้ำหิน	221
59. ลูกสือชาวบ้านกะเหรี่ยง	236

แผนผัง / ตาราง / แผนที่

60. แผนภูมิ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	6
61. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.เชียงราย	44
62. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.แพร่, ลำปาง,	45
63. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน ลำพูน	46
64. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.แม่ฮ่องสอน	47
65. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.เชียงใหม่	49
66. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.ตาก	51
67. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.กำแพงเพชร, สุโขทัย	51-52
68. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.อุทัยธานี	53
69. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.สุพรรณบุรี	54
70. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.กาญจนบุรี	58
71. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.ราชบุรี	59
72. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์	60-61
73. ตารางกลุ่มนบุคคลที่ทำการจัดให้เป็นผู้ที่ต้องพิสูจน์สถานะเพื่อลองรายการสัญชาติ ในอำเภอสวนผึ้ง	72
74. ตารางรายชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอสวนผึ้ง ในปี 2525	195
75. ตารางแหล่งเงินทุนในห้องถินในอำเภอสวนผึ้ง ปี 2524- 2525	198
76. ตารางรายชื่อเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้ง ปี พ.ศ.2525	201
77. ตารางรายชื่อบริษัททำไม้ขายแคน ไทย - พม่า จังหวัด กาญจนบุรี - ราชบุรี	217
78. แผนที่เส้นทางเคลื่อนย้ายของกะเหรี่ยง	21
79. แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงในพม่า	27
80. แผนที่ ถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงในไทย	43
81. แผนที่ภูมิศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ จ.ราชบุรี	64
82. แผนที่ พื้นที่สัมปทาน ไม้ในพม่า	215
83. แผนที่แนวท่อก๊าซไทย – พม่า	218

บทนำ

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นสำนัก และการแสดงออกของกลุ่มคนในท้องถิ่นเป็นหลัก เป็นประวัติศาสตร์สะท้อนทัศนคติของกลุ่มคน เกี่ยวกับอดีตของตนเอง ปฏิกริยาต่อสภาพแวดล้อม และผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และพัฒนาการทางวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชนรู้จักตนเอง เข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ส่งผลกระทบถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักรถึง ความสำคัญของประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษ เกิดความรักห่วงเห็นท้องถิ่นซึ่งเป็นมาตรฐาน ของตน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่บรรพชนได้ก่อเกิดสั่งสมและสืบทอดกันมาอันเป็นมงคลทาง วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จะต้องระดมมาใช้ในการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองและยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลาง กระแสของความทันสมัย จากผลกระทบของการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็วในปัจจุบัน

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

เพื่อต้องการศึกษาค้นคว้าภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสาย กะเหรี่ยง ในท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้งที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มายาวนาน ในกระบวนการศึกษาวิจัยที่ ผ่านมาชุมชนท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการวิจัย งานวิจัยที่ผ่านมาจังไม่สามารถตอบสนอง หรือหาทางออกในการนำเสนอปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าในการวิจัยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยคนที่เกิดและเติบโตในท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้วัยที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง น่า จะทำให้งานวิจัยนี้สามารถนำเสนอเนื้อหาและให้คุณค่าต่อสังคม เพื่อสังคมจะได้รับรู้ โดย เน-pane อย่างยิ่งหน่าวาระการ ทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ จะกำหนดนโยบาย ในการบริหารจัดการผู้คนในท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของท้อง ถิ่น ที่จะทำให้ท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ มีทางเลือกในการกำหนดทิศทางและอนาคต ของตนเอง

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นในกรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จึงเป็นวิธี หนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้มองย้อนกลับไปในอดีต เพื่อที่จะเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิด ขึ้นในชุมชนในปัจจุบัน ตระหนักรถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อก้าวสำคัญ ตอบสนอง แนวทางในการก้าวไปสู่อนาคตของชุมชนอย่างมีทิศทาง และ เป็นโอกาสที่ชุมชนจะระดม ทรัพยากรในท้องถิ่นที่เหลืออยู่ในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อร่วบรวมเก็บข้อมูล

ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตของชุมชนจะหรือไม่ส่วนผู้คนที่

2.เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และสำนึกร่วมกันของท้องถิ่นต่อประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม อีกทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

3.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นส่วนผู้ใดได้สร้างหรือเปลี่ยนแปลงต่อความสัมพันธ์ทางอำนาจทั้งภายในและระหว่างชุมชนกับรัฐอย่างไร

4.เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากสถานการณ์ด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยมาด้านcombeau

5.เพื่อเป็นการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกะเหรี่ยงส่วนผู้ต่อสาธารณะในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับอำนาจเจ้าของรัฐ

6.เพื่อให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีเอกสารและข้อมูลของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การบรรจุเนื้หาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

7.เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นนำผลงานการวิจัยไปกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวิถีชุมชน

คำาถามหลักในการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

1.เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์คือคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่นส่วนผู้ใด

2.เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและปัจจัยที่ก่อให้เกิดชุมชน

3.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายในท้องถิ่นและระหว่างชุมชนใกล้เคียง

4.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอำนาจเจ้าของรัฐ และระบบเศรษฐกิจภายนอกที่มีผลกระทบกับท้องถิ่น

5.เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและลั่งแวดล้อม

6.เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่าต่อท้องถิ่นส่วนผู้ใด

7.เพื่อศึกษาระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น

กรอบความคิด/ฐานความคิดที่ใช้ในการวิจัย

รศ.ครรศักดิ์ วัฒโนดม เมธิวิจัยอาสาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ให้แนวคิดและทิศทางของการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นว่า

....กระบวนการและทิศทางของการศึกษาวิจัย “ท้องถิ่นศึกษา(Locality based study)คือการเน้นในเรื่อง “พื้นที่(space)”แต่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม(cultural space) ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนที่ทำให้เกิดสำนึกร่วมกันในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ศึกษาประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นอันเป็นประวัติศาสตร์จากภายใน ไม่ใช่ที่ต้องค้นคว้าและวิจัยอย่างอย่างตัวยกัน อย่างแรกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น อันเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เรียกว่าในที่นี่ว่าประวัติศาสตร์โบราณคดี เพราะเป็นการศึกษาให้เห็นถึงความเก่าแก่ของท้องถิ่นจากหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ทั้งด้วยเอกสารและโบราณวัตถุ อย่างที่สองเป็นประวัติศาสตร์สังคมของกลุ่มนชนในชุมชนต่างๆที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน โดยเน้นจากกลุ่มนชนในปัจจุบัน ย้อนกลับไปยังคนรุ่นเก่า ว่าเคลื่อนย้ายมาจากไหน เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีความสัมพันธ์กันทางสังคมอย่างไร ข้อมูลทางสังคมดังกล่าวจะมีความสำคัญมาก...

การพื้นฟูสำนึกร่วมของผู้คนในสังคมท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นสิ่งที่คนภายในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมที่ออกแบบมาในรูปของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาแล้วหลายแห่ง.... รศ.ดรศักดิ์ วัลลิโภดม “ การวิจัยท้องถิ่นที่ควรเป็น ” (ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบูรี สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบูรี 2546)

“การลงไประดับนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมท้องถิ่นที่มีมวลชนเป็นตัวเคลื่อนไหว คือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นมวลชน..เป็นประวัติศาสตร์ที่คนภายในท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นจริง ซึ่งในที่นี่จะใช้คำว่า “ ประวัติศาสตร์จากภายใน ” (History from the Inside)...ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและdynamic เสมอ...ประวัติศาสตร์จากภายในมิได้แค่ความหมายทางข้อเท็จจริงจากข้อมูล แต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ประวัติศาสตร์แบบนี้จึงเกิดจากแรงสะท้อนทางความคิดของคนในสังคมซึ่งปรากฏในรูปของตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องปรัมปราแล้วแต่อีดี และการสัมภาษณ์สืบสานในปัจจุบัน... ” (นิตา สาระยา 2529:25,29-30)

“การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ: ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน ในที่นี่จะศึกษาสองระดับด้วยกัน ระดับแรก การศึกษาประวัติศาสตร์ความเปลี่ยนแปลงหรือการดำเนินอยู่ของชุมชน (ความสัมพันธ์ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภายนอก) ที่มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงสมบัติของชุมชน ระดับที่สอง ศึกษาความเปลี่ยนแปลง การสืบทอด การหลงลืม ของความทรงจำร่วมกันทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ กล่าวคือ ศึกษาการอธิบายประวัติศาสตร์ของชุมชน จากเดิมที่เคยมีประวัติศาสตร์ของตนเองแล้วถูกครอบจำกประวัติศาสตร์ชาตินิยมจนกระทั่งเปลี่ยนมาสู่ความพยายามที่จะรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ชุมชนจากมุนมองของคนในชุมชนเองที่นี่มาอีกครั้งหนึ่งในปัจจุบัน ” (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2545:3)

เมธิวิจัยอาชูโสอิกท่านหนึ่ง คือ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการหาพื้นที่ยืนของชุมชนที่อยู่นอกรัฐชาติ เพราะรัฐชาติทำให้เราอยู่ภายใต้กรอบที่เขากำหนดให้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาที่อยู่ร่วมกับผู้คนในชาติยืนอยู่ใน

พื้นที่รัฐชาติทั้งหมดหรือ หรือมีพื้นที่อื่นที่เข้าสร้างได้เองบ้าง โดยการแสวงหาผ่านการศึกษาทางประวัติศาสตร์ว่าในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาผู้คนที่หลากหลายในสังคมไทยฯยืนอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ของรัฐชาติตรงไหนบ้าง มีบางพื้นที่ที่อยู่นอกรัฐชาติ พื้นที่เหล่านี้คือพื้นที่ของความเป็นคน เพราะพื้นที่ของรัฐชาติก็คือพื้นที่ของการเป็นประชากร ทุกคนไม่อย่างเป็นเคราะห์ธรรมชาติ อย่างมีความเป็นมนุษย์เดียวโดยอุดมความต้องการได้บ้าง เป็นคำสอนหนึ่งที่เราอยากรีบเรียนรู้ ฉะนั้นทุกคนควรรู้จักกันกว่า ตรงนี้ควรทำบ่อบำบัดน้ำเสีย โรงไฟฟ้า ก็ไม่มีคร่าว่าอะไร เพราะว่ารัฐบาลก็ต้องการให้ทำมันทำในพื้นที่ที่เข้าไม่อยากให้อยู่ภายนอกได้พื้นที่รัฐชาติกำหนด เขาจึงแสดงพื้นที่ของเข้า และที่น่าสนใจคือเขาอยากรู้ว่า “เราจะอยู่อย่างเป็นคนอย่างที่เราต้องการไม่ได้หรือ ”

ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เรารู้ถึงความเคลื่อนไหวหล่านี้ ประวัติศาสตร์ของการอยู่เป็นผู้เป็นคนอยู่กันอย่างไร ซึ่งความเป็นคนมีหลากหลายแบบมาก ต่างวัฒนธรรม ประเพณี ชาติพันธุ์ เพศ วัย ความต่างกันนี้นำมาซึ่งความหลากหลาย จำลองเป็นรูปแบบของการศึกษาได้หลายแบบ

“.....การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่อาจสมบูรณ์ในตัวมันเอง แต่ต้องศึกษาจากด้านของการติดต่อสัมพันธ์กับท้องถิ่นและสังคมอื่นด้วย เพราะประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของความเคลื่อนไหวทางความคิดที่มีการขัดแย้ง การต่อสู้ การครอบงำ การแลกเปลี่ยนและการผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา ปัญหาอยู่ที่ว่า การเคลื่อนไหวดังกล่าวต้องอยู่บนพื้นฐานของอะไร และมีเงื่อนไขและบริบทอย่างไร หากทำความเข้าใจในประเด็นนี้ได้ก็จะช่วยให้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีพลังต่อการผลักดันการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ยอมรับศักยภาพของท้องถิ่นมากขึ้น โดยผู้เขียนเสนอว่า น่าจะเริ่มต้นด้วยการสังเคราะห์แนวคิดต่างๆข้างต้น และประมวลข้อมูลนี้มาเป็นแนวทางการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในมิติวัฒนธรรมซึ่งมีวิการที่หลากหลาย ”(อันันท์ กาญจนพันธุ์ 2538 :11)

อาจารย์ อันันท์ กาญจนพันธุ์ “ได้จัดแบ่งรูปแบบการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น(Local History) 5 รูปแบบคือ

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากภายใน
2. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของการปรับตัวกับระบบนานาชาติ
3. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์ภายใน
4. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก
5. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ในการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนจะเรียกว่าส่วนผู้ดูแลชั้นปูด ผู้วิจัยได้ใช้แนวทาง ที่ ดร.อันันท์ กาญจนพันธุ์ ได้แบ่งไว้ คือการศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งมีแนวคิดดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก ต้องแยกให้เห็นว่าในความสัมพันธ์กับภายนอก เวลา ที่ใช้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง พุคถึงเวลาเปลี่ยนผ่าน คือเปลี่ยนจากช่วงหนึ่งไปอีกช่วงหนึ่ง เรื่องมิติของเวลาต้องให้ความสำคัญว่าเป็นกระบวนการที่กำลังเปลี่ยน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ภายนอกเป็นเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนผ่าน ไม่ใช่ยุคสมัยตายตัว ในเรื่องของ หน่วย จะมองการตอบโต้ของสองชนชủngคือชุมชนกับเมืองไม่ได้ ต้องมองข้ามความเป็นชุมชนกับเมืองไป เป็นความสัมพันธ์ข้ามหน่วยไม่ติดเชือดอยู่ในหน่วยเพราหน่วยไม่ใช่องค์กรที่ติดต่อกันหน่วยมีการซ้อนไปซ้อนมา แต่ต้องเน้นความสัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์มีหลายแบบ แนวคิด ต้องเอาความคิดเชิงซ้อนมาใส่และใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามว่าความสัมพันธ์ที่มีอยู่เป็นอย่างไร อาจไม่ได้หมายถึงความขัดแย้ง อาจเป็นการเรียนรู้จากกันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนก็ได้ ถ้าขัดแย้งในการมีพื้นที่ที่จำกัดอย่างในความสัมพันธ์ว่า ขัดแย้ง มันอาจจะเป็นความสัมพันธ์ทางเลือก เช่น การเลือกใช้ เลือกที่จะเรียนรู้

2. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างพื้นที่ต่างๆ ของพื้นที่ท้องถิ่นกับพื้นที่ชนิดอื่นๆ ที่ท้องถิ่นเหล่านั้นดำรงอยู่ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในแง่ของ เวลา เป็นการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย การเปลี่ยนผ่านที่มียุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ในแง่ของ หน่วย เป็นการมองแบบข้ามหน่วย การมองข้ามหน่วยอาจความสัมพันธ์จะไร เป็นตัวอธิบาย และในแง่ของ แนวคิด เป็นเรื่องของการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากขึ้น การผสมผสานทางชาติพันธุ์ การสร้างความหมายใหม่ การแสดงอัตลักษณ์ใหม่ มีการควบคุม การกำหนด การถูกระบอบจำกัดภายนอกสูง และความสัมพันธ์นี้ไม่ใช่แค่รัฐชาติอย่างเดียว แต่รวมไปถึงระบบโลก ซึ่งมีการครอบจำกัดทางวัฒนธรรมอุปกรณ์ในรูปของระบบ ดังนั้นกระบวนการเคลื่อนไหวของคนในท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ การแสดงตน

ดร.อานันท์ กัญจนพันธุ์ ข้อเสนอแนะในการประชุมเสริมสมรรถนะ นักวิจัย กลุ่มโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 7-8 ก.ค. 44 ณ นครปฐม (กุลวุดี เจริญศรี อดุลจาณ์สีวงศ์)

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนจะเหรี้ยงส่วนผึ้ง เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนวิธีการดำเนินงานร่วมกัน เน้นให้ได้เรียนรู้จากกระบวนการค้นหาข้อมูลในอดีตของตน เองให้ได้มากที่สุดจากการสัมภาษณ์ มีกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลภายนอกโดยนักวิจัย ท้องถิ่นและนักวิชาการจากภายนอก เพื่อให้มีกระบวนการในการทบทวนวิเคราะห์เรื่องราวในอดีตของท้องถิ่น และได้บันทึกตรงจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง กระบวนการวิเคราะห์เรื่องราวใน

อดีตของท้องถิ่นจะศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชน รวมทั้งลิ้งหนึ่งอธิรัมชาติ เป็นความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญา ความรู้ เทคโนโลยีพื้นบ้าน และวัฒนธรรมต่าง ๆ และปัจจัยภายนอกได้แก่คน หรือองค์กรภายนอก ทั้งรัฐ และเอกชน นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งค่านิยมของสังคม

กระบวนการศึกษาวิจัย ขอบเขต/ พื้นที่ศึกษา

ขอบเขตช่วงเวลา 105 ปี โดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2438 - 2543 โดยแบ่งช่วงระยะเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือระหว่างปี พ.ศ 2438 - 2500 เป็นช่วงศึกษาในประเด็นการตั้งชุมชนและวิถีชุมชน ในอดีต พ.ศ.2500-2543 เป็นช่วงที่รัฐเริ่มมีนโยบายในการพัฒนาแนวใหม่ซึ่งมีผลต่อชุมชนทั่วประเทศ

การเลือกพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ได้เลือกชุมชนคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง 5 หมู่บ้านหลักที่มีอายุ ไม่น้อยกว่า 100 ปี 3 หมู่บ้านคือ บ้านสวนผึ้งที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านคนลาวยวน หมู่บ้านบ้านบ่อ ที่เป็นศูนย์กลางการปกครองของกะเหรี่ยงสวนผึ้งในอดีต เป็นที่ตั้งของตำบลสวนผึ้ง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสวนผึ้งที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน บ้านทุ่งแฟก หมู่บ้านที่ชาวกะเหรี่ยงยังมีคนทำงานในปัจจุบัน และอีก 2 หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ของกรมป่าไม้ ตั้งอยู่ประชิดติดชายแดนไทย – พม่า คือหมู่บ้าน บ่อหัว และบ้านหัวยน้ำหนัก ที่มีทั้งกะเหรี่ยงโอล่วและกะเหรี่ยงจกอว์ ทั้งสองหมู่บ้าน ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับฝ่ายรัฐบาลทหารพม่าในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งหมู่บ้านอื่นๆ ในพื้นที่เขตวัฒนธรรมกะเหรี่ยงในกิ่งอำเภอ บ้านคา คือบ้านโป่งกระทิง บ้านยางหักในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

คณะกรรมการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนักวิชาการจากนอกชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ศึกษางาน ซึ่งจะนำไปสู่จิตสำนึกร่วมของชุมชนให้เห็นคุณค่าและตระหนักรถึงความสำคัญของอนาคตชุมชนจึงได้กำหนดคณะกรรมการวิจัยดังนี้

คณะกรรมการวิจัยจากคนภายในพื้นที่ 4 คน นอกพื้นที่ 1 คน

1. นาย วุฒิ บุญเลิศ หัวหน้าโครงการ เป็นผู้ที่เกิดและอยู่ในพื้นที่ 48 ปี เชื้อสายไทยกะเหรี่ยง มีอาชีพทำนา

2. นาย เสรี คลังนาค อาจารย์ 3 ระดับ 8 อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ เป็นเบยของกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นผู้ที่เห็นเหตุการณ์และอยู่ในโไมงยามของความเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากกว่า 41 ปี

3. นาย สุรศรี บุญเกตุ ปริญญาโท สิ่งแวดล้อม อาจารย์ 2 ระดับ 7 ข้าราชการครูเป็นอาจารย์สอนวิชาสังคมศึกษาโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อยู่ในพื้นที่ วิจัย 20 ปี ความคาดหวังก็เพื่อจะ

เป็นแก่นนำในการนำข้อค้นพบทจากการวิจัยไปสู่สถานศึกษา เพื่อขยายผลไปสู่การกำหนดและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

4. นาย สันติ พะจี ปริญญาทรี คริสตศาสนศาสตร์ เป็น เยาวชน ผู้นำศาสนาคริสต์ในท้องถิ่น

5. นางสาว อัมรัตน์ ลีเพ็ญ ปริญญาโท ประวัติศาสตร์ นักวิชาการที่เป็นคนภายนอกเป็นผู้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากภายนอกชุมชนกลับมาสู่ชุมชน

การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ในการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้นจากส่วนกลาง เป็นบทบาทของนักวิจัยจากภายนอกคือนางสาว อัมรัตน์ ลีเพ็ญ ได้รับรวมเอกสารจากหัวชิรัญญา ข้อมูลจากหัวสมุควรชิรัญญาเป็นเอกสารที่บันทึกขึ้นระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 ไม่พบหัวข้อหรือประเด็นที่ระบุถึงกระแสเรื่องสวนผึ้ง โดยตรง แต่จะมีเหตุการณ์ที่กล่าวถึง “ด่านชายแดน” และ “ชาวด่าน” ด้านตะวันตกของเมืองราชบูรี ซึ่งเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า ด่านชายแดนด้านนี้มีผู้คนอาศัยอยู่ ภาพของ “ชาวด่านชายแดน” เริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งหัวเมืองชายแดนด้านตะวันตก 7 หัวเมือง ที่เกี่ยวข้องกับชาวยะหรี่ยง ละว้า ในสมัยรัชกาลที่ 3 – 4 เมื่อถึงรัชสมัยรัชกาลที่ 3- 5 จึงพบหลักฐานที่ทำให้ทราบว่า ชาวด่านชายแดนด้านตะวันตกนี้ คือ ชาวยะหรี่ยง ที่ถูกแต่งตั้งเป็น นายกองด่าน มีตำแหน่งเป็น หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์

เอกสารจากกองหอดจดหมายเหตุ ห้องสมุดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมโภคภิจ กระทรวงอุตสาหกรรม ประเด็นที่พบที่เกี่ยวข้องกับกระแสเรื่องสวนผึ้ง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ การกำหนดเขตแดนไทยกับพม่า ความมั่นคงหลังปี พ.ศ. 2475 ในประเด็นการเคลื่อนไหวของพระคอมมิวนิสต์ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน พ.ศ. 2481 ปัญหาที่พบคือการห้ามใช้เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหายาเสื่อมระหว่างไทยกับพม่าและเอกสารเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์

เอกสารที่นักวิจัยจากภายนอกค้นพบที่กล่าวถึงชาวยะหรี่ยงสวนผึ้ง จากกองหอดจดหมายเหตุคือ บันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดาวุช ที่กล่าวถึงการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านยะหรี่ยงสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2444 การค้นพบเอกสารและข้อมูลบันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดาวุช ของนักวิจัยจากภายนอกเปรียบเสมือนการค้นพบลายแทง ที่จะนำไปค้นคว้าวิจัยท้องถิ่นได้กลับไปสู่คืนทรัพย์สมบัติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษชาวยะหรี่ยงได้ฝังไว้ นำความยินดีแก่คนในท้องถิ่น นี่คือการมีส่วนร่วมระหว่างคนในและคนนอก และเป็นการคืนความรู้สู่ท้องถิ่น ของนักวิจัยจากภายนอก

ผู้วิจัยท้องถิ่นขอขอบพระคุณที่ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบูรี ให้ถ่ายเอกสารสำเนา สมุดราชบูรี ซึ่งเป็นเอกสารที่มีผู้ศึกษาและวิจัยกระแสเรื่องใช้อ้างอิงมาช้านาน และข้อมูลจากเอกสารของห้องสมุดโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา เอกสารสมุดทะเบียนนักเรียนเล่มแรกของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ปี พ.ศ. 2499 นอกจากจะเป็นเอกสารบันทึกการเดินทางที่ มิสเตอร์ เอช วาริทันสมิธ ชาวอังกฤษ ที่ได้ไปยังบางจังหวัดทางตะวันตกเฉียงใต้

ของสยาม ,ห้าปีในสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ.2438 ที่เป็นบันทึกการเดินทางเข้ามาสำรวจการทำเหมืองแร่ในสวนผึ้งของชาวต่างชาติคนแรก ที่กล่าวถึง สภาพภูมิประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง และชาวบ้าน รวมทั้งกิจกรรมเหมืองแร่ดินในตำบลสวนผึ้ง

นอกจาก ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูล เบื้องต้น และเอกสารขั้นรอง นักวิจัยยังได้ศึกษาภาพ กะเหรี่ยงจากแผ่นไม้แกะสลัก ที่วัดเจี้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี และภาพจิตกรรม ฝาผนัง วัดบางแก้วใหญ่ ตำบลแควอ้อม อำเภอเมืองพวฯ จังหวัดสมุทรสงคราม เอกสารสำนักพิมพ์ เมืองโบรามเพื่อหาร่องรอยของชาวกะเหรี่ยงในภาพจิตกรรม ซึ่งภาพจิตกรรมฝาผนังเปรียบเหมือน เป็นหน้าต่างอีกบานหนึ่งที่ทำให้เห็นร่องรอยความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในตะวันตกชัดเจนมากขึ้น

แหล่งข้อมูลจากเอกสารที่เป็นวรรณกรรม ที่กล่าวด้านรัตนโกสินทร์ เช่นสุนทรภู่ ในโคลง นิราศสุพรรณของสุนทรภู่ บทเสภา บุนช้างบุนแหน ที่กล่าวถึงคนกะเหรี่ยงในภาคกลาง เป็นเหมือน ภาพต่อ อีกชิ้นหนึ่ง เมื่อนำมาเชื่อมต่อกับหลักฐานที่เป็นภาพจิตกรรมฝาผนัง และ เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทำให้เห็นภาพของคนกะเหรี่ยงภาคกลางอันรวมถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒธรรมท้องถิ่นมีชีวิตชีวา

ในการสำรวจเอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกะเหรี่ยงสวนผึ้งพบว่าเอกสารที่กล่าวถึง กะเหรี่ยงสวนผึ้งดังนี้

1. โคลงนิราศ เมืองกาญจนบุรี บุนวนกิจ กาญจนบุรีศึกษา 2542 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กาญจนบุรี และโคลงนิราศ หัวสุภัตติกาลภัตติ (นาค) พระนามแห่งของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ได้เสด็จประพาสไทรโยคครั้งแรก ในปี พ.ศ.2416 โดยใช้เส้นทางจากเมืองราชบุรีผ่านแม่น้ำชุมชนกะเหรี่ยงที่บ้านด่านทับตะโก โคลงนิราศทั้งสองได้บรรยายถึง สถานที่ที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่คือบริเวณที่กลุ่มล้านนาภัย วิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงราชบุรี และผู้นำ นายกองด่านชาวกะเหรี่ยงได้เข้ามาพร้อมกับการถ่ายของป่าแด่พระองค์ ความสัมพันธ์ระหว่าง กะเหรี่ยงสวนผึ้งกับราชไทย

2. บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม Notes on a Journey to some of the South-Western Provinces of Siam, และ ห้าปีในสยาม (FIVE YEARS IN SIAM) โดยมิสเตอร์ เอช วาริงตันสมิธ เป็นบันทึกการเดินทาง เพื่อการสำรวจธรรมชาติวิทยาและhistory ของนาย H .Warington Smyth ซึ่งเข้ามารับราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 ในตำแหน่งรองเจ้า กรมโลหภัจและภูมิวิทยา กระทรวงเกษตรธาราธิการ ในปี พ.ศ. 2438 (ค.ศ.1895) H .Warington Smyth ได้เข้ามาสำรวจการทำแร่ในสวนผึ้ง ได้บรรยายถึงลักษณะภูมิประเทศ สัตว์ป่า การทำแร่ และ แหล่งแร่ บรรยายถึง วิถีชีวิตความเชื่อของชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สัมพันธ์ระหว่างประชากรชาวยา แคนไทยพม่า และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่นคนลาว และคนจีน ที่เข้ามาทำแร่ ได้ระบุชื่อหมู่บ้านและ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์คือ พระเจดีย์ หรือด่านพระเจดีย์สามองค์ใต้ นาย H .Warington

Smyth กล่าวว่าคนจะเหรี่ยงที่สวนผึ้งทำเรื่องบุกมานานแล้ว จึงกล่าวได้ว่าบันทึกการเดินทางของ มิสเตอร์ เอชาริงตันสมิธ เป็นเอกสารที่ชาวต่างชาติได้บันทึกถึงเรื่องราวของห้องถินสวนผึ้งเป็นครั้งแรกที่ทำการค้นพบ

3.บันทึกการตรวจราชการของพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์ภาณุช ปี พ.ศ.2443- 2444 (ร.ศ.119-120)
 เป็นเอกสารที่บันทึกเหตุการณ์การตรวจราชการของข้าหลวงเทศบาลณฑลราชบุรี พระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์ภาณุช (เจ็ก) จากรัฐบาล ที่เข้ามาสำรวจประชาราชชาวบ้านที่เหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพื่อสนับสนุนนโยบายปฏิรูประบบราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ข้าหลวงเทศบาลณฑล ราชบุรี ต้องการทราบจำนวนพลาเมืองที่เป็นคนจะเหรี่ยง ยังไง才ได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ผู้นำห้องถิน จากการเคยเป็นนายค่านายกอง มาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน บันทึกดังกล่าวบังได้บรรยายถึงสภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ผู้วิจัยห้องถินได้นำบันทึกการตรวจราชการของพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์ภาณุช กลับมาให้ชุมชนได้ตรวจสอบ โดยการสอบถามถึงชื่อผู้นำห้องถินและชื่อหมู่บ้านที่เอกสารได้กล่าวถึง ปรากฏว่าชื่อผู้นำห้องถินที่มีการระบุชื่อในเอกสารในครั้งนั้นมีตัวตนจริง

4.สมุดราชบุรี 2468 กล่าวถึง ชาวบ้านที่เหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ว่าด้วยเรื่อง วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย ลักษณะบ้านเรือน ภาษา และ การอพยพเข้ามาของชาวบ้านที่เหรี่ยงกาญจนบุรี ความสัมพันธ์กับรัฐไทย ภูมิหลังและที่มาของผู้นำชาวบ้านที่เหรี่ยงใน ตำแหน่ง พระศรีสุวรรณคีรี เจ้าเมืองสังขละบุรี จากการศึกษาเอกสารสมุดราชบุรี พบว่า เรื่องราวของกะเหรี่ยงใน สมุด ราชบุรี นั้น เป็นข้อมูลที่ได้จากกะเหรี่ยงในเขตกาญจนบุรีซึ่งวิเคราะห์ได้จากคำศัพท์ที่เป็นภาษาบ้านที่เหรี่ยง โผล่ในสมุดราชบุรี จึงสันนิฐานว่าก่อนที่ สมุดราชบุรีจะพิมพ์ออกมานี้ปี 2468 พระศรีสุวรรณ ทะเจียง โปรดฯ ที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงและเป็นเจ้าเมืองสังขละคนสุดท้ายที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอสังขละบุรี เรื่องราวของชาวบ้านที่เหรี่ยง, ประวัติสายตระกูลพระศรีสุวรรณคีรี, เรื่องราวเกี่ยวกับพระเจดีย์สามองค์, ที่สมุดราชบุรีได้กล่าวถึงพระศรีสุวรรณ ทะเจียง โปรดฯ พาชาวบ้านที่เหรี่ยงไปจัดสร้างให้คงตามขึ้นกว่าห้องเดิมในปี พ.ศ.2432 จึงคาดว่าพระศรีสุวรรณคีรี เป็นแหล่งข้อมูลให้แก่ “สมุดราชบุรี” และบัญช่วย ศรีสวัสดิ์ “ชาวเขาในไทย” ผู้บุกเบิกงานเขียนเรื่องชาวเขาในประเทศไทยยังได้อ้างถึงกะเหรี่ยงในสมุดราชบุรี จากการศึกษา กะเหรี่ยง ในเอกสารสมุดราชบุรี พบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้เลื่อนไหหล่ายลงมาจากสังขละบุรี ผู้วิจัยห้องถินขอขอบพระคุณ พศ. อกรณ์ สุตรวาท สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ที่ให้ถ่ายสำเนาสมุดราชบุรี อันเป็นเอกสารที่ผู้ศึกษาและวิจัยเรื่อง กะเหรี่ยงใช้อ้างอิงมาช้านาน

งานศึกษาและเอกสารที่กล่าวถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปัจจุบัน

1.กะเหรี่ยง สารานุกรม เสธีรโภเศศ 2516 เสธีรโภเศศ ได้รวบรวมเรื่องของกะเหรี่ยงในสารานุกรมเล่มนี้ โดยมี นาย พูน ลินธุเสก อดีตศึกษาธิการอำเภอ จอมบึงเป็นผู้บันทึก โดยมีครุ

ระเอิน บุญเลิศ เป็นผู้ส่งผ่านเรื่องราวของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ให้แก่นาย พูน สินธุเสก ศึกษาธิการ อำเภอ ที่เป็นผู้บังคับบัญชา พบว่าภาพถ่ายชาวกะเหรี่ยงในสารานุกรม เป็นกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง บางกอกนั่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ในบทลำนำในสารานุกรม เสธียร โภเศศ เป็นภาษากะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง ในสารานุกรม เสธียร โภเศศ ได้มีการเรียกชื่อ กะเหรี่ยง โผล่ ว่า ปโว, สโจ (Scho) ซึ่ง เป็นคำเดียวกับคำว่า ชูว ที่กะเหรี่ยง โผล่เรียกตนเอง สารานุกรม เสธียร โภเศศ ยังกล่าวถึงตระกูล ของกะเหรี่ยงที่แยกออกเป็นสองฝ่ายคือตระกูลฝ่ายแม่คือ โผล่ และตระกูลฝ่ายพ่อคือกะหร่างหรือ จากวร สองคอล้องกับข้อมูลในงานวิจัยเมื่อจะเรียกสวนผึ้งลูกขี้มุด ที่เป็นบันทึกของ นาย ระเอิน บุญเลิศ กะเหรี่ยง ในสารานุกรม เสธียร โภเศศ จึง เป็นงานศึกษาเรื่องราวของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ที่ คนภายใน มีส่วนร่วมในการส่งผ่านข้อมูลให้แก่ เสธียร โภเศศ

2.ผู้ร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า บันทึกความทรงจำของ พระยาสุรพันธุเสนี ที่ มนัส จารยงค์ ลูกชายของพระยาสุรพันธุเสนี (อิน บุนนาค) ได้เรียนรู้เรื่องบันทึกของพระยาสุรพันธุญูดูกล่าวหา ว่ามีส่วนพัวพันกับกรณีกบฏในปี พ.ศ.2476 ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับรัฐ ไทยโดยผ่านทางสายสัมพันธ์ของครอบครัวผู้นำท้องถิ่นกับเทศาภิบาลณฑราชนบุรี ที่ให้ภาพ ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมป การปรับตัวของกะเหรี่ยงสวนผึ้งต่อสังคมไทยผ่านทางครอบครัว ของผู้นำท้องถิ่น

3.การรวบรวมและศึกษาประวัติความเชื่อในพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงจอมบึงและเขมราฐบุรี วิภา (เสนานาญ) กงตะนันทน์และ วรรณกรรมกะเหรี่ยงสวนผึ้งวีระวัชร ปั่นเขียน 2524 เป็นงาน ศึกษาวิจัยวรรณกรรมกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ทั้งสองท่าน เป็นผู้บุกเบิกงานศึกษาทางคติชนวิทยาในท้องถิ่นสวนผึ้ง

4.วิัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า เจิมศักดิ์ ปั่นทอง 2535 เป็นงานวิจัยโครงการร่วมกันระหว่าง กรมป่าไม้ ธนาคารโลก รัฐบาลญี่ปุ่น MIDAS AGRONOMICS CO., LTD และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีเจิมศักดิ์ ปั่นทอง เป็นหัวหน้าโครงการ ในกรอบศึกษา วิัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า ภาคกลาง โดย อนัญญา ภูชงคกุล นิพนธ์ พัพวงศ์ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาน้ำบ้านสวนผึ้งหนึ่งใน 3 หมู่บ้านของภาคกลาง ศึกษา ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน พัฒนาการและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของป่า เศรษฐกิจของหมู่บ้านและผลกระทบต่อป่า รัฐกับชุมชน เป็นงานวิจัยที่เสนอปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติใน ท้องถิ่น ผลกระทบจากนโยบายในการจัดการทรัพยากรของรัฐ และระบบเศรษฐกิจการเกษตรเพื่อ การส่งออก

5.สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี โภเศศ มีคุณ 2537 เป็นการศึกษาสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง ระหว่างปี 2535 – 2536 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครอบคลุมในการ

ศึกษาใช้ช่วงเวลา ก่อนปี พ.ศ.2533- 2536 เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในสถาบันครอบครัว การศึกษา สาธารณสุข ความเชื่อประเพณีท้องถิ่น ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง

6. กะหรี่ยงโพล่วง เขตวัฒนธรรมราชบูรี สภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านカラชาบูรี 2544 สุรินทร์ เหลือล้มย บรรณาธิการกิจ เป็นงานรวบรวมเรื่องราวของกะหรี่ยงราชบูรี กล่าวถึงภูมิหลังของกะหรี่ยงส่วนผึ้ง การอพยพเคลื่อนย้าย วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สุรินทร์ เหลือล้มยเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจศึกษาชาวกะหรี่ยง ได้ลงพื้นที่และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนกะหรี่ยงอย่างต่อเนื่อง

7. งานศึกษานิทานพื้นบ้านกะหรี่ยงส่วนผึ้ง บุญเทอด อmurmut โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา 2539 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2539 เป็นงานศึกษาในทางคดีชนวิทยาเป็นการสถานต่องานศึกษาของวิภา (เสนาณามุ) กงกนันทน์วีระวัชร์ ปั่นเขียน

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่น พีสมุนไพรชาวกะหรี่ยงส่วนผึ้ง สุรศรษฐ์ บุญเกตุ 2541 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นงานศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรที่ชาวกะหรี่ยงส่วนผึ้งใช้ในการรักษาตนเองในยามเจ็บป่วย

ในกระบวนการศึกษาตรวจสอบเอกสารและการใช้หลักฐานในการวิจัยคณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาและใช้หลักฐานที่เป็นเอกสารในท้องถิ่น เช่น สมุดทะเบียนนักเรียนเล่มแรกของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ปี พ.ศ.2499 เป็นเอกสารของโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2474 ที่บันทึกข้อมูลนักเรียน อาศีพ สถานภาพทางครอบครัว และชาติพันธุ์ของนักเรียน ในท้องถิ่นรวมทั้งเอกสารทางราชการของกรมที่ดิน คือแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ใบ ส.ค.1) เป็นเอกสารทางราชการที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้รายภูริได้ขึ้นทะเบียนการใช้ประโยชน์จากที่ดิน จากการรวบรวมเอกสารใบ ส.ค.1 พบร่วมกะหรี่ยงส่วนผึ้งได้เริ่มแจ้งการครอบครองที่ดินนับแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2498 เป็นต้นมา ภายหลังจากพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 ใช้มีนับตั้งแต่ในขณะนั้นมี นาย ตาม ไม้ บุญเลิศ เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง

การสำรวจพื้นที่ เพื่อกันหาหลักฐานทางทางโบราณคดีและโบราณวัตถุ จากคำบอกเล่าของคนผ่านมาในพื้นที่ ทำให้ทราบถึงสาเหตุการเคลื่อนย้ายที่อยู่ของชาวกะหรี่ยงในท้องถิ่นเนื่องจากการหนีโรคระบาดจนเกิดเป็นหมู่บ้านร้างหลายแห่ง ยังพบร่องรอยและเนินดินที่เป็นเจดีย์บริเวณอันเป็นที่ตั้งของค่ายชาวกะหรี่ยงในอดีต ที่มีการกล่าวถึงในประวัติศาสตร์ชาติในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พบร่องรอยหินขัดของมนุษย์ยุคโบราณ พนกหลังยาสูบดินเผาที่เชื่อว่าเป็นของชาวกะหรี่ยงที่ชาวบ้านเก็บรักษาไว้ พนเศษชามกระเบื้องเคลื่อนจำนวนมาก บริเวณหุบเขาที่บ้านบ่อ

ม่า บ้านไปปงกระทิพ กิงอำเภอบ้านค่า ที่ชาวบ้านเล่าว่าในอดีตเคยมีแม่ทพ.ไทยชื่อพระยาวุช ได้เข้ามาหลบซ่อนอยู่บนหุบเขาที่บ้านบังกะม่า ผู้วิจัยยังได้พบแผ่นไม้แกะสลักเป็นภาพคนกะเหรี่ยงเดินถากแบบหน้าไม่ที่วัดแข้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบูรี

เก็บรวบรวมภาพเก่า เป็นภาพพระสงฆ์ ผู้นำห้องถิน สถานที่สำคัญในอดีต เช่น โรมเรียนวัด เจดีย์ราย เสาหงส์ ภาพพระนกกะเหรี่ยงนำอared ไปขายให้กับพ่อเงินในเมืองราชบูรี ภาพช้างที่กะเหรี่ยงในพม่านำมาขายให้แก่กะเหรี่ยงส่วนผึ้งเพื่อนำเงินไปซื้ออาวุธต่อสู้กับพม่าฯ รวมทั้งภาพเหตุการณ์และกิจกรรมที่รัฐบาลส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้ามายังชุมชนส่วนผึ้งระหว่างปี 2511 – 2514 ต่างๆ ภาพเก่าเหล่านี้มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในการบุคคลนี้เพื่อหาร่องรอยของอดีต ในการรื้อฟื้นความทรงจำของผู้คนในห้องถิน และสร้างสำนึกร่วมของผู้คนในชุมชน

การจัดทำแผนภูมิต้นไม้ตระกูล เพื่อที่จะบุคคลน้ำ โคงและเจ้า คือ วงศ์, ตระกูล, ผ่า พันธุ์ ของคนในห้องถิน เพื่อดูความสัมพันธ์ของกลุ่มสายเครือญาติของคนในชุมชน ทำให้ทราบว่า กะเหรี่ยงส่วนผึ้งมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกันระหว่างกะเหรี่ยงโอล่วกนจกอร์ และกะเหรี่ยงใน กลุ่มน้ำตะนาวศรี ในพม่า มีการติดต่อสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงเพชรบูรี มีความสัมพันธ์ กับพี่น้องคน ชาวيان คนจีน และไทย มาช้านาน

การจัดทำแผนผังด้นไม้ตระกูลได้นำไปสู่งานจัดงานทำบุญระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับของ ชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านบ้านบ่อ ต.ส่วนผึ้ง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546 บรรดาลูกหลานที่มีชีวิตอยู่ ได้นำภาพถ่ายเก่าของบรรพบุรุษมาตั้งไว้ในงาน ลูกหลานที่อยู่รัฐจัดกระจายได้มีโอกาสนาพบ กัน ผู้หลักผู้ใหญ่ของแต่ละครอบครัวได้พื้นอีตเด่าให้ลูกหลานฟัง

การจัดทำแผนที่ชุมชน เพื่อต้องการทราบการตั้งชุมชน การเคลื่อนย้าย ชุมชนของชาว กะเหรี่ยงในส่วนผึ้ง ได้สำรวจแผนที่ที่หน่วยราชการทำไว้ และเปรียบเทียบกับแผนที่ชุมชน ที่ เยาวชนจัดทำขึ้น

การตรวจสอบและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากคณะวิจัยเป็นคนในพื้นที่จึง มองเห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าสัมภาษณ์ และทราบว่ากลุ่มเป้าหมายแต่ละคนมีจิตความจำถัดในการ รับรู้ที่จะเลือกจำและที่จะลืม กลุ่มเป้าหมายบางคนมีบทบาทต่อชุมชนทึ้งในอดีตและปัจจุบัน มี บางเหตุการณ์ที่ต้องการที่จะเปิด และมีบางเรื่องที่ผู้เล่าต้องการที่จะปิด บางเรื่องเป็นเรื่องที่ส่งผล กระทบกับผู้เล่าและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ในการสัมภาษณ์นั้นจึงเป็นทึ้งที่เป็นทางการ และเป็นการพูดคุยกับธรรมชาติโดยที่ผู้พูดคุยอาจจะไม่รู้ตัวว่ากำลังลูกสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์เพื่อที่จะได้ข้อมูลนั้นวิธีที่พูดคุยส่วนบุคคลและกลุ่มย่อยๆ ในวงสนทนาร 3-5 คน จะได้บรรยายกาศของความเป็นกันเองได้เนื้อหา ดีกว่าที่จัดแบบเวทีใหญ่ ที่เป็นทางการ เพราะใน เวทีใหญ่นั้นกลุ่มพูดคุยจะมีความเกรงใจกัน พบว่าคนกะเหรี่ยงส่วนผึ้งจะหลีกเลี่ยงในการแสดง ความคิดที่ขัดแย้งกันในที่ชุมชน ผู้น้อยยังมีความนับถือผู้ใหญ่

กลุ่มผู้ดูแลสัมภาษณ์ และผู้เข้าร่วมเวทีพูดคุย คือกลุ่มที่เป็นคนจะเห็นว่าเกิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่มีอายุระหว่าง 34 ปี – 86 ปี จำนวน 21 คน และยังได้ออกไปสัมภาษณ์นอกพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูล เรื่องเสื้อแก้วเสื้อหนอนที่บ้านเก่า อำเภอต่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องความเคลื่อนไหวของพระครุฑ์ในชุมชนจะเห็นว่า ที่อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

การเก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นเป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในชุมชน ในกิจกรรมที่คนในชุมชนออกแบบบทบาทของตนเองในพื้นที่สาธารณะ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกพื้นที่ ในงานพิธีเปิดอนุสรณ์สถานวีรชน ภาคกลางด้านตะวันตกของเหล่าบรรดาสายนักบุญของพระครุฑ์ในวีรชน ที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2545 เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณี สักการะหลวงพ่อ 悩み ที่ชาวจะเห็นว่าให้ความเคารพนับถือ ที่วัดแจ้งเจริญ ที่อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี และยังได้จัดกลุ่มพูดคุย ที่เป็นทางการ ในพื้นที่ จำนวน 6 ครั้ง

การจัดเวทีชุมชน

คณะวิจัยได้จัดเวทีชุมชน “ผู้เฒ่าเล่าขานลูกหลานจดจำ” ที่ บ้านทุ่งแฟกหมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี วัดถุประสงค์ในการจัด เพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยคืนสู่ชุมชน ให้ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงรู้จักประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเอง ให้เข้าใจสาเหตุ ปัจจัย ของความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้เยาวชนในสถานศึกษาได้เข้าใจถึงความเป็นมาของประเพณีท้องถิ่นและเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในชุมชน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก ประธานบริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ตำบลสวนผึ้ง ข้าราชการตำรวจภูธร ตำรวจ ต.ช.ด. ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำเยาวชน รวมทั้งสิ้น 47 คน กิจกรรมที่จัดในเวทีชุมชนดังหัวข้อว่า “สำนึกของความเป็นชาวยไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง” ประกอบด้วย กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม ในภาคกลางคืนมีการร้องเพลงและเป่าแคนกะหรี่ยง เล่า นิทานกะหรี่ยง การจัดแสดงภาพเก่าเล่าอดีต

เป้าหมายของการจัดเวทีใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากนั้น ผู้จัดมีเป้าหมายที่จะเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนในวัยต่างๆ ได้เข้ามาร่วมกิจกรรม ต้องการให้มีบรรยากาศของความใกล้ชิดกันระหว่างคน 2 วัยคือ ผู้เฒ่า และเยาวชน เพื่อเยาวชนจะได้เห็นคุณค่าของผู้เฒ่าที่เป็นผู้รู้ในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนอกจากนี้จากความรู้ที่ได้จากครูประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา เปิดเวทีให้สตรีได้มีพื้นที่แสดงบทบาทในการแลกเปลี่ยน ให้สตรีที่สูงอายุได้เล่าเรื่อง ร้องเพลงกะหรี่ยง นักวิจัยได้นำข้อค้นพบในการวิจัยกลับมาให้ชุมชนร่วมวิเคราะห์ เช่น ในสมุดราชบุรีก็กล่าวว่าคนจะเห็นว่าอยู่มาจากค่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ในเวทีพูดคุยได้ขอสรุปว่า กะหรี่ยงส่วนผู้ดูแล ดูเ渭 (ทวย) โดยเปรียบเทียบกับ สำเนียงภาษา เครื่องแต่งกาย และศาสนาความเชื่อ ท้องถิ่น และ

เดินทางเคลื่อนย้ายของชาวกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง ได้违เคราะห์เนื้อหาการสำรวจราชการและการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงของพระยาธรรมศักดิ์คานธ์ในปี พ.ศ.2444 พบว่า รายชื่อของผู้นำกะเหรี่ยงที่ระบุในเอกสารของทางการนั้นมีตัวตนจริง แต่ทางการเรียกชื่อไม่ตรงกับสำเนียงภาษาท้องถิ่นของกะเหรี่ยงส่วนผึ้งเหล่านี้เป็นต้น ได้นำภาพเก่ามาเล่าอดีต ในการจัดเวทีผู้จัดได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมเวทีใช้ภาษากะเหรี่ยงในการสื่อสาร เพื่อให้เยาวชนมีสำนึกรักและกล้าที่จะพูดภาษากะเหรี่ยงกล้าที่จะแสดงตนว่าเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง พบว่าร้อยละ 95 ของเยาวชนกะเหรี่ยง ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในการสื่อสาร ในชีวิตประจำวัน

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงต้องใช้องค์ความรู้ หรือ มีนักวิชาการจาก สถาบันที่เข้ามาเสริมหรือมีส่วนร่วมกับนักวิจัยในท้องถิ่น

บทที่ 1 กะเหรี่ยงคือใคร

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม กะเหรี่ยง

ในประเทศไทยคนกะเหรี่ยงถูกจัดให้เป็น ชาวไทยภูเขา ซึ่งมีความหมายว่ากลุ่มชาติพันธุ์ ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือมีบรรพบุณอาชัยอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษาและการดำเนินชีวิต ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว²

เซอร์ จอห์น บาริง (Sir John Bowring) อัครราชทูตอังกฤษที่เข้ามาเจรจาและทำสนธิสัญญากับประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้อ้างถึงบันทึกของพระสังฆราช ปลา เล กัวซ์ นาทหลวงในคริสต์ศานานิกายคาಥอลิกชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงว่า

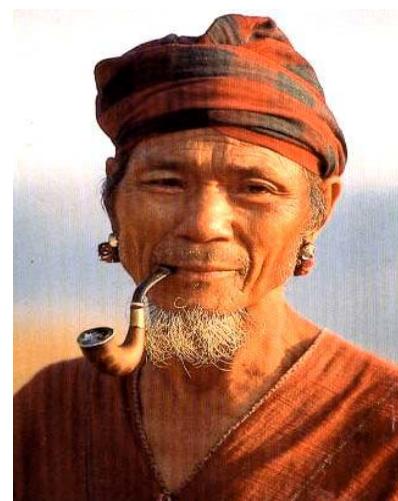
“ชาวกะเหรี่ยง เป็นชาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสยาม ก่อนที่คนไทยจะอยู่ร่นลงมาจากทางเหนือ มาสร้างบ้านแปลงเมืองอยุธยาหนึ่น ชาวกะเหรี่ยงต้องยอมเสียพื้นที่ และรับเข้าไปอยู่ตามภูเขา ทางทิศตะวันออก กับ ทิศตะวันตก และตั้งถิ่นฐานอยู่จนทุกวันนี้¹

การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ตามลักษณะสรีระวิทยากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มของโกลอยด์ใต้ (Southern Mongoloids) ในการจำแนกกลุ่มกะเหรี่ยงออกเป็นแต่ละสาขานั้น เช่น ใจว่าผู้จัดแบ่งใช้หลักเกณฑ์ของกลุ่มที่ใช้ฐานของภาษากะเหรี่ยงเป็นหลัก กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีอยู่ 4 เผ่าใหญ่คือ

1. กะเหรี่ยงเผ่า ที่เรียกต้นเองว่า จกอว์ หรือ ปกา เกอะ ญอ

Pgaz K nyau ชาวต่างชาติออกเสียงเป็น สกอว์ (Sgaw Karen) นักภาษาศาสตร์เรียกกะเหรี่ยง จกอว์ หรือ ปกา เกอะ ญอ ว่า นามาภยิน หรือกะเหรี่ยงพม่า กะเหรี่ยงจกอว์มีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กับพม่า เคียงอยู่ในที่ราบແຄบเมืองพุกามทางภาคเหนือของพม่า และเมืองตองอู ในภาคกลางของประเทศไทยนับแต่จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กะเหรี่ยงจกอว์ ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กะหร่วง การเรียกชื่อ กะเหรี่ยงจกอว์ ว่า กะหร่วง ปรากฏครั้งแรก ในเอกสาร สมุด ราชบุรี (พ.ศ.2468) ภาพ กะเหรี่ยง จกอว์ เชียงใหม่

² ภูมิการกำหนดสถานะของบุคคลบนพื้นที่สูง ส่วนการทะเบียนรายบุคคล กรมการปกครอง 2544

¹ เมืองประเทศไทยของสยาม ในสมัยรัตนโกสินทร์ น.66 นันทนา ตันติเวสส กรมศิลปากร 2542

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เรียกกะหรี่ยงผ่านนี้ว่า ย่างขาว เพื่อให้เข้าใจว่า เป็นคนละผ่ากับกลุ่ม กะยาห์ หรือ ย่างแดง ♦

2. กะหรี่ยงกลุ่ม ที่เรียกตนเองว่า ชูว หรือ โพล่ว (Phlow)

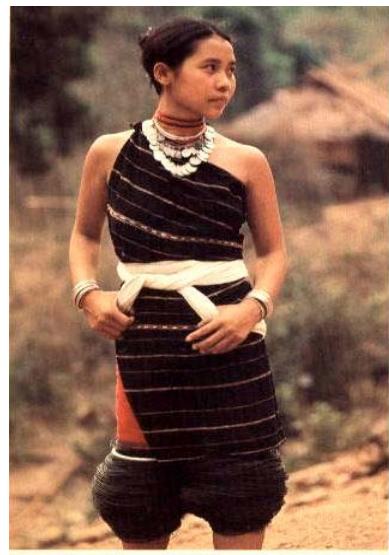
ชื่อ“ชูว” ♠ เป็นชื่อคั่งเดิมที่กะหรี่ยงโพล่ว เรียกชื่อผ่า ตนเอง คำว่า โพล่ว มีความหมายว่า คน หรือมนุษยชาติ พม่า เรียกกะหรี่ยง ชูว หรือ กะหรี่ยง โพล่ว ว่า เกอะเหยย์ໂປ່ງ คน โย หรือ ยวน อันหมายถึงคนล้านนาเรียก คน ชูว ว่า ย่างส่วย กะบาง บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เรียกกะหรี่ยงผ่านนี้ว่า ย่างกะເລອ♦ กะหรี่ยง จากวะเรียกกะหรี่ยง โพล่วว่า ໂປ່ງ ນັກພາຍາສາຕົຮຢັງ ເຮັດວຽກ โพล่วว่า ตะະເລງກະຍິນ หรือ กะหรี่ยงມອญเนื่อง ຈາກกะหรี่ยง โพล่ว มีความສັນພັນທີໃກລືຂຶດກັບຄົນມອญຊື່ອູ້ໃນ ທີ່ ຮານລຸ່ມທາງກາກໄຕ້ຂອງພມ່າ ໂພລ່ວຈຶ່ງໄດ້ຮັບອິທີພາຫງຸນ ສາສານາແລກພາຍາບາລີສັນສົກຄຸດຈາກໜ້າທີມອຸນ

หญิงสาว กะหรี่ยงโพล่ว ลำพูน

3. กะหรี่ยงกลุ่มที่เรียกตนเองว่า กะยาห์ Kayah

กะหรี่ยง โพล่ว และจากอว. เรียก กะหรี่ยง กะยาห์ ว่า บะແວ Bwe คนล้านนาเรียก กะยาห์ ว่า ย่างแดง พม่าเรียกว่า กะยินนี ซึ่งแปลว่า คนแดง³ กะยาห์ມีรัฐเป็นของตนเองเรียกว่า รัฐกะยาห์ มีเนื้อที่ 4,820 ตาราง ไมล์ เนื้อที่ ไกລ໌ເຄີຍກັບຈັງຫວັດແມ່່ອ່ອງສອນ ມີປະຊາກປະປາມ ສອງແສນກວ່າຄນ ມີເມືອງຄອຍກ່ອ หรือ ກັນຕຽດເປັນ ເມືອງຫລວງ ທຶກຕະວັນອອກຂອງ ຮູ້ກະยาห์ ຕິດກັບ ໄກຍດ້ານຈັງຫວັດ ແມ່່ອ່ອງສອນ ທຶກແໜ່ອຕິດຮູ້ໄທໃໝ່ ທຶກໄຕ້ຕິດຮູ້ກະหรี่ยง Gordon Young(1974) ກລ່າວວ່າມີກະยาห์ຈຳນວນ 15 ພັນ໌ນ້ຳນ້າ ປະຊາກປະປາມ 1,000 คน ອາຄີຍອູ້ໃນ ພື້ນທີ່ອາກເນືອມເມືອງ

หญิงสาว กะหรี่ยง กะยาห์

♥ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาติในเชียงราย น.190 ส.น.พ. ศยาม 2547

♠ กะหรี่ยง โพล่ว อ.สี๊ จ.ลำพูน อ.สอด จ.เชียงใหม่ อອກເສີຍ ชູວ ເປັນເສີຍ ຈົວ

♦ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาติในเชียงราย น.217 ส.น.พ.ศยาม ม.ค.2547

³ เพลงในถ้ำ “กะเรนนີ້ເພື່ອນນ້ຳນັ້ນຳຕະວັນຕົກ” ບາທຄວາມໂດຍ ເພື່ອນໄຮ້ພຣມແດນ ນ. 1-12 ອັນຮິນທີ ນຸ້ມ ເຫັນເຕອຮີ ຈຳກັດ ກຽງເທິພາ 2545

อำเภอ บุนยาน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในประเทศไทยมีภาษาที่ ยังมีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่อย่างไปอีก หลายกลุ่มเช่น

1. ผ่า กะยาห์ ลิย พyu คนทั่วไปรู้จักในชื่อของ กะยาห์ กะหรี่ยง โผล่วและจากอวีรียก บัว Byhwe , Bwe

2. ผ่า ปูน พม่าเรียก มะนูะนะอ, เป็นกลุ่มย่อยของ บัว Byhwe อุบัติโดยสูงทางตะวันตกของรัฐ กระนนี

3. ผ่า เกคู หรือ ภาษาพม่าเรียก ยินบอร์

4. ผ่า กะยัน (kayan) ไทยใหญ่ เรียก ประด่อง หรือ กะหรี่ยงค oyawa ได้อพยพมาจากรัฐกะยาห์ใน พม่าเข้ามาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเมื่อปี พ.ศ.2527 ในสถานะของผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบระหว่าง ทหารรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะหรี่ยงกะยาห์ กลุ่มนักธุรกิจท่องเที่ยวรวมกับเจ้าหน้าที่จังหวัด แม่ฮ่องสอน ได้นำประด่อง หรือ กะหรี่ยงค oyawa เข้ามาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผู้ศึกษา(วุฒิ บุญเลิศ)ได้เปรียบเทียบภาษากะหรี่ยงกะยัน กับกะหรี่ยงจกอ้ว และกะหรี่ยง โผล่ว ในประเทศไทย พบว่ามีคำศัพท์หลายคำที่ใช้ ตรงกัน เช่น คำเรียก สุกร ไก่ พ่อ แม่ ทำ ลูก มาก ใหญ่ เล็ก ไป เป็น ค่า ดิน ฯลฯ ♦ ผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยว่า กะยันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะหรี่ยงสาขาหนึ่งตามที่ นักภาษาศาสตร์ได้ จัดทำแผนภูมิให้อยู่ในกลุ่มภาษากะหรี่ยง

5. ผ่า ปะกู เรียกและมองตนเองว่าเป็นกระนนี

6. ผ่า เกนา พม่าเรียก กะหรี่ยงพyuอยู่ระหว่างรัฐกระนนีกับรัฐฉาน

7. ผ่า ตาละยา ไทยใหญ่เรียกยางตาลาย พม่าเรียกยินเตเล

8. ผ่า ลาห์ต้า หรือ ชาเยน

จิตรา ภูมิศักดิ์ กล่าวถึงภาษากะหรี่ยงยางแดงที่ถูกชนชาติอื่นที่ถือตัวว่าเจริญกว่า ดูถูกเหยียดหยามมา ชั่วระยะเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ดังปรากฏในคำจมของพญาพรหมซึ่งกล่าวว่าคัดค้านการที่ตน เองถูกดูถูกดูแคลนว่า

แต่เมื่อขาไพร่น้อย ก็หากใช้คน บใช้สัตว์หน้าขัน กินหมาด บใช้ข้าหมุ่ยางแดงบได้แตงจับยับ มา จากตับ(ทับ)เรียงจัน

เมื่อพม่าได้รับเอกสารจากอังกฤษ พากยังแดงได้แสดงวิญญาณมนุษย์ของเขารอกมาตั้งรัฐเป็น รัฐหนึ่งในสหภาพพม่าคือรัฐกะยาห์ ชนชาติที่ไม่เคยถูกเหยียดหยามและถูกกีดกันมิให้เป็นคนนั้น ไม่สามารถรู้ซึ่งได้ดอกว่าคำว่า “คน” มีความหมายสักเพียงใด

“คน” คำนี้ก็วนสร้างทรง คนต้องคงคุณค่าในนั้นนิรันดร์การ⁴

♦ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะหรี่ยงกะยัน สมทรง บุรุษพัฒน์, สrin ya คำเมือง 2542

⁴ ความเป็นมาของ คำ สยาม ไทย ลาว และขอม น.318 จิตรา ภูมิศักดิ์ ส.น.พ.สยาม 2535

4. กะเหรี่ยงกลุ่มที่เรียกตนเองว่า เพ่า ปะโ'o (Pa-O) ต่องซ္ญံ

กะเหรี่ยง鄱ล่ว และกะเหรี่ยงจากอ้ว รวมทั้ง คนพม่า และไทยใหญ่ เรียก ปะโ'o ว่า ต่องซ္ญံ(Taung su) ซึ่งเป็นภาษาพม่าที่แปลว่า คนภูเขา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 อธิบายว่า ต่องซ္ญံ เป็นชนชาติกะเหรี่ยงหรือยางพວกหนึ่ง และกล่าวถึงคำว่า กุลา หรือ กุหลา หมายถึง ชนชาติ ต่องซ္ญံ และไทยใหญ่ นักภาษาศาสตร์ได้รวมเอา ปะโ'o เป็น กะเหรี่ยงอีกสาขาหนึ่ง โดยยึดถือเอกสารใช้ภาษา ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปะโ'o อาศัยอยู่ในพม่า บริเวณรัฐ คาเร็นนี เมืองตองอู สะเต็ม มาฉะดำเนิง พาอ่าง รัฐกะเหรี่ยง เมื่อพระเจ้ามนูหะกษัตริย์มอญได้เสียเมืองแก่พระเจ้าอนรรษาแห่ง เมืองพุกาม พวกปะโ'o ได้อพยพเข้าไปอยู่ตามเมืองเขาเบิน

ในพงศาวดารพม่า กล่าวถึง ต่องซ္ญံ ว่าเป็นกะเหรี่ยงเพ่าปะโ'o อาศัยอยู่เมืองสะเต็ม(จังหวัดสะโ多了) ด้านตะวันออกสุดของพม่าระหว่างอ่าวเบงกอล และประเทศไทย นับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษากะเหรี่ยง พสมพม่า ลักษณะผิวสีของคนปะโ'o มีผิวคล้ำ ขนคิ้วดก ภาษาปะโ'o พสมทั้งกะเหรี่ยง และพม่า มีภาษากะเหรี่ยงเป็นพื้น* ปะโ'o เป็นกลุ่มชนที่ชอบค้าขายได้เรื่่อนค้าขายไปในดินแดนต่างๆ จึงเป็นที่เป็นที่รู้จักของคนสยาม ลาว เบนร สินค้าที่ปะโ'o นำมายาเป็นสินค้าจำพวก เครื่องทอง เงิน ผ้าไหม เครื่องประดับ สินค้าที่ปะโ'o ซื้อกลับไปพม่าคือ ช้าง งาช้าง วัว ควาย เทศุที่การค้าขายของปะโ'o เพื่องฟุเนื่องจากได้รับอภิสิทธิ์ด้านการค้า

กะเหรี่ยง ปะโ'o หรือ ต่องซ္ญံ

ตามสนธิสัญญาบรรหาริ่ง พ.ศ.2398 เนื่องจากกุลาหรือ ปะโ'o เป็นคนในบังคับของอังกฤษ เมื่อทำความติดไม่ต้องขึ้นกับศาลไทย รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญในการค้าขายตามพันธสัญญาบรรหาริ่ง⁵

ชื่อและความหมายของ กะเหรี่ยง

ปกฯ แปลว่า เรา, พวกรา, เกอะ ญอ แปลว่า คน, มနုဿ, มနုဿชาติ, และ ယังແປල ได้อึกว่า เรียนง่าย, สมຄะ, ปกแกะญอ จึงมีความหมายว่า เราเป็นคน, เป็นมနုဿชาติ, เป็นคนที่เรียนง่าย, เป็นคนสมຄะ 鄱ล่ว แปลว่า คน, มနုဿชาติ, แห่ง鄱ล่ว จึงมีความหมาย เหมือนกับคำว่า ปกฯ เกอะญอ คือ เราเป็นคน เราเป็นมနုဿชาติ กะยา กับ เกอะญอ มีหมายความว่า คน, มနုဿ

* พระราชพงศาวดารพม่า น.137 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

⁵ ชนกุลา คณึงนิตย์ จันทรบุตร วัฒนธรรมกับการพัฒนา ทางเลือกของสังคมไทย น.28-31 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ม.ย.2541

การเรียกชื่อกะหรี่ยงโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

คน ก่อว่า, วา, หรือ คน ละว้า ในภาษากะหรี่ยง มีความใกล้ชิดและอยู่ร่วมกับคนปกาเกอะญอม่าแต่ครั้งอดีตการในคืนแคนล้านนา และในภาคตะวันตกของคืนแคนสยาม ละว้า เรียกปกา เกอะญอ ว่า ยาง คนล้านนา จึงเรียกคนปกาเกอะญอว่า ยาง ตามอย่างคนละว้า คนพม่า เรียก กะหรี่ยงว่า เกอะเหยี้ย หรือกะยิน เป็นคำเดียวกับคำว่า ยะ หรือ เกอะญอ คนมอย เรียก เกรี่ยง ในนิราศ สุวรรณ ของ สุนทรภู่ และจดหมายเหตุ บางกอกริกอดโคล ของ หมอบรัดเล “เขียนกะหรี่ยง” ว่า “เกรี่ยง” ชาวตะวันตกที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับชนชาติมอญ ที่อยู่ทางใต้ของพม่าได้เรียกชื่อชนชาติกะหรี่ยงตามคนมอย ว่า Karen ส่วนคนจีน กล่าวถึงกะหรี่ยงว่า มีเชื้อสายมาจากชนชาติ โจว ⁶ ดูเหมือนว่าชนชาติจีนเป็นพวกแรกที่รู้จักและคุ้นเคยกับชื่อตั้งเดิมของคนกะหรี่ยงในชื่อของ “โจว” เสถียร โภเศศ ยังกล่าวถึง แม่น้ำ ยางซีเกียง ว่าเป็นแม่น้ำของพวากยາ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ได้ให้ความหมายของคำว่า “โจ๋” ว่าเป็นกะหรี่ยง เสถียร โภเศศ เรียกกะหรี่ยง โผล่ ว่า ปโว (Pwo) หรือ ป้า (Pwo) สโจ (Scho)

ที่มาของชื่อชนชาติ โจว ที่ ชาวจีนใช้เรียก กะหรี่ยง รวมทั้ง คำว่า โจ๋ และ สโจ (Scho) ที่ เสถียร โภเศศ กล่าวอ้างนั้น ก็คือชื่อ ชูว และจกอร์ อันเป็นชื่อตั้งเดิมของ กะหรี่ยง โผล่ และ กะหรี่ยง จกอร์ นั่นเอง แต่คนนอกผ่าน ออกเสียงสำเนียงไม่ชัด ไม่ตรงกับสำเนียงของคนกะหรี่ยง ออกเสียงและ เก็บเป็นพีญไป เล็กเซ่นเดียวกับ คำว่า สยาม ที่ออกเสียงในภาษาต่างชาติ ว่า เสียม แซม เชี่ยม ฉาน อาสาม ดังนี้ เป็นดังนี้

การยอมรับและใช้ ชื่อ กะหรี่ยง ที่ใช้เรียกกันมานานถึงในปัจจุบัน เริ่มต้นจาก ชนชาติมอย ที่ คนมอยมีความสัมพันธ์กับกะหรี่ยง ชูว/โผล่ เคยอยู่ร่วมกันในคืนแคนที่เป็นประเทศพม่ามาแต่อดีต กาล เมื่อคนมอยและกะหรี่ยงชูว/โผล่ อยพะเข้ามาอยู่ในแผ่นดินสยาม คนไทยเรียกถูกกำหนดให้อยู่ ในพื้นที่ป่าเขาเพื่อคงอยู่แลปกป้องชายแดนไทย-พม่า ส่วนคนมอยนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นประณญาณเป็นข้าราชการในราชสำนักมอย จึงได้รับเลือกให้เข้ารับราชการในราชสำนักอยุธยา เมื่อมอยเรียก กะหรี่ยงว่า “เกรี่ยง” คนสยามในอยุธยาจึงเรียก “กะหรี่ยง” ตามคนมอยจากจนถึงวันนี้⁷

กลุ่มตระกูลภาษากะหรี่ยง

นักภาษาไทยลงความเห็นว่าภาษากะหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มตระกูล ธิเบต – พม่า สุริยา รัตนกุล ผู้ที่ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนนิทานและนิยายปรัมปราของกะหรี่ยงจากว่าทางภาคเหนือของประเทศไทย ลงความเห็นเช่นเดียวกับ Benedict นักภาษาศาสตร์ ที่ศึกษาภาษาตระกูล จีนธิเบต ว่า กะหรี่ยงเป็นสาขาหนึ่งของภาษาตระกูลไหหลี่ จีน - ธิเบต⁸

⁶ หนังสือจดหมายเหตุ THE BANGKOK RECORDER Nov.3 1865 No.17

⁷ ชาวเขาในไทยมุสลิม ศรีสวัสดิ์

⁸ พจนานุกรม ภาษาไทย-กะหรี่ยงสะกอ สุริยา รัตนกุล บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อชนบท

การจัดให้ภาษาจะเรียกเป็นสาขาใหญ่ของตระกูล ภาษาจีน – พิเบต โดยแยกต่างหากออกจากภาษาสาขាភิเบต – พม่า ทั้งปวง และแยกออกจากโลโลด้วยนี้ นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาจะเรียกอย่างละเอียด เช่น Robert B.Jones ก็สนับสนุนโดย Jones ใน ค.ศ. 1975 ได้เขียนบทความอ้างถึงข้อมูลที่ปรากฏในงานของ Gordon H.Luce กล่าวว่าเมื่อศึกษาคำภาษาจะเรียกโบราณ 367 คำ จะพบว่า 63 คำ เป็นคำภาษาตระกูล ออสเตรีย 130 คำ เป็นคำของภาษาตระกูลจีน – พิเบต และเมื่อ 174 คำ ที่เป็นคำภาษาจะเรียกแท้ที่ไม่เหมือนกันคำที่อยู่ในภาษาตระกูลจีน – พิเบต อีก 7 คำ

การจัดกลุ่มภาษาจะเรียก ในพม่าของ Matisoff (1973) และ Benedict (1972) *

Karenic

Southern Karen	Central Karen	Northern Karen
Pow	Kayah	Pa-O
Sgaw	Paduang/Kayan	Bwe

ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์จะเรียก

ความสัมพันธ์ระหว่างจะเรียกผ่านต่างๆ ปรากฏอยู่ในดำเนินงานของจะเรียกแต่ละผ่านที่สะท้อนให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ที่เป็นสายใยระหว่างชนผ่านจะเรียกเดียวกัน ความสัมพันธ์เกิดจากการที่ได้อยู่ในดินแดนเดียวกันอย่างสมานฉันท์ มีพิธีกรรมความเชื่อ และอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน และต่างก็อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเบี่ยงเบนจากชนชาติใหญ่เหมือนกัน จึงนำไปสู่การยอมรับในการเป็นพี่น้องร่วมกลุ่มผ่านพันธุ์ ส่งผลให้เกิดความผูกพันทึนนำไปสู่กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและการร่วมต่อสู้ทางการเมืองในดินแดนพม่าในปัจจุบัน

ดำเนินงานจะเรียกจะยาห์ ชาวจะยาห์กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจะเรียกจากว่า จะเรียก โผล่แล้วจะเรียกจะยาห์ดังนี้

จะเรียกจะยาห์หรือยางแคนเง็นนี้ถือว่าตนเองเป็นชาติใหญ่ ไม่ยอมรับจะเรียกขาวคือ จะเรียกผ่านจากอีกจะเรียกโผล่แล้วเป็นพวกรที่มีเลือดจะเรียกอย่างแท้จริง ดังปรากฏในดำเนินงานของชาวจะยาห์ดังนี้

นานมาแล้วมีพี่น้องสองคน พี่ชายชื่อลาเนียน น้องสาวชื่อ อาหม่อง อาศัยอยู่ที่เมือง ปินมะนา ทางใต้ของเมืองมัณฑะเลย พี่น้องทั้งสองมีความซื่อสัตย์ต่อผู้ญาหาหลวง เมื่อหาสิ่งใดมาได้ก็จะนำไป เช่นพี่หลวงก่อน ผีหลวงชอบใจจึงได้มอบกลองยาวให้และบอกว่าเมื่อต้องการสั่งได้ก็ให้ตีกลองก็จะได้สิ่งของสมความปราณา

วันหนึ่งพี่ชายได้ตีกลองเนรมิตໄດ້เม่นมาตัวหนึ่งจึงผ่าออกແປງໃຫ້ອ່ານສາວ ບັນເອີ້ນ້ອງສາວໄນ່ໄດ້ຮະວັງໃນຂະບະທີ່ຜ່າມ່ນທຳໃຫ້ນມ່ນແທກຄູກມືອງຂອງຕະເອງບາດເຈັບສາຫັສ ນ້ອງສາວໂກຮ່າພໍ່ຍ່າຍຫວ່າພໍ່ຍ່າຍເອົາສັກທີ່ມີບົນແຫລມາໄໝ ຈຶ່ງໄດ້ປັບປຸງຫັນທັງກອງເສີຍໄໝ່ມ່ວ່າສ່ວນທັງກອງອັນເກ່າໄດ້ໂຍນທຶນນໍ້າ ເມື່ອພໍ່ຍ່າຍຕີກອງແລະຂອສິ່ງໄດ້ກີ່ໄໝໄດ້ຜລິງຮູ້ວ່າຫັນທັງກອງໄດ້ຄູກປັບປຸງໄປຈຶ່ງໂກຮ່ານ້ອງສາວ ຈຶ່ງອົກອຸບາຍໜີ່ໄປປາມລຳພັງທາງທີ່ເກີດເກີດໄໝ ສ່ວນນ້ອງສາວມີຄູກພໍ່ຍ່າຍທອດທຶນທີ່ໄດ້ຫັດເຫັນເຖິງການພັດທະນາໄປຢັ້ງເມືອງລາ ໄດ້ແຕ່ງຈາກກັບຍ່າຍຕ່າງໆເກົ່າ ມີບຸຕຣ່າຫລານທີ່ເກີດມາຈາກຄົນຕ່າງເພົ່າເປັນຕົ້ນຕະຄູລຂອງກະທຽບເພົ່າຈົກວ່າແລະກະທຽບໂພລ່ວງທຸກວັນນີ້⁹

คำนำนชาຕິພັນຫຼຸກທີ່ກະທຽບປະໂອ ຕ່ອງໜີ້

ໃນຕໍານານຂອງກະທຽບປະໂອຄ່າວໍາດີ່ງພ່ອຂອງປະໂອເປັນ ຊອຈີ^{*} ເປັນເທວດາບນີ້່າ ພາຍຕົວໄດ້ ບາງຄົງກີ່ອູ້່າໃນດຳ່າ ແມ່ປະໂອເປັນນາງພຸພານາຄ ແຕ່ງຈາກກັນມີຄູກອອກມາເປັນໄປ່ 3 ພອງ ພອງແຮກທ່ອດ້າວຍຝ້າແດງພອງທີ່ສ່ອງທ່ອດ້າວຍຝ້າຂາວ ພອງທີ່ສາມໄສ່ໄວ່ໃນດ້າວຍດ້າວຍຄວາມຄຸນອມ ເມື່ອດີ່ງເວລາໄປ່ສ່ອງໃນແຮກກີ່ຈະເປັບປຸກໄປ່ອອກມາເອງໄດ້ ໄໃໝ່ໃນແຮກທ່ອດ້າວຍຝ້າສີແດງເປັນຕົ້ນກຳນົດຂອງກະທຽບແດງ ອົງກະຍາ ອົງກະຍາ ເຊື້ອກນີ້ ປະໂອເຮີຍກ ຈຶກກະເນີຍ ໄໃໝ່ໃນທີ່ສ່ອງທ່ອດ້າວຍຝ້າຂາວ ອອກມາເປັນຕົ້ນກຳນົດຂອງກະທຽບ ອົງກະຍາ ພະໂອເຮີຍກວ່າຈຶກກໍ່າ ໃບທີ່ສາມໄດ້ຮັບການຄູແດນຄຸນອມຍ່າງດີເກີນຮັກໝາໄວ່ໃນດ້າວຍໄໝ້ສາມາດເຈະເປັບປຸກໄປ່ອອກມາໄດ້ ຕ້ອງມີຄົນແກະອອກຈາກເປັບປຸກໄປ່ ກາຮແກະເປັບປຸກອອກນັ້ນ ໃນພາຍປະໂອ ຄໍາວ່າ ປະໂອ ແປດວ່າ“ເກະອອກ, ເປັດອອກ”^{*}ໄໃໝ່ໃນທີ່ສາມ ນັ້ນຈຶ່ງເປັນຕົ້ນກຳນົດຂອງກະທຽບປະໂອ

ພີຣະການໄດ້ຮັບການຄູແດນເປັນຍ່າງຄຸນອມທຳໃຫ້ປະໂອກລາຍເປັນຄົນອ່ອນແວ ໄນຮູ້ທ່າທັນ ຄູກເອາເປີຣີນ ນັບແຕ່ຄົນກະທຽບທີ່ສາມໄດ້ພັນຈາກອົກພ່ອແມ່ ຕ່າງກີ່ສ້າງບ້ານເຮືອນຕາມຄຸນນໍ້າສາມສາຍຄື່ອມແນ່ນໍ້າໂອງ ອົງວັດ ສາລະວິນ ແຮກຖານໍ້າຕ່າງກີ່ມີຄວາມເອື້ອເພື່ອຕ່ອກັນມີອະໄຣກີ່ແປ່ງກັນຂ່າຍແລ້ວກັນ ເມື່ອພື້ນ້ອງລ່າສັກວົມໄດ້ກີ່ຈະແປ່ງກັນ ຄຣາວໜີ່ປະໂອລ່າສັກວົມທີ່ມີບົນນໍ້ອຍແຕ່ຕົວໃຫຍ່ປະໂອກີ່ແນ່ງນີ້ໄຫ້ພື້ນ້ອງອ່າຍ່າງທ່ວົງ ວັນນີ້ ໂພລ່ວແລະຈົກວ່າອອກລ່າສັກວົມໄດ້ສັກວົມທີ່ບ່ານໃຫຍ່ແຕ່ຕົວເລີກຄື່ອມ່ນ ກາຮແນ່ງປັນໄມ່ທ່ວົງ ດີ່ງ ປະໂອໂກຮ່າ ຄືດວ່າກະທຽບພື້ນຕົກໂທທີ່ສ່ອງເວາເປີຣີນ ຈຶ່ງໜີ້ອັກໄປຢັ້ງດິນແດນທີ່ອຸດມສົມບູຮຣັນໄປດ້າວຍທອງກຳນັ້ນຄື່ອສູວຣຣມກົມ[†] ປ.ດິນແດນສູວຣຣມກົມປະໂອອອກຄູກຫລານສ້າງເມື່ອງ ມີກົມຕົວຍີ່ຊ່ອ ສູວິຫັນຈັນທຣາ ຜູ້ຮັບເອົາສາສາພຸທທາງອິນເດີຍເຫັນກ່ອນຫຼາຍເກີດເອົ້າໆ ປະໂອເຊື່ອວ່າຕົນເອງເປັນຫຼາຍຫາຕີ ຜົວ (ພູ) ຫຼາຍຫາຕີທີ່ອູ້ມ່າແຕ່ກ່ອນທີ່ມີອຸປະກອດມ່າຈະເຂົ້າຮອບກອງພວກເທິກລ່າວ່າຄໍາວ່າ ປະໂອນັ້ນ ເປັນຄຳເດືອກກັບຄໍາວ່າ ຜົວ ອົງກະຍາ¹⁰

⁹ ໝາວເຫາໃນໄກຍ ບຸກູ້ຂ່າວຍ ຄຣີສວັສດີ

• ຊອຈີ ໃນພາຍກະທຽບ ຈາກວ່າ ແປດວ່າ ບຣີສຸທີ່

• ຄໍາວ່າ ແກະອອກ, ເປັດອອກ ໃນພາຍກະທຽບ ຈາກວ່າກະເໜືອໃຫ້ຄໍາວ່າ ອັ້ນ ດ່ວຍ, ໃນພາຍາໂພລ່ວສ່ວນພື້ນ ໃຫ້ຄໍາວ່າ ອູ້ ດ່ວຍ, ອູ້ ພະ, ຕຽບກັບຄໍາວ່າ ປອ ໃນພາຍາຂອງກະທຽບ ປະໂອ

¹⁰ ສວරຍ ພິກູ້ມານນທ ປັນຸຕ ມຫຼຸງພຈນ ນ.ສ.ພ.ສຍານໂພສຕ ອາທິທີ 10 ເມສານ 2537

นิทานหรือตำนานการแตกแยกระหว่างปะโ้อกับกะเหรี่ยง ยังถูกเล่าขานในกลุ่มของกะเหรี่ยงทางภาคเหนือ กะเหรี่ยงโผล่ ใบเขตป่าทุ่งใหญ่นเรศวร อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่าดินแดนที่คุณปะโ้อกับกะเหรี่ยงเคยอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแยกจากกันนั้นเป็นบริเวณที่เรียกว่า เวiy่าที่โโพ (ทุ่งใหญ่ เชชาโว, ทุ่งใหญ่นเรศวร)

ตำนานกะเหรี่ยง โผล่ และจกอ้ว¹¹

ในตำนานของกะเหรี่ยงจากอ้วกล่าวว่าเมื่อครั้งที่กะเหรี่ยงอยู่ในเมืองจีนมีคนอยู่หลายกลุ่มที่เรียกตนเองว่า ปากาเกอะญู มีครอบครัวหนึ่งมีแม่ชื่อ หน่อ โผล่ พ่อชื่อ จกอ้ว ทั้งคู่มีลูกอยู่ 7 คน เป็นหญิง 3 คนชื่อ หน่อ บอ กลอ , หน่อ เปօະແດ, หน่อ เปօອະ , ลูกชายมี 4 คน ชื่อ จอ เปօกู, จอ ปօเนปوا, จอ เหววอ, จอ แគะ อยู่มาวันหนึ่งหน่อ โผล่ และจากอ้วกิดทะเลกัน หน่อ โผล่ กล่าวว่าหาจกอ้วว่าไม่รับผิดชอบครอบครัวของตัวเอง แต่คิ่มสุรา ชอบออกนอกบ้าน ไปคบกับหญิงอื่น หน่อ โผล่ ก็นินทาสามีให้ลูกๆ ที่อยู่กับแม่ฟังอยู่บ่อยๆ ลูกที่อยู่กับแม่ก็มีใจรังเกียจผู้เป็นพ่อ ส่วนจากอ้วก็กล่าวหาหน่อ โผล่ ว่าในขณะที่ตนเองไม่มีอยู่บ้านเข้าไปล่าสัตว์ หาเงินทอง มาเลี้ยงดูครอบครัวนั้นหน่อ โผล่ ที่อยู่ทางบ้านได้คบหากับชายคนอื่นๆ จึงนินทาภารายของตนให้ลูกๆ ที่ติดตามตนเองได้รับฟัง เป็นเหตุให้ลูกชายที่ชอบไปกับพ่อเกิดใจรังเกียจผู้เป็นแม่ เมื่อถึงเวลาถูกสามีและภรรยาคู่นี้กันหันหลังให้แก่กัน ลูกๆ ก็แตกความสามัคคี จนในที่สุดทั้งคู่ได้ทะเลวิวาทกันจนต้องแยกจากกัน โดยได้แบ่งลูกๆ ลูกสาว 3 คนที่อยู่บ้านไปลัดซิดกับแม่บอกว่าตนเองเป็นเชื้อสายของแม่ ลูกชาย 4 คนที่ชอบติดตามพ่อบอกว่าตนเองเป็นเชื้อสายของพ่อ ทั้งสองตระกูลเป็นตระกูลใหญ่ ก่อนที่จะแยกจากกันพ่อและแม่ได้ผ่านระบบบอกน้ำ ไม่ไฝและหม้อข้าวอกเป็น 7 ซีกมอนให้กับลูกๆ ทั้ง 7 คนฯ ละซีก และบอกว่าในวันนี้ลูกแต่กันแต่สักวันหนึ่งพากลูกๆ จะได้กลับมาอยู่ร่วมกัน ในวันนั้นให้อาชีกกระบวนการไม่ไฝและหม้อข้าว มาประกอบกันลูกๆ ก็จะเป็นตระกูลใหญ่และชนชาติใหญ่

ดำเนินการกับกะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายแม่ (โผล่) และฝ่ายพ่อ (จกอ้ว)

แต่ก่อนพ่อแม่มีลูกเจ็ดคน	สายพ่อแม่แต่ก่อนมีเจ็ดสาย
แผ่นดินไม่สงบจึงแตกสลาย	สาย โผล่ ฝ่ายหนึ่งสายปagan กะอะญู ฝ่ายหนึ่ง
เตรียมเก็บซีกกระบวนการน้ำไม่ไฝ	เตรียมเก็บเศษไหหม้อข้าว เจ็ดซีกเราเก็บนับซีกเดียว
เจ็ดซีกเราเก็บนับซีกเดียว	แต่ก่อนนั้นมีเจ็ดตระกูล แต่กี่เป็นตระกูลเดียวกัน
เตรียมเก็บซีกกระบวนการไม่ไฝ เมื่อนำเศษไหหม้อข้าวมาร่วมกันให้สนใจแล้ว	
เจ็ดชั่วคนต้นไทรจะขึ้นพัน*	

ในคัมภีร์ “เหมียวไจจุ่ย” คัมภีร์ของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิถ testim กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยง โผล่ ชูว กับ กะเหรี่ยง จกอ้ว ผู้เขียนคัมภีร์กล่าวถึงบทบาท ของกะเหรี่ยงทั้งสองผู้

¹¹ แสงชัย ประภาสันต์ เรื่องราวเกี่ยวกับภูเขาใหญ่และทหารพระเจ้า (2542) ผู้แปล วันที่ 1 กรกฎาคม 1999

* ต้นไทร จะขึ้นพัน เป็นภาพเปรียบเทียบ ต้นไทรที่โอบกอด ร้อยรัศ ต้นไม้ จนเป็นหนึ่งเดียวกัน

ในการที่จะสืบทอดวัฒนธรรมและชาติพันธุ์กงเหลียง คัมภีร์“เหมียวไจจุ่งยู” กล่าวถึง ถ่ายจุ่งยู ได้มอบกล่องให้ทึก ให้เป็นมงคลแก่ลูกทั้งสองฝ่าย มอบไม่ตีกลองให้กับ ส่อง หรือ จกอว์ ไม่ตีกลองมหะทึกเป็นเครื่องหมายหรือสัญญาลักษณ์ แสดงถึง อำนาจ การปกครอง การต่อสู้ เป็นมิติทางการเมือง ส่วน ตัวกลองที่มอบให้ ชูว หรือโผล่ว เป็นเครื่องหมายแสดงถึง ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรมประเพณี จริยศ เป็นมิติทางด้านวัฒนธรรม การที่ชาติพันธุ์กงเหลียงจะดำรงอยู่คู่ฟ้าดิน จึงเป็นบทบาทของกะเหลียงทั้งสองฝ่ายที่จะต้องรักษาสิ่งที่ตนเองได้รับไว้เพื่อเป็นมงคลสืบทอดแก่ชนชาติพันธุ์ กงเหลียง

ในคัมภีร์“เหมียวไจจุ่งยู” ได้กล่าวถึงกะเหลียงทั้งสองฝ่ายผ่านี้จะผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาเรืุ่งเรื่อง จากต้นน้ำการแบ่งแยกสายตระกูลฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ ของกะเหลียง โผล่ว และกะเหลียงจกอว์ และในคัมภีร์“เหมียวไจจุ่งยู”¹² และจากการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและข้อเปรียบเทียบของกะเหลียงทั้งสองฝ่ายนี้พบลักษณะที่แตกต่างกันของกะเหลียงทั้งสองฝ่ายดังนี้

โผล่ว กะเหลียงสายตระกูลฝ่ายแม่ (มุทิ)[•] ด้วยความเป็นกะเหลียงสายตระกูลฝ่ายแม่หรือเป็นฝ่ายผู้หญิง ซึ่งธรรมชาติของผู้หญิงจะเป็นคนอยู่กับเหย้าฝ่าเรือน รักษาภารกิจ กะเหลียงโผล่วจึงมีลักษณะเด่นในเรื่อง การถือศีลถือจริยศ ประเพณี บรรพบุรุษ มีนิสัยรักการถักทอง มีใจรักในคนครีและการร่ายรำที่เรียกว่า “เท็งลีดง” หรือรำดง จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปประจำชาติของกะเหลียงในพม่า คนกะเหลียงทุกฝ่าย มีความเชื่อ เรื่อง ผี ขวัญ วิญญาณ ลิ่งลือลับในธรรมชาติอันเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ ธรรมชาติ ให้ความนับถือผีวิญญาณของบรรพบุรุษ นับถือผีบรรพบุรุษสายมาตรา อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนภายในสังคมคนกะเหลียง ในพม่ากะเหลียง โผล่วอยู่ในพื้นที่รกรากลัชิดกัน มอง พม่า จึงนับถือศาสนาพุทธ พุทธศาสนาจึงเปรียบดังเช่นกระและกำแพงที่แข็งแกร่งสำหรับกะเหลียง โผล่วที่นับถือพุทธ จึงไม่เจ้ายังกันที่มิชั้นนาเริ่จเจาทำเพงความเชื่อศรัทธาอันมั่นคงเพื่อให้คนโผล่วกลับใจนานับถือศาสนาคริสต์

ทั้งในพม่าและประเทศไทยพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติได้สร้างพื้นที่ทางสังคมให้ กะเหลียง โผล่วซึ่งอยู่ในพื้นที่รกรากลัชิดกัน ได้มีความสัมพันธ์กับชนชาติส่วนใหญ่เจ้าของประเทศ วัฒนธรรม ประเพณีชาวพุทธมีส่วนที่ทำให้กะเหลียง โผล่วซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย เรียนรู้ที่จะ ปรับตัว และเป็นส่วนหนึ่งในสังคมของชนส่วนใหญ่ ในประเทศไทยพม่ากะเหลียง โผล่วได้ใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมโดยการรือพื้น ประเพณี เช่น วันปีใหม่กะเหลียง ประเพณี ไโค จุ่ง หล่า ค่อ (ผูกแขนเรียกขวัญเดือน 9) ในการสร้างความเป็นเอกภาพและสำเนียงร่วมทางชาติพันธุ์

¹² คันหาที่มาของผ้าพันธ์ น.29 จุลสาร เสียงนกกระจิน คณะกรรมการเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมของชุมชน กะเหลียงทุ่งใหญ่เรศวร

* บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาติในเชียงราย น.189 ถึงว่า ยางแดงเรียก ยาง สาวยะบาน(กะเหลียง โผล่ว) ว่า มุทิ

จกอร์ กะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายพ่อ (ป้าพิ) หรือฝ่ายผู้ชาย โดยธรรมชาติของผู้ชายมักที่จะชอบออกนอกบ้าน ออกล่าสัตว์ ค้าขาย เดินทางไกล หาความรู้ ขอบสมาคม เรียนรู้สังคมภายนอก ผู้ชายจะเหรี่ยงจึงเป็นคน เจ้าบท เจ้ากลอน ก่อนนั้นจะเหรี่ยงจกอร์ในพม่าอาศัยอยู่ท่านแม่นเมืองตองอู ลุ่มน้ำสาละวิน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนชาติพม่าซึ่งเป็นชนชาตินักกรบที่หิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรี เมื่อถูกพม่ารุกรานจะเหรี่ยงจกอร์ถอยร่นจากพื้นที่รำบเช้าไปในเขตป่าเขาอยู่อย่างเรียบง่าย ยังถือในประเพณีและวิถีความเชื่อตามบรรพบุรุษเหมือนกับจะเหรี่ยงโผล่ พื้นฐานความเชื่อในศาสนาพุทธของจะเหรี่ยงจกอร์จะไม่หันหลังกีกิ่งเหมือนดังเช่นจะเหรี่ยงโผล่ ในกลุ่มจะเหรี่ยงจกอร์ที่นับถือศาสนาคริสต์ มิชชั่นนารีได้ส่งเสริม การศึกษา และพัฒนาชีวิต ทั้งในประเทศไทย องค์กรคริสตศาสนາได้สร้างผู้นำและปัญญาชนให้แก่จะเหรี่ยงจกอร์ ในองค์กรสหภาพแห่งชาติจะเหรี่ยง (KNU) จึงมีจะเหรี่ยงจกอร์ที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นผู้นำในการบริหาร การปกครอง และการทหาร ตรงข้ามกับจะเหรี่ยงโผล่ที่นับถือศาสนาพุทธที่อยู่ภายใต้การปกครองของจะเหรี่ยงจกอร์ตลอดมา ไม่ได้รับการส่งเสริมที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำด้านการปกครองและการทหาร ผู้นำรัฐบาลทหารพม่าเห็นข้อแตกต่างในภูมิหลังทางศาสนาและลักษณะนิสัยในคอ ของจะเหรี่ยงทั้งสองฝ่าย เห็นถึงข้อแตกต่างในองค์กรสหภาพแห่งชาติจะเหรี่ยงที่จะเหรี่ยงโผล่ต้องเป็นชนกลุ่มน้อยและเป็นทหารระดับล่าง จึงได้ใช้ข้อแตกต่างของศาสนาเป็นเครื่องใบสำรับความแรงให้จะเหรี่ยงแต่ความสามัคคี ด้วยการสนับสนุนจะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งส่วนมากเป็นจะเหรี่ยงโผล่ ให้แยกตนเองออกจากกลุ่มสหภาพแห่งชาติจะเหรี่ยง(KNU) มาตั้งกลุ่มใหม่ที่เรียกว่าองค์กรจะเหรี่ยงพุทธศาสนาราชชิปปะตาก (The Democitic Kayin Buddhist Organizaion – DKBO) ในความขัดแย้งระหว่างกลุ่มจะเหรี่ยง (KNU) และจะเหรี่ยง (DKBO) จึงมี 2 มิติ คือมิติทางศาสนาระหว่างพุทธกับคริสต์ และมิติทางเชื้อชาติผ่านพันธุ์ระหว่างจะเหรี่ยงโผล่และจะเหรี่ยงจกอร์ ผู้นำทหารพม่ายอมพึงพอใจพระ “ยิ่งก็ที่เดียวได้นกถึง 2 ตัว”

นิสัยใจคอของคนจะเหรี่ยง

ลักษณะอุปนิสัยของกลุ่มคนแต่ละชาติพันธุ์นั้นย่อมมีลักษณะที่ต่างกัน ความต่างกันเกิดขึ้นจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ระบบการผลิต การปกครองและลักษณะทางกายภาพที่ก่อให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ตั้งถิ่นฐาน ในการกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนจะเหรี่ยง ในที่นี้จะใช้ข้อสังเกตของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคนจะเหรี่ยงว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มองคนจะเหรี่ยงอย่างไร ซึ่งคนภายนอกได้มองคนจะเหรี่ยงดังนี้

เซอร์ จอห์น บราวน์ (Sir John Bowring) นักการทูตชาวอังกฤษที่เข้ามาทำข้อตกลงในสัญญาราชการร่วมกับสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 4 พูดถึงคนจะเหรี่ยงว่า

.....ชาวจะเหรี่ยงมีศีลธรรมดีเยี่ยมหลายประการ พากษามีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ น่าเชื่อถือ และมีความศรัทธาเชื่อมั่นในบุคคลอื่น การมีเมียหลายคนเป็นสิ่งที่ชาวจะเหรี่ยงไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ความเชื่อเพื่อการอธิบายในฐานะเจ้าบ้านเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไปอย่างไม่ลังเลและอย่างไม่อั้น.....

ดร.จัดสัน หมอดสอนศาสนา มิชชั่นนารีชาวอเมริกันที่ทำงานเผยแพร่คริสตศาสนานในพม่า ได้กล่าวถึง

คนจะเหรีงว่า

.....พวກจะเหรีงเป็นคนหัวอ่อน รักสงบ เชือคนง่าย มีคุณธรรมหลายอย่างที่เห็นไม่ชัด และความชั่วร้ายชนิดโใจงแจ้งนั้นก็ปรากฏให้เห็นน้อยมาก ถึงแม้พวกเขาจะเข้ามา สถาปัตย์โสมม และเกียจคร้านแต่ศีลธรรมของพวกเขาในด้านอื่นๆก็สูงกว่าศีลธรรมของพวกที่เจริญกว่า... *

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระราธิปประพันธ์พงศ์ กล่าวถึงลักษณะ รูปภัยกริยา และนิสัย ของจะเหรีง ในพงศาวดารพม่า

“ กะเหรีงขวานั้นรู้ปร่างลำสันแข็งแรงกว่าพม่า แต่ไม่เบลากว่าพม่ามาก ผิวนางกว่า และคุ้ดด้วยตาใกล้พิมพ์มนุษยชาติมองโลกกว่า เชือกันว่ากะเหรีงเป็นคนชื่อ และทำอะไรที่อุตรดากแต่โสโครกเป็นที่สุด ทั้งกลั่งไคลในการดื่มน้ำมากที่สุด อาการกริยามั่นทำอะไรดีดัง นำ้ใจขึ้นแทนง และไม่ครรช จักร่าเริงยิ่งหัวสนุกสนานกับไครเป็น¹⁴

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ นักประวัติศาสตร์ ได้สำรวจแนวเขตแดนไทยพม่าได้พบกับคนจะเหรีงในจังหวัดตาก อาจารย์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กล่าวเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของจะเหรีงกับมัง ในบันทึกการเดินทางสำรวจพรมแดน ไทย-พม่า-ลาว กัมพูชา

กะเหรีงรักสงบ ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มีหัวการค้าเหมือนมัง¹⁵

ในหนังสือรวมเรื่องเมือง กაယျာန် ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง ได้พูดถึงลักษณะอุปนิสัยของชาวจะเหรีงดังนี้

“ อุปนิสัยของชาวจะเหรีง รักความสงบ รักชีวิตในป่าฯ ไม่ชอบความชุลมุนวุ่นวายและการแย่งการทำงานหากิน มีนิสัยเยือกเย็นสุขุม รักลูก รักหลาน ไม่ชอบลักษณะ ไม่ทุบตี สามี-ภรรยา ไม่คบซื้ปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธ ชอบกินมากและสูบยาเส้นทั้งหญิงและชายสูบกันตั้งแต่เด็ก เรียกได้ว่าพอเริ่มเดินได้ก็เริ่มสูบกันเลย เห็นหน้าตาเป็นต้องคำมานยาเส้นโตๆ หรือไม่ก็ kabklung ไม่ไผ่พ่นควันโขมงเหมือนฝรั่งตลอดเวลา

โรนัน ดี. รีนาเดร็ด (Ronald D.Renard) นักวิชาการ อิสระ กล่าวถึงคนจะเหรีงดังนี้

...ชาวจะเหรีงเป็น คนที่รักสงบ เป็นคนสนุกสนานอยู่กับธรรมชาติที่เป็นป่า เป็นคนไม่ชอบสังคม ไม่มีความทะเยอทะยาน....ชาวจะเหรีงถ้ามีเรื่องพูดคุยกันหรือต้องการอะไรเขาจะไม่พูดตรงๆจะพูดกันอ้อมๆมากกว่า วัฒนธรรมของจะเหรีงจะไม่พูดกันตรงถ้าพูดตรงเขาถือว่าไม่สุภาพ อย่างเช่น ชาวจะเหรีงชอบทำเหล้าใส่ไฟไว้ยอดๆ ถ้าขายากจะกินเหล้า เขาถือพูดว่า “ บนไฟนั้นมีไก่ต้องแล้ว ” ไม่พูดว่าอยากกินเหล้า¹⁶

¹³ Sir John Bowring เมืองประเทศราชของสยามในรัชสมัยต้นโกสินทร์ น.70

¹⁴ พงศาวดารพม่า น.125 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระราธิปประพันธ์พงศ์ พงศาวดารพม่า น.125

¹⁵ บันทึกการเดินทางสำรวจพรมแดน ไทย-พม่า-ลาว กัมพูชา ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ส.น.พ.ม.ธรรมศาสตร์ 2540 น.38

¹⁶ ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับชนชาวจะเหรีงและตนครี โรนัน ดี.รีนาเดร็ด ว.n.26 มกราคม 1991

ประวิตร โพธิอาศน์ นักวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ผู้คุ้นเคยกับกะเหรี่ยงจากวิถีทางภาคเหนือของไทยได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยใจคอของชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่าว่า “ชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่ามีนิสัยใจคออ่อนน้อม อ่อนโยน เป็นคนที่ชอบความสุภาพ นุ่มนวล¹⁷

กำนัน manus สุขุมวัฒนะ อายุ 80 ปี กำนันตำบลอุ่มผาง ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดตาก เกิดที่อำเภออุ่มผางกล่าวถึงคนกะเหรี่ยง¹⁸

“ กับกะเหรี่ยง ผู้ชอบพากษาตรงที่ยึดมั่นในคำพูดมาก เป็นคนซื่อสัตย์ และพูดคำไหนคำนั้น ”

นาย จร. เสาร์สุวรรณ นายอ่ำเกอ อุ่มผาง กล่าวถึงคนกะเหรี่ยง

.....ชาวปกาเกอะญ้อยู่กันมาเป็นร้อยๆปีพากษาผูกพันกับป่ามาตลอด ความเชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งปวงในธรรมชาติล้วนมีจิตวิญญาณทั้งสิ้น ทึ้งยังเป็นจิตวิญญาณที่พึงได้รับความยำเกรงจากมนุษย์ การล่วงถ่ายเยี่ยมจิตวิญญาณ ธรรมชาติ จะส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยหรือสูญเสียของผู้คนและเสียทรัพย์สินในครอบครัว¹⁹

สุจริตลักษณ์ ดีพุดุง , สrinija คำเมือง “ สารานุกรมลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงโป” 2540 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัย มหิดล ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนกะเหรี่ยงดังนี้ชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไปไม่จะเป็นกะเหรี่ยงโปหรือสกอวะจะมีนิสัยดี เป็นกันเองและเป็นมิตรกับคนทั่วไป ไม่ว่าคนรู้จักหรือคนแปลกหน้า ชอบการพูดคุย แต่ฝ่ายหญิงค่อนข้างชี้อย่างและไม่กล้าแสดงออกกับคนแปลกหน้า ชาวกะเหรี่ยงรักความสงบ รักและผูกพันกับถิ่นที่อยู่ ไม่ชอบการเคลื่อนย้าย ซึ่งส่งผลไปถึงการมีความรักและห่วงเหงาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่อยู่ของตนเอง... ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีอุปนิสัยรักความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ว่าเรื่องอาหารการกินหรือทรัพย์สมบัติ

บทสรุป ชาวเขาผู้กะเหรี่ยง... สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด

..... กะเหรี่ยงเป็นคนชี้อย่างไม่ไว้ใจคนต่างเผ่า และพยายามรักษาไว้ดูแลธรรมของตนไว้ ภายในการครอบครัวบิดามีผู้ที่มีอำนาจสูงและเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องราวของครอบครัว หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในหมู่บ้านและเป็นผู้ที่ลูกบ้านให้ความเคารพยกย่อง²⁰

บุญเทอด อรุณุต อาจารย์โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ที่ใช้ชีวิตคลุกคลีกับลูกศิษย์ที่เป็นเด็กเชื้อสายกะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างยาวนาน ได้ศึกษาถึงวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากการศึกษาเรื่อง เพลงกะเหรี่ยง ตำบลสวนผึ้ง บุญเทอด อรุณุต ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของกะเหรี่ยงสวนผึ้งดังนี้

“จะพบว่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ที่รักสันโภด รักความสงบสุข อยู่ด้วยกันด้วยความปรองดอง มี

¹⁷ กะเหรี่ยงสะกอว์ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างดูดัชนธรรม น.32 ประวิตร โพธิอาศน์ สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่ 2541

¹⁸ Trips MAGAZINE น. 8-9 ฉบับพิเศษ อุ่มผาง

¹⁹ Trips MAGAZINE น. 8-9 ฉบับพิเศษ อุ่มผาง

²⁰ ชาวเขาผู้กะเหรี่ยง บทสรุป สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2518 น.86

ความเอื้อเพื่อเพื่อเผยแพร่ มีความกตัญญู ใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นคนอ่อนนุน ²¹

นานาทศนะและมุ่งมองของผู้คนต่างชาติพันธุ์ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นชาวตะวันตกเป็นนักการทูต มิชชันนารี นักวิชาการ รวมทั้งคนไทย ที่เป็น นักประวัติศาสตร์ เป็นผู้นำชุมชน นักปกครอง นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมทั้งองค์กรฝ่ายความมั่นคงของรัฐสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหาร สูงสุด และครูในท้องถิ่น ที่ได้ใกล้ชิดและสัมพันธ์กับชนชาวเกาะหรือ ต่างถิ่นกว่าในท่านองและแนวทางเดียวกัน ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีของชาวเกาะหรือที่ได้ก่อเกิดนั้นได้ผ่านกระบวนการทางประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมทางสังคม ที่ชนชาติพันธุ์จะหรือได้ประสัตกรรมคักบ้นชาติพื้นเมือง ผ่องเพื่อนที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กัญญา ลีลาลัย ได้ตั้งข้อสังเกตถึงกลุ่มชาติพันธุ์จะหรือที่ยังดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเองได้จนถึงวันนี้ ไว้ดังนี้

“ท่านกล่าวสังคมบางชนชาติสูญหายไปบางชนชาติหลุดเลิกลง ขณะที่บางชนชาติอย่างกะหรือยังที่ไม่เคยสร้างอาณาจักรและราชวงศ์ กลับดำรงและขยายเผ่าพันธุ์ไว้ได้จนวนมาก โดยมีศีลธรรมความเชื่อตรง เอื้อเพื่อต่อ กัน ต่อ กันอื่นและเผ่าพันธุ์อื่นอย่างสูง จนมีสมญาว่า “ปราษุ์แห่งบุนนาค”²²

ค่านิยมของคนจะหรือต่อผู้ยากไร้และผู้อ่อนแอทางสังคม

ชนเผ่าจะหรือเป็นชนเผ่าที่ให้การยอมรับและให้เกียรติกับ สตรี หญิงม่าย และเด็กกำพร้า หรือผู้ที่ด้อยกว่าทางสังคม ซึ่งเห็นได้จากการที่ชาวจะหรือยังนับถือผีฝายมาตรา ลูกๆที่เกิดมาในครอบครัวต้องกลับไปนับถือผีฝายมาตรา ในนิทานของชนเผ่าจะหรือยังมักจะกล่าวถึงชีวิตของเด็กกำพร้า ที่ต้องพนักความทุกข์ยากลำบาก ลูกເโอเปรีบ เด็กกำพร้าในนิทานจะหรือยังจึงเป็นผู้ที่มีความอดทน ขยัน สตัถย์ซื่อ มีคุณธรรม ชีวิตปั่นปลายของเด็กกำพร้าในนิทานจะหรือยังลงเอยด้วยการได้ดี เช่น ได้เป็นลูกเบยของเศรษฐีหรือพระเจ้าแผ่นดิน สังคมจะหรือยังใช้ตัวอย่างชีวิตของลูกกำพร้าในนิทานเพื่อเป็นเตือนสติให้คนทุกข์ยากมีกำลังใจ และไม่ให้ดูถูกคนด้อยโอกาสทางสังคม ในการเรียงลำดับในการเรียกบุคคลในครอบครัวนี้ สังคมคนจะหรือยังจะให้เกียรติผู้หญิง และผู้ที่อ่อนแอก่อน เช่นเรียกแม่ก่อนแล้วจึงเป็นพ่อ เรียกผู้ที่เป็น น้องก่อนแล้วจึงเป็นพี่ เช่น แม่ พ่อ, น้อง พี่, ซึ่งต่างจากสังคมอื่นๆที่ ยกย่องผู้ชายและผู้ที่มาก่อน ดังเช่นที่สังคมไทย จะเรียก พ่อ แม่, พี่ น้อง ดังนี้เป็นต้น

ชนต่างชาติในทศนะของจะหรือ

กลุ่มชาติพันธุ์จะหรือเป็นชนชาติส่วนน้อยที่อยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติใหญ่ ในดินแดนที่เป็นประเทศไทย ใหญ่ ล้านนา สยาม มอง พม่า นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภายใต้การปกครองของชนชาติใหญ่ที่มองชาวจะหรือยังว่าเป็นกลุ่มชนที่ ล้าหลัง เป็นคนป่า ชาวจะหรือยังลูกคุณ เหี้ยดหมายและถูกกดดัน จากชนชาติที่เป็นผู้ปกครองโดยเฉพาะจากชาวพม่า ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติ

²¹ เพลงจะหรือยัง คำนลส่วนผึ้ง จำเกอส่วนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2540 บุญเทอด อบรม น.49

²² ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย น.150 กัญญา ลีลาลัย 2544

พันธุ์อื่นๆ ในมุมมองของชาวกะเหรี่ยงเป็นดังนี้ ลุงบุญธรรม คุ้งลึง วัย 75 ปี กะเหรีดงโผล่ สวนผึ้ง อคิตสารวัตรกำนัน รู้จัก ใกล้ชิด คุ้นเคยกับข้าราชการที่เป็นคนไทยมาโดยตลอด ก่อตัวถึงคนไทยดังนี้

“ คนไทยนั้นเป็นคนที่ตลาด มีเลี้ยงให้ลืม ปากอย่างหนึ่ง ใจอย่างหนึ่ง ปากหวาน กันเปรี้ยว กว่าจะรู้ตัวว่าลูกคนไทยหลอกกี๊สายเกินไป เมื่อรู้สึกตัวก็ไม่มีอะไรเหลือ... ” (ดูต้นนาเมืองเชียงใหม่ โดย ซอว์ อ่องลงทะเบียน)

“ ในห้องของคนพม่า คนมอญ และคนไทยมีเคียวถึงเจ็ดเดือน ที่จะเก็บลำไส้ของผู้ที่คนหากับคนเชื้อชาติเหล่านี้... คนพม่านั้นเป็นคนจิตใจโหดร้าย หึงยะโส ถือตัวไว้ ใจไม่ได้²³

นาย ระเอน บุญเลิศ อคิตครูประชานาลและกำนันตำบลสวนผึ้งผู้ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคนนองชาติพันธุ์ เคยอยู่กับเทศบาลนราธูรีเมื่อยังเด็ก เมื่อเป็นหนุ่มเคยบวชเป็นพระ sangha อยู่ในเมือง เคยมีภรรยาเป็นคนลาวยวน ได้กล่าวถึงคนไทยไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

“ คนไทยนั้นเหมือนกับต้นไทร หรือกาฝาก ที่ขึ้นโอบรัศต้นไม้ที่ตนอาจอาศัยอยู่ ”

แรกๆ เป็นเพียงผู้อาศัยที่ดูด อยู่ต่อไปนานๆ เข้าก็โอบรัศต้นไม้ที่ตนเอง พิงพา

อาศัยจนไม่ต้นนั้นแห้งตาย.... การจะคนหากับคนไทยหรือให้คนไทยมาอยู่ร่วมด้วย
นั้นต้องระวังให้ดี... ”²⁴

จากทัศนะของ กะเหรีดงสวนผึ้งทั้งสองสอดคล้องกับบทสรุปของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ที่ว่า “ กะเหรีดงเป็นคนที่ไม่ไว้ใจคนต่างเผ่า ”

นาย หม่อง เอ หมี กะเหรีดง จกอว์ สาวกของลัทธิถ่ายผู้ให้บ้าน บ้านเลขที่ ตำบลแม่จัน อําเภอ อุ่น旁 จังหวัดตาก ได้สะท้อนมุมมองต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงดังนี้

“ เมื่อคนเป้อยอ ได้เป็นใหญ่ ได้ความต้อนรับจากกะเหรีดงกระจายไปอยู่ถึงเจ็ดสายน้ำ เมื่อคนโยได้เป็นได้เป็นใหญ่ ได้ความต้อนรับจากกะเหรีดงกระจายไปถึงเจ็ดหัวเมือง เมื่อขุหล่าอ้วว ได้เป็นใหญ่ได้ขึ้นคนกะเหรีดงไปถึงเจ็ดลำเรือ ”²⁵

พม่า – ไทย ในทัศนะของคนกะเหรีดงในสถานการณ์ปัจจุบัน

ทัศนะของชาวกะเหรีดงที่มีต่อกันพม่าและคนไทยในสถานการณ์ปัจจุบันอาจจะไม่ต่างจากอคิตมากนัก ถึงแม้เวลาและเงื่อนไขที่ขันต่างชาติได้กระทำต่อคนกะเหรีดง ได้เปลี่ยนไปจากการที่ได้

²³ ลุงบุญธรรม คุ้งลึง วัย 75 ปี คนกะเหรีดงโผล่ บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

²⁴ นาย ระเอน บุญเลิศ

• คนเป้อยอ พม่า, คนโย ยวน, โยนก, คนขุหล่าอ้วว ฝรั่ง, เมื่อฝรั่งเป็นใหญ่ ได้ขึ้นชาวกะเหรีดง เจ็ดลำเรือ เปรียบได้กับการท่องค์การสหประชาชาติ(UN) ได้นำผู้อพยพชาวกะเหรีดงในสูนย์อพยพไปอยู่ในประเทศต่างๆ

²⁵ นาย หม่องเอหมี

สัมพันธ์กับจะเหรี่ยงโผล่และจากอวัยวะในพม่า พบร่วมกับจะเหรี่ยงทั้งโผล่และจากอวัยวะในพม่าทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและคริสตศาสนา ต่างมองคนพม่าด้วยสายตาที่หัวเคราะแวงไม่มีความเชื่อถือหรือวางใจคนพม่า เป็นระยะเวลากว่า 54 ปี ที่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและจะเหรี่ยงยังไม่มีข้อยุติ กล่าวได้ว่าไม่มีครัวเรือนใดของคนจะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่ภายใต้การยึดครองของกลุ่มสหภาพแห่งชาติจะเหรี่ยง (KNU) ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการสังเղารถทางล่างผ่านพันธุ์ ความคับแค้น และเจ็บปวด เป็นมรดกที่ครอบครัวคนจะเหรี่ยงส่งต่อมาบังคับในครอบครัวจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ยากเข็ญในการที่จะลบล้างความรู้สึกเช่นนี้ให้หายไปจากจิตใจของคนจะเหรี่ยงในพม่า

ในสยามประเทศสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันสูงสุดที่เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของคนสยามทั่วประเทศ สถาบันพระมหากษัตริย์ได้สร้างพื้นที่ทางสังคม ให้ชาวไทยภูเขาทุกเผ่าพันธุ์ ในสยามประเทศได้ เป็นที่รักและเกิดการยอมรับในสังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชินีและพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ มีพระราชกรณียกิจที่แสดงถึงการเอาพระทัยต่อคนชาวไทยภูเขา ในสยามประเทศยังไม่เคยมีผู้นำรัฐบาลที่เป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีท่านใดที่สนใจเอ้าใจใส่และต้องเห็นด้วยในการดูแลทุกบุสุขของชาวไทยภูเขาน่ากับสถาบันเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน และยังไม่เคยมีเหตุการณ์ใดๆที่แสดงให้เห็นว่าชาวไทยภูเขารักษาในประเทศไทยต้องการที่จะแยกตนเองออกจากสยามประเทศ ต่างจากชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยข้างเคียง ที่ลูกขี้นต่อสู้และต่อต้านผู้ปกครองประเทศไทยเพื่อต้องการแยกตนเองออกจาก การปกครองของผู้กุมอำนาจราช

จากประสบการณ์ที่ได้ใกล้ชิดและสัมพันธ์กับคนเชื้อสายจะเหรี่ยงทั้งที่เป็นโผล่และจากอวัยวะที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ กลุ่มนับถือลัทธิถায় และที่ยังยึดถือจารีตดั้งเดิมของบรรพบุรุษในพื้นที่ 14 จังหวัด พบร่วมกับคนไทยส่วนมากมองจะเหรี่ยงเป็น “พวก ชาว เขา” มากกว่าที่จะมองเห็น จะเหรี่ยงเป็น “ชาว ไทย ภูเขา” ถึงแม้สังคมไทยจะประกาศตนเองว่า คนไทยมีศาสนาบ้านถือพุทธศาสนา คนไทยมีฐานะดี ทางเศรษฐกิจ มีการศึกษาสูง มีความเจริญกว่า และพัฒนากว่าคนจะเหรี่ยงในทุกด้าน แต่ในด้านศีลธรรมนั้น คนจะเหรี่ยงกลับมองเห็นว่าศีลธรรมของคนไทยนั้นต่ำกว่าคนจะเหรี่ยง มองคนไทยว่าเป็นคนที่ชอบเอาเปรียบ เป็นคนที่ฉลาดแกมง ก้ม มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ต่างกับคนพม่า ในประเทศไทยนั้นรึว่าคนไทยเคยให้ความสำคัญกับจะเหรี่ยงให้ดูแลชายแดนไทยพม่า อนุญาตให้จะเหรี่ยงใช้ป่าและอยู่ในป่าได้ เมื่อไทยกับพม่าจับมือกัน ไทยจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนจะเหรี่ยง คิดจะเอาคนจะเหรี่ยงออกมานอกป่า เพราะเข้าใจผิดว่าคนจะเหรี่ยงทำลายป่าทำไร่ “เลื่อนลอย” เมื่อเวลาจะเหรี่ยงออกจากป่าไม่ได้ เพราะจะเหรี่ยงอยู่ในป่านานา จึงควบคุมคนจะเหรี่ยงไม่ให้ทำไร่บนเนินเวียน การควบคุมไม่ให้จะเหรี่ยงทำไร่ บนเนินเวียน จึงเป็นการทำลายรากรัฐชีวิตวิถีวัฒนธรรมทั้งระบบของชาติพันธุ์จะเหรี่ยง ด้วยวิธีการดังกล่าวจะเหรี่ยงมองว่าคนไทยนั้น สุขุม ลุ่มลึก และเยือกเย็น ตรงกันข้าม กับพม่าถ้าไม่พอใจจะเหรี่ยงก็กระทำการ อย่าง เปิดเผย ด้วยวิธีการที่รุนแรง ถึงกับฆ่าฟันให้ตายเพื่อไม่ให้เหลือจะเหรี่ยงอยู่ในดินแดนพม่า ด้วยนโยบายที่รัฐดำเนินการกับชาวเขาและคนจะเหรี่ยงได้รับผลกระทบ ทำให้คนจะเหรี่ยงมีความรู้สึกเหมือนกับว่ารัฐไทยเห็นจะเหรี่ยงเป็น “พวก ชาว เขา” เมื่อรัฐ

ไทยมองและมีท่าทีเช่นนั้น กะเหรี่ยงในภาคเหนือจึงได้ ตอบโต้ โดยการไม่ยอมรับกับคำชี้งี้รัฐเป็นผู้ใช้เรียกพวกราบว่า “กะเหรี่ยง” แต่ได้เรียกและประกาศตนเองว่า “ห้าคือ คน ปกา เกอะ ญอ ” ตอบโต้ด้วยการนำภูมิปัญญา มาอธิบายว่าคนปกาเกอะญอไม่ได้ทำลายป่า หรือทำไร่เลื่อนลาย แต่คนปกา เกอะ ญอทำไร่หมุนเวียน เป็นนักอนุรักษ์ ตอบโต้ด้วยนโยบายรัฐในการเพิ่มพื้นที่ป่าด้วยการปลูกป่า ว่าป่านี้ไม่ต้องจำเป็นต้องปลูก เพียงแต่ปล่อยให้ฟื้นตัว และคุ้มครองป่า ด้วย “ พิธิกรรม บ瓦ชป่า ” ป่าก็จะกลับคืนสภาพดังเดิม “ ไร่หมุนเวียน การบัวชป่า คนปกาเกอะญอ ” คือว่าทะ呱รรน ที่ คนปกาเกอะญอ ใช้มิติทางวัฒนธรรม ตอบโต้ เพื่อเรียกร้องสิทธิ และอธิบายให้รัฐร่วมทั้งสังคมไทยให้ยอมรับและปฏิบัติกับคนปกาเกอะญอในฐานะที่เป็น ชาวไทย ภูเขา ไม่ใช่เป็น ชาว เขา การตอบโต้ด้วยมิติทางวัฒนธรรม นี้สอดคล้องกับลักษณะอุปนิสัยของคนกะเหรี่ยงซึ่งคนนอกชาติพันธุ์มองคนกะเหรี่ยงว่าเป็นคน “รักสันบ” และเป็น “บริษัทแห่งบุนฯ”

ประวัติศาสตร์และตำนาน ชนเผ่ากะเหรี่ยง

ในตำนานหรือประวัติศาสตร์ของกะเหรี่ยงนั้น ไม่มีการกล่าวถึงกษัตริย์ของกะเหรี่ยง^{*} ที่เป็นนักรบที่ยิ่งใหญ่เหมือนดังกษัตริย์ของชนชาติอื่นๆดังเช่น พม่า และ ไทย จึงกล่าวได้ว่ากะเหรี่ยงไม่ใช่ชนชาติที่ชอบรุกรานผู้อื่น ด้วยลักษณะการปกครองของคนกะเหรี่ยงในอดีตอยู่ในระดับกลุ่มชนเผ่า ระบบความเชื่อทางศาสนาดั้งเดิมที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับธรรมชาติไม่เอื้อให้ชาวกะเหรี่ยงมีแนวคิดในเรื่องธรรมราช หรือราชาธิราช เมื่ອนดังกษัตริย์ชนชาติอื่นๆที่ชูงศาสนานในการอ้างความชอบธรรมในการ ขยายดินแดนของตน คนกะเหรี่ยงจึงไม่มีอาณาจักรที่กว้างใหญ่เหมือนชนชาติอื่นๆ ความเจริญทางศิลปสถาปัตยกรรมก็ไม่เทียบเท่าชนชาติใหญ่ ชนชาวกะเหรี่ยงอยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติอื่น มาตลอด ประวัติศาสตร์ภายในของชนชาติพันธุ์จะเหรี่ยงจึงถูกถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการบอกเล่าที่ปากถูกใน ตำนาน ท้องถิ่น ใน ท่า หรือบทเพลงต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จึงไม่ปรากฏหลักฐานการบันทึกเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงโดยคนกะเหรี่ยงให้เห็นอย่างแพร่หลาย

ในการศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง ศึกษาประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปภาพจิตรกรรม ประเพลิงพิธิกรรมและความเชื่อ ของชนชาติ ไทยใหญ่ ล้านนา พม่า มอง และ ไทย จึงจะเห็นความสัมพันธ์การเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์ของชาวกะเหรี่ยงชัดเจนยิ่งขึ้น

กะเหรี่ยงในวรรณกรรมไทย

วรรณกรรมไทยในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้กล่าวถึง ชนชาวกะเหรี่ยงดังที่ปรากฏใน บทเสภาบุนช้างบุนแพน พระราชพินธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภัลย รัชกาลที่ 2

.....

บุนช้างหันมาสั่งบ่าวไพร'

คงบอกพวกราบดงพงไพร

ที่ราได้รากล่าวแต่ก่อนมา

* ในภาษากะเหรี่ยงจากว่าเรียก กษัตริย์ ว่า จอป้า เป็นคำเดียวกับคำว่า ซอพวา, หรือ เจ้าฟ้า ในภาษาไทย

กะเหรี่ยงละว้าอยู่ป่าใหญ่	ที่เคยมาชั้นเนื้อไม่กุญแจ
ไปป่องกห่าวป่าวร่องเรียกกันมา	ห้าร้อยกอยท่าจะยกไป ²⁶
สุนทรภู่ได้บรรยายสถานที่ที่พลาจามลูกชายของขุนแผน	เดินทางมาจากเมืองสุพรรณบุรีเพื่อมา
หายาคี่อนางทองประศรีที่เมืองกาญจนบุรี	ในบทเสภาขุนช้างขุนแผนตอน กำเนิดพลายงาม ดังนี้
ถึงโภกม่องหนองหนองสะพาน บ้านกะเหรี่ยง เห็นโรงเรียงไร่ฝ่ายทึ้งช้ายขาว	
พริกมะเขือเหลืองงามอร่ามตา	สาลิกกานเก้วกินແล້ວມินອື່ອ
สุนทรภู่ เป็นผู้ที่รู้จักและใกล้ชิดกับกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณบุรีเป็นอย่างดี สุนทรภู่กล่าวถึงกะเหรี่ยง	
เมืองสุพรรณบุรีที่ลงมาขายฝ่ายที่สามชูก ในโกลงนิราศสุพรรณ	
ถึงนามสามชูกถ้า ป่าคง	
เกรียงไร่ได้ฝ่ายลง แยกถ้ำ	
เรือค้าท่านนั่นคง คอยเกรียงเรียงอย	
รายขอคหอดห่าน้ำ นับฝ่ายขายของ ²⁷	

กะเหรี่ยงในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดตามต่างๆ ในภาคกลาง เช่น วัดประตุสาร อำเภอเมือง จังหวัด สุพรรณบุรี ให้ภาพสะท้อนถึง วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เมืองสุพรรณบุรี ภาพแกะสลัก ที่วัดเจี้งเจริญ ตำบล จอมประทัด อำเภอวัดเพลง จังหวัด ราชบุรี ที่สะท้อนภาพวิถีชาวกะเหรี่ยงราชบุรี เพชรบุรี และ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดบางแคนใหญ่ ตำบลแควรอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัด สมุทรสงคราม ที่ได้บันทึก เหตุการณ์ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ที่เผยแพร่ให้เห็นถึงบทบาท ของกะเหรี่ยงคนชายขอบเขตแดนไทย – พม่า ที่ทำหน้าที่ค่อยดูแลปกป้องผืนแผ่นดินไทยอันเป็นดินแดนมาตรฐานมุ่งของตน ภาพกะเหรี่ยงบนบาน หน้าต่างในพระวิหารวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราษ (วัดโพธิ) วัดพระอารามหลวงในรัชกาลที่ 3 มีภาพ ชนชาติต่างๆ 32 ชาติ กะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่มนชนชาวยแดนอยุ่ช้ายขอบห่างไกลสังคมเมือง เริ่มเป็นที่รู้จัก ของคนไทยกรุงเทพฯ รวมทั้งชนชาติที่ต่างๆ ที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับประเทศไทยนับแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์ โกลงบันทึกกล่าวถึงชนชาติกะเหรี่ยงความว่า

ใส่เสื้อเมียนละว้าปิด	กายอกนช
เมล็ดปักกรองสวนสอ	สูตรร้อย
แรมไร่ระไวน	ทางขอออก
เดินดัดดุด้อยด้อย	ด่านพญา
เยี่ยเหม้ายอยทรอกรหัว	ทุบคง

²⁶ บทเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม กรมศิลปากร น.413

* นิราศสุพรรณ หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ชีวิตผลงานของสุนทรภู่ น.201 กรมศิลปากร 2538

²⁷ นิราศสุพรรณ หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ชีวิตผลงานของสุนทรภู่ น.201 กรมศิลปากร 2538

นามชื่อกะเหรี่ยงกฎ	เพศนี
ไปเห็นกะเหรี่ยงจง	จำภาพ ไร์พ่อ
กับกะเหรี่ยงจ่ากังชี้	เข่นกันฯ ²⁸

กะเหรี่ยงในตำนานของชนต่างแผ่

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ “เที่ยวเมืองพม่า” กล่าวถึงตำนานเมือง สารเขต (เมืองแปร) ว่า เมื่อครั้งที่ดินตอนปากน้ำอิรวดียังเป็นทะเล ต่อมาก็เป็นสันดอนปากน้ำจันกล้ายเป็นผืนแผ่นดิน มีมนุษย์ 3 จำพวกที่ลงมาอาศัยอยู่คือพวกที่เรียกว่า กระรัน Karan , พวก เสต Thet และ พยุ Pyu ได้เกิดการแย่งชิงดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ พวก กระรัน Karan พวก เสต สู้ไม่ได้จึงร่อนถอยหนีไปทางเมืองยะไข่ อันเป็นเขตที่อุกเขา กลุ่มผู้คนจะคือ พยุจึงได้ครอบครองเป็นเจ้าของดินแดนแต่นั้นมา²⁹

ชื่อ กระรัน Karan ในพงศาวดาร ตำนานเมืองสารเขตและชื่อชาวผ่า karyan ที่พบที่พระเจดีย์เวกวนชา ที่เมืองพะโค เป็นชื่อที่ ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ทางวิชาการค้านภาษาศาสตร์ ในการออกเสียง ของพม่า นั้น พม่าจะออกเสียง ရ เป็นเสียง ย ดังนั้นชื่อของ ชาวผ่า karyan ใน ศิลารากีที่พบที่พระเจดีย์เวกวนชา ที่เมืองพะโค กับชื่อชาว กระรัน Karan , ในตำนานเมืองสารเขตหรือเมืองแปรอาจจะเป็นชนผ่าเดียวกันก็เป็นได้ว่า กระรัน Karan และ karyan คือชนชาวยะนิน หรือ กะเหรี่ยง

พระชาตุอินทขรวน (Kyai ti yo ไจ ติ โย) เป็นเจดีย์พระชาตุที่ชาวพุทธถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ชาวพุทธใน พม่า และในล้านนาให้ความเชื่อถือ เคารพกราบไหว้ ตั้งอยู่ที่เมือง Kyaito ห่างจากย่างกุ้ง 100 ไมล์ เจดีย์ที่ตั้งอยู่บนหน้าผา บนภูเขา ตามตำนานพม่ากล่าวว่าเจดีย์สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 2500 ปี โดย พระเจ้าติสสะ ที่เป็นลูกของ พิทักษาร ศิษย์ของถุนี มีแม่เป็นนาคในตำนานยังได้กล่าวถึงเมืองแหีของพระเจ้าติสสะว่าเป็นที่อยู่ของกระเหรี่ยงชื่อ เชวนันจิน ต่อมาก็ได้เสียชีวิตกลับกล้ายเป็นหิน อยู่ใกล้เจดีย์ที่สามีของตนคือพระเจ้า พระยาติสสะสร้างไว้³⁰

ในตำนานของชาวไทยใหญ่เมืองเชียงตุงกล่าวถึงการกำเนิดของมนุษย์ว่าเกิดมาจากน้ำเต้าใบเดียว กัน พากลະ ว้านน้ำก่อน ยังหรือกะเหรี่ยงออกมากเป็นพวกที่สอง ต่อมาก็เป็นไ泰 และชนชาติอื่นๆ คนไ泰จึงเป็นน้องของละว้าและยาง ³¹ ในตำนานพงศาวดารไทยใหญ่ ได้กล่าวถึงการขยายอาณาเขตของอาณาจักรเมืองมหาหลวง พ.ศ.1854-1907 ในสมัยของเจ้าหลวงเลือข่านฟ้า ที่ได้ขยายเขตอาณาจักรเมืองมหาครอบคลุมดินแดนไทยใหญ่ อันสัม พุกาม เชียงแสน ล้านช้าง อโยธยา จนถึง ทะแวง (ทวาย)

²⁸ กะเหรี่ยง กะหล่ำใจจิตกรรมไทย วินัย ศิริเสริรธรรม วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2527

คนแปลหน้านานาชาติของกรุงสยาม ทวีศักดิ์ เพือกสม น.32 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ 2546

²⁹ เที่ยวเมืองพม่า สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ น.198-100 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ 2545

³⁰ ตำนานพระชาตุอินทขรวนของพม่า สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ ศิลปวัฒนธรรม ตุลาคม 2534 น.76-77

³¹ ความเป็นมาของ สยาม เมมร ไทย จิตร ภูมิศักดิ์ น.138

และมาริด ในจำนวนเมืองเหล่านั้นมีเมืองบาง และเมืองกะเหรี่ยงด้วย³²

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธ์ในทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานวัตถุ ตำนาน และจินท์ที่อยู่ของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในคืนแคนແคนนี้ พบว่า ทั้ง มอย พม่า ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ต่างก็มีความสัมพันธ์กันมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ถิ่นฐานดั้งเดิมและการอพยพของกะเหรี่ยง

เสถียร โภเศศ อ้างถึงนักประษัชชาวตะวันตกสันนิษฐานว่า ชนชาติกะเหรี่ยงหรืออย่างในสมัย ศักดิ์คำราพี มีภูมิลำเนาอยู่ทางตอนใต้ของจีน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณแม่น้ำヤang jio เกียง หรือ เอี้ยงจื้อ กัง แปลว่าแม่น้ำชาติยะง ซึ่งแม่น้ำยะงจื้อเกียงอาจตั้งมาจากชื่อของชาติยะง ต่อมากลุกชนชาติจีนและไทยใน ประเทศจีนรับกวน พากยางจึงถอยร่นลงมาอยู่ในแหลมอินโดจีน และยังกล่าวว่ากะเหรี่ยงหรืออย่างเคยมี ประเทศใหญ่อยู่ในแคว้นสิบสองปันนา³³

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ กล่าวถึงชนชาติกะเหรี่ยงว่า เป็นมนุษยชาติหนึ่งในกรุงจีน เกิดจากเชื้อเจ็กหรือ มิใช่ไม่ปรากฏ ถูกพากไทยไล่ต้อนตะเพิดลงมาทางใต้ ภายหลังถูกมอญและพม่าไล่กลับคืนถอยหลัง ขึ้นไปบนเขาอีก กะเหรี่ยงถือว่าพากตนเป็นมนุษยชาติแรกที่ตั้งอยู่ในหัวเมืองແคนอังວะ ในราชอาณาจักร พุทธศักราชที่ 11 หรือที่ 12 จึงผ่านไปข้างได้ และแผ่ออกไปตั้งตามลำนาเขาเป็น ระหว่างลำน้ำอิระวดี แม่สาละวิน และแม่น้ำเจ้าพระยา จนกระทั่งขยายฝั่งทะเล³⁴

วิโลเลียม คลิฟ ตัน ด็อตด์ มีชั้นนารีชาวอเมริกันได้สำรวจชนเชื้อชาติไทยในยุนนาน กล่าวถึง ตำนานของแคว้นยวนหรือกะเหรี่ยงว่า ตั้งก่อน ก.ค.ศ.543 ชนชาติอ้ายลาวได้ต่อสู้กับกะเหรี่ยงที่อยู่ใน คืนแคนແคนนี้มาก่อน จนได้รับชัยชนะและขับไล่กะเหรี่ยงออกไป ...คำว่า"เชียงใหม่"ต้นเดิมมาจาก ภาษากะเหรี่ยงดังที่มีกล่าวไว้ในตำนานว่า "ตชิ่งใหม่"(Tsching-mai)เป็นชื่อเมืองของกะเหรี่ยงแต่ครั้ง โบราณ กล่าวถึงเมืองสุวรรณโภคคำว่า มีชาวเมือง เป็น ขอม ไทยอ้ายลาว และกะเหรี่ยงปะปน เมื่อ พระเจ้าสิงหนวติอพยพครอบครัวลงมาได้พบกับคนพื้นเมืองเดิมคือ พากล้า และพากกะเหรี่ยงหรือ ย่าง

ซอว์อ่องละ ชาวกะเหรี่ยงจกซอว์ ในพม่า ได้รวมประวัติศาสตร์กะเหรี่ยง³⁵ อ้างว่าคืนแคนดั้งเดิม ที่คนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่นั้นมีชื่อว่า "ที แณะ แมะ หย้า" มีความหมายว่า "คืนแคนน้ำชาดทราย" ซอว์ อ่องละ อ้างว่า ที แณะ แมะ หย้า คือคืนแคนที่เป็นทะเลรายโภคบี คนกะเหรี่ยงได้ออกจากคืนแคน ที แณะ แมะ หย้า เข้าไปยังธิเบตจากนั้นก็เคลื่อนย้ายเข้าไปในแผ่นดินจีนในลุ่มน้ำแยงซีเกียง

ลุงบุญธรรม คุ้งลึง กะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง ได้กล่าวถึงอื่นที่อยู่ของคนกะเหรี่ยงว่า

³² ประวัติศาสตร์ไทยใหญ่ สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ น.121

³³ สารานุกรม เสถียร โภเศศ น.90

³⁴ ชาวเขาในไทย บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ น.50 ส.นพ.มติชน 2545

³⁵ The Karen History ฉบับภาษากะเหรี่ยง ซอว์อ่องละ SAW AUNG HLA พฤกษาคม 1939 (2482) ย่างกุ้ง

....พ่อแม่คุณเก่าก่อน บอกว่าคนกะเหรี่ยงนั้นเดินทีมจากทิศ ลาภชั้ง • จากนั้นก็ลงมาอยู่ทางใต้ ลงมาจนถึงที่ราวย์ทุกวันนี้³⁵

ระเอิน บุญเลิศ กะเหรี่ยง โพล่า สวนผึ้ง บันทึก ถึงถิ่นที่อยู่ของคนกะเหรี่ยงแต่ตั้งเดิมและสาเหตุของ การแตกแยกกันระหว่างกะเหรี่ยง โพล่า กับกะเหรี่ยงจากว'

. "... แต่ก่อนนั้นคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ระหว่างเมืองจีนกับเมืองแรก ต่อมาวันเมียคุ่หนัง ได้ทະເລາກัน เพราะ มีการทำพิธีในเรื่องซื้อขาย พัวเมียกะเหรี่ยงจึงได้แบ่งลูก ลูกที่อยู่กับพ่อคือกะเหรี่ยงสายตรรกะลพ่อ คือ กะเหรี่ยงสกอร์ พากันไปอยู่ที่ตันน้ำ ที่เรียกว่า กะเหรี่ยงคอห้อบอย ลูกที่อยู่กับแม่คือ กะเหรี่ยงโพล่าคือสายตรรกะลฝ่ายแม่ พากันไปอยู่ที่รานปลายน้ำ ที่เรียกว่า บagan น้ำ³⁶

ทั้งสองไม่ได้ระบุว่าถิ่นเดิมของกะเหรี่ยงนั้นอยู่ ณ.ที่ใด คำกล่าวอ้างจากกะเหรี่ยงในพื้นที่ทั้งสอง สรุปร่วมกันได้ว่า คนกะเหรี่ยงนั้นมาจากทางภาคเหนือจากนั้นจึงเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ ซึ่งสอดคล้องกับ แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ที่ระบุว่า คนกะเหรี่ยง ได้อาศัยอยู่ใน ดินแดน “ ที่ และ แมะ หยั่ວ ” ดินแดนน้ำ ชัด ราย ให้ล แล้วจึงเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ในจีนตามลุ่มน้ำบางซีเกียง และโดยร่นลงมาอยู่ ในลุ่มน้ำ อิรุดี สาละวิน เจ้าพระยา ตามที่ขอว่า อ่องละอ้างถึง

เส้นทางการเคลื่อนย้ายของชนชาติกะเหรี่ยง

การเคลื่อนย้ายของชนชาติกะเหรี่ยง ช่าว อ่องละ ได้เสนอว่าคนกะเหรี่ยง ได้เคลื่อนย้ายจากบริเวณ แม่น้ำบางซีเกียงในมณฑลยูนนานทางใต้ของจีน ลงมาตามแม่น้ำสายหลักที่สำคัญในอินโดจีน 3 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1

ลงมาตาม แม่น้ำอิรุดี ออาศัยอยู่ในที่รานพุกาม ส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายลงมาบังดินแดนปากแม่น้ำ อิรุดี เมือง แปร เอกะตะ เมือง บะເສັ່ງ (ພະສິນ) และกระชาຍไปอยู่ตามเทือกเขาติดดินแดนยะไข่

เส้นทางที่ 2

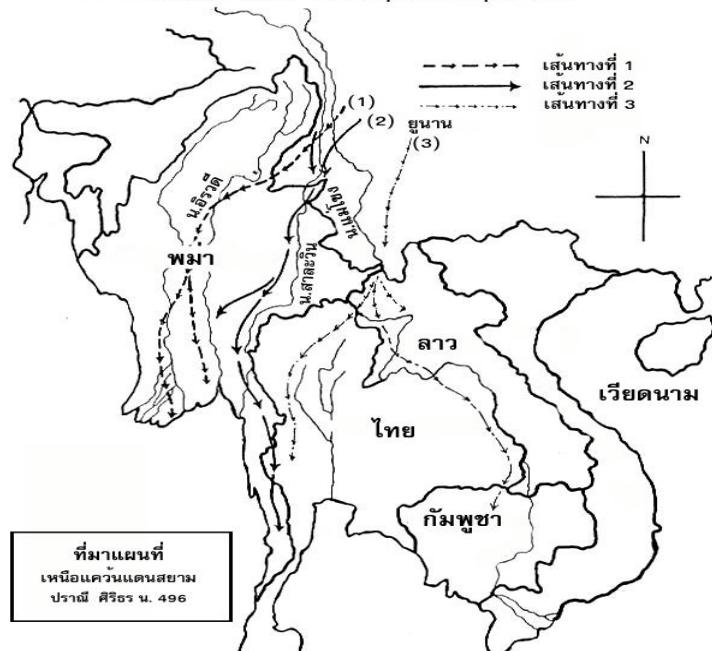
ลงมาตาม แม่น้ำคง (สาละวิน) ผ่านดินแดนไทยใหญ่ กระจายกันอยู่ระหว่างที่รานและบริเวณ เทือกเขางองแม่น้ำสะโตง และสาละวิน บริเวณเขตรอยต่อของรัฐฉาน(ไทยใหญ่) รัฐกะยา เมืองตองอู เมืองสะเทิน ปากแม่น้ำสะโตง และแม่น้ำ สาละวิน มาะละແມ່ງ ลงมาบังภาคใต้ เมือง ทราย มะริด

• ลาภชั้ง หรือ ดาวช้าง ในภาษากะเหรี่ยง โพล่า สวนผึ้ง คือดาวเหนือ ที่ขึ้นทางทิศเหนือ

³⁶ นาย ระเอิน บุญเลิศ บันทึก

เส้นทางที่ 3 บริเวณเทือกเขาและที่ลุ่มของ ลุ่มน้ำปิง แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำเม็ Kong ลาว และกัมพูชา

แผนที่แสดงการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับพม่า

Gordon H. Luce (ค.ศ. 1985) กล่าวว่า พับคำว่า **karyan** ซึ่งเป็นภาษาพม่าเก่าที่ใช้เรียกกะเหรี่ยงในศิลาจารึกที่มีอายุราว ค.ศ. 1240 ร่วมสมัยเดียวกับศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง ราว 700 ปีมาแล้ว จารึกนี้พบที่พระเจดีย์ชเวกินชَا ที่เมืองพะโโค กล่าวถึงชาวผู้เชื้อ karyan ซึ่งใส่เสื้อทรงกระสอบมีแขนในตัว เวลาใส่ใช้วิชีสัมหัวลงมา ซึ่งตรงกับที่สาวกะเหรี่ยงยังสวมอยู่ในปัจจุบันนี้ ยังมีจารึกอีกหลักที่กล่าวถึงกะเหรี่ยง เช่นที่หลักที่ระบุว่าจารึกใน ค.ศ. 1276 บอกรายชื่อข้าพระที่มีผู้ใจบุญ กัลปนาภัยวัดว่า มีข้าพระที่เป็นผู้ Kadu ผู้สะกอ และผู้ ตองตู้ จารึกที่เมืองพะโโคใน ค.ศ. 1242 ก็กล่าวถึงข้าพระซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงจากว้ออิก และกล่าวถึงเมืองชื่อ Sagu หรือสะกาย ว่าเป็นเมืองที่พวากจากว้ออิก ปัจจุบันนี้เมืองนี้คือบริเวณเมือง Minbu บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำอิรวดี แสดงว่าพวากกะเหรี่ยงจากว้อพยพลุงมาจากภูเขามาตั้งอยู่ในเมืองที่รับลุ่มแม่น้ำอิรวดีเป็นเวลานานแล้ว ศิลาจารึกที่เมืองพะโโคอีกสองหลักคือจารึกที่ Minnathu ก็กล่าวถึงพวากสะกอตั้งเป็นปีกแผ่นอยู่ทางด้านตะวันตกของเมืองแปร(Prome) ใน ค.ศ. 1342⁶⁰

ลุ หม่องเปป กนกรกุล ผู้เฒ่ากะเหรี่ยงโพล่วน้านทิไล่ป้าหมู่บ้านติดชายแดนไทยพม่า ในพื้นป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ตำบลไล่โว อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้เล่าดำเนนานเกี่ยวกับการครอบครองดินแดนของชนชาติต่างๆ ในพม่าเรื่องเป็นดังนี้

นานมาแล้ว ได้มีผัวเมียชาวกะเหรี่ยงคู่หนึ่งล่องเรือมาตามแม่น้ำเพื่อตกปลา ทั้งคู่ได้มามีลูกแม่น้ำพับເກະປรິນພັນນໍາແທ່ງໜຶ່ງ ເහັນວ່າພື້ນດິນແທ່ງນີ້ດິນາກເໜາະສົມທີ່ຈະສ້າງບ້ານແປ່ງເມືອງໃນພາຍການ

หน้า ทั้งคู่จึงได้ทำเครื่องหมายโดยเอกสารันเบ็ดปักไว้แล้วอาسئือกะหรี่ยงแขวนไว้ เพื่อเป็นหลักฐานว่า ผัวเมียคู่นี้ได้มาพบกันแต่งนีก่อนผู้อื่น

กาลเวลาล่วงเลยมาได้มีชนชาติมีญาณเห็นแกะแห่งนีและจับจงไว้เหมือนกันโดยใช้เคียวเก้า เล่มฝังไว้ได้แผ่นดิน ต่อมามีชนชาติพม่าได้มาเห็นและจับจงเช่นเดียวกันโดยได้นำถั่วลิสงเก้าตะกร้าฝังไว้ในดิน เวลาต่อมาฝรั่งได้มานำเห็นอีกและได้นำคาดทองคำเก้าใบฝังไว้ได้ดิน

อยู่ม้วนหนึ่งชนชาติทั้งหมดได้มาพบหน้าพร้อมกัน และอ้างสิทธิในการที่ตนเองได้จับจงเพื่อจะครอบครองและสร้างบ้านแปงเมือง ปรากฏว่าคนเบ็ดและเสือผ้ากะหรี่ยงได้หายไปไม่มีหลักฐานเหลืออยู่ เมื่อขุดลงไปใต้ดินก็พบเคียวเก้าเล่ม พนกั่วลิสงเก้าแมลีดและคาดทองคำ เก้าใบ ชนชาติทั้งหมดต่างก็ทะเลกันต่างฝ่ายต่างยืนยันว่าได้จับจงดินแดนนีมาก่อน จนกลายเป็นคดีความกัน

เมื่อตกลงกันไม่ได้ร้อนถึงพระอินทร์ต้องลงมาช่วยแก้ไขปัญหา พระอินทร์ได้เรียกพระยานาคให้มาดาลเข้ามายเป็นสักขีพยานในครั้งนี้ พระยานาคยืนยันว่าคนกะหรี่ยงได้จับจงพื้นที่นีมาก่อน ต่อมามีญาณพม่า แล้วฝรั่ง ดังนั้นกะหรี่ยงจะต้องเป็นผู้สร้างบ้านแปงเมืองก่อนชนชาติอื่นๆ คนมีญาณพม่า และฝรั่งจึงถามกะหรี่ยงว่าจะครอบครองการดินแดนแห่งนีนานสักเท่าไหร่ กะหรี่ยงตอบว่านานจนกว่าดินแดนแห่งนีจะล่มสลาย ชนชาติ มีญาณ พม่า และฝรั่งก็ขอแผ่นนีครอบครองไปก่อน เมื่อถึงกำหนดก็จะคืนให้ คนกะหรี่ยงบอกว่าพวกตนนี้ไม่ต้องทำอะไรพวกชนชาติอื่นๆ จะสร้างให้ การตกลงได้ทำสัญญาด้วยการดื่มน้ำสาบาน พระอินทร์ พระยานาคเป็นสักขีพยาน เมื่อถึงกำหนดแล้วถ้าไม่ทำตามสัญญา ฟ้าจะผ่าหัวเมืองท้ายเมือง ทั้งสี่ทิศสามครั้ง ถ้ายังไม่ยอมทำตามสัญญาอีก ไฟจะไหม้บ้านเมืองเป็นເถ้า่าน มนุษย์จะอยู่ไม่ได้อีก ทุกชนชาติจะพงกันความทุกข์ยาก

มีบททา หรือบทกลอนของชาวกะหรี่ยงที่ทำนายถึงยุคสมัยที่ชนชาติพม่าได้ขึ้นเป็นผู้ปกครอง พม่าจะเป็นผู้ที่มีอำนาจและรุ่งเรืองพม่าได้สร้างรูปเคารพทางศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ในที่สุดแล้วอำนาจที่ยิ่งใหญ่นั้นก็จะสิ้นสุดไม่ยั่งยืน คงเหลือแต่รูปเคารพ และศาสนสถาน ก่อนถึงยุคสุดท้ายที่ชนกะหรี่ยงได้ขึ้นปกครอง ในยุคนั้นทุกคนจะ สะพายย่ามกะหรี่ยง และโดยการปกครองที่ทุกคนสะพายย่าม กะหรี่ยง จะทำให้ชนกะหรี่ยงยิ่งใหญ่ ซึ่งมีทางรือบทลั่น กล่าวถึงดังนี้

1. เมื่อพม่าได้มีอำนาจก่อสร้างรูปเคารพ

สร้างด้วยหิน ไม่ และทองเหลือง

เมื่อ สิ้นยุคของพม่า

คงเหลือแต่เพียงรูปเคารพ

2. สัญญาณสุดท้ายของการปกครอง

เมื่อ ใกล้ถึงเวลาคนจะสะพายย่าม

เมื่อได้สะพายย่ามกะเหรี่ยง*

คราวนั้นกะเหรี่ยงจะรุ่งเรือง

3. เมื่อยุคของคนอื่นผ่านพ้นไป

ยุคของกะเหรี่ยงจะมาถึง

เป็นยุคที่คนกะเหรี่ยงจะยิ่งใหญ่

ความยิ่งใหญ่ของกะเหรี่ยงมาจากพระเจ้า (ธรรม, ศาสนา)

ถ้าความยิ่งใหญ่ของกะเหรี่ยงลิ่นไป (ยุคที่ศาสนา หรือ ศีลธรรม เสื่อม)

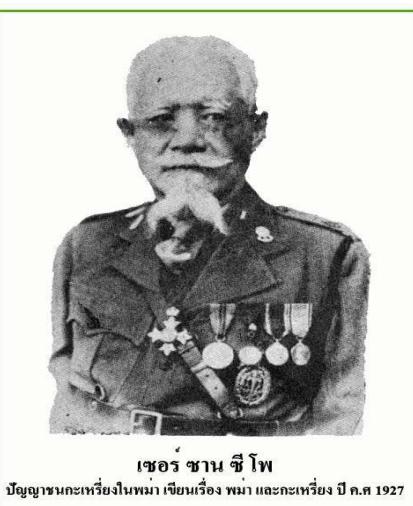
ก็จะถึงยุคอาวสาน♦

จากคำนาณเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชาติต่างๆในพม่า มีนัยยะทางการเมืองการปักธง ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ คำนาณเรื่องนี้ยังได้ถูกรวบรวมไว้ในประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงโดยชาวอ่องลงทะเบะเรียง⁶⁰ อ้างว่าดินแดนที่ผัวเมียกะเหรี่ยงมาจับจองนั้นอยู่ในคำนาณเมือง เหว่ ตะกู (เมืองย่างกุ้ง) ที่คนกะเหรี่ยงได้อาศัยอยู่มาก่อน แต่การครอบครองนั้นชนชาติต่างๆจะผัดเปลี่ยนกันครอบครอง สุดท้ายหลังจากยุคฝรั่งแล้วจะมาถึงยุคที่กะเหรี่ยงจะปักธง คนกะเหรี่ยงเชื่อว่าการที่ชนชาติต่างๆไม่ทำตามข้อตกลงตามที่ได้สัญญาไว้ ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นทั่วดินแดนตระบันถึงวันนี้

ดร. ชานซีโพ ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงจากอวัยในพม่า ในสมัยที่อังกฤษยังปักธงอยู่ในพม่า ผู้เขียนหันสือเรื่อง กะเหรี่ยงและพม่าได้กล่าวถึงคนพม่าไว้ดังนี้

“สถานภาพของคนกะเหรี่ยงในดินแดนพม่าก่อนที่อังกฤษจะเข้ามานั้นกะเหรี่ยงถูกดูถูกยิ่งกว่าท่าส พากษาต้องหลบหนีไปอยู่ตามภูเขาที่ห่างไกลจากหมู่บ้านของชาวพม่า เรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงที่ถูกชาวพม่ากระทำการทารุณนั้นมีมาก many คนกะเหรี่ยงนั้นรักอิสรภาพ,

คนพม่ามองว่าคนกะเหรี่ยงเป็นคนตรงไปตรงมา แต่ไม่รู้จักการยกพวกไถ่โอกาส ลักษณะการสอนในครอบครัวชาวกะเหรี่ยงกับครอบครัวชาวพม่านั้นต่างกันอย่างลิ้น เชิงคนกะเหรี่ยงถูกสอนให้พูดแต่ความจริง ส่วนคนพม่าสอน

เซอร์ ชาน ซี โพ
ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงในพม่า เขียนเรื่อง พม่า และกะเหรี่ยง ป. ก.ศ 1927

* สะพายย่ามกะเหรี่ยง ย่ามเป็นเครื่องใช้ติดตัวประจำของคนกะเหรี่ยง ย่ามจึงเป็นสัญลักษณ์ของศาสนา, หรือธรรม ที่ทุกคนจะต้องมีถือธรรมคิดด้วย เหมือนกับย่ามที่ของใช้ติดตัวของชาวกะเหรี่ยง

♦ แสงชัย ประพาสสันต์ แปล ก็อดาร์มี 1 ก.ศ. 1999

⁶⁰ The Karen History SAW AUNG HLA คำนาณเมือง เวทะกู (ย่างกุ้ง) น.187

เด็กๆ ให้พูดงาน่าฟัง แต่ไม่คิดว่าจะต้องเป็นจริงเสมอไป

ในอดีตคนกะเหรี่ยงแยกตัวของอยู่่โดยเดี่ยวจากคนชาติอื่น โดยหลักเลี่ยงการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ คนกะเหรี่ยงเป็นคนเชื้อสาย ล้าหลัง และ ไม่ชอบการแต่งงาน ในขณะที่ตรงข้ามกับคนพม่า ที่ชอบการต่อสู้ นิสัยก้าวร้าว จึงทำให้รู้สึกว่าคนพม่า มีการพัฒนามากกว่ากะเหรี่ยง

มีผู้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับกะเหรี่ยงเกิดขึ้น ไม่ได้ เพราะคนพม่าไม่มีทางเป็นชาติที่อยู่ได้ ไม่มีทางที่จะให้คนชาติอื่นมาร่วมมือ ได้ด้วยความเต็มใจ จนกว่าพวกคนพม่าจะทำลายความคิดของพวกคนที่คิดว่าพวกคนเป็นชาติที่เลือกศรัทธาว่าชนชาติอื่นๆ....

กะเหรี่ยงภายใต้การปกครองของอังกฤษ

อาร์ แมร์แซลล์ นักเขียนอังกฤษเขียนหนังสือชื่อ The Karens of Burma กล่าวว่า เมื่ออังกฤษทำสัมภารณ์กับพม่าครั้งแรก พ.ศ.2369 (ค.ศ. 1826) ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำทางพาหหารอังกฤษเข้าตีเมืองอังะຈันได้รับชัยชนะ สัมภารณ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2395 (ค.ศ. 1852) ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำพาหหารอังกฤษเข้าโจนดีย่างกุ้งจนได้ชัยชนะ และสัมภารณ์ครั้งที่ 3 พ.ศ.2428 (ค.ศ. 1885) ที่อังกฤษรบชนะพม่าได้ทั้งประเทศ ส่วนหนึ่งเพราะความช่วยเหลือจากชนชาวกะเหรี่ยง เมื่อสัมภารณ์สบอังกฤษจึงได้ยกฐานะกะเหรี่ยงมองหน้าที่และสนับสนุนให้ทำงานให้กลุ่ม การสนับสนุนกะเหรี่ยงของอังกฤษแสดงว่าอังกฤษต้องการหล่อเลี้ยงกะเหรี่ยงเพื่อเป็นเครื่องมือของตนในอนาคต ความจริงก็คือต้องการสนับสนุนกะเหรี่ยงต่อไป อังกฤษ สมควรอกรอบเพื่ออังกฤษในดินแดนต่างๆ นอกประเทศ เช่น เมโซโปลีเมีย อียิปต์ อินเดีย มาลายา จนอังกฤษมีชัยชนะในคราวนั้น⁶⁵

ในปี พ.ศ.2372 (ค.ศ 1829) มิชชันนารีได้ได้ตัว ซอว์ โคงบิว กะเหรี่ยงจากว่าจากความเป็นทาสของชาวพม่า ให้เป็นอิสระ ซอว์ โคงบิว ได้กลับไปเป็นคริสตเดียนในเวลาต่อมา จึงเป็นคริสตเดียนกะเหรี่ยงคนแรกในประวัติศาสตร์คริสตจักรกะเหรี่ยงแบ็พติสต์ในพม่า ในปี พ.ศ 2375 (ค.ศ 1832) ทรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โภนธรรม เวรมิชชันนารี ในพม่าได้คิดอักษรกะเหรี่ยงเพื่อแปลพระคัมภีร์ พระคริสตธรรมคัมภีร์ถูกแปลออกมานเป็นภาษากะเหรี่ยงและได้ถูกนำมาใช้กับกะเหรี่ยงจากว่า ได้ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2396 (ค.ศ. 1854) ทำให้กะเหรี่ยงจากว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษา พระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมซึ่งส่วนหนึ่งเป็นบันทึกประวัติศาสตร์การสร้างชาติของชนชาติฯ เป็นวรรณกรรมที่สร้างกระเส้นนำความเป็น ชนชาติ ให้กับลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่าพระเยซูคริสต์เป็นพระเจ้าที่สำแดงความรักต่อมนุษย์ พระองค์ใส่ใจต่อ ผู้ยากไร้ คนต่ำต้อยในสังคม ต่อต้านอำนาจผู้ปกครองที่กดขี่ พระเยซูคริสต์ยังพูดถึงอาณาจักรของพระเจ้า พระคัมภีร์และคำสอนรวมทั้งวิถีทางของพระเยซูคริสต์จึงโคนใจ และเข้าถึงจิตใจ ชาวกะเหรี่ยง ในพม่า ที่ถูกชาวพม่ากดขี่ บ่เมหง มาแต่ครั้งอดีต

⁶⁵ แหล่งเมืองพม่า เสธียร พันธังษี น. 142 ส.นพ.สุขภาพใจ

ในปี พ.ศ.2396 (ค.ศ.1863) ซึ่งตรงกับราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ข้าราชการอังกฤษได้ทำการสำรวจประชากร ใน 17 หัวเมือง จากการสำรวจในครั้งนั้นพบว่ามีจำนวนประชากรจะเหรี่ยงในพม่าที่อยู่ในรัฐอังกฤษ มีจำนวน 364,756 คน⁶¹ ในปี พ.ศ.2444 มีประชากรจะเหรี่ยง 727,235* คน มีการสำรวจประชากรจะเหรี่ยงในพม่าอีกรั้งหนึ่งในปี พ.ศ.2474 ปรากฏว่ามีจะเหรี่ยงอยู่ในประเทศไทยจำนวน 1,340,000 คน เป็นจะเหรี่ยงจากจำนวน 500,000 คน จะเหรี่ยงโดยล่า 473,000 คน จะเหรี่ยงปะโ้อ 223,000 คน จะเหรี่ยงกะยา 32,000 คน*⁶²

ในปี พ.ศ.2473 (ค.ศ.1930) เกิดการจลาจลเรียกว่า Saya San Rebellion (กบฎอาจารย์ชาน) เป็นการก่อการจลาจลต่อต้านอังกฤษของชาวพม่า อังกฤษได้ใช้คนจะเหรี่ยงเข้าปราบจลาจลจนเหตุการณ์สงบการยอมเสียเลือดเนื้อ “เพื่อนาย” เป็นที่มาให้อังกฤษตอบแทนจะเหรี่ยง โดยมอบตำแหน่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่เป็นรางวัล และทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ไม่สงบอังกฤษได้จะเหรี่ยงเป็นเครื่องมือ ในการสอดส่องและนำความลับมาบอกรา

การที่จะเหรี่ยงเสนอเรื่องไปทางอังกฤษนอกจากเป็นกลการเมืองของอังกฤษแล้ว เป็นเพราความผิดพลาดในการปกครองของพม่าแต่ครั้งที่ปกครองแบบนายตัวริช ที่กษัตริย์พม่าทุกพระองค์ไม่เคยเอาใจใส่จะเหรี่ยงเท่าที่ควร ไม่เคยยอมรับและยกย่องจะเหรี่ยงพม่าชอบเรียกพวกจะเหรี่ยงว่า “สัตว์ป่าแห่งบุนนาค, ความภูเขา” เป็นทางสร้างใช้พากผิวขาว มองจะเหรี่ยงว่าเป็นผู้ไม่มีปัญญา เวลาจะเหรี่ยงกระทำความผิดใดๆ ก็ลงโทษอย่างป่าเดื่อน เพราะจะเหรี่ยงจึงไม่มีจิตใจเข้าข้างทางพม่าตลอดชาติ เมื่อจะเหรี่ยงมาทำดีกับตนก็เห็นเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนนาย เพื่อแสดงหาความปลอดภัย

ขอบา อูจី (ซ้าย) และ ขอบาเดิน(คนที่ 3) เดินทางไปอังกฤษ เจรจาเรื่องสถานะของจะเหรี่ยงในพม่า (ปี 1946)

⁶³ ขอบา อูจី Saw Ba U Gyi นักปฏิวัติชนชาติกะเหรี่ยง อดีตผู้นำสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) และคณาจารย์ที่เป็นผู้แทนของชาวกะเหรี่ยงเดินทางไปประเทศไทยเพื่อเจรจาต่อรองเรื่องสถานะภาพและเขตปักครองของชาวกะเหรี่ยงในพม่ากับอังกฤษ แต่ก็ล้มเหลวภายหลังจึงได้ประกาศการต่อสู้กับ

⁶¹ หนังสือ จดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) น. 220

* พงศาวดารพม่า น.123 ว้าม่าแล้ว

⁶² ชาวนา จัดกิจ บุรุษพัฒน์ น. 69 แฟร์พิทยา 2538

แหล่งที่มา: แหล่งที่มา: เอกสาร พนธรรัฐ น. 216-220

ฝ่ายรัฐบาลพม่าด้วยการก่อตั้งองค์กร Karen National Defence Organization (KNDO) ของนายอูจี ได้ประกาศเป็นอมตะว่าที่ผู้นำชาว Karen หรือบุคคลมั่นว่า “ เสรีภาพมีไว้สำหรับผู้คนล้าภูมิและตายในสนามรบยังดีเสียกว่าที่จะมีชีวิตอยู่อย่างท่าส” ด้วยว่าทะแห่งชาตินี้ทำให้นักกรบสหภาพแห่งชาติกะหรี่ยง (KNU) ไม่ยอมวางอาวุธต่อรัฐบาลพม่าและยืนหยัดต่อสู้มากกว่า 50 ปี ของนายอูจีได้ให้คำขวัญ 4 ข้อ แก่คนกะหรี่ยงอีกว่า

- 1.ເພື່ອຂາຍຫາຕີ ກະເທົ່ຽງ ເຈົ້າຈະໄມ່ຍອນວາງອາວຸນ ໃຫ້ແກ່ຄ້ຕຽງ

For us surrender is out of question

2.ນານາຫາຕີຈະຕ້ອງຍອນຮັບປະເທດກະເທົ່ຽງຍ່າງສມນູຮັກ

The recognition of the Karen State must be completed

3.ອາວຸນຂອງເຈົ້າຈະຕ້ອງຍູ້ໃນມືອຂອງເຈົ້າ

We shall retain our arms

4.ກະເທົ່ຽງຈະຕ້ອງມີກຸ່ມນາຍແລະນ ໂຍນາຍເປັ້ນຂອງຕົນເອງ

We shall decide our own political destiny

ทาง 4 ข้อแก่ชาวภาษาหรี่ยง ดังนี้

1. การศึกษาคือแสดงส่วนของชนชาติ gibberish
 2. ต้องยกระดับมาตรฐานการศึกษา
 3. ต้องให้ความเคารพผู้อาวุโสและผู้นำ
 4. ต้องรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ gibberish *

ចំណាំ

เชอร์ ดี ทรีก แบรนดล์ หลังจากได้อ่านบทรายงานบันทึกการเดินทางของ นายวาริงตันสมิธ ที่ออกจากการรุ่งเทพฯ ไปสำรวจการทำเรือคีบูกในตำบลสวนผึ้งและได้เข้าไปในทวายของพม่า ได้แสดงความคิดเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ชาวกะเหรี่ยงในพม่ามีต่อชาวอังกฤษในบันทึกการเดินทางครั้งนั้นต่อที่ประชุมของสมาคมดังนี้

....ข้าพเจ้าดีใจที่ได้เห็นผลการปักครองของอังกฤษในทางตอนใต้ของพม่า และมันทำให้ข้าพเจ้าดีใจอย่างมากที่ได้ยินมิสเตอร์สมิธพูดด้วยความพอใจเกี่ยวกับกระหารรี่ยง และนั่นเป็นอีกเรื่องที่อยู่ห่างไกลจนรู้จักกันเพียงเล็กน้อยในตอนนี้ มันเป็นการยากที่จะรู้ว่าชาวกระหารรี่ยงอาจจะเป็นข้าที่ซื้อสัตย์ที่สุดของสมเด็จพระนางเจ้าในจักรวรรดิอังกฤษที่อยู่นอกประเทศอังกฤษและสกอตแลนด์นั่นเป็นเรื่องสำคัญและในหมู่ชาวกระหารรี่ยงที่เป็นคริสตชน ได้มีความเจริญก้าวหน้ามาก⁶⁷

*นาย กวยทู ผู้ว่าราชการจังหวัด มหาดไทย สำภาพแห่งชาติยะหรี่ยง (KNU), สงเคราะห์สร้างชาติชนกละหรี่ยง น.92
“ร่องฟ้า” 2530

ถิ่นที่อยู่ของ กะเหรี่ยงในพม่า

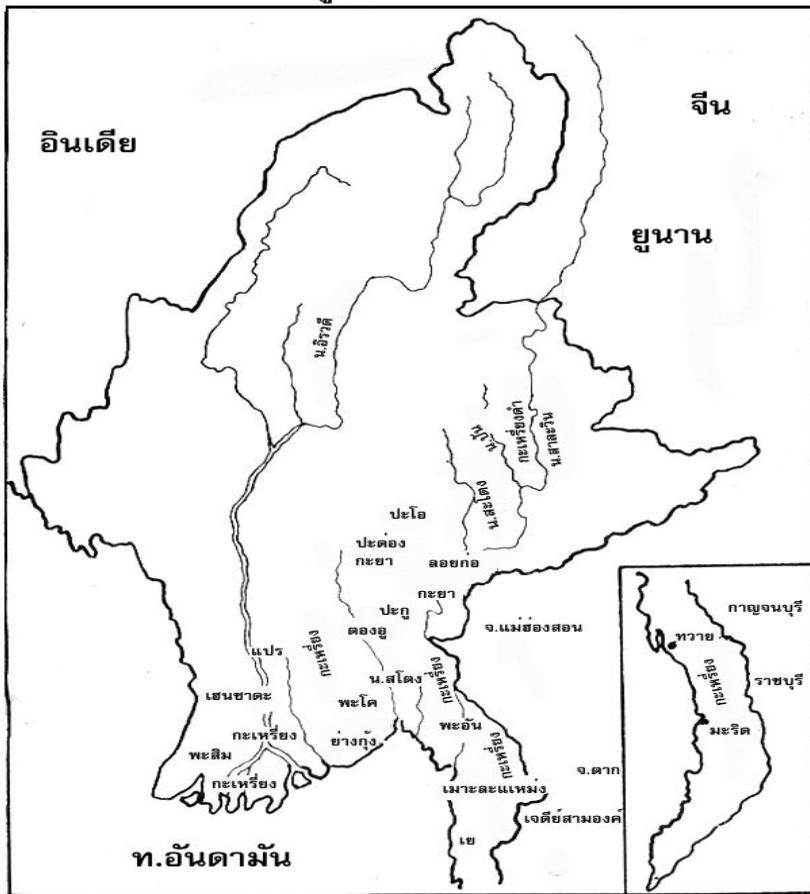
บริเวณที่เป็นที่รำปักแม่น้ำอิริวดีมีเมือง พะสิน เป็นศูนย์กลางของ กะเหรี่ยงในภาคตะวันตก มีทั้งกะเหรี่ยงโอล่ว และ จกอว์ พากขาได้อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้นานมาแล้ว โดยพยพลงมาตามแม่น้ำอิริวดี ชาวกะเหรี่ยงภาคตะวันตกที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นกะเหรี่ยงกลุ่มแรกๆ ที่ได้รับการศึกษาสูง ได้รับราชการ มีหน้าที่ตำแหน่งในรัฐบาลเมื่อครั้งที่องคุญปกครองพม่า

กะเหรี่ยงในภาคตะวันออกอาศัยอยู่ในพื้นที่รำและเขตภูเขา ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ออกได้ 2 ส่วนคือ เขตตะวันออกตอนล่าง นับแต่เขตราชกะเหรี่ยง มีเมืองโอล่วยัง แกวเก่อป่าง เป็นเมืองศูนย์กลางของ กะเหรี่ยงโอล่วมาแต่ครั้งอดีต เมาะละแหม่ง ทวาย และในหมู่เกาะทวาย มะริด ตะนาวศรี อยู่ตรงข้าม จังหวัดตาก

กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และ ชุมพร พื้นที่ล้านน้ำมีทั้ง กะเหรี่ยง โอล่ว จกอว์

ชาวกะเหรี่ยงใน เขตภาคตะวันออก ตอนบนของพม่า มีพื้นที่ติดกับรัฐบาลของ ไทยใหญ่ ตรงข้าม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลักษณะภูมิประเทศที่ ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ จะอยู่ในพื้นที่รำเบต ภูเขา มีประชากรเป็น กะเหรี่ยง จกอว์ ปะ โไอ และกลุ่มกะเหรี่ยง

ถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงในพม่า

กะยา กะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มกระจายกันอยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้

1. กะเหรี่ยงผ่าจกอว์ อาศัยอยู่ ในเมืองตองอู เลงบอย แปร พะโโค (หงสาวดี) สะเทิน(สุธรรมวดี) เสนชาดะ ที่รำลุ่มปักแม่น้ำอิริวดีที่เมือง พะสิน บริเวณเทือกเขาติดเขตชายแดนยะไข่ ย่างกุ้ง เมาะ ตะมะ ทวาย หมู่เกาะ ทวายในทะเลอันดามัน มะริด ตะนาวศรี กะเหรี่ยงจกอว์มีเมืองพากู เป็นดังเช่น

⁶⁷ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม มิสเตอร์ เอช วาริง ต้น น. 2

เมืองหลวงของกะเหรี่ยงจากอ้วร

2. กะเหรี่ยงโอล่าว ออยู่่กระจายและอยู่่ร่วมกับกะเหรี่ยงจากอ้วร ใน เมือง พาอัง แกรวเกอบ่าง มะยองเมีย มะอูปีน สะเทิน(สุธรรมวดี) แมะละແໜ່ງ ແຄຮງ ປາກແມ່ນ້ຳ ສະໂຕງ ເກະກຣິຕ ປາກນ້ຳອີຣວິດ ເມືອງພະສິນ ເຫັນຈາດະ ບຣິເວນເຖິກເບາດີຕິບເບຕໜາຍແດນຍະໄຟ ແລະທີ່ຮັບຊາຍຝຶ່ງທະເລັ້ນດາມັນ ທວາຍ ມະວິດ ຕະນາວິຣີ ໃນກຽງຢ່າງກຸ່ງຂອງພມ່າຊັງມີໜຸ່ມໜຸ່ນທີ່ກະເໜີງຈາກອົງ ແລະກະເໜີງໂພລ່ວອຢູ່ໜານແນ່ນແຄນໝູ່ບ້ານ ທາໄມຍ ໄກລັກັນ ອິນເສັ່ງ ຜານເມືອງຢ່າງກຸ່ງ ເມືອງ ແກວເກອບ່າງ ຈັງຫວັດພາອັງຮູ້ກະເໜີງ ເປັນເມືອງສູນຍໍ ກາລັງຂອງກະເໜີງໂພລ່ວໃນພມ່າ

3. ກະເໜີງປະໂອ (ຕ່ອງຫຼື) (Taungthu)ອຍຸ່ນບຣິເວນ ເມືອງ ສະເທິນ ແມ່ະລະແໜ່ງ ເມືອງແຄຮງ ເກະກຣິຕ ພາອັງ ຜາວປະໂອຈະອາສີຍຸ່ນ ບຣິເວນໄກລ້ີໜຸ່ມໜຸ່ນກະເໜີງໂພລ່ວ ມອຄູ ແລະທາງ ຮັ້ງຈານແຄນເມືອງຕອງອູ

4. ກະເໜີງກະຍາ (Kayah) Bre ຕັ້ງດືນຮູ້ານອຍຸ່ໜານແນ່ນໃນຮູ້ກະຍາ ມີເມືອງ ເມືອງປາຍ ດອຍກ່ອ ພຣີ ກັນຕຽດເປັນເມືອງหลวง ອຍຸ່ຕຽງໜ້າມຈັງຫວັດແມ່ວ່ອງສອນ

5. ກະເໜີງເຜ່າປະດ່ອງ ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ມີນມະນາ ຕອງອູ ຮັ້ງຈານ ຮັ້ງກະຍາ

6. ກະເໜີງຍິນຕະເລ (Yintale) ອາສີຍອຸ່ນເບຕເມືອງຕອງອູ ທາງໄດ້ຂອງຮັ້ງກະຍາ

7. ກະເໜີງ ຍິນບ່ອ (Yinbaw) ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ຮັ້ງກະຍາ ເມືອງຕອງອູ

8. ກະເໜີງປະແຮ (Pale) ອາສີຍອຸ່ນເບຕຮັ້ງກະຍາ ເມືອງຕອງ

9. ກະເໜີງແກໂຄແກນາ ອາສີຍອຸ່ນເບຕຮັ້ງກະຍາ ຮັ້ງຈານທາງໄດ້

10. ກະເໜີງເຜ່າ ພົວ ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ຮັ້ງກະຍາ ເມືອງຕອງອູ ເມືອງ ມີນມະນາ

11. ກະເໜີງເຜ່າສະແຍ ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ຮັ້ງຈານທາງໄດ້ ດອຍໂທລວງ

12. ກະເໜີງເຜ່າ ຍິນຈາ ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ຮັ້ງຈານທາງໄດ້ ດອຍໂທລວງ

13. ກະເໜີງ ຍາງດຳ (Black Karen) ອາສີຍອຸ່ນເບຕ ຮັ້ງຈານທາງໄດ້ ດອຍໂທລວງ

ความສັນພັນທຳກະເໜີງ

ความສັນພັນທຳກະເໜີງ

ສາເຫດຖືກນີ້ກະເໜີງໃນດິນແດນສຍາມຂອງໜາກກະເໜີງ
ຕ້ອງເຂົ້າມາອຸ່ນດິນແດນສຍາມນີ້ມາຈາກຄວາມ
ຕ້ອງການສຳແດງອໍານາຈາ ບຸລຸງຢານາມມີ ຄວາມຕ້ອງການເປັນຜູ້ຢືນໃຫຍ່ ຢ້ອຍເປັນຈົນກັນຕິບໍ່ອັນດັບຜູ້ນໍາ
ໜາກ ສຍາມ ພມ່າ ມອຄູ ຜູ້ນໍາຂອງໜາກທີ່ເກີດຢູ່ເລ່ານັ້ນຈຶ່ງໄດ້ແພ່ງຍາຍອານາຈັກດ້ວຍການທຳສົງຄຣາມ
ໜາກຮັ້ງທີ່ຜູ້ນໍາເຫັນນີ້ ອ້າງວ່າເພື່ອການທຳສົງຄຣາມໃຫ້ຮັສຸທິ່ງອາທິເໜ່າ ຕະເບີງຈະເວຕີ້ ພຣີເຈົ້ານຸ່ງເຮັງ
ນອງ ທີ່ຍົກອອງທັພມາຕີອຸ່ນຍາ ພລວງຈາກສົງຄຣາມຂອງບໍຣາດ້າຊ້າງສາກທຳໃຫ້ໜູ້ແພຣກຄືກະເໜີງໄດ້ຮັບ
ພລກະທບຕ້ອງໜີ້ກັບສົງຄຣາມຈາກພມ່າເຂົ້າມາຢັງດິນແດນສຍາມ ແລະບາງຮັ້ງກີ້ກູ້ກອງທັພສຍາມກວາດຕ້ອນ
ເຂົ້າມາຢັງດິນແດນຂອງຕນ ຕາມທີ່ມີການບັນທຶກໄວ້ໃນປະວັດສຕ່ຽວດັ່ງນີ້

ຫນີພມ່າ ເຂົ້າມາໃນດິນແດນຂອງໜາກກະເໜີງ

ຊອຮ້ອ່ງລະກຳລ່າວລຶ່ງການອພຍພເຂົ້າມາໃນເມືອງໄທຢູ່ໃຫຍ່ ພຣີເຈົ້ານຸ່ງຂອງໜາກກະເໜີງຮັ້ງນີ້ເປັນເຫດກາລົ່ມ

เมื่อครั้งที่ พระเจ้าอนรชา กษัตริย์พม่ายกทัพมาจากพุกาม เพื่อต้องการพระไตรปิฎก จากพระเจ้ามนูหะ กษัตริย์มอยซึ่งครองเมืองสะเทิน (สะลง) พระเจ้ามนูหะพ่ายแพ้แก่กองทัพพระเจ้าอนรชา ชาว กะเหรี่ยง โผล่ร่วมกับมอย ได้อพยพหลบหนีกษัตริย์อนรชาเข้าไปอยู่ตามป่าเขาในเมืองต่องอู เข้ามาอยู่ในล้านนา และตามทือกษาชัยเด่น ไทยพม่า เข้ามาอยู่ในดินแดน ละว้า ซึ่งเป็นแผ่นดิน สยามในเวลาต่อมา

สอดคล้องกับประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวกะเหรี่ยง โผล่ คำลайл่า ใจ เจ้าสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่กล่าวถึงสังคมแย่งชิงพระไตรปิฎก หลังจากที่ชาวกะเหรี่ยงซื้อ ฟูได้โกได้เปลี่ยนพระไตรปิฎกเป็นภาษากะเหรี่ยง โผล่ ในปี พ.ศ. 1601 พระเจ้าอนรชา ยกมาตีเมืองสะเทิน ฟูได้โกซึ่ง เป็นอำนาจที่หลวงของกษัตริย์มอย ได้วางแผนรวมกำลังผู้คนเป็นชาย 40 คน นำพระไตรปิฎกฉบับ ที่ได้เปลี่ยนมาเป็นภาษากะเหรี่ยง โผล่ หนีออกมานในเวลากลางคืน มาจันถึง เมืองท่องจะเพ่อ³⁷ คือเมือง สยามในปัจจุบัน มีบทกลอนที่ชาวกะเหรี่ยงกล่าวถึงการอพยพเข้ามายังชร้ายคัง(สยาม)ครั้งใหญ่ บท กลอนมีเนื้อความดังนี้

กาลา เล้อ	<u>หยู่ฟี้</u> ปงกง	ทัย มะ โอ้อ เล้อ	<u>ชร้าย คัง</u> หละ หน่าง
กาลครั้งเมื่อ	<u>มอย</u> ชั้น ปก ครองเมือง	ได้ ให้ ให้ ให้ ปอย'	<u>เมือง สยาม</u> ส่วนหนึ่ง
มี้ กे' มีง หน่า	มิ ที้ หล่า	นั้ง ถ่าย กล่อง เล้อ	<u>เกว กេօ บ៉ាង</u>
นอน กาก คืน	<u>อะ อึ้น</u> ไห น้ำ ตา ไห ล	คิด ถึง เจดีย์ ที่ เมือง	<u>เกว กេօ บ៉ាង</u> *

บทกลอนนี้กล่าวถึงเมืองดึงเดิมของชาวกะเหรี่ยงคือ “เกวเกอบ៉ាង” ที่คุณล้านนาเรียกว่าส่วยกะบ่าง เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ เพราะอยู่ในที่ราบลุ่ม โกลา้งแม่น้ำสาละวิน มีภูเขาที่มีลักษณะสูงชลุกดอยลูกหนัง บนยอดเขาเป็นที่ตั้งของเจดีย์ที่คุณกะเหรี่ยงเลื่อมใสศรัทธา

ลูกสยามกวาดต้อนเข้ามา สามัคกรุงศรีอยุธยา

กะเหรี่ยง โผล่ คำลайл่า ใจ เจ้าสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวถึงกษัตริย์ไทยคือสมเด็จ พระนเรศวรมหาราช เมื่อครั้งยกทัพไปตีเมืองหงสาวดีกับเมือง โนราเลอเมี่ย (มาะละແໜ່ງ) ได้กวาด ต้อนชาวเมืองรวมทั้งชาวกะเหรี่ยง โผล่ ออกจากเมือง โดยการใช้เชือกร้อยที่ใบหูและฝ่า มือกลับนายังประเทศไทย เรื่องเล่าของชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี นั้นสอดคล้องกับเอกสารที่นาย เยเรมี

³⁷ ประวัติศาสตร์ชนเผ่าฯ น. 71 เมืองท่อง วง แห่อ (วง แห่อ แปลว่า ในเมือง ของชา วง หรือ ละว้า)

หยู่ฟี้ ในบางครั้ง หมายถึง ชนชาติมอย และ รวมทั้ง พม่า,

* เมืองโไดบัง แกวเกอบ៉ាង เป็นถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยง โผล่ อยู่ริมแม่น้ำสาละวิน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ของ จังหวัดพะอัง รัฐกะเหรี่ยง ที่ลูกต้องนั้นเจดีย์เจดีย์ แกวเกอบ៉ាង เป็นคนละแห่งกับเจดีย์พระธาตุอินทขรัว ซึ่งอยู่ที่เมือง สะเทิน (สุธรรมวดี) ตามที่ กัญญา ลีลาลัย คณผ่าไทย น.144 และ ไพบูลย์ พรหมวิจิตร เลี้ยงเพรียกจากชาติพันธุ์

น.110-114 ศูนย์ชาติพันธุ์วิทยาสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2540 ที่สันนิฐานว่าเจดีย์แควเกอบ៉ាង คือ พระเจดีย์อินทขรัว

วันวลิต ชาวออลันดา ที่ได้เข้ามาในกรุงศรีอยุธยาได้บันทึกไว้ใน พงสาวดกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ.2182 นาย เยร์มีย์ วันวลิต ก่อวัฒนเมืองที่สมเด็จพระนเรศวรรามาธีได้นั่นรวมถึงเมืองของชาว กะหรี่ยงด้วย³⁸

หนี พม่าเข้ามา สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อ อง ใจยะ อดีตนายพران บ้าน มุกโขโน ได้เข้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินพม่ามีพระนามว่า พระเจ้าอลองพญา ได้ลูกปราบมอมุกที่เป็นกบด พากมอมสูไม่ได้จังหนีเข้ามายังประเทศไทย คน鄱ลัว ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับมอมุกหนีตามมาด้วย ครั้นเมื่อพระเจ้ามังระขึ้นครองราช좌มอมุกยังก่อการกบด เพื่อเรียกร้องเอกสารจากพม่า จึงถูกเข่นฆ่าและปราบอย่างหนักคนมอมุกจึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย เหตุการณ์ครั้งนี้ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2516 - 2317

หนี ฝรั่งอังกฤษเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์

ในปี พ.ศ. 2428 เป็นปีที่ 17 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงครองราช อังกฤษยึดพม่าตอนเหนือได้แล้ว ได้เกิดข้อพิพาทระหว่างอังกฤษกับ กะหรี่ยงกะยาห์ เมื่อจ่อจะต่อ (Sawlapow) เข้าเมืองกันตรวดีไม่ยอมให้อังกฤษใช้ดินแดนกะหรี่ยงเพื่อที่จะผ่านเข้าไปยังดินแดนของ ไทยใหญ่ ชาวกะยาห์จึงได้ลูกขึ้นต่อต้านกองทหารอังกฤษ ต่อมารังกฤษได้เรียกร้องค่าชดเชยจากการ โจรตีของชาวกะยาห์เป็นเงิน ส่องแสงรูปี ปีน 500 กระบอก และภาษีปีละ 5,000 รูปี เมื่อจ่อจะต่อ (Sawlapow) ไม่ยอมทำตามข้อเรียกร้องของอังกฤษที่เป็นฝ่ายบุกรุกดินแดนของตน อังกฤษจึงนำกอง ทหารเข้าโจมตีดินแดนชาวกะหรี่ยงกะยาห์จนประสบชัยชนะและได้พนวกอาดินแดนของกะหรี่ยงเข้า ไปอยู่ในการปกครองของตน จ่อจะต่อจึงได้นำกองกะหรี่ยงกะยาอพยพหนีเข้ามาอยู่ในเขตไทยที่ แม่ส่องสอน⁴⁰ จึงมีกะหรี่ยงกะยาอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมาจน ถึงทุกวันนี้

การอพยพเข้ามาของกะหรี่ยงในปัจจุบัน

การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวกะหรี่ยงจากพม่าในปัจจุบัน มาจากปัญหาทางด้านการ เมืองและเชื้อชาติระหว่าง ชนกลุ่มน้อยกะหรี่ยงกับรัฐบาลทหารพม่า ที่นำไปสู่การสู้รบทามให้มีผู้อพยพ หนีภัยสังคมเข้ามาอยู่ในศูนย์อพยพในประเทศไทย ตามจังหวัดชายแดน ในพื้นที่จังหวัด แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี การอพยพเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 เมื่อรัฐบาลทหารพม่าเริ่มนูกโจมตีกองกำลัง กะหรี่ยง (KNU) ระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2535 การอพยพเข้ามามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหลังจากที่นายทุน ไทยเริ่มเข้าไปทำธุรกิจไม่ในพม่า การตัดเส้นทางลำเลียงไม่ชัดได้อื้อต่อการเข้าโจมตีกองกำลังกะหรี่ยง ของทหารรัฐบาลพม่า และการจัดระเบียบชายแดนของพม่าเพื่อโครงการวางท่อแก๊สไทย-พม่า น้ำมันโรง

³⁸. พงสาวดกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ. 2182 น. 91 ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ พ.ศ. 2546

⁴⁰ พม่า กับการต่อต้านจักรวรรดินิยมอังกฤษ น. 258 ฉลอง สุนทรวาณิชย์ 2546 แปล, ชาวเขาน่ากะหรี่ยง น. 2 สำนัก งานสารสนเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. 2518

ไฟฟ้าจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ.2538 เมื่อฝ่ายกะเหรี่ยงต้องเสีย นาเนอปลอว์ ค่าย คอมูร่า และฐานที่มั่นสำคัญให้แก่พม่าต่อต่อแนวชายแดนไทย-พม่า ทำให้มีผู้พลัดถิ่นที่ลี้ภัยจากการสูรบนอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว 14 แห่ง จำนวนผู้พลัดถิ่นในเดือน พฤษภาคม 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 97,700 คน สถานะของผู้อพยพเหล่านี้เป็นคนสัญชาติพม่า เชื้อชาติ กะเหรี่ยง โอลัว จากว รวมทั้งกะยา⁴¹ แต่รูบាលثارพม่าไม่ยอมรับการเป็นพลเมืองพม่าของผู้อพยพเหล่านี้ ผู้อพยพชาวกะยาที่เข้ามาในปี พ.ศ.2539-2540 เป็นต้นมา องค์กรเอกชนด้านมนุษยธรรมได้ให้ความช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านี้ ด้านอุปกรณ์สร้างที่พักอาศัย และเครื่องครัว เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม น้ำ และเสื่อ ปีละครั้ง ถ่านเขื่อนแม่น้ำพินหุงต้มสำหรับหุงอาหาร คนละ 7 กิโลกรัมต่อเดือน ข้าวสารหักท่อน 16 กิโลกรัม ปลาาร้า 1 กิโลกรัม เกลือ 330 กรัม ถั่วซีก 1.5 กิโลกรัม น้ำมันพืช 1 ลิตร สำหรับผู้ใหญ่ 1 คน

จำนวนผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงในศูนย์อพยพในประเทศไทย * เมื่อเดือน ธันวาคม 2546

1.ค่ายอพยพ บ้านถ้ำหิน อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	9,431 คน
2.บ้านต้นยาง อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	3,946 คน
3.บ้านโนโภ อ.อุ่มผาง จ.ตาก	12,481 คน
4.บ้านอุ่มเปี้ยนใหม่ จ.ตาก	19,041 คน
5.บ้านแม่หละ จ.ตาก	45,878 คน
6.บ้านแม่กองคำ จ.ตาก	15,112 คน
7.บ้านบ้านแม่ลำาหารวง จ.ตาก	11,880 คน
8.บ้านแม่สุริน จ.แม่ส่องสอน	3,413 คน กะเหรี่ยง กะเรนนี (กะยา)
9.บ้านปางควายในสอย จ.แม่ฮ่องสอน	18,466 คน กะเหรี่ยง กะเรนนี (กะยา)
รวมทั้งสิ้นจำนวน	139,648 คน

กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับรัฐไทย

ขอ อง ละ ได้บันทึกถึงตำแหน่งการเรื่องการล่มสลายของเมืองเชียงใหม่ ที่กะเหรี่ยงเคยปกครอง เมื่อครั้งที่ตนเองได้พนักงานข้าราชการไทยผู้หนึ่งที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงคือ พระสุวรรณ ครั้งที่พระสุวรรณไปนมัสการพระเจดีย์ที่ย่างกุ้งของพม่า พระสุวรรณได้เล่าถึงตำแหน่งการเรื่องการล่มสลายของเมืองเชียงใหม่ที่กะเหรี่ยงเคยปกครองให้ ขอร้องละ ดังนี้

กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ของชาวกะเหรี่ยงไม่มีพระโอรสที่จะสืบราชสมบัติ มีแต่พระธิดาเพียงพระ

⁴¹ ปัญหาการจัดการผู้อพยพจากพม่า ไทยกับพม่า-ข้อควรทำและไม่ควรทำ ,กฤตยา อาชวินกุล น.136 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2544

* ข้อมูลจาก Burmese Border Consortium ธันวาคม 2546 ระหว่าง เห็น ยี่สิบปีค่ายผู้ลี้ภัยชนเผ่าจากพม่าในประเทศไทย โครงการเพื่อนไร่พรมแคน

องค์เดียว ฝ่ายกษัตริย์ของ จօแตะ * รู้ว่าลักษณะของชาวกระหรี่ยงสืบพันธุ์จะไม่มีพระ โอรสสืบราชสมบัติ จึงคิดที่จะมีไมตรีกับกระหรี่ยง กษัตริย์ “จօแตะ” จึงวางแผนที่จะขอพระชินดากาภย์ตระกูลกระหรี่ยง แต่กษัตริย์ตระกูลกระหรี่ยงไม่ยอมให้ กษัตริย์ จօแตะ จึงได้ทำการปิดเส้นทางการค้าไม่ขายเกลือแก่ คนกระหรี่ยง เป็นเวลา 3 ปี ปรากฏว่าประชาชนกระหรี่ยงได้เกิดเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมาก เพราะไม่ได้ กินเกลือ บรรดาข้าราชการกระหรี่ยงจึงขอร้องให้กษัตริย์อนยกพระชินดากาภย์ให้แก่กษัตริย์จօแตะ

16 ปีต่อมา กษัตริย์ตระกูลกระหรี่ยงสืบพันธุ์จะไม่มีพระ โอรสที่จะสืบราชสมบัติ ข้าราชการกระหรี่ยง จึงได้มาติดต่อขอรัชทายาทที่จะสืบราชสมบัติแทนกษัตริย์ที่สืบพันธุ์นี้ แต่พระ โอรสของพระชินดากาภย์ตระกูลกระหรี่ยงมีพระชนเพียง 15 พระยา กษัตริย์ จօแตะแจ้งว่าขอให้พระ โอรสมีพระชนม์ครบ 20 พรรษาเสียก่อน และว่าให้ข้าราชการกระหรี่ยงมารับไปเป็นกษัตริย์

เมื่อพระ โอรสมีพระชนม์ครบ 20 ปี ข้าราชการกระหรี่ยงก็มาทางสัญญา ข้าราชการกระหรี่ยงได้เข้า ฝ่าโดยไม่ได้แต่งกายด้วยชุดกระหรี่ยง พวกราชการไทยกล่าวว่า พวกร้านไม่ใช่คนกระหรี่ยง เพราะ ไม่ได้สวมชุดกระหรี่ยง ให้ท่านกลับไปแต่งชุดกระหรี่ยงก่อนแล้วจึงมาเจรจา พวกราชการกระหรี่ยงก็ กลับไปสวมชุดกระหรี่ยง ข้าราชการไทยได้นอกกับกษัตริย์ว่า ก่อนที่ข้าราชการกระหรี่ยงจะเข้ามาถึง พระราชวัง ขอให้พวกรู้ข่ายหลวงออกไปป้องกันพระราชวังทั้งหมดเหลือไว้แต่เพียงพวกรู้ขัยและเด็ก และให้แยกข้าราชการกระหรี่ยงออกเป็นกลุ่มๆ ส่วนพวกรู้ขัยให้แสดงใบหน้าที่ร่าเริง ร้องเพลง และเต้นรำให้สนุกสนาน จัดเตรียมสุรา อาหารที่อร่อยที่สุด เลี้ยงดูข้าราชการกระหรี่ยงให้หมายความว่า ข้าราชการกระหรี่ยงไม่รู้สึกตัวก็ให้ม่าเสียทุกคน เมื่อถึงเวลาทุกคนก็ปฏิบัติตาม ข้าราชการกระหรี่ยงจึง ถูกม่าเสียสิ้น

ยังมีตำนานหรือนิทานอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวกระหรี่ยงในภาคเหนือของประเทศไทยและกระหรี่ยง ในพม่าได้เล่าสืบทอดกันมาเป็นตำนานเรื่อง “ หน่อหมี่ແයແພ ” ที่กล่าวถึงกษัตริย์เมืองเชียงใหม่ได้ไป ขอพระชินดากาภย์ตระกูลกระหรี่ยง ที่ชื่อ หน่อหมี่ແຍແພ และนำกลับมาเป็นเมเหyiที่เชียงใหม่ หมี่ອແຍແພ เป็นหญิงสาวที่สวยงามมาก ฝ่ายกษัตริย์เชียงใหม่ต้องการที่จะหลับนอนด้วย แต่ก็ไม่สามารถแตะต้องตัว ได้ เมื่อกษัตริย์เชียงใหม่มาสัมผัสตัวของหมี่อແຍແພครั้งใดร่างกายของเชอ ก็จะร้อนทันที ฝ่ายพระมหาเมี้ย องค์อื่นๆ ของเจ้าเชียงใหม่เห็นว่าพระเจ้าเชียงใหม่สันใจแต่ หมี่อແຍແພ จึงได้อิจฉาริษยา โดยไปป้องกัน ให้ของเจ้าเชียงใหม่ ว่าหมี่อແຍແພ เป็นหญิงกาลกิณี ที่จะนำความวินบัติมาสู่นครเชียงใหม่ พระเจ้า เชียงใหม่เชื่อตามที่โหรกล่าว จึงนำหมี่อແຍແພไปฆ่า โดยการบุดหลุ่มฝังทั้งเป็น ในการที่สร้างเมือง เชียงใหม่ เมื่อเสาหลักเมืองได้พุ่งลงไปปักร่างของหมี่อແຍແພที่อยู่ในหลุม เลือดของนางได้พุ่งกระซูด กระเซ็นไปถูกร่างของพวกรู้ขัยที่มาดูทำให้หญิงสาวชาวเชียงใหม่เหล่านั้นมีหน้าตาและผิวพรรณที่ สวยงามเหมือน หนอ หมี่อແຍແພ

* จօแตะ ในภาษากระหรี่ยงจากว่า มาจากคำว่า โจเดีย ตามพม่าที่เรียก คนไทยภาคกลางว่า คน โจเดีย หรือ อโยธยา , อุษา

ปัตติ มօฉ่วย ຖ คุณป้าเกอะญู บ้าน ป้อม อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ เเล้วว่าคุณป้าเกอะญูอยู่ในที่ รามาก่อน เมืองที่อาศัยอยู่นั้นชื่อ เกอะแม แปลว่าเมืองแม่ Mayer คือเมืองเชียงใหม่ ชาวเมืองได้สร้าง กำแพงเมืองไว้ลีด้าน ต่อมานโยม มาตี เวกิแม ป้าเกอะญูสู้โยไม่ได้จึงพาภันหนี้ขึ้นไปอยู่บนดอย ใน ตำนานพระเจ้าวิมุตุมป่อน(วิทุมพร) ได้กล่าวว่าคุณป้าเกอะญูได้ครองเมืองมาก่อนแต่ด้วยความ เคร่งครัดในจริตประเพณีและข้อห้ามตามความเชื่อของตน จึงไม่สามารถอยู่ร่วมกับพี่น้องคนอื่นๆได้ จึงเปลี่ยนมาให้คนอื่นเข้าปกครอง คนเหล่านั้นปกครองด้วยการใช้อำนาจ ยศฐานบรรดาศักดิ์ ลาภยศเงิน ทอง ป้าเกอะญูยอมรับไม่ได้จึงได้หนีขึ้นไปอยู่บนดอยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย สม lokale ยืดถือศีลอดอย * เป็นใหญ่ดังคำกล่าวที่ว่า “ นกยางอยู่ก่ำหอน อีวอกอยู่ก่ำเมือง ” นกกระยางอยู่ตามทุบเขา ลิงอยู่ใน เมือง ” ความหมายคือ คนเมืองธรรม จะปลิดตัวอยู่ในที่สูง สันโดย คนตลาดมีไฟวารินและเอาตัว รอค จะอยู่ในเมืองที่เจริญ ⁴⁷ ตำนานของเมืองเชียงใหม่ได้บันทึกไว้ในบทสำนวนของชาวกะเหรี่ยงจากวัด ดังนี้

พอ เจ ໄบะ พะເລອ ກີ່ມາ

ດອກໄມ້ນານທີ່ມືອງເຊີຍໃໝ່

ພະ ລອ ລ່າ ແກ ເລອ ປວະເໜວ

ບານສະພັບຈົນກາຍເປັນເມືອງຂອງຄົນອື່ນ

ເໜວ ເລ ກີ່ມ ອະ ມໍາ ນໍານຳນອ

ເມືອງຫັນພາແດຕູເຫຼືອອ່ວມ (ກຳພັງເມືອງ)

ເລອ ເປົດອ ເໜ່ມ ຢວາ ທລ່ອ ເຂ່ ນອ ເມືອງທີ່ປະກັບຂອງພຣະເຈົ້າໃນອົດຕິ⁴⁸

สรัสวดี อ่องสกุล กล่าวถึงกำเนิดนครรัฐบาลังค์ (ลำปาง) ว่าหลังจากพระญาี่ได้สร้างบาลังค์ นครให้พญาอนันตยศพระโอรสของพระนางจามเทวีแล้ว ก็มีพวกคนชาวป้าคือพวกละวากะหรี่ยงทั้ง หลายที่อยู่โดยรอบในตำนานนี้ พากันมาอยู่โดยมากเอกสารคัมภีร์โนราณและพับหนังสา เกี่ยวกับวัด พระสิงห์รวมハウหาร กล่าวถึงเมื่อพม่าปักกรองเชียงใหม่ได้บำรุงวัดพระสิงห์อย่างดี มีการหาดนำ หรือ กัดปูนาและถวายข้าพระแก้ววัดพระสิงห์โดยเฉพาะพวกยางหรือกะหรี่ยงจำนวนหนึ่งทำหน้าที่จัด หน้ามันมาจุดไฟน้ำชาพระพุทธสิหิงค์ โดยไม่ต้องเกณฑ์ไปรับราชการอย่างอื่น⁴⁹

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับล้านนาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์

สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พลเมืองล้านนามีจำนวนน้อยเหตุมาจากการบุ่งกันระหว่างไทยกับ พม่า ผู้คนจึงหลบหนีออกจากเมืองใหญ่ ไปอยู่ในที่ซึ่งปลอดภัย บ้างก็หลบไปอยู่ในเขตป่าเขาและเข้า ไปอาศัยอยู่ในดินแดนของกะเหรี่ยงทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ คง (สาละวิน) เมื่อคนสยามจาก กรุงเทพฯ กับคนเมืองล้านนาขับไล่พม่าออกไปจาราชาณาจักร บ้านเมืองยังอยู่ในภาวะบอบช้ำจากพิษ

* ศีลอดอย กือ จาเรต ประเพณี

⁴⁷ • กินพ่ออิม นุ่งพออุ่น ชีวิตบนเส้นด้ายของ 13 เพื่อไทย" n.51 มี.ค 2537

⁴⁸ ร่าง โครงการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียน ในระดับประถมศึกษา ชนเผ่า ป้า เกอะ ญู น.3 ผู้เล่าล้านนา ลุง มอมอ ลัวย ทู บ้าน ป้อม อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

⁴⁹ ประวัติศาสตร์ล้านนา สรัสวดี อ่องสกุล 2539 (เมืองโบราณ ก.ค-ก.ย.36)

ของสังคม เมืองเชียงใหม่ในเวลานั้นประชารมีน้อย มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนประชากร ในแต่เดิมเพื่อการบูรณะบ้านเมือง ต้องการกำลังไพร่พลในการปกป้องประเทศชาติ และเพาะปลูกเพื่อ สะสมเสบียงอาหาร ให้แก่กองทัพ พระเจ้าเชียงใหม่จึงได้ใช้ นโยบาย “เก็บผักใส่ช้า เก็บข้าวใส่เมือง” (เก็บผักใส่ตะกร้าเก็บข้าวใส่เมือง) ทำการกวาดต้อนผู้คนจากเมืองต่างๆ ในดินแดนไทยใหญ่ รวมทั้งคน กะเหรี่ยงมาสร้าง เวียงป่าซางและทำการบูรณะเมืองเชียงใหม่³⁹ เมื่อประชากรและเข้าเมืองเหล่านี้ไม่ ยอมเป็น ไมตรีด้วยก็ใช้กำลังเข้ากวาดต้อน ถ้าเมืองไหนยอมเป็น ไมตรีด้วยก็ผูกไมตรีเพื่อห่วงเป็นพันธ มิตร กะเหรี่ยงโผล่จำนวนมากหนึ่งได้ถูกกวาดต้อนมาในครั้นนี้ด้วย ปัจจุบันคนเหล่านี้อาศัยอยู่ในอำเภอ บ้านโหง ทุ่งหัวช้าง ลี แม่ทา จังหวัดลำพูน อำเภอ ลอง วังชิ้น จังหวัดแพร่ อำเภอ สันป่าตอง บ้านช่าง คำ ทุ่งแพ่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ.2326 ปีที่ 2 ที่กรุงเทพฯ ได้รับการสถาปนาเป็นเมืองหลวง พระเจ้าวิไลพระเจ้า เชียงใหม่เห็นว่าเมืองยางแดงฟากตะวันตกแม่น้ำสาละวินไม่ได้ขึ้นกับพม่า จึงได้ให้พญาสามล้าน นำ ถ้ายชาน 60 ใบ ผ้าแพร และหนังสือ ไปเกลี้ยกล่อมและซักจูงให้เข้าเจ้าแสนตาดคำเมืองยางแดงเป็น ไมตรีตอกัน จุดประสงค์เพื่อจะให้ช่วยดูแลชายแดนด้านตะวันตกของเชียงใหม่ เพื่อห่วงให้กะเหรี่ยง เป็นดังเช่นรัฐกันชนระหว่างไทยกับพม่า ยังได้ขอชาวล้านนาที่หนีภัยลงมาจากระหว่างล้านนา กับพม่าที่ เข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนกะเหรี่ยง ได้อพยพกลับ โดยกลับมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านป่าซาง ในปีเดียวกันเจ้า อุปราช น้อยธรรมลังกา กับเจ้ารัตนเมืองแก้วคำฝันได้ไปเจริญไมตรีกับเจ้าแสนหลวงซึ่งเป็นเจ้าเมือง กะเหรี่ยงขาว เจ้าแสนหลวงเป็นผู้ที่มีอำนาจและความคุ้มครองระหว่างขาวและกะเหรี่ยงแดง เจ้าแสน หลวงได้ชักชวนให้เจ้าอุปราชธรรมลังกาไปพบกับเจ้าฟ้าน้อย ราภัพ่อ เจ้าเมืองกะยาเพื่อของการ สนับสนุนในการผูกสัมพันธ์ระหว่างล้านนา กับเจ้าเมืองกะเหรี่ยง⁵⁰ ทั้งสองฝ่ายได้ประกอบพิธีตั้งสัตย์สา นาลตามจริตยາดง ที่ท่าสะยา ริมแม่น้ำสาละวินฟากตะวันออก ทั้งสองฝ่ายได้ทำพิธีโดยการล้ม กระเบื้องตัวหนึ่งแล้วเลี้ยงกัน แล้วจึงเอากระเบื้องมาอุปถัมภ์กันเป็นสองซีก ซึ่งหนึ่งให้เมืองยางแดงรักษาไว้ อีกซึ่งหนึ่งให้เมืองเชียงใหม่รักษาไว้ ได้ตั้งสัตย์ปฏิญาณตอกันว่า ให้ออกกลางน้ำแม่คงเป็นเขตแดนแม่ สรรพสิ่งใดๆ ให้ล้นน้ำคงมาฟากตะวันออก ก็ให้เชียงใหม่เป็นประโยชน์ ถ้าให้ล้นน้ำแม่คงมาทาง ฟากตะวันตกก็ให้ยางแดงเอาประโยชน์ ถ้าให้ลามาตรงกลางก็ให้แบ่งฝ่ายละกัน ดังคำกล่าวสัตย์ ปฏิญาณของกะเหรี่ยงและล้านนาว่า

ทราบในน้ำแม่คงบ่หาย เขาความบ่อลื้อ ถ้าช้างเผือกบ่ยุบ
เมืองเชียงใหม่กับเมืองยางแดงทั้งสองฝ่ายก็ไม่ขาด ไมตรีตอกัน⁵¹

³⁹ เพชรล้านนา เล่ม 1 น.47-48 ปราณี ศิริธร พ.ศ.2538

⁵⁰ หนึ่อแคว้นแดนสยาม น.450-454 ปราณี ศิริธร พ.ศ.2528

⁵¹ ปัญหาชายแดนไทย-พม่า นคร พันธุ์ณรงค์ น. 23 โครงการหนังสือชุด “ประเทศไทยเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวัน ออกเฉียงใต้” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540

เจ้ารัตนเมืองแก้วคำฝืนต่อมาได้เป็นเจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 3 ซึ่งเป็นอนุชาของเจ้าอุปราชน้อยธรรมลังกา ได้เกิดใจสมัครรักใคร่กับ เจ้านางตาวยบุตรตรีของเจ้าฟ้าน้อยราภាដ่อ จึงได้แต่งงานกันและนำเจ้านางตาวยกลับมาอยู่บ้านครเชียงใหม่ นับเป็นครั้งแรกที่ปรากฏหลักฐานว่าเจ้านายฝ่ายเหนือของเชียงใหม่ได้ทำการสมรสกับเจ้าหญิงกะหรี่ยงบุตรตรีเจ้าเมืองกะยา(ยางแแดง) ซึ่งมีศักดิ์และฐานะเป็น

เจ้าชั่นเดียวกัน เจ้านางตาวยนี้ต่อมาได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชว่า เนตรนารีไวย⁵² เมื่อพระเจ้าช้างเผือกรัฐธรรมลังกาได้เป็นเจ้านครเชียงใหม่ ได้มอบหมายให้เจ้านานมหวงศ์ซึ่งต่อมาคือพระเจ้าเชียงใหม่น้อมโหตประเทศออกตรวจราชการชายแดนและผู้ก่อการสัมพันธ์กับชาวกะหรี่ยงในครั้งนี้เจ้านานมหวงศ์โดยการสนับสนุนของเจ้าเสน่หาดคำผู้นำกะหรี่ยงได้รับแม่นางคำแผ่น บุตรตรีคนสุดท้ายของเจ้าเสน่หาดคำมาเป็นภรรยาเจ้านางคำแผ่นคือเจ้ามารดาของแม่เจ้าอุษามหาเทวี พระชายาของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์เจ้าชีวิตอัววเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 6 แม่เจ้าอุษามีคือเจ้ามารดาของเจ้าแม่ทิพย์ไกรสร มหาเทวีของพระเจ้าอินทวิไชยานันท์เจ้าผู้ครองนคร

เจ้าดารารัศมี(นั่งกลาง) แต่งกายด้วยชุดกะหรี่ยง พระราชายาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 *

เชียงใหม่องค์ที่ 7 และแม่เจ้าทิพย์ไกรสรเป็นพระมารดาของเจ้าดารารัศมีพระราชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5⁵³ ความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่กับเจ้าเมืองกะหรี่ยงยังคงความต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2372 พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้เจ้าราชวงศ์ ไป ตรวจดูเขตแดนและทำสัญญา กับเจ้าเมืองกะหรี่ยงกะยา ที่ตำบล บ้านอ่อง ในปี พ.ศ.2414 พระเจ้าเชียงใหม่ อินทร์วิชยา

⁵² เหนือแคว้นแคนสยาม น.455 ปราณี ศิริชร

* ภาพจาก เพชรล้านนา 2 ปราณี ศิริชร ณ.พัทลุงหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ สำนักงานภาคเหนือ 2538

⁵³ เหนือแคว้นแคนสยาม น.456 ปราณี ศิริชร และ เพชรล้านนา (1) น.69,น.85-86

นนท์ ได้จัดให้ น้อยปัญญา นายโอลิส เมืองยวม หนานชื่น น้อยมหาวงศ์ หนานมหาวงศ์ พระยาเกียรติ พระยาขันธ์คำ ออกไปทำสัญญากับเมืองกะหรี่งบางแดง ที่บ้านอ่อง และเมืองบุนยวม และ พ.ศ.2425 พระเจ้าเชียงใหม่ อินทร์วิชานนท์ ได้ให้เจ้าราชสัมพันธวงศ์ออกไปทำหนังสือสัญญาปักปันเขตแดนกับเมืองกะหรี่งกะยา จนถึงเมืองแม่่อ่องตอน⁵⁴

สายสัมพันธ์ระหว่างสายเจ้า้านนา กับสายกะหรี่ง

1. เจ้าศรษฐีคำฝืน สมรสกับ แม่เจ้า* ดาวย (พระธิดาเจ้าเมืองกะหรี่ง)

(เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 3) และเป็น (เจ้าผู้ครองนครลำพูององค์ที่ 1)

มีราชบุตรและธิดาด้วยกันดังนี้

1.เจ้าราชวงศ์มหามพรคำคง

2.เจ้าหลุингบุญนำ สมรสกับเจ้าหนานมหาวงศ์ โ/or สพะเจ้ากาวิลະ

3.เจ้าหลุิงคำเกี้ยว สมรสกับอุปราชลำพูน

4.เจ้าหลุิงเขียวก้อม สมรสกับเจ้าเมืองตาอก

5.เจ้าหลุิงฟองสมุทร สมรสกับเจ้าหนานไชวงศ์ มีทายาทคือ

เจ้าน้อยมหาวงศ์ เศรษฐีบ้านสันทรายมหาวงศ์ ต.สันทราย อ.สารภี และ เจ้าน้อยคำคง(คำคน)

6.เจ้าหลุิงเปาพิมาลย์

2. พระเจ้ามหิดลประทek สมรสกับ แม่เจ้าคำแผ่น (พระธิดาเจ้าเมืองกะหรี่ง)

(เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 5)

มีราชบุตรธิดาด้วยกัน 3 พระองค์ดังนี้

1.เจ้าแม่อุษา ธิดาคนที่ 13 อภิ夷กสมรสกับพระเจ้ากาวิโ/or สสุริวงศ์ เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 6 มีธิดาด้วยกัน 2 องค์คือ

1. แม่เจ้าทิพย์ไกรสร ชา yap พระเจ้าอินทิไชยานนท์ เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 7 มีพระธิดาคือ เจ้าดารารัศมี พระราชนายา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

2. เจ้าแม่อุบลวรรณ

2.แม่เจ้าบัวทิพย์ ธิดาองค์ที่ 15 สมรสกับเจ้าน้อยมหาวงศ์ ซึ่งเป็นบุตรเจ้าราชวงศ์คำนำด

3.แม่เจ้าคำหลอ ธิดาองค์ที่ 16 สมรสกับเจ้าน้อยมหาวัน ซึ่งเป็นบุตรอุปราชพิมพิสาร

⁵⁴ ปัญหาชายแดนไทย-พม่า น. 23 นคร พันธุ์ณรงค์ โครงการหนังสือชุด “ประเทศไทยในอดีต ตะวันออกเฉียงใต้” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540

* ที่เรียกว่า แม่เจ้า สืบเนื่องจาก เจ้าหลุิงองค์ใดเมื่อสกัดเป็นเอกกระยานเจ้าผู้ครองนคร หรือพระเจ้าผู้ครองครองก็ได้ เรียก และยกย่องเป็นแม่เจ้า กับผู้ที่เป็นน้องนางก็ได้เป็นแม่เจ้าไปด้วย น.86 ปราณี ศิริชร และ เพชร์ล้านนา

ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนา กับ กะเหรี่ยง เป็นความสัมพันธ์ภายในประเทศโดยล้านนา ห่วงพึง กะเหรี่ยง เป็นรัฐกันชน ระหว่าง พม่า กับ ล้านนา นอก กะเหรี่ยง จะทำหน้าที่ เป็นรัฐกันชน ให้แก่ ล้านนา และ ไทย กรุงเทพฯ แล้ว ทรัพยากร อัน มีค่า คือ ป่าไม้ สัก ที่ อุดมสมบูรณ์ ใน ดินแดน กะเหรี่ยง ได้สร้าง ความมั่งคั่ง ให้แก่ บรรดา เจ้า เชียง ใหม่ เมื่อครั้ง ที่ อังกฤษ เข้ามา ทำ สามปีทาง ป่าไม้ ใน ดินแดน ล้านนา เมื่อ เจ้า เชียง ใหม่ ขึ้น กับ เชียง ใหม่ จึง เป็น อิทธิพล หนึ่ง ที่ เจ้า ผู้ ครอง นคร เชียง ใหม่ และ เชื้อ พระวงศ์ ให้ ความสัมพันธ์ อย่าง ใกล้ชิด กับ เจ้า เมือง กะเหรี่ยง ทั้ง ส่อง ฝ่าย จึง ได้ ทำ สัญญา เป็น ไมตรี ต่อ กัน อย่าง ต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่าง กะเหรี่ยง กับ อุยกุย

ในสมัย อุยกุย ชาวกะเหรี่ยง มีส่วนร่วม กับ ไทย ใน การ ทำ สอง คราม กับ พม่า สันนิษฐาน ว่า คน กะเหรี่ยง ใน กอง ทัพ อุยกุย คือ คน กะเหรี่ยง ที่ ถูก กอง ทัพ ไทย ภาค ต้อน มา จาก เมือง แแกะ ก่อน บ้าง เมื่อ ครั้ง ที่ กอง ทัพ อุยกุย ไป ตี พม่า คน กะเหรี่ยง เป็น ผู้ ชู สำนทาง และ ภูมิ ประทศ มี ความสัมพันธ์ กับ ชาว กะเหรี่ยง ตาม พื้นที่ ชาย แคน ไทย จึง ได้ เลี้ยง คู่ เพื่อ ห่วง พึง พา ใน ยาน สง คราม เมื่อ ครั้ง ที่ สมเด็จ พระ นเรศ วร มหา ราชา ยก ทัพ ไป ตี เมือง หงสาวดี และ เมือง ตอง ခူ ใน ปี พ.ศ 2142 พระองค์ ได้ ให้ ผู้ นำ กะเหรี่ยง กะเหรี่ยง เข้า ร่วม รบ มี ตำแหน่ง ใน กอง ทัพ ชื่อ ว่า แสน ภูมิ โภ กะ เพชร⁴² สมเด็จ กรม พระ ยา คำ รง ราชานุ ภพ กล่าว ว่า แสน ภูมิ โภ กะ เพชร เป็น คน กะเหรี่ยง และ เมื่อ ครั้ง สมเด็จ พระ นเรศ วร มหา ราชา ทรง ทำ สอง คราม กับ เมือง เชียง ใหม่ ใน ปี พ.ศ. 2205 กอง ทัพ อุยกุย มี ชัยชนะ ต่อ เชียง ใหม่ ได้ เมือง อิน ทร คี และ เมือง อุน ลุก^{*} ของ กะเหรี่ยง ละ ว้า ที่ ขึ้น กับ เชียง ใหม่ ใน คำ ให้ ห้าม ของ ชาว กรุง เก่า เมือง ศรี สวัสดิ์ เป็น หัว เมือง ทาง ตะวันตก อยู่ ใน กอง อาณา ทัต มี หน้าที่ ส่ง ส่วย ดี บุก แก่ อุยกุย แม่ อง ศรี สวัสดิ์ มี เจ้า เมือง ชื่อ พระ พิชัย ชนะ สง คราม มี พล เมือง เป็น กะเหรี่ยง ละ ว้า⁴³

ใน สมัย พระเจ้า กรุง ชนบุรี จุลศักราช 1137 (พ.ศ. 2318) กษัตริย์ พม่า พระเจ้า อัง วงศ์ (มัง ระ) ได้ ให้ หัว ผู้ ยิ่ง หา สี หะ สูร (อะ เช หุ วุ น กี) จัด กอง ทัพ มา ต่อ อุยกุย (กรุง ชนบุรี) ใน บันทึก ของ ฝ่าย พม่า ก่อ ล่า ว ถึง กะเหรี่ยง และ ละ ว้า เมือง ศรี สวัสดิ์ ที่ ทำ หน้าที่ คือ อย หา ข่าว แก่ ฝ่าย ไทย ดัง นี้

“ ขณะ นั้น ฝ่าย อุยกุย ได้ รับ ทราบ ข่าว จาก กะเหรี่ยง ละ ว้า บอก ว่า พม่า ยก มหา ทัพ ท่า ไร่ เป็น อัน มาก พาก อย อุยกุย จึง ได้ ชุม พล ทัพ ไว ที่ ตำบล ท่า กระ 丹⁴⁴ ”

สมัย กรุง รัตนโกสินทร์ ภาย หลัง จาก ที่ พระ บนา ท สมเด็จ พระ พุทธ ยอด ฟ้า จุ พา โภ กม ห รา ชา รัชกาล ที่ 1 ได้ สถาปนา กรุง เทพฯ เมือง หลวง แห่ง ใหม่ ได้ 4 ปี พระเจ้า ป จ ุ ง กษัตริย์ พม่า ได้ ยก ทัพ มา ทำ สอง คราม กับ

⁴² ไทย รับ พม่า ครั้ง ที่ 14 น. 133 สมเด็จ กรม พระ ยา คำ รง ราชานุ ภพ

* ชื่อ อุน ลุก ปรา กฎ ใน ด้าน การ เดิน ทาง ของ พระ นเรศ วร ที่ เดิน ทาง ผ่าน เมือง อุน ลุก ขึ้น น้ำ ยัง ลำ พุน มี ช า ว ล ะ ว า กะ เห ร ย ง ออก น า ต ื น ร ั บ อุน ลุก อ ย ร ิ ว น แม น น า ป ี ง ป ั จ จ บ ั น อย ู่ ไ น อา ภ อก บ ั น ต า ก จ ั ง ห ว ั ค ต า ก

⁴³ ไทย รับ พม่า ครั้ง ที่ 19n. 181 สมเด็จ กรม พระ ยา คำ รง ราชานุ ภพ

⁴⁴ มหา รา ช ว า ช ย พ ง ค า ว า ด า ร พ မ า น. 280 ศิลป วัฒ นธรรม พิมพ์ บริษัท พิม เลค พรีนท์ จำกัด เช่น เตอร์ กรุงเทพ 2545

ไทยในคราวศึกสงคราม 9 ท้าวในปี พ.ศ.2328 ในพงศาวดารพม่า ก่อตัวถึงบทบาทของชาวกะเหรี่ยง สังขละบุรีดังนี้

....จะกันซึ่งเป็นมหาดเล็กพระเจ้าอัจฉริยกับตกเป็นเชลยของฝ่ายไทยในคราวเมื่อศึกยะแหวหุ่นกี ได้ถือหนังสือจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าขึ้นเฝ้าพระเจ้าปุคุง พระเจ้าปุคุงทรงรับสั่งถ้ามีการจัดการบืองกันบ้านเมืองของฝ่ายไทยว่าเป็นอย่างไร จะกันทูลว่า “ก่อนพระองค์มิได้ยกกองทัพมาเมืองอยุธยานั้น ชาวกะเหรี่ยงแขวงเมืองสังขละบันตัวพม่า 3 คนส่งไปยังพระเจ้าอยุธยาตามกับพม่า 3 คนนั้นๆ ให้การว่าพระเจ้ากรุงองะทรงใช้ไฟไปตีทางเชียงใหม่ทางหนึ่ง ทางนฤทธิทาง 1 ทางระแหง ทาง 1 ทางทวยทาง 1 กองทัพ 4 กองทัพนี้กองหนึ่งพลกหาร 300,000 คนเศษ⁴⁵

บันทึกฝ่ายพม่ายังได้กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี ทำหน้าที่ดูแลชายแดน ไทยด้านตะวันตกกว่า

ชาวกะเหรี่ยงดำเนลสังขละบุรี มีในบอกไปยังกรุงศรีอยุธยาว่า พมายกกองทัพมาและขนเสบียงอาหารไว้ที่ดำเนล อะลันเด^{*} ครั้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทรงทราบดังนั้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทรงตรัสว่า บัดนี้พมายกกองทัพมาเป็นอันมาก จะทอดทิ้งไว้นานไม่ได้พม่าจะมีกำลังมากขึ้นแล้วจะลำบาก แล้วพระองค์ทรงจัดทัพให้พระยาพิษณุ โกรกี้คุณกองทัพยกไปตีพม่า จนได้รับชัยชนะพม่าหนีกลับไปเมะตะมะ⁴⁶

ผู้นำกะเหรี่ยง ในประวัติศาสตร์ไทย

พระวอ นายด่านแม่ละมา

ตามคำบอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงแม่สอดและแม่

ละมา พระวอ^{*} เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือนายบ้าน ที่มีหัวหน้าที่ดูแลชายแดนสืบต่อกันมา ให้แก่เจ้าเมือง ระแหง อญี่ปุ่น ห้ายแม่ละมา หรือด่านแม่ละมา พระวอ เป็นราษฎร์ชั่งมีความสามารถในการจับช้างป่า ต่อสู้บนหลังช้าง สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงแต่งตั้งให้เป็นนายด่านอยู่ที่ด่านแม่ละมา⁵⁶ เพื่อคอยปกป้องเขตแดนไทยมิให้ข้าศึก

⁴⁵ มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า ศิลปวัฒนธรรม นายนต์อ้อแปล น. 291

* อะลันเด คือแม่น้ำรัตน蒂หนึ่งในจำนวน แม่น้ำสามสายที่ไหลมาบรรจบกันที่ สามสน อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี

⁴⁶ มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า ศิลปวัฒนธรรม นายนต์อ้อแปล น. 296

* พระวอ ในภาษากะเหรี่ยง จกอว' การเรียกคำนำหน้าของชาวกะเหรี่ยงจกอว' ใช้คำนำหน้าว่า พะ หรือ ซอว' เช่น ซอว' ปะดี ซอว' อ่องละ ส่วนการใช้คำนำหน้าชายของกะเหรี่ยงโดยล้วนนั้น จะมีคำขึ้นต้นด้วยคำว่า “พะ” หรือ “ผ้า” เช่น พะเชิง ผ้าโพ่ง คำว่า “ซอว' และ “พะ” ในภาษากะเหรี่ยงตรงกับคำว่า “นาย” คำว่า “วอ” ในภาษากะเหรี่ยงจกอว' และ “โนหัว'” ในภาษากะเหรี่ยงโดยล้วน มีความหมายว่า แดง หรือ สีแดง ชื่อ พระวอ จึงมีความหมายว่า นายแดง

⁵⁶ เกี่ยวกับไทยไปกับนายรอบรู้ ศาลเจ้าพ่อพระวอ น. 82 นิตยสารในเครือ สารคดี 2542

พม่าเข้ายังเมืองตาก ครั้งหนึ่งเมื่อเกิดศึกไทย - พม่า⁵⁷ พระองค์ชาวบ้านกะเหรี่ยงแม่ละมา ต่อสู้กับทหารพม่า ชาวบ้านแม่ละมา มีจำนวนน้อยสู้พม่าไม่ได้เสียที่ฝ่ายพม่า พระองค์ชาวบ้านถอยกลับมาถึงเทือกเขาลูกหนึ่งบริเวณที่เรียกว่าขาพะວอในปัจจุบัน ถูกแม่ทัพพม่าตามพื้นที่ กับชาวบ้านกะเหรี่ยง ในที่อุบลราชธานีแลบนั้น พลโท รวมศักดิ์ ไชยโภวนิทร์ อธิบดีแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3 ประธานชุมชน ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี กล่าวถึง พระอุดงนี้

.....ที่พื้นที่อำเภอแม่สอดมีอนุสาวรีย์พระวอ ชาวกะเหรี่ยงอยู่ริมทาง ตาก-แม่สอด ซึ่งมีช่องทางที่จะไปทางด้านแม่ละมา...

ลักษณะรูปหล่อของพะວอ เป็นรูปหล่อสำริด มีขนาดเท่าคนจริง อยู่ในท่าอืนหันหน้าทางทิศตะวันออก มีอุขามือจี้ว่าซึ่งเป็นอาวุธที่ใช้ต่อสู้บนหลังช้าง มีใบหน้าดุเดนดั่งนกรับผู้กล้า ปัจจุบันได้มีการสร้างศาลให้แก่ พะວอ บริเวณเชิงเขา rim ถนนสาย ตาก - แม่สอด กิโลเมตรที่ 62-63 มีการจัดงานประจำปีระหว่างวันที่ 1-10 ธันวาคม ทุกๆปี โดยชาวอำเภอแม่สอดจะอัญเชิญเจ้าพ่อพะວอไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อให้ประชาชนได้สักการะ

พระคริสต์สุวรรณ คีรี เจ้าเมืองสังขละบุรี นายด่านพระเจดีย์สามองค์

พระคริสต์สุวรรณเป็นชื่อตำแหน่งของเจ้าเมืองสังขละบุรี กาญจนบุรี เมืองสังขละบุรีมีเจ้าเมืองลึบต่อ กันมาหลายคน ชื่อสังขละบุรีปราภูรัง, แรกเมื่อครั้งที่พระนเรศวรและพระอนุชานำกองทัพไปตีเมืองหงสาวดี ในปี พ.ศ.2126 กองทัพของพระองค์ได้หยุดพักที่สังขละบุรี ในปี พ.ศ.2365 ขุนพินิจ ลูกชายขุนสุวรรณนำกองกำลังกะเหรี่ยง 38 คน มอบ 74 คน เข้าไปหาบ่า ได้ชั่วโมงไล่จับทหารพม่า 8 คน จับได้ 2 คน รัชกาลที่ 2 พระองค์ได้ให้ตำแหน่งกับผู้นำ⁵⁷ กะเหรี่ยงสังขละบุรีว่า ขุนสุวรรณ ตามระเบียบราชการ สังขละบุรีลูกจดให้เป็นหัวเมืองแขวงชั้นสามของเขตการปกครอง เช่นเดียวกับครีสวัสดิ์ มีคณะกรรมการปกครอง 52 คน ที่มาของชื่อพระคริสต์สุวรรณคีรี

ตำแหน่งพระสุวรรณเป็นตำแหน่งที่รัชกาลที่ 3 มอบให้แก่ผู้นำชาวกะเหรี่ยงเมื่อพระองค์ยกฐานะเมืองสังขละบุรีเที่ยบเท่าหัวเมือง พระคริสต์สุวรรณ หรือ ขุนสุวรรณ ท่านแรกมีชื่อกระเรียงว่า ภูวะโพ

* แห่งจารึกด้านทิศใต้ภายในศาลาพะວอ กล่าวถึงพระอุสุริกับทัพพม่าและเสียชีวิต ตรงกับเหตุการณ์ที่ เอกสารพม่าระบุว่า เดือน 11 จ.ศ.1137 ค. พระเจ้า ผ่องกาเจ หม่องหม่อง โอรสพระเจ้ามังระ พี่ชายพระเจ้าปุดุง ได้ให้(อะแซหุ่น กี) ยกทัพ 60 กองทัพ ไปทางระแหง สุโขทัย พิษณุโลก (Maharachwang Seng Phakawataram นายต่อ แบล น.284),เอกสารไทยระบุว่ารัชสมัยเดิมพระเจ้าตากสินมหาราช ว่า เดือน 11 แม่ทัพพม่าอะแซหุ่นกีเมื่ออายุได้ 72 ปี ได้ยกทัพมาจากเมืองตาก เข้ามาทางด่านเมืองตาก ในคราวที่อะแซหุ่นกีข้อดูตัวแม่ทัพไทยคือพระยาจักรีที่อายุได้ 30 เดือน ในคราวล้อมเมืองพิษณุโลก (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา กรมศิลปากร 2542 น.203)

◆ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านบ้องตี้ เอกสาร โนเนียว พลโท รวมศักดิ์ ไชยโภวนิทร์ อธิบดีแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3 ประธานชุมชนประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี 9 ช.ค.45

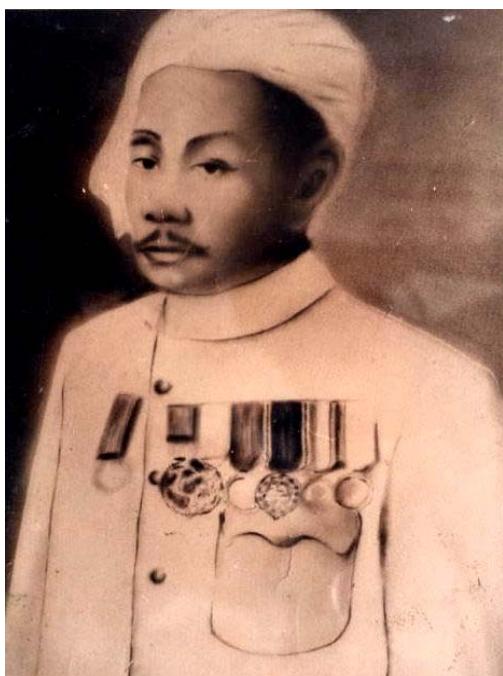
⁵⁷ ความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.2393-2475 เอกสาร โนเนียว สมภพ ลาชโภใจ แบล

ได้ปักครองอาณาเขตที่มีแหล่งแร่ทองคำ กระชาภกันอยู่มากหมาย กษัตริย์ไทยจึงได้ตั้งชื่อตำแหน่งตามข้อ เท็จจริง ของทรัพยากรที่มีค่าคือแร่ทองคำที่มีอยู่ในพื้นที่เขตปักครองของเมืองสังขละบุรี พระบาท สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวราชกาลที่ 3 ยังได้พระราชทาน ลูกประคำทองคำและ พระแก้ว ให้แก่พระยาศรี สุวรรณ คิริ เจ้าเมือง สังขละบุรี พระแก้ว เป็นพระบ้าน คู่เมืองสังขละบุรี ปัจจุบันได้ถูกเก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัยที่วัดสนฝ่อง หมู่บ้านกะหรี่ยงที่เคยเป็นที่ตั้งของเมือง สังขละบุรีในอดีต

ลำดับพระศรีสุวรรณเจ้าเมืองสังขละบุรี

ตำแหน่งพระศรีสุวรรณ เจ้าเมืองสังขละบุรี ได้รับ การสืบทอดกันโดยผ่านสายตระกูลของผู้นำชาวกะหรี่ยง โผล่ จากเอกสาร สมุดราชบุรี และจากปากคำบอกเล่า ของชาวกะหรี่ยงสังขละบุรี พระศรีสุวรรณ เจ้าเมือง สังขละบุรี มี 5 ท่าน ดังนี้

1. พระยาศรีสุวรรณคิริ(บุนสุวรรณ) ภูวะโพ'
2. พระศรีสุวรรณคิริ กรมเมจฉา เป็นลูกของ ภูวะโพ'
3. พระศรีสุวรรณคิริ ยังมะตุ เป็นลูกของ ภูวะโพ'

พระศรีสุวรรณทะเจียงໂປຢະเจ้าเมืองสังขละบุรี คนสุดท้าย

พระแก้ว เป็นพระบ้านคู่เมืองสังขละบุรี

4. พระศรีสุวรรณคิริ ปวยดองภู เป็นหลานของ กรม เมจฉา

5. พระศรีสุวรรณคิริ ทะเจียงໂປຢະ เลื่อนขึ้นมาจากการ หลวงวิเศษลงกรณ์⁵⁸ ลูกของปวยดองภู

พระยาศรีสุวรรณคิริ เจ้าเมืองสังขละบุรีได้รับ พระราชทานเนี้ยบหัวดเงินปีปีละ 60 บาท ต้องลงไปถือ น้ำพิพัฒน์สัตยา ที่เมืองกาญจนบุรี 3 ปีต่อครั้ง นำเครื่อง ราชบรรณาการเร่นต้น ไม่ทำด้วยเงิน 2 ต้น มีผ้าขาว ผ้า แดง ที่ที่กะหรี่ยงทำเอง 20 ผืน ที่เรียกว่าผ้าเสมียนละว้า เครื่องยาและของป้า รวมทั้งแร่ทองคำ แร่ดินสุก ที่เรียกว่า ส่วยทอง ส่วยดินสุก ไปถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงเทพ โดยมีพระยาพลเทพปลัดทูลนองกระทรงกลาโหม

⁵⁸ สมุดราชบุรี 2468 น. 24

เป็นผู้นำเข้ามา

พระคริสต์วาระคือ ทะเจียงโประย เสตตะพันธุ ได้สร้างบ้านอยู่ที่บ้านสะนีผ่องต.ไอลิว อ.สังข ละบูรี ต่อมาได้ขยายอคอมาอยู่ที่บ้านสะนีผ่องต.ไอลิว อ.สังข ละบูรี ที่เรียกว่า สามสะบ ภารษาจากบ้านสะนีผ่อง อคอมาอยู่ที่บ้านต้นผึ้ง บ้านนี้เดิม(บ้านต้นผึ้ง) นั่นเนื่องจากบ้านนี้เดิมอยู่ริมน้ำสามสะบ⁵⁹ สะดวกในการติดต่อกับภายนอก ชาวบ้านจะเรียกโดยล่าวบ้านสะนีผ่อง เล่าสืบท่อ กันมาว่า เหตุที่พระคริสต์วาระต้องย้ายบ้านอคอมาอยู่ที่บ้านนี้เดิม (ต้นผึ้ง) เพราะพระคริสต์วาระทำพิจารณาตั้งแต่ในวัยเด็ก ที่พระคริสต์วาระไปเมืองกรุงอย่างเดียว ก็คือภารษาที่เป็นคนมอมุ และคนไทย ความผิดเช่นนี้เป็นความผิดที่ร้ายแรงมากในสังคมของชาวคริสต์ แม้แต่แม่พระจะมีไว้พ่อใจ จึงทำให้พื้นดินที่พระคริสต์วาระสร้างบ้านอยู่ถึงกับทรุดตัวยุบลงมา พระคริสต์วาระถูกห้ามจากญาติบ้านเดตองคุไม่ให้เข้ามาร่วมนิสการณ์เพื่อจะถวายเทียนชีผึ้งที่มีน้ำหนักเท่ากับน้ำหนักของตัวเจ้าเมือง ตามประเพณีในลัทธิตะลัค^{*} ที่เจ้าเมืองสังขละบูรีทุกท่านได้ปฏิบัติตืบยอดกันมาในทุกๆ 3 ปี * เมื่อพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัย ทรงทราบเรื่องนี้ ได้เดินทางเข้าไปยังบ้านสะนีผ่อง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2443 บ้านสะนีผ่อง อันเป็นเมืองสังขละบูรีที่พระคริสต์วาระตั้งบ้านอยู่ มีบ้านจะเรียก 33 หลัง ประชากร 160 คน พระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัยเห็นว่ารายภูมิบ้านเป็นสุขพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัยได้แนะนำให้พระคริสต์วาระฯ ไม่สักมาปลูกและให้อ้วว่าป้าไม่สักเป็นของหลวง พระคริสต์วาระคือได้รับการแต่งตั้งเป็นนายอำเภอสังขละบูรี ก่อนหน้านี้ พระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัยพร้อมด้วยพระยาประเสริฐเจ้าเมืองกาญจนบูรีได้ให้พระคริสต์วาระฯ ห้ามจะเรียกชื่อ ให้คนจะเรียกชื่อยกันสร้างโรงตำรวจสินเงินจำนวน 447 นาท ให้รายภูมิบ้านสักจำนวน 300 ตัว พระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัยได้แนะนำให้พระคริสต์วาระมีบุตรหลานกำลังรุ่นหนุ่มสาวหลายคนแต่ยังไม่รู้หนังสือไทยจึงแนะนำให้ส่งลูกหลานไปเรียนฝึกหัดที่เมืองกาญจนบูรี เมื่อจบแล้วจะได้ส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดราชการกระทรวงมหาดไทยกรุงเทพ พระคริสต์วาระฯ รับปากว่าจะส่งไปให้เรียน

ภายหลังจากเสร็จภารกิจการสำรวจราชการพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัย ได้สรุปรายงานและกราบถูล่อ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนอบดีกรีธรรมมหาดไทย ว่าให้เก็บเงินค่าราชการ ต่อชาวคริสต์ที่อยู่ในถิ่นกันดาร โปรดเกล้าให้เก็บคนละกิ่งคำลีงตามสมควรแก่ภูมิประเทศ ยังได้เสนอแนะแก่พระยาประเสริฐและพระคริสต์วาระว่า ให้นำคนจะเรียกที่อยู่รัฐจักราจายกันในที่ห่างไกล ตามกฎหมาย ให้มาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนตามริมน้ำ เพื่อจะได้มีต้องขอพยพโยกย้ายตามธรรมเนียมของชาวคริสต์ และเป็นสิ่งที่จะชักนำให้เรือสินค้านำสินค้ามาขาย และเพื่อให้อำเภอ ไทรโยค อำเภอวัง

⁵⁹ บันทึกการตรวจราชการพระยาธรรมราษฎร์ศักดิ์คุณชัย 2443 หอดหมายเหตุ

* ตะลัค เป็นภารามมอมุ เป็นชื่อของลัทธิหนึ่งของพุทธศาสนาบางครั้งที่เรียกว่าลัทธิถูก ที่มีถูกเป็นผู้นำ

* ผู้เล่า มหาสุชาติ เสตตะพันธุ ทายาทพระคริสต์วาระ ปัจจุบันเป็นครุ ก.ศ.น.บ้านกองม่องทะ ต.ไอลิว อ.สังข ละบูรี และผู้ใหญ่หน่อเอนนี่ บ้านเดตองคุ ต.แม่จัน อ.อุ่น旁 จ.ตาก

กง และอำเภอศรีสวัสดิ์ ซึ่งมีประชากรส่วนมากเป็นชาวกะเหรี่ยง มีความเจริญนั้นสมควรให้รัฐบาลทำการค้า ขาย ตัดไม้ ฟันเสา หรือปลูกพืชที่จะเป็นสินค้า จะทำให้รายได้ดีอันจะเป็นประโยชน์กับรัฐบาล

ครอบครัวพระคริสต์สุวรรณคีรี

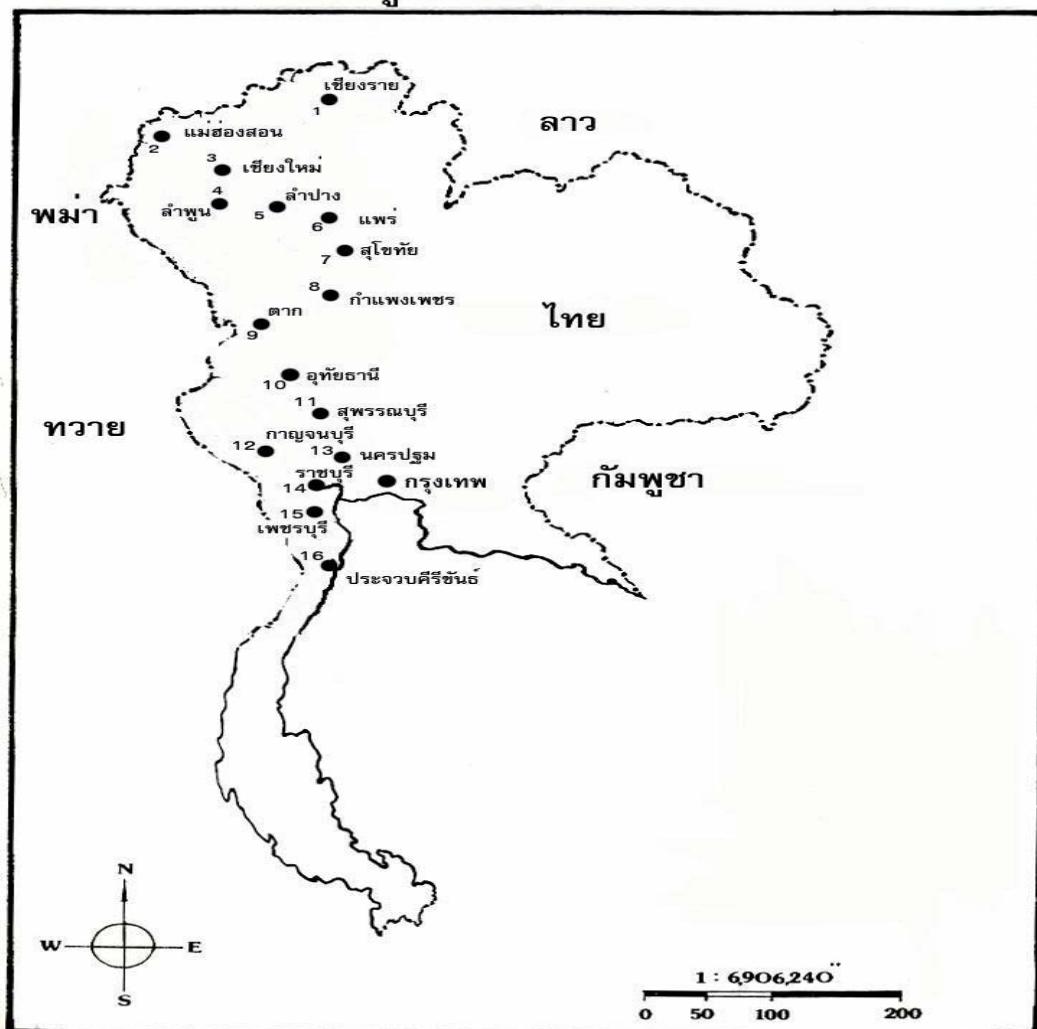
ชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรีให้ความยกย่องสถานะของเจ้าเมืองสังขละบุรีเป็นดังเช่นเมืองประเทศราช พระคริสต์สุวรรณคีรีจึงมีสถานะดังเช่นกษัตริย์ของชาวกะเหรี่ยง เมืองสังขละบุรีมีพลเมืองที่เป็นทั้งมอยุ พม่า ละว้า ลาว จีน และคนไทย พระคริสต์สุวรรณฯมีภารยาที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งชื่อว่า นังติวงศ์ มีลูกด้วยกัน 6 คน ลูกชายคนโตที่เกิดกับภารยาจะเครื่องพระคริสต์สุวรรณคาดหวังให้เป็นผู้ที่จะสืบตำแหน่งแทนตน ท่านได้ส่งลูกชายคนโตไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯตามที่พระยาวรเดชศักดาธน์ได้แนะนำ ปรากฏว่าบุตรชายคนโตผู้นี้ได้หายสาบสูญไปไม่มีผู้ใดพบเห็น บ้างก็ว่าเป็นเรื่องการเมืองที่พวกอังกฤษได้ลักตัวไปที่ประเทศไทย อีกฝ่ายก็ว่าเป็นบุตรนุญธรรม* บ้างก็ว่าเสียชีวิตเพราเจ็บป่วย บ้างก็สงสัยว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว เนื่องจากภารยาหลายคน การหายสาบสูญไปของลูกชายพระคริสต์สุวรรณที่เป็นลูกที่เกิดจากภารยาจะเครื่องยังคงเป็นปริศนาจนถึงวันนี้ ลูกสาวคนเล็กที่ชื่อ กอเปี้ยะ เสตตะพันธุ์ ได้แต่งงานกับ ร.ต.ท.บุนปวิริย์ ประชาชนาล ผบ.กอง.ตร.ภูธร สังขละบุรี พระคริสต์สุวรรณคีรีมีภารยาเป็นคนมอยุชื่อ “นางอีเป่ง” หรือ เอ้ม มีลูกด้วยกัน 4 คน ปัจจุบันยังมีทายาทสายมอยุอยู่ทางบ้านหัวມาลัย ต.หนองลู อำเภอสังขละบุรี พระคริสต์สุวรรณฯต้องลงมาถือน้ำพิพัฒสัตยาที่เมืองกาญจนบุรี ทุกๆ 3 ปี โดยการเดินทางจากสังขละบุรี ต้องล่องเรือลงตามลำน้ำแควน้อยมาชื่นฝั่งที่หน้าเมืองกาญจนบุรี บริเวณท่าน้ำหน้าเมืองเป็นย่านธุรกิจการค้าของคนเมืองกาญจนบุรี พระคริสต์สุวรรณคีรีได้รู้จักคุณเคยกับครอบครัวพ่อค้าที่ทำการค้ากับคนกะเหรี่ยง ในปี พ.ศ.2444 จึงได้ภารยาคนไทยอีก 1 คน ชื่อว่าแม่โยง หรือ (หยุ่น) ขณะที่อายุ 19 ปี เป็นลูกสาวของแม่ทองคำ คนบ้านหนองขาว ทึ่งคุ้นเคยกับครอบครัวพ่อค้าที่ทำการค้ากับคนกะเหรี่ยง ได้ทำการค้ากับคนกะเหรี่ยง ให้เข้าร่วมงานในสังคมอินโดจีนจนได้เลื่อนยศเป็น ร้อยตรี สมจิตร เสตตะพันธุ์ มีโอกาสเรียนหนังสือที่โรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ต้องออกจากโรงเรียน เพราะบิดาคือพระคริสต์สุวรรณเสียชีวิต ได้เข้าร่วมงานในสังคมอินโดจีนจนได้สมัยต่อมา⁵⁹

* สมชาย ศรีสุข 2544 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี น.214 ประวัติพระคริสต์สุวรรณคีรี ที่สัมภาษณ์ ส.ต.ท.ชาญชัย เสตตะพันธุ์ ทายาทรุ่นที่ 8

⁵⁹ สมุด กาญจนบุรี 2492 น.228

ในปี พ.ศ.2467 พระคริสต์วารรค์วี ทะเจียงໂປຣຍ ເສຕະພັນຫຼຸ ນາຍອໍາເກອສັງຂລະບູຮີ ໄດ້ລາວອກຈາກຮາຊາກເພຣະຄວາມໜາກ ໄດ້ຮັບພຣະທານນຳນາງຢູ່ເຄືອນລະ 156 ບາທ 25 ສຕາງກໍ ໄດ້ຮັບພຣະທານນາມສກຸລ “ເສຕະພັນຫຼຸ”ຈາກພຣະບາທສມເຕິຈພຣະມກູ້ເກົ່າເຈົ້າອູ່ໜ້າວັນກາລົກທີ່ 6 ກະເໜີຢູ່ໃນປະເທດໄທ

ถิ่นที่อยู่กงเหลียงในประเทศไทย

จะเรียกว่าในประเทศไทยตั้งถิ่นฐานนับแต่จังหวัดเหนือสุดคือจังหวัดเชียงราย ตามทุบเขานิล
ลุ่มน้ำแม่ปิง บริเวณที่อกรากอนธงชัย ชาญแคน ไทยพม่า กระจาดตัวลงมาข้างจุดเชื่อมต่อเทือกเขา
ตะนาวศรี ในพื้นที่ อำเภออุ่มผาง จังหวัดตาก และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จุดแนวชาย
แคน ไทยพม่าถึงต้นแม่น้ำป่าสัก อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมแล้วนับได้ถึง 16
จังหวัด 68 อำเภอ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆดังนี้

ภาคเหนือ 6 จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน

ภาคตะวันตก 5 จังหวัด ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

ภาคกลาง 5 จังหวัด สุโขทัย กำแพงเพชร อุทัยธานี สุพรรณบุรี และ จังหวัด นครปฐม

กะเหรี่ยง ในภาคเหนือ

1. กะเหรี่ยง เชียงราย

ในจังหวัดเชียงรายมีกะเหรี่ยงทั้งจากอ้วนและโผล่ จำกอ้วนพยพมาจาก จังหวัด แม่ฮ่องสอน จังหวัด เชียงใหม่ ลำปาง กะเหรี่ยงจากอ้วนที่ไปอาศัยอยู่ริมน้ำแม่กอกมาจากต่างถิ่นต่างแดน เมื่อมารวมกันจึงเรียกว่า กะเหรี่ยงบ้านรวมมิตร กะเหรี่ยง จำกอ้วนในจังหวัดเชียงรายยัง พบรได้ใน อำเภอเมือง แม่สรวย เวียงป่าเป้า ส่วนกะเหรี่ยงโผล่ ในจังหวัดเชียงราย เคลื่อนย้ายมาที่นี่มาจากการท่องเที่ยว จังหวัด ลำปูน และ ลำปาง มีหมู่บ้านโผล่ ที่บ้านน้ำตกโป่งพระบาท บ้านน้ำลัด อำเภอเชียงราย นับถือศาสนาคริสต์เตียนทั้งหมู่บ้าน อุปนิสัย และการทำมาหากินไม่ต่างจากคนเมือง ที่อำเภอ ดอยหลวง ที่แยกมาจากการทำนา อำเภอแม่จัน คนโผล่ ย้ายมาจากการหาพื้นที่ เพาะปลูก และหนีโรคระบาด

จังหวัด เชียงราย	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1. อำเภอ ดอยหลวง โผล่	4	0	460	939	897	1,836
2. อำเภอ เมือง เชียงราย โผล่ จำกอ้วน	4	3	340	967	865	1,832
3. อำเภอ แม่สรวย จำกอ้วน	6	5	234	688	657	1,345
4. อำเภอ เวียงป่าเป้า จำกอ้วน	1	14	227	711	616	1,327
5. อำเภอ เวียงชัย โผล่	1	0	93	225	156	381

2. กะเหรี่ยง เมืองแพร่

มีแต่กะเหรี่ยงโผล่ อาศัยอยู่นานกว่า 200 ปี เคลื่อนย้ายมาจากการทำนา ลักษณะสภาพบ้านเรือนมีความมั่นคงถาวร การทำมาหากิน ไม่ต่างจากคนเมืองในภาคเหนือ มีอาชีพทำนา ทำไร่ นับถือศาสนาพุทธผสมผสานเป็นความเชื่อเดิม ผู้หญิงกะเหรี่ยงโผล่บ้านแม่สิน ตำบลแม่ประ อำเภอ วังชิ้น นิยมเจาะรูหูกว้าง คล้ายกับผู้หญิงกะเหรี่ยงผ่านกาลเวลาซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงกะเหรี่ยงในท้องถิ่นอื่นๆ ในปัจจุบันยังพบได้ในหญิงกะเหรี่ยงที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป หมู่บ้านกะเหรี่ยงโผล่เมืองแพร่ ที่อยู่ติดถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข 11สาย เด่นชัย ลำปางคือหมู่บ้าน ค้างตะนะ ไม่มีหมู่บ้านกะเหรี่ยง จำกอ้วนในจังหวัดแพร่

กะเหรี่ยง เมืองแพร'

จังหวัด แพร'	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ วังชิ้น โผล่ล่ว	11	0	1,683	3,637	3,906	7,543
2.อำเภอ ล่อง โผล่ล่ว	3	0	243	569	488	1,057

3.กะเหรี่ยง ลำปาง

ในจังหวัดลำปางมี โผล่ล่ว อยู่ในอำเภอ จำกัด อำเภอ เสาริงงาน แม่เมะ เมืองปาน และ อำเภอ แจ้ห่ม รวมทั้งอำเภอ แม่ทะ (บ้านค่าน) อ.แม่พริก

จังหวัด ลำปาง	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ เสาริงงาน จำกัด	2	1	291	665	614	1,279
2.อำเภอ จำกัด โผล่ล่ว	1	5	159	453	400	853
3.อำเภอ แม่เมะ โผล่ล่ว	2	1	133	377	316	693
4.อำเภอ เมืองปาน โผล่ล่ว	2	8	136	361	317	678
5.อำเภอ แจ้ห่ม โผล่ล่ว	0	1	33	76	83	159

4.กะเหรี่ยง ลำพูน (เหว่ เหล่อ บู , เวียง ลำพูน)

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีโผล่ล่ว อาศัยอยู่หลายหมู่บ้าน โผล่ล่ว ที่หมู่บ้านหัวข้าว อำเภอ ทุ่งหัวช้าง ยังคงยึดถือประเพณี ความเชื่อแบบดั้งเดิมอย่างเหน็บแน่น สามารถสภากจังหวัดอำเภอทุ่งหัวช้างเป็น กะเหรี่ยง โผล่ล่ว มีการศึกษาจนระดับปริญญาตรี อยู่ที่บ้านหนองหลัก คนโผล่ล่วและจำกัดที่จะพูดภาษา เชื่อแบบดั้งเดิมจากจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง ได้ขยายเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านพระบาทหัวยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอี้ ดำเนินชีวิตถือเครื่องในพุทธศาสนา กินเจ ไม่เลี้ยงสัตว์ จำพวก ไก่ และสุกร หมู่บ้านพระบาท หัวยต้มซึ่งเป็นชนชั้นชาวพุทธกะเหรี่ยงที่ใหญ่ที่สุด ในประเทศไทย ในวันนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยง ลำพูน กับเจ้านายฝ่ายเหนือ

กะเหรี่ยง โผล่ล่ว บ้านหัวยหละ อำเภอบ้านโ原因之一 จ.ลำพูน ได้ขอเชญตัวเจ้าหน้อย กุศลวงศ์ ณ.เชียงใหม่ (ณ.ลำพูน) บุตรคนเล็ก ของเจ้าราชสัมพันธวงศ์ (ธรรมลังกา) กับเจ้าหญิงคำย่น ณ. ลำพูน ไปเป็นเจ้าหลักเจ้าตօ แทนเจ้าพ่อของท่านคือ เจ้าราชสัมพันธ์(ธรรมลังกา) ได้ปลูกบ้าน 2 ชั้นอยู่ที่บ้านหัวยหละ เจ้าหน้อย กุศลวงศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการพายักกลอนบทกวี เป็นผู้ที่มี

เจ้าหน้อย กุศลวงศ์ ณ.เชียงใหม่ (ณ.ลำพูน)

ความใกล้ชิดกับ พลตรีเจ้าจกรคำบรรกัด ผู้รองนรลำพูนคนสุดท้าย เป็นพี่ชายของเจ้าหนูงส่วนบุญ ชาญาเจ้าหลวงลำพูน เจ้าน้อย กุศลวงศ์ ได้แต่งงานกับ เจ้าหนูงคำคิง ณ.เชียงใหม่ ขิดเจ้าราชบุตรคำตื้อ ซึ่งเป็นราชบุตร เจ้าอุปราชบุญทางศ์*

จังหวัด ลำพูน	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอทุ่งหัวช้าง โผล่ล่วง จากอว.	17	4	2,153	4,955	5,009	9,964
2.อำเภอ ลี้ โผล่ ล่วง จากอว.	18	2	1,718	4,503	4,241	8,744
3.อำเภอแม่ทา โผล่ล่วง,จากอว.	12	8	1,200	2,594	2,398	4,992
4.อำเภอบ้านโส่ง โผล่ล่วง,จากอว.	4	3	545	1,152	1,118	2,270

5. กะหรี่ยง แม่อ่องสอน

ในจังหวัดแม่อ่องสอน มีกะหรี่ยงอยู่ 4 แห่ง จำแนกแบ่งได้ดังนี้*

จากอว กะหรี่ยงจากอว มีจำนวนมากเป็นอันดับที่ 1 อยู่ระหว่างจังหวัดแม่อ่องสอนและแม่ขื่น ไปทางเหนือของจังหวัดแม่อ่องสอน จนถึงอำเภอ ปางมะผ้าและอำเภอปาย กะหรี่ยงจากอวที่บุนยวน ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระครุไทยรักไทย คือ นาย สมบูรณ์ ไพรวัลย์ กะหรี่ยงจากอว ในจังหวัดแม่อ่องสอน ส่วนมากนับถือคริสตศาสนา ทั้งคริสเตียนและคาಥอลิก ในกลุ่มชาวกะหรี่ยง คาಥอลิกจะมีนักบุญหรือบาทหลวงพื้นเมืองชาวกะหรี่ยงจากอว์โดยให้คุณเด็กด้านจิตวิญญาณ

โผล่ล่วง กะหรี่ยงโผล่ล่วงมีมากที่สุดในพื้นที่กึ่งอำเภอสบเมย ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกันอำเภอ อมกอย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอท่าสองยางจังหวัด ตาก และมีบางส่วนอยู่ในพื้นที่อำเภอ แม่สะเรียง การตั้งถิ่นฐานของโผล่ล่วง และจากอว ในจังหวัดแม่อ่องสอนนั้นตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขา และที่ราบเชิงเขาไม่ต่างกัน คนโผล่ล่วงยังคงยึดถือความเชื่อจากตระพีแบบดั้งเดิมและนับถือศาสนาพุทธ มีจำนวนน้อยที่หันกลับมานับถือศาสนาคริสต์ มีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมด้อยกว่ากะหรี่ยงจากอว

กะยาห์ หรือที่กะหรี่ยงจากอว และกะหรี่ยงโผล่ล่วงเรียก บัว ในจังหวัดแม่อ่องสอน มีภูมิหลังมาจากพม่า กะยาจึงได้นำถือการสูรบนหนีร้อนมาพำเพ็งยืนเข้ามาพำเพ็งแผ่นดินไทย มีประชากรประมาณ 19,000 คน อยู่ในค่าย บ้านปางควาย ค่ายบ้านนายสอย ค่ายแม่สุรินทร์ Gordon Young(1974)กล่าวว่ามีกะยาดั้งเดิมในจังหวัดแม่อ่องสอนจำนวน 15 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 1,000 คน อาศัยอยู่ใน พื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอบุนยวน กะยากลุ่มนี้เข้ามา ในปี พ.ศ.2428 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่เกิดข้อพิพาทระหว่างอังกฤษกับ กะหรี่ยงกะยา

กะยัน (Kayan) หรือ ป้าดอง, กะหรี่ยงคอยาوا เข้ามาในจังหวัดแม่อ่องสอนในปี พ.ศ.2527 ในสถานะ

* เพ็ชร์ลanna (1) น. 162-163 ปราณี ศิริชร ณ.พัทลุง 2538

ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกะยาห์ ตรงข้ามคำปฏิบัติ บ่อง จำເກອມເມືອງ ແລະເຫັນໄປອູ່ທີ່ບ້ານໃນສອຍ ໃນປີ ພ.ສ.2528 ຜູ້ວ່າຮາກຈຳກັດມີນໂບນາຍໃຫ້ຈັງຂວັດແມ່ສ່ອງສອນເປັນເມືອງທ່ອງທ່ຽວ ຈຶ່ງໄດ້ນໍາຫາວ ກະຊັນເຂົ້າມາເພື່ອເປີດ ມູນບ້ານວັດນະຮຽມຫາກະເທົ່ານີ້ມີຄວາມປະເທດຂອງພະຍານໃນບ້ານທີ່ມີກະຊັນ ທີ່ບ້ານ ຫ້ວຍນູ່ເກີນ 45 ຄຣອນຄຣວ່າ ພຸັງໝາຍ 100 ດາວ ພຸັງໄສ່ທ່ວງຄອ 20 ດາວ ເຕັກໄສ່ທ່ວງຄອ 2 ດາວ ມູນບ້ານຫ້ວຍເລື່ອເຜົ່າ ມີ 15 ຄຣອນຄຣວ່າພຸັງໝາຍ 56 ດາວ ພຸັງໄສ່ທ່ວງຄອ 16 ດາວ ເຕັກໄສ່ທ່ວງຄອ 4 ດາວ ທີ່ບ້ານໃນສອຍ ຈຳນວນ 38 ຄຣອນຄຣວ່າພຸັງໝາຍ 165 ດາວ ພຸັງໄສ່ທ່ວງຄອ 56 ດາວ ເຕັກໄສ່ທ່ວງຄອ 17 ດາວ *

ຈັງຂວັດ ແມ່ວ່ອງສອນ	ທ ມ ນ ບ້ານ	ກ ລ ຸ ມ ບ້ານ	ຄ ຮ ວ ເວືອນ	ປ ປ ະ ກ ກ ຮ າ ຍ	ປ ປ ະ ກ ກ ຮ ຸ ງ	ປ ປ ະ ກ ກ ຮ າ ຍ ຮ ວ ມ
1.ຈຳເກອ ສນເມຍ ໂພລ່ວ ຈກອວ'	36	83	4,484	11,613	11,384	22,997
2.ຈຳເກອ ແມ່ວ່ສະເໝີງ ໂພລ່ວ ຈກອວ'	46	99	3,706	9,342	8,953	18,295
3.ຈຳເກອ ແມ່ລານ້ອຍ ຈກອວ'	53	35	3,141	9,204	8,538	17,742
4.ຈຳເກອ ເມືອງ ກະຊັນ,ກະຍາহໍ, ຈກອວ'	29	43	1,946	5,187	4,748	9,935
5.ຈຳເກອ ປຸນຍາມ ກະຍາ ຈກອວ'	28	39	1,611	5,008	4,527	9,535
6.ຈຳເກອ ປ່າຍ ຈກອວ'	14	13	795	2,054	2,003	4,057
7.ຈຳເກອ ປ່ານມະັກ ຈກອວ'	4	0	117	350	349	699

6.ກະເທົ່ານີ້ ເຊີ່ງໃຫມ່ (ເຫວ່າ ກີ່ມ່, ເວີ່ງ ເຊີ່ງໃຫມ່)

ກະເທົ່ານີ້ ຈັງຂວັດເຊີ່ງໃຫມ່ ມີພື້ນຖານ ໂພລ່ວ ແລະ ຈກອວ' ດາວ ໂພລ່ວ ໃນຈັງຂວັດເຊີ່ງໃຫມ່ ຕັ້ງບ້ານເຮືອນອູ່ໃນພື້ນທີ່ຮານ ຕໍ່າກວ່າປາກເກອະຄູອ ຍັກເວັນໃນຈຳເກອອນກໍ່ອຍທີ່ກະເທົ່ານີ້ ໂພລ່ວວ່ອຍຸ່ນກູເຫາ ເມື່ອຮູ້ບ້ານສ່ວນເຫຼືອກູ້ມືພລ ຮະດັບນໍ້າໃນເງື່ອນໄໄດ້ເອົ້ວລັ້ນເຂົ້າມາຕາມແນ່ນໍ້າປິງ ທ່ວມໜູນບ້ານກະເທົ່ານີ້ ໂພລ່ວທີ່ອູ່ ຕາມຮານຮົມແນ່ນໍ້າ ຮູ້ບ້ານໄດ້ອພພາວກະເທົ່ານີ້ ໂພລ່ວມາອູ່ໃນທີ່ຈັດສຣທີ່ຮູ້ບ້ານຈັດໃຫ້ໃນຈຳເກອ ດອຍເຕົ່າຈຳເກອອດ ເຄຍື່ນໄວ້ ທີ່ບ້ານຊ່າງຄໍາ ຈຳເກອ ມາຮົມ ແລະ ທີ່ບ້ານຫຸ່ງແພ່ງ ຈຳເກອ ສັນປາຕອງ ໃນເວລານີ້ຄົນໄວ້ ໂພລ່ວ ທັ້ງສອງໜູນບ້ານໄດ້ຜົມກລົມກລືນກລາຍພັນຮູ້ເປັນຄົນເມືອງຈນ ພຸດກາຍາ ໂພລ່ວ ໄນໄວ້ໄດ້ແລ້ວ ໂພລ່ວ ໃນຈຳເກອອດທີ່ຕັ້ງບ້ານອູ່ຮົມແນ່ນໍ້າປິງຝາກຕະວັນອອກ ແລະອູ່ຫານແນ່ນໃນ ຈຳເກອ ດອຍເຕົ່າ ຈຳເກອອດ ຈຳເກອ ອົມກໍ່ອຍ ສ່ວນຈົກວ່ຈະອ້າສີຍູ່ບັນທຶກ ທີ່ສູງກວ່າ ທີ່ເປັນແຫລ່ງຕົ້ນນໍ້າ ເຊັ່ນ ຕົ້ນນໍ້າແມ່ແຈ່ນ ແມ່ວ່າງ ດອຍອືນທົນທໍ່ ທັ້ງກະເທົ່ານີ້ ແລະກະເທົ່ານີ້ ແລະກະເທົ່ານີ້ ເຊີ່ງໃຫມ່ ເຊີ່ງໃຫມ່ ມີບຣພນຸ່ຽມເປັນຄົນເຊື້ອສາຍ

* ສມທຽບ ນຸ່ຽມພັດນໍ້າ ສວນຍາ ຄຳເນືອງ ສາຮານຸກຮມກລຸ່ມຫາຕິພັນຮູ້ກະເທົ່ານີ້ 2542 ນ.8

กะเหรี้ยงเป็นคนเลี้ยงช้างให้เจ้าเมืองลำพูน ที่บ้านปาง อำเภอหลี⁶⁸ บ้านปางอยู่ใกล้กับหมู่บ้าน แม่น้ำและอำเภอบ้านโ原因之一 ซึ่งเป็นกะเหรี้ยงโผล่ไว้ในปัจจุบัน บริเวณรอยต่อ บ้านโ原因之一, แม่ตื่น, ลี เป็นชุมชนกะเหรี้ยง โผล่รวมมาแต่อดีต พวากะเหรี้ยงเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่ติดตาม คุ้มครอง ครูบาศรีวิชัย จึงได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงจากคนกะเหรี้ยงให้เป็น “เก่าชา บ่าง” * และยกย่อง ครูบาอภิชัยขาวปี ศิษย์ครูบาศรีวิชัยให้เป็น “เก่าชา อว่า” ครูบาอภิชัยขาวปี ลูกกล่าวหาว่ามีความผิดทางวินัย sang meung ลูกบังคับให้ลาสิกขา แต่ครูบาอภิชัยขาวปี ไม่ยอมสึกจากพระได้สัมชุดขาว จนกระทั่งมรณภาพ พระสังฆ์สายครูบาศรีวิชัย เป็นพระสงค์ที่ชาวกะเหรี้ยงให้ความเคารพเลื่อมใส วัดพระธาตุดอยสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็น วัดและสำนักการศึกษา ที่ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของ เยาวชน กะเหรี้ยง ที่ได้เข้ามา บวชเป็น พระสังฆ์ สามเณร ทำให้เกิดเครือข่ายพระสังฆ์ กะเหรี้ยงทั่วประเทศ

กะเหรี้ยงจากอว่าเชียงใหม่ ที่มีบทบาทและได้รับการยอมรับจากสังคมอาทิ พ่อหลวงหรือผู้ใหญ่ จนโน้อโอดเชาปราษช์ชาวกะเหรี้ยงที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณให้เป็นคนดีศรีสังคมเป็นสมาชิกสภาพที่ปรึกษาชุดกิจและสังคมแห่งชาติ และนาย ประเสริฐ ตระการศุภกร(ปะดี) ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้านสุานทรพยากรเช่นกัน หัวหน้าส่วนนักบุญแห่งล้านนา ครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง อำเภอหลี จังหวัดลำพูน
คริสตชนคาಥอลิก

⁶⁸ เจ้าหลวงดิเรกฤทธิ์ เจ้าเมืองลำพูนองค์ที่ 7 หรือเจ้าน้อยดาวเรือง ให้ นาย มาต่าน่อองชาเจ้าเมืองยางแดง มาช่วยฝึกการคล้องช้างเพื่อใช้ทำศึก ต่อมาก็ได้ตั้งนาย มาต่าได้ เป็นหมื่นผาบ หมื่นผาบจึงพาพระรอดจากที่เป็นคนกะเหรี้ยงด้วยกัน มาเลี้ยงช้างให้เจ้าเมืองลำพูนที่บ้านปาง เมือง ลี ลูกสาวหมื่นผาบแต่งงานกับนาย อ้าย มีลูกชื่อ Kavanaugh ได้แต่งงานกับ ลูกสาวของ หนานใจยาแห่ง เมืองลี ชื่อ อุญา ได้เปลี่ยนชื่อจากนาย Kavanaugh เป็นหนานฝ่าย เกิดลูกด้วยกัน 3 คน คนที่ 3 ชื่อ อินตาเพื่อน คือ ครูบาศรีวิชัย “ครูบาศรีวิชัย จอมทัพธรรมแห่งล้านนาไทย” n.18 – 45 ธรรมชาติ ประภาศิริ ส.น.พ.ธารบัวแก้ว มิถุนายน 2543 , หมื่นผาบเป็นคนสันป่ายางลำพูน คนบ้านปางสืบเชื้อสายมาจาก คนลำพูน หมู่บ้านกะเหรี้ยง มาจากเมืองม่าน (พม่า) หมื่นผาบมาบุกเบิก สมัยนั้น มีคัน 20 หลังかれือน กะเหรี้ยงบ้านปาง เดิมเป็นบ้านที่ห้วยบง คนทั้งหลายเข้าใจกันว่าครูบาเป็นยาง ตนบุญล้านนา ประวัติครูบา ฉบับอ่านมawan วิลัยลักษณ์ ศรีป่าชาang พ.ศ.2545 n.9

* ภาษาโพล่วง เก่าชา แปลว่าพระเจ้าบ่าง แปลว่า เหลือง (พระเจ้าในชุดเหลือง) อว่า แปลว่า ขาว (พระเจ้าในชุดขาว)

จังหวัด เชียงใหม่	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1. อำเภอ อมกหอย โผล่, จกอว'	73	151	6,517	16,911	16,979	33,890
2. อำเภอ แม่แจ่ม จกอว'	45	177	4,888	15,016	14,207	29,223
3. อำเภอ ชุมแสง โผล่, จกอว'	14	44	2,143	5,257	5,367	10,624
4. อำเภอ จอมทอง จกอว', โผล่	21	50	1,944	5,491	4,972	10,463
5. อำเภอ สะเมิง จกอว'	19	43	1,263	3,413	3,342	6,755
6. อำเภอ ดอยเต่า โผล่	8	7	1,347	2,937	2,832	5,769
7. อำเภอ แม่วาง จกอว'	14	18	1,005	2,822	2,639	5,461
8. อำเภอ แม่แตง จกอว'	5	23	497	1,344	1,230	2,574
9. อำเภอ เชียงดาว จกอว'	1	14	285	792	789	1,576
10. อำเภอ แม่อ่อน จกอว'	2	5	216	477	501	978
11. อำเภอ พร้าว จกอว'	2	9	194	491	476	967
12. อำเภอ ไชยปราการ จกอว'	2	2	114	375	382	757
13. อำเภอ แม่อาย จกอว'	1	3	139	351	318	669
14. อำเภอ แม่ริม จกอว'	4	0	187	318	271	598
15. อำเภอ เวียงแหน จกอว'	2	0	89	261	226	487
16. อำเภอ ดอยสะเก็ต จกอว'	0	5	103	245	234	479
17. อำเภอ ฝาง จกอว'	1	1	18	71	83	154
18. อำเภอ หางดง ?	0	1	1	3	2	5
19. อำเภอสันป่าตอง โผล่ที่บ้านทุ่งแพ่ง บ้านสันป่ายาง ผสมกลมกลืน กลายพันธุ์เป็นคน เมืองไปหมดแล้ว						

7. กะหรี่ยง ตา ก (เวียงระแหง)

คนกะหรี่ยงดั้งเดิมเรียกเมืองตา กว่า เหว่ ระเห่ (เวียงระแหง) กะหรี่ยงจกอว' มีอยู่ใน อำเภอท่า

สองยาง จำเกอ แม่รرماد จำเกอสามเจา จำเกอแม่สอด จำเกอพบพระ และจำเกออุ้มfang โผล่ อาศัยอยู่มากในจำเกอ ท่าสองยาง และ จำเกออุ้มfang ที่ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี กะหรี่ยงโผล่และ กอร์ อยู่ร่วมกันที่หมู่บ้าน เลตองคุ ตำบลแม่จัน จำเกอ อุ้มfang ติดชายแดนไทย-พม่า เป็นกลุ่มที่มี ความเชื่อในลัทธิ ตะลาคง ซึ่งเป็นนิกายหนึ่งของพุทธศาสนา มีผู้นำทางด้านความเชื่อ เป็น ถาย สืบต่อ เนื่องกันมา ถึง องค์ที่ 9 ในเวลานี้ ผู้ที่นับถือลัทธิ ตะลาคงจะไม่ เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ สุกร ไว้เพื่อฆ่ากิน ไม่ คืนของมีนมา กลุ่มกะหรี่ยงที่นับถือลัทธิถาย ที่บ้านเลตองคุ เคยยกทัพไปโจมตีค่ายทหารพม่าที่เมือง ไจจิ่ง เบทเมืองเมะละเมหงส์ ได้รับชัยชนะ เป็นการตอบโต้ที่ในครั้งดังที่ทหารพม่าเข้ามาผ่าน ถายบ้านเลตองคุ การเดินทางเข้าหมู่บ้านเลตองคุ ต้องเดินเท้าเข้าไป หรืออาศัยเหล็กอปเปอร์ของตำรวจ ชายแดน

กะหรี่ยงอุ้มfang

“อุ้มfang” เคยเป็นจำเกอชาดคนตะวันตกของเมืองอุทัยธานี ขึ้นกับจังหวัดกำแพงเพชรในปี พ.ศ.2469 ครั้นล่วงมา ถึง ปี พ.ศ.2499 ทางการได้ข้ายื่นที่ว่าการ จำเกอแม่กลอง ที่เป็นชนชนกะหรี่ยง มา อยู่ที่บ้านอุ้มfang เปลี่ยนชื่อมาเป็นจำเกออุ้มfang จนถึงปัจจุบันนี้ มีผู้ให้ความหมายของ “อุ้มfang” ว่า

คำว่า อุ้มfang เป็นคำกะหรี่ยงมาจากคำว่า “อุ้มfang” ที่เป็นระบบอกไม้ไผ่สำหรับใส่ในอนุญาตผ่าน แดน ภาษาหลังคน ไทยเราเรียก อุ้มfang เป็นชื่อที่มาของจำเกออุ้มfang ในปัจจุบันนี้⁶⁹

บ้านแม่กลองหมู่บ้านกะหรี่ยงที่ตั้งชื่อตามชื่อล้าน้ำแม่กลอง เคยเป็นเมืองค่านชาดคนมีนาคค่านทำ หน้าที่ดูแลชาดคนและค่อยตรวจตราหนังสือเดิน สมัยก่อนหนังสือเดินทางจะถูกเก็บไว้ในระบบอกไม้ ไผ่ ที่สถานโดยรอบด้วยหวาย เพื่อกันการแทรกร้าย ทาด้วยยางไม้ กันน้ำที่จะซึมเข้าไปในระบบอกไม้ มี ฝาครอบสถานด้วยหวายมีเชือกผูกสำหรับสะพายในภาษากะหรี่ยง โผล่และเรียกกระบวนการไม้ไผ่ว่า “ว้าผ่อง” ไม่ได้เรียกว่า อุ้มfang หรือ อุพะที่แปลว่า บิօอก หรืออ้าอก จากการที่ได้ลงพื้นที่ จำเกอ อุ้มfang และศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์กะหรี่ยงในพื้นที่ตามแนวเทือกเขาถนนธงชัยนับจากจังหวัดเชียงใหม่ แม่ส่องสอน ลง มาบังจำเกออุ้มfang จังหวัดตาก ในเขตจังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี พบว่าคนท้องถิ่นแต่เดิม ในแต่ละวันตกลือคนกะหรี่ยงและจะว้า ถินที่คนละว้า อาศัยอยู่จะมีคำว่า อุม, ออง, ออม, นำหน้า เช่น หมู่ บ้านลื้ว ออมบุด แม่ อມลາน ใน จำเกอแม่เจ่น จำเกอ ออมก้อย จังหวัด เชียงใหม่ และ หมู่บ้าน องหลุ องจุ องทั่ง องสิต องเผา ใน จำเกอศรีสวัสดิ์ จังหวัด กาญจนบุรี หมู่บ้าน อุมเปียม ใน จำเกอ อุ้มfang และชื่อเมือง อุมลุก ที่ปรากฏ เมื่อครั้งที่กองทัพอยุธยาเมืองชัยชนะต่อเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2205 จึงเชื่อได้ว่าชื่อ อุ้มfang เป็นชื่อที่เรียก ถินฐาน ดั้งเดิม ของคน ละว้า เห็นจะไม่ใช่ มาจากคำว่า “อุพะ” ในภาษา กะหรี่ยง โผล่ ที่แปลว่า อ้าอก, หรือ บิօอก, ตามที่มีการให้ความหมายมาแต่เดิม

⁶⁹ TRIPS ฉบับพิเศษ อุ้มfang , การสำรวจแนวพรอมแดน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ น.37 , ฝ่ายแก่งต้นน้ำแม่กลองที่ ตาก ศิลปวัฒนธรรม น.125 ตุลาคม 2546

เมื่อครั้งที่จังหวัด มะริด ทวาย ตะนาวศรีของพม่า ในราชสมบัติที่ 3 พระองค์ พระหนักถึง อิทธิพลของอังกฤษที่จะเป็นภัยแก่ประเทศไทย ในปี พ.ศ.2380 พระองค์ได้แต่งตั้งให้ชาวกะเหรี่ยงเป็น ผู้รักษาชายแดนสยามด้านตะวันตก นับแต่เมืองตาก อุทัยธานี กาญจนบุรี จนถึง ราชบุรี คาดว่า นายด่าน ชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กลองคงจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระแม่กลอง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่แต่งตั้ง พระศรีสุวรรณให้เป็นเจ้าเมืองสังขละบุรี พระแม่กลองคนสุดท้ายได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอ แม่กลองคนแรก ชาวเดียวกับที่พระศรีสุวรรณ ทะเบียนโปรด เสด็จพันธ์ ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายอำเภอ สังขละบุรี พระม่กลองและพระศรีสุวรรณได้กำหนดเขตพื้นที่ปักครองระหว่างเมืองสังขละบุรี กับ เมืองแม่กลองที่ยอดเขาภู ก่องก่อง ในเขตทุ่งใหญ่นเรศวร โดยปลูกต้น จำปา เป็นเครื่องหมายแนวเขต

จังหวัด ตาก	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ ท่าสองยาง โผล่ จกอว'	118	115	7,201	17,910	17,938	35,848
2.อำเภอ แม่รำมาด จกอว'	52	61	2,723	6,845	6,786	13,633
3.อำเภอ อุ้มพาง โผล่ จกอว'	36	16	2,416	6,099	5,914	12,013
4.อำเภอ แม่สอด จกอว'	18	10	1,071	2,692	2,828	5,520
5.อำเภอ พบพระ จกอว'	14	0	1,387	2,680	2,527	5,207
6.อำเภอ สามเงา จกอว'	2	3	161	361	380	741

8. กะเหรี่ยง กำแพงเพชร

มีกะเหรี่ยงในจังหวัดกำแพงเพชร ในพื้นที่ 2 อำเภอคือ อำเภอ คลองลาน และอำเภอเมือง เป็น พื้นที่ติดต่อกับอำเภออุ้มพางจังหวัดตากอำเภออุ้มพาง ในอดีตเคยอยู่ในพื้นที่ปักครองของเมือง กำแพงเพชร นายด่านชาวกะเหรี่ยงบ้าน แม่กลอง ของอุ้มพาง ใช้เส้นทาง อุ้มพาง คลองลานในการติดต่อระหว่างกัน กะเหรี่ยงบ้าน นำตกลองลงาน บ้านโล๊ะโคล๊ะ ในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นกะเหรี่ยงจกอว' ที่มีความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงเมืองแม่กลองอุ้มพาง

กำแพงเพชร	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอคลองลาน จกอว'	1	4	174	487	416	903
2.อำเภอ เมือง จกอว'	1	0	45	125	108	233

9. กะเหรี่ยง ลุ่มท้าย

จังหวัดสุโขทัย มีคนกะหรี่ยง อよู่ 2 หมู่บ้าน ในอำเภอ ศรีสัชนาลัย เป็นกะหรี่ยงโผล่ และกะหรี่ยงกอว์ แต่ เดิมได้อพยพมาจากอำเภอ ลี๊ จ.ลำพูน

ສູໂຂທ້ຍ	ໜຸ່ງ ບ້ານ	ກລຸ່ມບ້ານ	ຄວາເຮືອນ	ປະຫາກ ໝາຍ	ປະຫາກ ທັງ	ປະຫາກ ຮວມ
1.ອ. ຄວິບສັນນາລັບ ຈກອວ'	2	0	154	321	267	588

กระบวนการตัดสินใจ/การดำเนินการ

อาจารย์ ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม ก่อตัวถึงกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำแควใหญ่ ลุ่มน้ำแม่กลอง ตอนบนว่าภายในหลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ.2310 ได้มีกะเหรี่ยงและมอญอพยพเคลื่อนย้ายมาจากพม่าเข้ามาอยู่บริเวณแควใหญ่หรือลุ่มน้ำศรีสวัสดิ์จึงเกิดชุมชนกะเหรี่ยงหลายแห่ง กลุ่มมอญและกะเหรี่ยงมีความชำนาญรอบรู้ภูมิประเทศจึงได้รับการสนับสนุนจากทางชนบุรี และต่อมาคือกรุงเทพฯ ทำหน้าที่เป็นหน่วยรบในลักษณะกองโจร มอญและกะเหรี่ยงจึงเป็นพลเมืองของเมืองค่านชาญเด่นเป็นกำลังสำคัญให้แก่ฝ่ายไทย เข้ามายึบทบาทแทนกลุ่มละว้าซึ่งเป็นชนดั้งเดิมนับแต่ช่วงปลายอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์⁷⁰ ในภาคตะวันตกและภาคกลาง มีทั้งกะเหรี่ยงโพล่า และจากอ้วน อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำ ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ลำตะเพิน อำเภอค่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี แม่น้ำ ศรีสวัสดิ์ หรือแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี น้ำแม่ประชี (ภาชี) คือกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แม่น้ำพินพรี แม่ประจัน น้ำบางกอกอย จังหวัดเพชรบุรี และแม่น้ำปราณ ในอำเภอหัวหินและอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. ກະເໜີ່ຢູ່ໂພລ່ວ ອຸທິຍານີ

ເມືອງອຸທິຍານນີ້ພລມືອງທີ່ເປັນຄົນດັ່ງເດີມ ຄື່ອ ດນລະວ້າ ແລະກະເໜື່ອງໂພລ່ວ ລາວ ໃນສັນຍອບູຊາ ຜູ້ນໍາກະເໜື່ອງໂພລ່ວ ອຸທິຍານຂ່ອງ ພະຕະເບີດ⁷¹ ໄດ້ອພຍພກະເໜື່ອງໂພລ່ວເຂົ້າມາສ້າງເມືອງ ແລະ ໄດ້ສ້າງຄາສນສຖານທີ່ສໍາຄັນຕາມທີ່ສ່າງໆ ແລະຂດນຶ່ງໃຫຍ່ທາງດ້ານທີ່ໄດ້ຂອງເມືອງ ທີ່ນ້ານ ອ່າຍ

⁷⁰ ศรีศักร วัลลิโภดม อุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม น.32,50 มหาวิทยาลัยศิลปากร 2536

⁷¹ คู่มือ ท่องเที่ยว อทัยธานี น.4 แนวศ งามสม อนุสรณ์ อ.ส.อ. 2545

คน鄱ล่วเมืองอุทัยธานีมีภูมิหลังมาจาก เมือง ลุวะ (ทวาย)เข้ามายัง เมือง สยาม โดยข้ามเทือกเขา ตะนาวศรี ลงมาอยู่ในลุ่มน้ำแควน้อย จากนั้นก็ล่องลงมาตามลำน้ำแควน้อยถึงปากเพชร แล้วก็ วน น้ำแควใหญ่ ลำตะเพิน ขึ้นไปอยู่ในป่าห้วยขาแข้ง เกรียงไกร ได้อาศัยอยู่ในปืนป่าห้วยขาแข้ง⁷² ในรัช กาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ปี พ.ศ.2366 ที่พม่ามีข้อขัดแย้งกับอังกฤษ กอง ลาดตระเวนชาวกระเหรี่ยง鄱ล่วเมืองอุทัยธานี ได้ทำหน้าที่ออกหาบ่า่าวและจับชาวพม่าที่ชายแดนได้ 9 คน

เมื่อพระรకคอมมิวนิสต์เข้าไปเคลื่อนไหวในป่าห้วยขาแข้ง ปืนที่ที่คน鄱ล่วอาศัยอยู่ ฝ่ายรัฐบาลจึง นำคน鄱ล่วออกมารอยู่นอกป่าห้วยขาแข้งจัดสรรง针ที่ดินทำกินที่ตำบล แก่นมะกรูดอำเภอบ้านไร่鄱ล่วที่อยู่นอกผืนป่าห้วยขาแข้ง ด้านตะวันออก อาศัยอยู่ที่ตำบล คอกควาย อำเภอบ้านไร่ บ้านกฎ เมื่็น ตำบล ห้วยคต อำเภอห้วยคต และ อีก 2 หมู่บ้านที่ตำบล ระบำ อำเภอ ล้านสัก

鄱ล่วเมืองอุทัย มีความสัมพันธ์กับ鄱ล่วอำเภอ ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลุ่มที่ใช้ด้ายเหลืองในการประกอบพิธีทางศาสนา

อุทัยธานี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาวย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ บ้านไร่鄱ล่ว	7	5	360	907	834	1,741
2.อำเภอ ห้วยคต鄱ล่ว	3	8	203	501	483	984
3 อำเภอ ล้านสัก鄱ล่ว	2	-	34	75	87	163

2. กะเหรี่ยงสุพรรณบุรี

สุนทรภู่เคยเมื่อครั้งที่บัวชเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดเทพธิดาราม ประมาณปี พ.ศ.2384 สุนทรภู่ได้เดิน ทางไปหาแร่ปรอทอิกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เคยดันดันไปหาครั้งแรกในบ้านป่ากะเหรี่ยงที่ปลายด่านเมือง กาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2367 ใน การเดินทางไปสุพรรณบุรีในปี พ.ศ.2384 สุนทรภู่ได้พบกับ กะเหรี่ยง ที่ลงมาขายฝ้ายที่ ท่าน้ำ บ้านสามชุก เมื่อมาถึงบ้านซ่อง พบชุมชนกะเหรี่ยง สุนทรภู่ กล่าวถึงบ้านซ่องว่าเป็นที่ซ่องสุม ของผู้คนจากภายนอกที่มาอาศัย อยู่กับชาวกระเหรี่ยง ในแผนที่

⁷² คน鄱ล่ว กะเหรี่ยงเมืองสุพรรณ น.107 พยงค์ ศรีทอง ศิลปวัฒนธรรม กุณภาพันธ์ 2537

เส้นทางเดินของสุนทรภู่นั้น บ้านซ่องซึ่งเป็นชุมชนกะหรี่ยงเมืองสุพรรณอยู่ไม่ไกลจากบ้าน โพธิ์พระยา ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรีในปัจจุบัน จากโคลงนิราศสุพรรณ ทำให้ทราบว่า คนโผล่ล่วงเมืองสุพรรณบุรีนั้น เคยอยู่ในที่ราบตั้งบ้านเรือนไม่ไกลจากคนไทยที่เมืองสุพรรณบุรีสันนิษฐานว่า กะหรี่ยงที่สุนทรภู่ไปพำเพื่อให้เป็นผู้นำทางไปหาแร่เหล็กไหล คือคนโผล่ล่วงที่อาศัยอยู่บริเวณรอยต่อ พื้นที่ สามจังหวัด คือโผล่ล่วง อำเภอ ค่านช้าง

เรื่องราวของโผล่ล่วงเมืองสุพรรณยังได้ถูกบันทึกไว้เป็นภาพจิตกรรมฝาผนังที่อุโบสถวัดประดู่สาร อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นภาพคนกะหรี่ยงเมืองสุพรรณบุรีเป้าแคนและร่ายรำอย่างสนุกสนาน ครึ่นเครง

โผล่ล่วงที่บ้านตะเพินคือ ที่อำเภอค่านช้าง มีข้อห้ามไม่เลี้ยง หมู ไก่ ไม่มีการขายสุราในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ ชาวพุทธกะหรี่ยงในกลุ่มด้วยเหลือเชื่อมั่น มีผู้นำศาสนา เรียกว่า โน้มคุ้ หรือเจ้าวัด เป็นผู้หลูงมีอายุ 102 ปี ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่

สุพรรณบุรี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ ค่านช้าง โผล่ล่วง	6	5	264	757	244	501

3. กะหรี่ยง กาญจนบุรี

ชาวกะหรี่ยงเมืองกาญจนบุรีได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองลาดตระเวน ตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ในปี พ.ศ.2365 ขุนสุวรรณ กะหรี่ยง โผล่ล่วง เมืองสังขละบุรี นายด่านเจดีย์สามองค์ได้จับพม่า ได้ 36 คน เพื่อที่จะสืบหาข่าวความเคลื่อนไหวของฝ่ายพม่าร้ายมั่น

สุนทรภู่ได้ตราเรวนไพรจากบังกอกไปถึงกาญจนบุรี เพื่อหาแร่ป্রอท (เล่นแร่แปรธาตุ) ในปี วอก พ.ศ.2367 ปีที่เปลี่ยนรัชกาล ที่ 2 มาเป็นรัชกาลที่ 3 สุนทรภู่ได้พบกับกะหรี่ยงที่ปลายด่านเมืองกาญจนบุรีจึงได้เขียนไว้ในรับพันพิลาป

...ครั้นไปค่านกาญจนบุรีที่กะหรี่ยง พังแต่เสียงเสือสีห์ชะนีหัว...

กะหรี่ยง โผล่ล่วงเมืองกาญจนบุรีแต่ด้วยเดิมได้ อาศัยอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า เวียจ่าทីยែង หรือทุ่งใหญ่เซชาโว่ เคยอยู่ร่วมกับพาก ต่องซู และ วา (ละว้า) โผล่ล่วงสังขละบุรีเล่าไว้ในทุ่งใหญ่เซชาโว่ แต่เดิมนั้นเป็นบ้านเมืองของคนกะหรี่ยงมีกะหรี่ยงอยู่ถึง 99 เมืองตามที่รับหุนเขา 99 หุนเขา* ในอดีตที่ใจกลางทุ่งใหญ่เซชาโว่ ระหว่างหัวyangแม่กะสะ กับทุ่งพระญาี่ มีชุมชนกะหรี่ยงตั้งอยู่เรียกว่า ผึ้งเสิง

* 99 เมืองตามที่รับหุนเขา 99 หุนเขา เป็นสัญลักษณ์ในการกล่าวถึง สภาพพื้นที่ในป่าทุ่งใหญ่ที่มีที่ราบตามหุนเขา ที่มีชาวกะหรี่ยงอยู่ร่วมกันจำนวนมาก ด้วยลักษณะสภาพภูมิประเทศ ที่เป็นป้อมปราการที่ปลอดภัย และเป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวกะหรี่ยงโผล่ล่วง ต่องซู ละว้า ได้อาศัยอยู่ในป่าทุ่งใหญ่ด้วยความปลอดภัย ทั้งจาก ฝ่ายพม่าและฝ่ายไทย นาแต่ครั้งอดีต “เวียจ่าทីយែង”ภาษาโผล่ล่วง แปลได้ดังนี้ เวีย – ทุ่ง, จ่า-สังจะ, ทីយែង – บ่อหน้า

“เวียจ่าทីយែង” ทุ่งที่มีบ่อน้ำแห่งสังจะ บ่อน้ำนี้อยู่ทางทิศเหนือของทุ่งพระญาี่ในป่าทุ่งใหญ่

โปง♦ กะเหรีงในทุ่งใหญ่เชชาโว่นับถือ อิสิ หรือพระญาณี ที่บำเพ็ญศิลปาวนาอยู่ริมลำน้ำ ที่เชชาโว่ตามคำนานของกะเหรีงทุ่งใหญ่ เชื่อว่าพระญาณีมีชีวิตอยู่ได้พระกินผลไม้ชนิดหนึ่งที่มีสีแดงสดเมื่อกินเข้าไปแล้วจะไม่รู้สึกหิวจะเป็นอมตะ เมื่อถึงฤดูกาลที่ผลไม้ชนิดนี้สุกจะร่วงหล่นลงมาบนสายน้ำจัน ลำน้ำทั้งสายดูเป็นสีแดงสดจึงเรียกลำน้ำสายนี้ว่า ที่เชชาโว่*

กะเหรีงโผล่ในเขตทุ่งใหญ่ เชชาโว่ ตำบลໄล่โว่ อำเภอสังขละบูรีบังค์คำเนินวิถีชุมชนอย่างเรียบง่าย พื้นพานและอยู่ร่วมกับผืนป่าทุ่งใหญ่ รัฐได้ทำการจัดระเบียบชุมชนเพื่อให้อยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขของกฎหมายป่าไม้ ผืนป่าทุ่งใหญ่ เชชาโว่ อันเป็นที่อยู่แต่เดิมของชาวกะเหรีงโผล่ไว้ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตกรามพันธุ์สัตว์ป่า และยังถูกประกาศให้เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก ในการจัดสัมมนาเรื่องทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลกที่โรงเรียนริเวอร์แคริจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 27-28 มีนาคม พ.ศ.2535 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมด้วยในครั้งนั้นด้วย ยังจำได้ว่ามีผู้เฝ้ากะเหรีงจากป่าทุ่งใหญ่ผู้หนึ่งได้เดินออกมาระนั่งลงกับพื้นกล่าวต่อที่ประชุมในวงสัมมนาว่า

...คนกะเหรีงทุ่งใหญ่นั้นเปรียบเสมือนกับตัวหนอนตัวเล็กๆที่กินใบไม้เป็นอาหาร เพื่อประทังชีวิต เมื่อใบไม้ใบหนึ่งหมดไปใบใหม่ก็จะเกิดขึ้นมาทดแทน แต่ถ้าหากกะเหรีงออกจากป่า พวกเราจะล้วว่าจะมีแมลงที่ใหญ่กว่าหนอนจะเข้ามา มันจะไม่กินแต่ใบไม้เท่านั้นแต่มันจะกินทุกอย่างที่อยู่ในป่า และอยากจะกินทุกคนในห้องนี้ว่า เมื่อป่าทุ่งใหญ่ได้เป็นมรดกของโลก คนกะเหรีงที่อยู่ในป่าทุ่งใหญ่ นานนานแล้วนั้นเป็นมรดกของโลกด้วยหรือเปล่า ...

นาบัดนี้วิถีชุมชนดั้งเดิมของกะเหรีงทุ่งใหญ่ถูกกระบวนการโยบายของรัฐการทำไว้หมุนเวียน ซึ่งเป็นหัวใจของชนชาวกะเหรีง ถูกความคุณและจำกัดพื้นที่

ปัจจุบันชาวกะเหรีงกาญจนบุรีมีผู้นำที่เป็นพระสงฆ์เชื้อสายกะเหรีงอาทิ พระครูกาญจนชัย สิทธิ์ หรือ พระมหา ทอมลัน ที่จบการศึกษา น.ธ.เอก ปช.4 พ.ธ.บ. MA ปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยนาลันดา ประเทศอินเดีย เป็นกะเหรีงจากวัดสายสกุล ทองประภากุฎี ภูมิลำเนาเดิมที่ บ้านบ่องตี้ อำเภอไทรโยค เจ้าคณะอำเภอเมือง คณะมหาวิทยาลัย ประจำอยู่ที่ วัดไชยชุมพลชนะสังฆาราม (วัดใต้) อำเภอเมืองกาญจนบุรี หลวงพ่อ ใจดี กะเหรีงโผล่ เจ้าอาวาสวัดศรีสุวรรณ เจ้าคณะตำบลໄล่โว่ อำเภอสังขละบูรี และหลวงพ่อ คำพูน กะเหรีงโผล่เจ้าอาวาสวัดถ่องจุ เจ้าคณะตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ ได้ทำหน้าที่สร้างความสามัคคี ปrong คง ระหว่างชาวกะเหรีงที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ที่

* ผู้เสิ่งโปง ผู้หมายถึง แกลง, เสิง แปลว่า สาม, โปง แปลว่า กอง, ผู้เสิ่งโปง แปลว่า แกลงสามกอง ชาวกะเหรีง ตำบลໄล่โว่ เล่าว่าสามยก่อนคนกะเหรีงถูกเกณฑ์ให้ทำไว้ข้าว และทำข้าวสารเพื่อเป็นเสบียงให้แก่คุณไทยไปทำส้งงานกับพม่า จนเกิดกองแกลงมหามถึง 3 กอง

• ที่เชชาโว่ แปลความได้ว่า ที่ลำน้ำ, เชชา ผลไม้, โว่ สีแดง, หรือ ลำน้ำผลไม้สีแดง คือลำห้วยเชชาโว่ ในป่าทุ่งใหญ่ ซึ่ง ทุ่งใหญ่เชชาโว่ ภัยหลังถูกแปลงชื่อเป็น ทุ่งใหญ่เรศวร เพื่อระลึกถึงการที่สมเด็จพระนเรศวร เคยเดินทัพผ่านเส้นทางสายนี้ ที่ลำห้วยเชชาโว่นี้แหล่งที่เหล่าพราวนะหนองหาร /ตัวราช/ นายพล dara ตั้งแคมป์ ล่ากระทิง ดีมสุรา ซึ่ง คนกะเหรีงเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่พอใจเป็นเหตุให้เซลปีกอปเตอร์ตก

อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย พม่า ทั้งหมดเป็นพระสงฆ์ใหญ่ที่เป็นที่การพนับถือของชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรี

กลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรียังคงมีกิจกรรมเคลื่อนไหวทางด้านวัฒนธรรมประเพณีอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง เช่น ครู สมชาย ศรีสุข ครูใหญ่เชื้อสายกะเหรี่ยงโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา อำเภอ สังขละบุรี ไดร์อฟฟี่นและถ่ายทอดศิลปกรรมรำทางกระหิ่งจันเกิดคณารำดงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงหลายหมู่บ้าน กลุ่มเพื่อนนาส่วนในอำเภอศรีสวัสดิ์ที่ มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านป่า สะสมแกะ ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี สาววัฒนธรรมตำบลบ้องต่ออำเภอไทรโยค เครือข่ายกะเหรี่ยงเหล่านี้ได้ร่วมมือกับพระสงฆ์ ให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้นำกะเหรี่ยงในชุมชน ความเป็นเอกภาพของกะเหรี่ยงกาญจนบุรีมาจากการบทบาทของผู้นำในท้องถิ่นกลุ่มเครือข่ายต่างๆรวมทั้งกลุ่มพระสงฆ์กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงกลุ่มน้ำครีสวัสดิ์

ในกลุ่มน้ำครีสวัสดิ์ หรือแม่น้ำแควใหญ่อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งกะเหรี่ยงอยู่ในตำบล เขาใจด ตำบล ด่านแม่แฉลบ ตำบลแม่กระบุง ตำบลนาส่วน กะเหรี่ยงจากวัยรุ่นกันกับโผล่ล่า ที่หมู่บ้านต้นมะพร้าว ตำบลแม่กระบุง กะเหรี่ยงจากวัยรุ่นจากบ้านดงพง อำเภอ ไทรโยค บ้านลิน ถิน บ้านพุด่อง อำเภอทองพญาภูมิ ในอดีตในชุมชนกะเหรี่ยงไม่มีพระผู้ใหญ่ที่สามารถบัวพระให้แก่ชาวกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงบ้านนาส่วนต้องลงมาบัวเป็นพระภิกษุ ที่วัดในชุมชนคนมอญในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อได้บัวแล้วจึงกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวกะเหรี่ยงครีสวัสดิ์ ให้ความเคารพสักการะคือ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ภายในถ้ำ องจุ บ้านนาส่วน ภูมิ * ผู้นำกะเหรี่ยงกลุ่มน้ำครีสวัสดิ์คือ พระพิทักษ์พลขันธ์ ตันคระภูล พิทักษ์คีรี กรมการเมืองครีสวัสดิ์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกำนันตำบลนาส่วน ในปี พ.ศ. 2443 มีประชากรกะเหรี่ยงที่ บ้านนาส่วน 19 หลังคาเรือน ประชากร 161 คน ในขณะที่เมืองครีสวัสดิ์(ด่านแม่แฉลบ)มีประชากรเพียง 12 หลังคาเรือน จำนวน 71 คน ประกอบด้วย คนไทย บ่า ละว่า และคนจีนหนึ่งคน

โผล่ล่า ในตำบล นาส่วน อำเภอ ศรีสวัสดิ์ ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเจ้าเผ่า (เขื่อนศรีนกร) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ชุมชนดังเดิมของกะเหรี่ยงโผล่ล่าหลายหมู่บ้าน ต้องจมอยู่ใต้ท้องน้ำหนึ่งอีกครั้ง

กะเหรี่ยงกลุ่มน้ำแควน้อย

กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกกะเหรี่ยงกลุ่มน้ำแควน้อยว่า “โผล่ล่า ทី โลว ໂឡ់ គ្នា” แปลว่า กะเหรี่ยงลำน้ำหินสีแดง กะเหรี่ยงกลุ่มน้ำแควน้อยมีอยู่ใน 4 อำเภอคือ สังขละบุรี ทองพญาภูมิ ไทรโยค และอำเภอเมือง จำแนกกะเหรี่ยงกลุ่มน้ำแควน้อยได้ดังนี้

* บันทึกการตรวจราชการ มหาดเล็ก ราชบุรี พ.ศ.2443 น.10 พระยาวรวิเศษศักดิ์ราษฎร์ หอดหมายเหตุฯ

กะเหรี่ยงสังขละบุรี มีอยู่ใน 3 ตำบล ในตำบลໄล่โว่ ตำบล หนองลู ตำบล ปรังเพล กะเหรี่ยง โผล่ว่าเป็นคนดังเดิมของเมืองสังขละบุรี ส่วนกะเหรี่ยงกอว์ที่เข้ามาอยู่ในอำเภอสังขละบุรีนั้นมีภูมิหลังมาจากพม่า เริ่มจากครอบครัวของนาย ทادิน* ที่เป็นคริสเตียน เข้ามาเป็นล่ามแปลภาษากะเหรี่ยง ให้แก่ชาวชั้นนารีที่มาตั้งสถานนิมิชั้นที่สังขละบุรี ที่มีป้าหมายหลักครึ่งแรกที่จะเข้าไปเผยแพร่คริสต์ ศาสนา กับกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิชาญที่บ้านเดตองคุ อำเภอ อุ่มผาง จังหวัดตาก ต่อมามีคริสเตียน โผล่ว ตระกูล ธรรมอยู่ และ เสดวงชัย มาจากบ้านน้ำดัด อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เข้ามาสมทบเพื่อ สนับสนุนการเผยแพร่คริสต์ศาสนา เมื่อโผล่คริสเตียนจากจังหวัดเชียงรายได้มานั่นคือคำน้ำซุ่น ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าเมืองสังขละบุรี ที่มีสัตว์ป่านานาชนิดให้ล่า ฝูงปลาหลากหลายในแม่น้ำ แควน้อยและลำน้ำบีกี จึงได้พากอบครัวและญาติพี่น้องลงมาอยู่กันมากขึ้น คนโผล่วดังเดิมในอำเภอสังขละบุรีกลับมองโผล่ที่ลงมาจากเชียงรายว่าเป็นกะเหรี่ยงกอว์ เพราะว่าพูดภาษาโผล่วกันคนละ สำเนียง ไม่เข้าใจกัน เหมือนกับคนไทยล้านนา กับไทยปักษ์ใต้ ที่เป็นไทยด้วยกัน แต่ภาษาพูดไม่ เหมือนกัน

คนโผล่เมืองสังขละบุรี เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีวัดศรีสุวรรณที่ตั้งขึ้นตามชื่อของ เจ้าเมืองสังขละบุรีและเจ้าคณะตำบลໄล่โว่ พระสงฆ์เชื้อสายกะเหรี่ยง โผล่ว เป็นศูนย์รวมจิตใจคน กะเหรี่ยง กะเหรี่ยง โผล่ว สังขละบุรีขึ้น มีบทบาทเป็นผู้นำในห้องถิ่น เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ใน 2 ตำบล คือตำบล หนองลู ตำบล ໄล่โว่ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เมื่อการ ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้เริ่มสร้างเขื่อนเขาแฉล่มที่อำเภอ ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ.2521 ทำให้หมู่บ้านกะเหรี่ยง โผล่ว ในตำบลปรังเพล ตำบลหนองลู ต้องจมอยู่ใต้ผืนน้ำ ในปี พ.ศ.2528 รัฐบาลจึงได้จัดสรรถี่ให้อยู่ใหม่ที่บ้านห้วยมาลัย บ้านใหม่ บ้านห้วยกน และบ้านของกา เลี้ย ในอำเภอสังขละปัจจุบัน

กะเหรี่ยงทองผาภูมิ มีโผล่ 6 ตำบล คือ ตำบล ชะแล ตำบลท่าขุน ตำบลหินคาด ตำบล ห้วย เบียง ตำบล ปลีอัก และ ตำบล สาหรปันนิคม ภูมิหลังของกะเหรี่ยงทองผาภูมิอพยพมาจากทวาย ในปี พ.ศ.2443 ผู้นำชาวกะเหรี่ยงทองผาภูมิ คือ หลวงอักษยาคีรี ได้รับเลือกให้เป็นกำนัน ตำบล ปรังกะสี เมืองทองผาภูมิในเวลาหนึ่นนี้ บ้าน 8 หลังかれื่อง ประชาราษฎร์จำนวน 66 คน เป็นตำบลที่นับถือศาสนา กะเหรี่ยง โผล่ว ที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ และพระองค์เจ้าอดิสัยสุริยาภา ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จไทรโยค และหมู่บ้านกะเหรี่ยงปรังกะสี เมือง ทองผาภูมิ ได้รับเอาหัญญาจากกะเหรี่ยง 2 คน คือ นัง มี้ กง และ นัง เดี่ย เขี้ย ไปอยู่ในวังเพื่อจะได้ ฝึกหัดให้เรียนรู้ชีวิตร้าวัง สาวกะเหรี่ยงทั้งสองคนได้เป็นครูสอนการรำกระเหรี่ยงให้บรรดาสาวๆ ในวัง

* นาย ทادิน เกยร่วมเดินทางไปประเทศไทยอังกฤษกับ ขอ นา อู จิ ผู้นำกะเหรี่ยงเพื่อของการปกคล้องตนของกะเหรี่ยง ในประเทศไทย ภายหลังได้ถือภาระเมืองเข้ามาอยู่ในประเทศไทย นาย ทادิน มีลูกชายคือ พลจัตวา โอลิเวอร์ แพน. พล น้อยที่ 4 เกตเวย์ ทวาย ของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U)

กะหรี่งโผล่ในตำบล หัวยเบย่ง และตำบล ปีลือก อำเภอ ทองพญาภิ ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเขาแหม่ม จึงต้องย้ายถิ่นฐานด้วยสาเหตุเดียวกัน เช่นเดียวกับกะหรี่งโผล่ที่ อำเภอสังขละบุรี

กะหรี่งไทรโยค กะหรี่งจากวีเป็นคนห้องถินดึงเดิน อัญมณีตำบล บ้องตี ต.ไทรโยค ต.หนองศรีมงคล ตำบล วังกะจะ ไม่มีหมู่บ้านโผล่ในอำเภอไทรโยค บ้านบ้องตี เป็นหมู่บ้านกะหรี่งจากวีที่มีช่องทางออกไป พม่าโดยใช้เส้นทางผ่าน บ้านหลักห้างเผือก บ้านมิตตา เข้าสู่เมืองทวายของพม่า ในอดีตผู้นำกะหรี่งจากวีในอำเภอไทรโยคได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งเป็นนายค่านนายกองเช่น หลวงพิทักษ์บรรพต⁷³ ขุนพิทักษ์ไพรวัลย์ นายกองบ้านยางโภน หลวง ประเทศเจื่อนขันธ์ นายกองค่านบ้านบ้องตี ดันตรະกุลทองประะ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในชีวิตของคนกะหรี่งไทรโยค เมื่อพระองค์เสด็จประพาสไทรโยคระหว่างปี พ.ศ.2416 2420 2431 2452 ชาวกะหรี่งได้มีโอกาสเข้าเฝ้า และได้ร้องรำ เป่าแคน และแสดงมวยปล้ำ ถวายให้แด่พระองค์ พระองค์ได้แจกจ่ายเสื้อ แพรสี และเงินทองแก่ชาวกะหรี่ง ชาวกะหรี่งได้ถวาย เครื่องยาสมุนไพร เสื้อเสมีนย ละว้า และข้าวไร่ พระองค์กล่าวถึงข้าวไร่ของกะหรี่งไทรโยคดังนี้

...อนึ่งลงกินข้าวไร่กะหรี่งที่อาณาไห้ ให้คุณท้าวแพทุง บอกว่าหุงถึงสามหม้อจึงได้การ
แรกหุงข้าวตามธรรมเนียมเปลี่ยกเหละไป ครั้นหุงอย่างข้าวเหนียวสวายเกินไป ต้องหุงอย่าง
กลาง กินก็เป็นข้าวเหนียว ครึ่งหนึ่ง ข้าวข้าวครึ่งหนึ่ง... •

พระองค์ทรงเป็นห่วงใยเรื่องสุขภาพของชาวกะหรี่งที่มักจะเจ็บป่วยด้วยโรคฝิดาอยู่เสมอจึงโปรดให้พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์ที่ตามเสด็จไปด้วยทำการปลูกฟื้นให้ชาวกะหรี่ง ทรงให้กรรมหมื่นสมมตอมรพันธ์ ทำการศึกษาและบันทึกวิชีวิตของชาวกะหรี่งถวายแด่พระองค์ เรื่อง"กะหรี่งเมืองไทรโยค" พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ทรงสนพระทัยวิชีวิตพสกนิกรชาวไทยเชื้อสายกะหรี่งซึ่งเป็นชาวป่าชาวดง

กะหรี่ง อำเภอ เมืองกาญจนบุรี

กะหรี่งในอำเภอเมืองกาญจนบุรี มีโผล่และจากวีที่ บ้านหัวยน้ำขาว ตำบล บ้านเก่า อัญกัน นานំนาน กะหรี่งบ้านหัวยน้ำขาว อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกะหรี่งสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และกะหรี่งในลุ่มน้ำตานาวศรีของพม่า

⁷³ ชาลี เอี่ยมกระสินธ์ เมื่อพระพุทธเจ้าหลวงนิยมไพร น.162 – 163 ส.น.พ.ต้นไม้ ธ.ค.2538

• พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไทรโยค มกราคม พ.ศ.2420 เอกสาร โรเนียว พลโท รวมศักดิ์ ไซโภ มินทร์ อดีตแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3 ประธานชนวนประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี 9 ธ.ค.45

จังหวัด อําเภอ กาญจนบุรี	หมู่ บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1. อ. สังขละบุรี โผล่ จกอว'	21	7	1,720	3,617	3,416	7,033
2 อ. ไทรโยค จกอว'	6	3	1,915	3,471	3,274	6,745
3. อ. ทองผาภูมิ โผล่ จกอว'	27	7	1,260	2,866	2,563	5,429
4. อ. ศรีสวัสดิ์ โผล่ จกอว'	19	15	1,330	2,579	2,449	5,028
5. อ. เมือง โผล่ จกอว'	2	0	35	52	43	95
6. อ. หนองปรือ โผล่	0	1	30	51	39	90

4. กะหรี่ยงราชบุรี

กะหรี่ยงราชบุรี อาศัยอยู่ใน 3 อําเภอ คือ อําเภอ สวนผึ้ง อําเภอ ปากท่อ ทั้งอําเภอบ้านค่า ราชบุรี มีทั้ง โผล่ ที่อาศัยอยู่ในที่ราบลุ่มน้ำ จกอว' อาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำแม่น้ำประชี จกอว' และ โผล่ เมือง ราชบุรี เดิมมาจากเมืองทวาย ในอดีตบทบาทของกะหรี่ยงสวนผึ้ง มีหน้าที่ค่อยดูแลชายแดนไทยด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี มีผู้นำเป็นนายกองค่านที่สวนผึ้ง คือหลวงพิทักษ์คิริมาตย์ และ หลวง วิเศษ คิริรักษ์⁷⁴ เป็นนายกองค่านที่บ้านยางหัก อําเภอปากท่อ

ราชบุรี	หมู่ บ้าน	กลุ่ม บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1. อําเภอ สวนผึ้ง โผล่ จกอว'	21	8	810	2,239	1,941	4,180
2 อําเภอ บ้านค่า โผล่	8	0	293	963	605	1,568
3. อําเภอ ปากท่อ โผล่	2	2	99	257	244	501

5. กะหรี่ยงเพชรบุรี

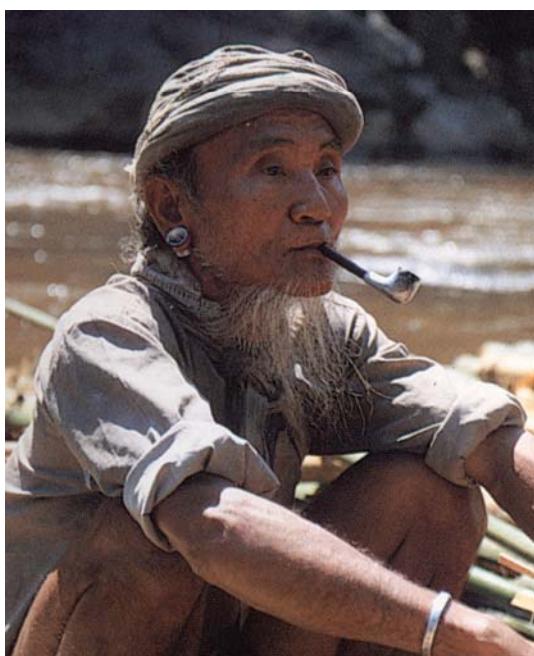
เพชรบุรี มีกะหรี่ยงอาศัยอยู่ใน อําเภอหนองหญ้าปล้อง อําเภอ แก่งกระจาน กะหรี่ยง โผล่ อาศัยอยู่ในบริเวณที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี กะหรี่ยงจกอว' กระจายกันอยู่บริเวณต้นน้ำเพชรบุรี แม่น้ำป่าสัก ตามแนวชายแดนไทย-พม่า บ้านใจแพ่นดินเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมที่อยู่ระหว่างพรมแดนไทยพม่า ที่กะหรี่ยงจกอว' อยู่มากกว่า 150 ปี ก่อนที่ทางการจะประกาศให้เป็นป่าแก่งกระจานเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ต่อมาทางการได้อพยพชาวกะหรี่ยงจกอว' ลงมาอยู่ที่บ้านบางกลอย บ้านโป่งลึก ตำบล แม่เพรียง อําเภอแก่งกระจาน

⁷⁴ บันทึกการตรวจราชการ รศ.120 น. 21,25 พระยาวรวิเชษฐ์กุล (เจ๊ก) จาธุรินดา ข้าหลวงเทศบาลนราภิเษก,

ราชบุรี

กะหรี่งราชบูรี เพชรบูรีและปราจวบคีรีขันธ์ นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเครือญาติ ผู้นำกะหรี่ง เพชรบูรีในอดีตคือ หลวงศรีรักษ์ ปีนนายกองค่านบ้านลินช้าง ค่านด้านตะวันตกของเมืองเพชรบูรี ระหว่างปี พ.ศ.2407 – 2408 กะหรี่งเพชรบูรี เป็นผู้ซึ่งแนวเขตชายแดนเมื่อมีการสำรวจเพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ 4 กะหรี่งโผล่ร่วมเมืองพริบพริมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินมากกว่ากะหรี่งเมืองอื่นๆ เพราะเพชรบูรีนั้นมีพระราชวัง พระนครศรีและ พระราชวังไกลกังวล ที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินมักเสด็จมาประทับเนื่องๆ อีกทั้งเจ้าเมืองเพชรบูรีในอดีต คือพันเอกพระยาสุรพันธ์ (อิน บุนนาค) เป็นคนเมืองเพชร ขอบล่องไฟ เข้าป่าล่าสัตว์ ได้เชิญชวนบรรดาเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินและเชื้อพระวงศ์เข้าบ้านป่ากะหรี่งเพื่อล่าสัตว์ ในปี พ.ศ.2476 โผล่ร่วมเมืองเพชรบูรี บ้านสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจานมีโอกาสหน้าที่ประชุมรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ที่เสด็จต้นนำเพชรบูรี รับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ครองแรกในปี พ.ศ. 2497

ลักษณะนิสัยของโผล่ร่วมเมืองเพชรบูรีคล้ายๆกับคนไทยเมืองเพชร ที่สังคมมองคนเมืองเพชรว่าเป็นคนดุ ใจถึง ใจนักเลง โผล่ร่วมเพชรบูรีเป็นกะหรี่งในภาคตะวันตกกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากโครง

กะหรี่งจกอ้วน เพชรบูรี ภาพวาดกะหรี่งเพชรบูรี สมัย ร.5 โดย คาร์ล บอ๊ก
การสร้างเขื่อนแก่งกระจานเพื่อการชลประทานในปี พ.ศ.2509 หมายเหตุบ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ
เพชรบูรีในพื้นที่สร้างเขื่อนเพชรต้อง อพยพออกจากถิ่นเดิม เพราะน้ำได้อ่อท่วมหมู่บ้าน

เพชรบูรี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาวยะ	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
----------	----------	-----------	-----------	--------------	-------------	------------

1.อำเภอหนองหญ้าปลีอ่อง โผล่ว จกอว'	7	2	439	1,127	1,131	2,558
2.อำเภอ แก่งกระจาน โผล่ว จกอว'	7	2	259	698	363	1,361

6. กะหรี่ยงประจำครีขันธ์

กะหรี่ยงเมืองประจำอาชญาใน อำเภอหัวหิน ตำบล ห้วยสัตว์ใหญ่ 2 หมู่บ้าน ตำบลแพราก ตะคร้อ 1 หมู่บ้าน อำเภอ สามร้อยยอด ที่ตำบล ศาลาชัย 1 หมู่บ้าน เป็นกะหรี่ยงอาชญาตามลำน้ำประปาน ที่มีต้นน้ำในเขตจังหวัดเพชรบุรี กะหรี่ยงจากวิเมืองประจำเป็นคนดึงเดินติดแผ่นดินไทย มีความลับพันธ์ทางเครื่องญาติ กับกะหรี่ยงจากวิใน จังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี และจากวิบริเวณชายแดนไทย-พม่า เมื่อครั้งที่พระคุณมีวนิสแห่งประเทศไทยเข้าไปเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่กะหรี่ยงจากวิอาชญา แล้วถูกรัฐบาลปราบปรามพวกเขาร่วมกันจึงได้ อพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าไปอยู่ในลุ่มน้ำห้วย ตะแก หรือ หมู่บ้าน สารรรค พื้นที่ของพระคุณมีวนิสต์พม่า ทางด้านตะวันออกของแม่น้ำตะนาวศรี ติดชายแดนไทย เขตจังหวัด มะริดพม่า และได้ข้ามไปมาหาสู่ญาติพื้นเมืองในประเทศไทยอยู่เนื่องๆ เมื่อทหารพม่ารุกเข้าตีกองกำลังชนกลุ่มน้อยกะหรี่ยงในเขตพม่าใกล้บริเวณชายแดนไทย กะหรี่ยงจากวิกลุ่มนี้จึงได้อพยพกลับเข้ามายังในฝั่งประเทศไทย จึงกลับกลายเป็นคนพลัดถิ่นหนีภัยการสู้รบ มีสถานะเป็นผู้ไร้สัญชาติในแผ่นดินของตนเอง ดังกรณีครอบครัว ของนาย จอบี มี.ย.2545 ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ไปยิงรถนักเรียนโรงเรียนบ้านคาวิทยา ที่มีพ่อเป็นกะหรี่ยงจากวิในประเทศไทย เป็นผู้นำทางศาสนาดึงเดินที่เกิดที่ลุ่มน้ำประปาน ได้อพยพไปอยู่ฝั่งพม่า ปัจจุบันเข้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนรายภูร์กำลัง สำรวจและคืนสถานะความเป็นคนไทยให้แก่กะหรี่ยงจากวิเหล่านี้รัฐได้จัดสร้างที่ดินทำกินครอบครัวละ 3 ไร่ ที่บ้าน ป่าหมาก สวนทุเรียน พร้อมตั้งครัว ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกเพื่อยังชีพ

ประจำบครีขันธ์	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ หัวหิน โผล่ว จกอว'	1	1	82	221	214	435
2.อำเภอ สามร้อยยอด จกอว'	0	1	29	82	80	162

7. กะหรี่ยง นครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯมากที่สุดแต่ก็ยังมีชนชั้นคนกะหรี่ยงเมื่อได้ลงไประวจ查ว่ากะหรี่ยงในจังหวัดนครปฐมพบว่า เป็นกะหรี่ยงจากวิ อยู่ที่บ้านหนองคลากลาง และหมู่บ้านใกล้เคียง ในตำบลทุ่งลูกนก อำเภอ กำแพงแสน ที่มีพื้นที่ติดกับอำเภอ ส่องพื้นห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี กะหรี่ยงจากวิที่นี่กล้ายเป็นคนชาวทุ่ง มีอาชีพทำนา ปลูกหน่อไม้ฟรัง เพาะเห็ด คนที่มีอายุมากกว่า 50 ปี พูดภาษากะหรี่ยงจากวิได้กระท่อนระแท่น เรียงคำ

ศัพท์ไม่เป็นประโยชน์ จากการสอนตามชาวกะเหรี่ยง
กำแพงแส่นสร้างโดยอดีตเจ้าอาวาสที่เป็นชาวกะเหรี่ยง ลูกหลานกะเหรี่ยงบ้านหนองถากล้านยังคงจำ
คำพูดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งเสียไว้ว่า

“ ปู่ย่าตายายเคยสั่งลูกหลานไว้ว่า ต่อไปภัยภาคหน้าถ้าลูกหลานลำบากและอยู่ที่นี่ต่อไปไม่ได้
ให้ลูกหลานเดินทางกลับไปทางทิศตะวันตกพื้นท้องของเรารอท่องโน้น ”

กะเหรี่ยงในอำเภอกำแพงแส่นจังหวัดนครปฐมจำนวนหนึ่งได้อพยพมาอยู่ในอำเภอสวนผึ้งใน
ต้นฤดูหนาวของพื้นจัน เพื่อหาพื้นที่ทำกินภายหลังจากที่ได้รับเงินจากการเวณคืนที่คืนในการสร้างสนาม
บินกำแพงแส่นเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราษฎร์ที่
พลับพลา หัวยกระดับออก *ได้มีกะเหรี่ยง ชาแกะวงเมืองสุพรรณบุรี มาเข้าฝ่า และนำสั่งของมาด้วย
กะเหรี่ยงที่มาเข้าฝ่าบอกกว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 – 6 หลัง ชาวกะเหรี่ยงมักจะโยกข้ายที่อยู่บ่อຍครั้งเพราะเหตุ
หนีโรคระบาด พระองค์จึงได้ให้พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ทำการปลูกผักให้ และได้นัดหมายให้มา
ปลูกผักที่พระแท่นคงรัง⁷⁵ จากบันทึกการเดินทางครั้งนี้ พ่อจะให้ภาพได้ว่าในอดีตนี้ชาวกะเหรี่ยง
จากอว. ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ร่องซึ่งต่อรองต่อระหว่างอำเภอ กำแพงแส่น จ.นครปฐม ออำเภอสองพื้นท้อง จ.
สุพรรณบุรี และ อำเภอท่ามะกา จ.กาญจนบุรี นานาแแล้ว ในทุกๆปีกะเหรี่ยงบ้านหนองถากล้านจะมี
พิธีเลี้ยงผีหรือเจ้าพ่อประจำหมู่บ้านที่ต้นกร่าง ต้นไม้ประจำหมู่บ้าน เชื้อสายตระกูลหลักดังเดิมของ
กะเหรี่ยงกำแพงแส่นประกอบด้วย ตระกูล จ้อยร้อย และตระกูล รุพักษ์

บ้านหนองถากล้านพอกกว่าว่า วัด

ลูกหลานกะเหรี่ยงบ้านหนองถากล้านยังคงจำ

* บ้านหัวยกระดับ อยู่ในอำเภอท่ามะกา จ.กาญจนบุรี อยู่ติดกับบ้านหนองถากล้าน อำเภอกำแพงแส่น จ.นครปฐม

⁷⁵ เมื่อพระพุทธเจ้าหลงนิยมไพร น. 79 ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์

บทที่ 2

กะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแล

วิถีสังคม วัฒนธรรม ของกะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแล

กะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแลเป็นกลุ่มประชากรดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองของจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ทางวัฒนธรรมครอบคลุมไปถึงกลุ่มกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ประจำบ้านคีรีขันธ์ ชุมชนกะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแลห่างจากกรุงเทพ 160 กิโลเมตร

ที่ตั้งลักษณะภูมิประเทศและอาณาเขต

ที่ศูนย์กลาง ติดกับกิ่งอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ตำบล บางนา กัด เหนือ อําเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่เขตการปกครองของตำบล rangle บัว อําเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีที่ลูกเขาขนาดย่อมชื่อว่าบ้านเรียกว่า เขาสนและเขาชนแยก เป็นแนวเขตตามธรรมชาติ ทิศตะวันตก อุบลร่องข้ามกับ ตำบล บางกะษู อําเภอ เมตตา เขตจังหวัด ท่าวา扬 ของพม่า มีที่ลูกเขากะทะนาวหรือที่เป็นแนวเขตคันตามธรรมชาติ

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูร้อน อากาศร้อนจัดและอบอ้าวในเดือน มีนาคมและเมษายน อุณหภูมิประมาณ 13-3(c) ฤดูฝน ฝนจะเริ่มตกในกลางเดือนเมษายน - พฤษภาคม ฝนจะทึ่งช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม เมื่อถึงเดือนสิงหาคม จะมีฝนประป้ายเป็นบางช่วง ฝนเริ่มตกถึงในเดือน กันยายน - เดือนตุลาคม ปริมาณฝนทั้งปีคงเฉลี่ย 176.18 ม.m. ฤดูหนาว ในฤดูหนาวอากาศจะหนาวเย็นเพราะอยู่ ใกล้ภูเขา อากาศเริ่มน้ำเย็น ในเดือน ธันวาคม - มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ย 13-36

สภาพภูมิประเทศ และ สถานที่สำคัญ

สภาพพื้นที่เป็นป่าเขา มีระดับความสูงของพื้นที่ลดหลั่นลงมาตามซอกเขาแนวพาทำให้เกิดหุบห้วย และสายชารบน้ำค歇กหลายสาย สภาพป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณ มีลำห้วยที่ชาวกะเหรี่ยงส่วนผู้ดูแลใช้ประโยชน์หลายสาย ประกอบด้วย

คำทั่วไป. หัวยน่อ

คำทั่วไปหัวยน่อ กนกหริ่งเรียกหัวยน่อว่า ดีบือกคลุ แปลว่า ลำหัวดินบุก ที่มาของชื่อ หัวยน่อ มาจาก

10. ร่างบุรี : ฐานะของเชื้อชาติที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตก

การคำว่า “บอริง” ที่มีการบุดบ่อแร่ เพื่อสำรวจแร่ดินบุก หัวยน่อ มีต้นน้ำบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี ใกล้มาทางตะวันออก ผ่านบ้านทุ่งเจดีย์ บ้านทุ่งไม้แดง บ้านทุ่งแฟก บ้านบ่อ เป็นต้นที่ตั้งของตัวอำเภอสวนผึ้ง ลำหัวยน่อ ให้มาบรรจบกับลำน้ำแม่ภาชี บริเวณสะพานข้ามลำน้ำภาชี รัฐบาลได้ให้สัมปทาน เมืองแร่ดินบุกบริเวณต้นน้ำหัวยน่อนบันไดปี พ.ศ.2456 เป็นต้นมา เมื่อเมืองแร่ได้หยุดกิจการลง ลำน้ำหัวยน่อกลับฟื้นคืนชีพ น้ำในลำหัวยน่อนบ่อเริ่มกลับมาใส่ตลอดทั้งปี พืชน้ำริมฝั่งหัวยน่อเริ่มกลับมาขยายพันธุ์ ท้องน้ำบางแห่งเริ่มมีวังน้ำ สัตว์น้ำเริ่มแพร่พันธุ์ แต่ก็ไม่เติบโตไม่ทัน เพราะชาวบ้านได้ใช้ไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ไปช้อตปลาในลำหัวยน่อ บริเวณต้นน้ำหัวยน่อนในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านพาปกตำบลสวนผึ้ง รัฐบาลได้จัดสร้างฝายทดน้ำเพื่อการเกษตร ในฤดูแล้งปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้เพื่ออุปโภคและบริโภค เนื่องจากมีการใช้น้ำในสวนส้มของกลุ่มผู้มีทุน ผลกระทบจากการทำสวนส้มคือสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ได้ปนเปื้อนและไหลลงตามลำหัวยน่อ

คำศัพท์. หัวใจคุณ

คนจะเห็นเรียกหัวใจคุณว่า โคลงไหน เป็นคำศัพท์มีต้นน้ำบริเวณพื้นป่าที่ติดกับเทือกเขาตะนาวศรี หัวใจคุณ ไอลดาเลียบตามหุบเขาผ่านบ้าน ถ้ำหินบ้าน บ้านหัวใจคุณจะเห็นว่า ส้มป่อย บ้านหัวใจคุณลาวยวน ไอลดาลาระบกับคำน้ำแม่ภาชีที่บ้านกล้วย

คำศัพท์. หัวใจน้ำหนัก

จะเห็น จากอร เรียกคำหัวใจน้ำ “อะหนะคลุ” หัวใจน้ำหนักมีต้นน้ำจากพื้นป่าที่อุดมสมบูรณ์ในพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาคี จะเห็นดังเดิมที่อาศัยอยู่ตามลำน้ำสายนี้เป็นจะเห็นจากอร หัวใจน้ำหนักไอลดาลาระบกับคำน้ำแม่ภาชีที่บ้านหัวใจน้ำหนัก บริเวณที่ราบริมคำหัวใจอะหนะมีเนื้อดินที่อุดมสมบูรณ์ คนไทยได้มานาเช่าที่ ชาวจะเห็นเพื่อ ปลูกพืชผักล้มลุก

คำศัพท์. ท่าเคย

คนจะเห็นเรียกคำหัวใจท่าเคยว่า “ตะคី” คำหัวใจท่าเคยเป็นคำหัวใจรองลงมาจากการคำน้ำแม่ภาชี หัวใจท่าเคย มีจุดกำเนิดมาจากพื้นป่าในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาคี สายน้ำท่าเคยไอลดาลากทิศใต้ขึ้นไปยังทิศเหนือ ผ่านหมู่บ้านจะเห็น บ้านลำพะ บ้านค่า บ้านบึง กิ่งอ้อเกอบ้านค่า มาบรรจบกับคำน้ำแม่ภาชีที่บ้านสวนผึ้ง

คำน้ำ. แม่ภาชี

แม่ภาชีเป็นคำน้ำที่มีต้นกำเนิดจากคำหัวใจสาขาต่างๆ 24 สาย ต้นน้ำภาชีอยู่ในเขตประเทศไทย บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดราชบุรีกับเพชรบุรี ที่เป็นถิ่นที่อยู่ของจะเห็นจากอ่าวช้านาน แม่ภาชีมีความยาวที่ไอลดาลพัดผ่านพื้นที่ในเขตป่าครองของจังหวัดราชบุรีด้วยความยาว 50 กิโลเมตร ไอลดาลทิศใต้ขึ้นไปทางทิศเหนือ มาบรรจบกับแม่น้ำแควน้อยที่บ้านท่าเต็จ อ้อเกอ ค่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี

ชาวจะเห็น เรียกคำน้ำภาชีว่า “แม่ประชี” พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงสถาปนาเป็น “ราชบุรี” ให้มีการสำรวจเส้นทาง จำกัดด้วยเส้นทางที่มีต้นน้ำแม่ประชี แม่ประชีมีความยาว 59 เส้น⁷⁶ ในปี พ.ศ.2438 รองเจ้ากรมโยธาธิการ ได้เข้ามาสำรวจการทำเหมืองแร่ดินบุกที่สวนผึ้ง เรียกคำน้ำภาชีว่า “แม่ประชี” เช่นกัน ลุนบุญธรรม คุ้งลึง พุดลึงความเชื่อของคนจะเห็นสวนผึ้ง ว่าแม่น้ำภาชี เป็นแม่น้ำ ผู้ชาย แม่น้ำเพชรบุรี ที่ไอลดาล ลงอ่าวไทยในอ้อเกอเมืองเพชรบุรีเป็นแม่น้ำผู้หญิง พระเจ้าแผ่นดินจะไม่ข้ามแม่น้ำภาชี ถ้าพระเจ้าแผ่นดินหรือ พระ ไอรัสข้ามน้ำสายนี้ จะเกิดอาเพศ แก้แผ่นดิน จะเกิดเหตุการณ์ ที่ไม่ดีกับเชื้อพระวงศ์ พระราชนิหรือเชื้อพระวงศ์ที่เป็นผู้หญิงข้ามได้ไม่เป็นไร นาย ประกิต ใจบ้าพี่ญ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง เล่าว่า ทางราชการได้นำน้ำจากแม่น้ำภาชีไป

⁷⁶ ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี น.96 วรวุฒิ สุวรรณฤทธิ์ 2543

ใช้ประกอบพระราชบัญญัติที่สำคัญอีกด้วย ก่อนปี พ.ศ.2507 น้ำแม่ภาชีไสสະอาทิตลอตทั้งปี มี สัตว์น้ำหลากหลาย เมื่อเหมือนแร่หัวม่วง ซึ่งอยู่ต้นน้ำปล่องน้ำเสียงลงลำนำทำให้สัตว์น้ำมีจำนวนลดลง วันน้ำที่เหล่งเพาพันธุ์ปลาตามธรรมชาติใน ระบบมนิเวศน์ทั้งสองฝั่งได้รับผลกระทบ ใน หน้าแล้งน้ำแม่ภาชีไสสະอาทิต ผู้คนริมฝั่ง รวมทั้งผู้ตั้งรากไว้ดีมีกิน เมื่อถึงกลางฤดูฝนระหว่างกลาง เดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน แม่ภาชีจะไหลแรงและเชี่ยวกราก น้ำจะเปลี่ยนสีเข้มข้นที่เกิดจาก ตะกอนของดินทราย และโคลน ที่ตกค้างมาจากเหมือนร้าง และหน้าดินในพื้นที่ปลูกสับปะรดในพื้นที่ก่อ สำหรับบ้านค่า ที่ไหลลงมาตามลำห้วยท่าเคย ลำน้ำแม่ภาชีไม่กว้าง ระดับน้ำตื้น จึงใช้เป็นเส้นทางเดิน เรือไม่ได้ ในอดีตน้ำแม่ภาชีทำหน้าที่เหมือนคลองธรรมชาติในฤดูฝน ที่วางกันมิให้ผู้คนจากภายนอกเข้าบังชุมชนส่วนผึ้ง ลำน้ำแม่ภาชียังมีแก่งน้ำธรรมชาติคือ แก่งส้มแมว ที่นักท่องเที่ยว欣賞มาพัก ผ่อน และศึกษาธรรมชาติไม่บวณสวนป่าสีริกิตติ์

ในเขตสวนผึ้งมีเทือกเขาที่มีความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตของคนสวนผึ้ง ภูเขาที่เป็นที่รักของคน ท้องถิ่นคือ

เทือกเขาตะนาวศรี

คนพม่าเรียกเขาตะนาวศรีว่า ตะนินตะยี ฝรั่งออกเสียงเป็น เทานิเซริม กะหรี่งส่วนผึ้งเรียกว่า คู๊หล่องคังเช็ง มีความหมายว่า ภูเขาที่กันเขตแดน เทือกเขาตะนาวศรีมีความยาว 834 กิโลเมตร เชื่อม ต่อจากเทือกเขานนังชัยระหว่างรอยต่ออำเภออุ่มผางจังหวัดตาก กับอำเภอศรีสวัสดิ์จังหวัดกาญจนบุรี ไปสิ้นสุดที่อำเภอปากจันจังหวัดระนอง เทือกเขาตะนาวศรีพาดผ่านพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เป็นแหล่ง ของต้นน้ำ ที่ก่อให้เกิดน้ำตก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในอำเภอสวนผึ้ง เทือกเขาตะนาวศรีอยู่ห่างจาก ที่ตั้งที่ทำการอำเภอสวนผึ้งไปทางทิศตะวันตก 15 กิโลเมตร อยู่ห่างจากแม่น้ำตะนาวศรี^{*} ซึ่งอยู่ในเขต ประเทศพม่า 15 กิโลเมตร เทือกเขาตะนาวศรีที่ทอดผ่านพรมแดนไทย-พม่าด้านอำเภอสวนผึ้ง มีความ ยาวกว่า 73 กิโลเมตร ยอดเขาที่สูงที่สุดคือเขาพุน้ำร้อน สูง 1,062 เมตร ยอดเขาใหญ่ สูง 1,055 เมตร เทือกเขาตะนาวศรีในเขตอำเภอสวนผึ้งและกึ่งอำเภอบ้านค่าเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำภาชี ห้วยต้อกะจ้า (ต้อกินเจ้า) ห้วยพุระกำ ห้วยพุน้ำร้อน ห้วยท่าเคย ห้วยสวนพลู ห้วยลำบัวทอง ห้วยน้ำใส ห้วยคลุ่ม ลำห้วยทุกสายไหลมาร่วมกับลำน้ำภาชี ในต้นฤดูฝนระหว่างปลายเดือนเมษายน ถึงเดือน กันยายน เทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวกันฝนที่มาจากการเคลื่อนดามน้ำ ทำให้เกยตกรใน อำเภอสวนผึ้งได้รับปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ เมฆฝนพัดผ่านอำเภอสวนผึ้ง ไปตกในพื้นที่อำเภอ เมือง ราชบุรี โพธาราม และจังหวัดกรุงเทพฯ

ลักษณะภูมิประเทศของป่าบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีด้านอำเภอสวนผึ้ง เป็นป่าที่มีระดับความ สูงตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,062 เมตร จากระดับน้ำทะเล สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง

* แม่น้ำตะนาวศรี มีชื่อท้องถิ่นเรียกหลายชื่อ โดยเรียกตามชื่อสถานที่ที่แม่น้ำไหลผ่าน เช่นแม่น้ำบางกะภู, แม่น้ำอมลา, (Amla) เมื่อondangแม่น้ำ สุพรรณ ที่เรียกได้หลายชื่อ แม่น้ำ นครชัยศรี แม่น้ำท่าเจิน

และป่าเต็งรัง ในป่าเบญจพรผลไม้พันธุ์ไม่ที่มีค่า เช่น ตะแบก เสลา ประดู่ มะค่าโนง จีอ้าย ไม้แดง ไม้ราก ไม้ไผ่ พันธุ์ไม้เหล่านี้เคยมีอย่างอุดสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันมีจำนวนลดลงเนื่องจากถูกตัดโคลน โดยผู้มือทิพารวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลสวนผึ้งนับวันจะมีจำนวนลดลง เทือกเขาตานาครีในอำเภอสวนผึ้ง ยังมีเหลือแร่ เช่น แรดีบุก ฟลูออไรค์ ฟอสเฟต คาอทซ์ เพลสปาร์ ในอดีตศิลินแร่เหล่านี้เคยเป็นฐานเศรษฐกิจหลักก็ นำรายได้มามาก่อนมาทำลาย แม้กระทั่งที่รัฐเปิดให้สัมปทานเหมือนแร่

เทือกเขาตานาครีเป็นกำแพงธรรมชาติที่ป้องกันภัยจากกองทัพมาที่ยกมาจากเมืองทวย กองทัพม่าจากเมืองทวยที่ยกมาตีเมืองราชบูรีในเหตุการณ์สังคมรำ 9 ทัพ ต้องเคลื่อนทัพยกมาอย่างล่าช้า และพ่ายแพ้กลับไปทางด้านนี้

ในวันนี้กองทัพม่าได้มายังฐานที่มั่นบริเวณเทือกเขาตานาครี มีฐานที่มั่นถึง 4 จุด ที่ เมืองแร่ ตะโกปีดทอง เขากะโจน บ้านบ่อหัว บ้านโป่งแหง ซ่องทางเดินเท้าที่ผู้คนทิ้งสองฝั่งฟั่งไป – พม่า ที่เคยติดต่อไปมา ไม่มีความปลอดภัย เพราะมีกับระเบิดที่ ทหารพม่า ทหารชนกลุ่มน้อยกะหรี่ยง และฝ่ายไทยผึ้งไว นี่คือผลกระทบจากการณ์ความขัดแย้งตามแนวชายแดนไทยพม่า ที่เกิดขึ้นกับคนสวนผึ้ง

เขากระโจน หรือ เขาลันดา

เมื่อเดินทางเข้ามาข้างอำเภอสวนผึ้ง และหันหน้ามองไปยังภูเขาทางทิศตะวันตกจะมองเห็นยอดเขากระโจนสูงเด่น เดิมเขากระโจนมีชื่อเรียกว่า เขาลันดามากจากคำว่า หลังค่าในภาษากะหรี่ยง แปลว่า หมายถึง ที่ร้านโล่ ยอดเขาลันดามีความสูง 1030 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีฐานที่มั่นของตำรวจตะเภาใหญ่ตั้งแต่เพชรบุหน้ำกับฐานของทหารพม่า เมื่อยุ่งฐานตำรวจนครบาลและหันหน้าไปทางทิศตะวันตกมองลงไป จะเป็นที่ร้านระหว่างเนินเขา ที่เคยเป็นฐานของกองกำลังกะหรี่ยง กือดาร์มี ม.ร.ว สุขุมพันธ์ บริพัฒน์ อดีตรัตน์ตีต่างประเทศของไทยนั่งเฉลิมปเตอร์มาสั่งนักศึกษาพม่าที่ยึดสถานทูตพม่าในปี พ.ศ.2543 ณ.บริเวณนี้ บริษัทบินอินซอยเดียมายเปิดเหมือนแร่ดีบุกบริเวณที่ร้านหุบเขาลันดา วันนี้ยอดเขาลันดา เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว尼ยมเข้าไปพิชิตความสูงของยอดเขา มากบนน้ำตกพาดงที่อยู่ใกล้กับฐานตำรวจนครบาล จังหวัดราชบูรีได้ปรับปรุงเส้นทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และตำรวจนครบาลดำเนินการทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองอธิปไตยของไทย บนเนิน 1030

เขากัน้ำ

เป็นภูเขาขนาดเล็กที่มีความสูงประมาณ 372 เมตร เขากัน้ำถูกโอบล้อมด้วยหมู่บ้านกะหรี่ยง 3 หมู่บ้าน คือบ้านทุ่งแฟก บ้านหัวยแหง และบ้านท่ามะขาม พระอาจารย์บุญเลิศ สำนักสงฆ์บ้านมะขามและชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านร่วมกันคูแล ผืนป่ารอบๆบริเวณเขากัน้ำ จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ป่า ทำแนวเขตกันไฟ จัดซื้ออุปกรณ์สำรวจป่า นำจีวรพระมาผูกด้านไม้ ติดป้ายประกาศห้ามตัดไม้

แต่ยังมีการลักลอบตัดไม้รากในเขตบริเวณป่าเพื่อนำไปขายนอกพื้นที่ กลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้คือ สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ผู้ลักลอบตัดไม้รากได้ยอมรับว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการอำเภอ และตัวรวม * รวมทั้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ “ทุกๆอย่างเอามาด้วยกันไม่ย่อลงพวกราษฎร์ทำกันมาตั้งนานได้อายุ่กว่า ยกเว้นพวกท่านเราไม่ย่อลง” ♦

เมื่อกว่า 100 ปี ที่ผ่านมา พระอาจารย์ทันใจชักชวนชาวบ้านจะเหรี้ยง ช่วยกันขนรายจากลำห้วยบ่อ นำเข้าไปสร้างรอยพระพุทธบาทจำลองบนยอดเขาต้นน้ำ และปลูกต้นลั่นทมไว้บริเวณรอยพระพุทธบาท ชาวบ้านจะเหรี้ยงบ้านทุ่งแฟกเล่าลือกันว่าในวันเดือนดี จะได้เสียงกลอง เสียงฆ้อง และมีคำแสงสีขาวพวงพุ่งออกมายอดเขาต้นน้ำ

เข้า ผ้าลาย และเมืองลับแล

ในแผนที่ท่าเรือรีบิก เขา ผ้าลาย ว่าเขาปลาไหล คนจะเหรี้ยงเรียก เขาผ่าໄลัย เป็นเทือกเขาที่อยู่ระหว่างหมู่บ้านท่ามะตาม บ้านบ่อหัว ตำบลตะนาวศรี ทางด้านหัวเขาผ้าลายทิศใต้ เป็นช่องเขาที่คนเดินทางจะต้องเดินผ่านเข้าป่าล่าสัตว์ เป็นเส้นทางที่จะออกไปพม่า บริเวณดังกล่าวจึงเปรียบเหมือนเป็น “ บรรดูป่า ” ชาวบ้านจะนำก้อนหินมาวางไว้เพื่อเป็นการบอกเข้าป่าเข้าเจ้าที่เจ้าทาง เป็นการขออนุญาตผ่านเส้นทาง และเพื่อให้เจ้าที่ปกป้องคุ้มครองพระในป่ามีอันตรายจากสัตว์ป่า กะเหรี้ยงโผล่ร่วงสวนผึ้งเรียกบริเวณที่มีการนำหินมากองไว้ “ ลงคุ ” แปลว่า “ หินกอง ” กำนัน จึบ จนุ เล่า ว่า บนเขาผ้าลายมีถ้ำอยู่แห่งหนึ่ง ในสมัยก่อนมีคนนำอาวุธโบราณและทรัพย์สมบัติไปเก็บไว้ในถ้ำ มีประวัติของพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ได้สละชีวิตโดยยอมให้ผ่าร่าง เพื่อเอาร่างกายปักลงบนสมบัติภายในถ้ำ คนสมัยก่อนเวลาจะไปเที่ยวป่าก็เข้าไปอาปีนในถ้ำไปล่าสัตว์ มีชาวบ้านที่ไปอาปีนไปแล้วไม่ยอมคืน ตั้งแต่นั้นมาปากถ้ำก็ปิดสนิท ชาวบ้านหาปากถ้ำไม่พบอีกเลย เมื่อพม่ายกทัพมาทำสงครามกับไทยได้ตากผ้าไว้บนภูเขาดูลายตาไปทั้งหมดชาวบ้านจึงเรียกเขาลูกนี้ว่าเขาผ้าลาย กำนัน จึบ จนุ ยังเล่าว่า ที่เขาผ้าลายยังเป็นที่อยู่ของ “ แหง อ โผล่ แห่ม ” หรือ คนลับแล คนที่นี่มีแต่พวกผู้หญิง เป็นคนซื้อสัตว์ เมื่อก่อนคนลับแล เคยลงมาดูชาวกะเหรี้ยงเล่นสะบ้ายในวันสงกรานต์ ชาวบ้านได้เห็นด้วยตา ต่อมากลับแลก็ได้หายไปหาไม่เจออีกเลย

เรื่องเล่าที่ชาวกะเหรี้ยงเล่าสืบต่อกันมานั้นเป็นวากกรรมที่ผู้เล่าต้องการตอบย้ำให้ผู้ฟังดำเนินชีวิตอยู่ในศีลธรรม มี สัจจะ และความ สัตย์ชื่อ เพื่อความสงบสุขในชุมชน

สาชาญูปโกค / สุขภาพอนามัย

ปัจจุบันในหมู่บ้านชาวกะเหรี้ยงสวนผึ้งทุกหมู่บ้านมี ถนน และไฟฟ้าเข้าถึง การรับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่อ โทรศัพท์ เข้าถึงทุกครัวเรือน หนังสือพิมพ์รายวันหาอ่านได้ทุกวันตามร้านค้าในหมู่บ้าน พ่อค้า

* กำนัน จึบ จนุ ต.ตะนาวศรี และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวยแห้ง นำพาสำรวจจากสำนักงานตำรวจนครบาลภาค 7 นครปฐม พร้อมผู้สื่อข่าวโทรศัพท์ เข้าจับกุมสมาชิก องค์กรบริหารส่วนตำบล ต.สวนผึ้ง ลักลอบตัดไม้ราก 16 พ.ย.2546

♦ ยุทธนา วาทุ ประธานบริหาร อ.บ.ต.ตะนาวศรี

แม่ข่ายนำสินค้าอุปโภคบริโภคมาเร่ขายตามตลาดนัดถึงในหมู่บ้าน การเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านและอำเภอความสะดวก ร้อยละ 90 ของครัวเรือนมีรถมอเตอร์ไซด์ใช้เป็นพาหนะ ทุกหมู่บ้านมีระบบนำ้ประปาหมู่บ้านที่สะอาด ไม่ต้องคืนน้ำจากบ่อและลำห้วย ทำให้โรคท้องร่วงที่เคยระบาดในหน้าแล้งลดความรุนแรงลง มีสถานีอนามัยและเจ้าหน้าที่หน่วยมาเลเรียที่ติดตามดูแลสุขภาพของชาวบ้าน คนจะเหรี่ยงได้เปลี่ยนพฤติกรรมมาก่อนกางมุ้ง เปลี่ยนอาชีพ ไม่ได้เข้าไปประกอบอาชีพ หรือไปนอนในไร่ ทำให้โรคมาเลเรียถูกควบคุมไม่ให้แพร่ระบาดรุนแรงเหมือนในอดีต เมื่อเจ็บป่วยสามารถส่งคนไข้ไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอได้ทันเวลา เพราะเส้นทางคมนาคม เช้าถึงทุกหมู่บ้าน ครอบครัวจะเหรี่ยงมีการวางแผนครอบครัวมีลูกเฉลี่ยครอบครัวละไม่เกิน 3 คนเป็นอย่างมาก

กลุ่มชาติพันธุ์ในสวนผึ้ง

1. กะเหรี่ยง อุย়েทีนีมานาน คือกะเหรี่ยงโพล่า และจากอ้วอยู่ติดแผ่นดินนานกว่า 200 ปี มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึกและจิตวิญญาณเป็นพลเมืองไทย เป็นกะเหรี่ยงดั้งเดิมรุ่นที่ 1 ในสวนผึ้ง

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 2 ได้หนีการเข่นฆ่าจากชาวพม่าเข้ามายังประเทศไทย ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และระหว่างปี พ.ศ.2491-2493 มาจาก มะริด ทวาย กะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาในรุ่นนี้มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึกและจิตวิญญาณเป็นคนไทย เหมือนกับกะเหรี่ยงกลุ่มดั้งเดิม

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 3 เข้ามาทำทำงานในประเทศไทย ในยุคแรกๆเข้ามาเป็นคนงานในเหมืองแรดบุกระหว่างปี พ.ศ.2500-2526 เข้ามาเพิ่มขึ้นเมื่อมีการตื้นการขุดพลอยที่ อ.บ่อไร่ จังหวัด ตราด และระหว่างปี 2535- 2538 ที่เศรษฐกิจประเทศไทยกำลังเติบโต กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ยังไม่มีทะเบียนรายฐาน เป็นคนไทยทั้งหมด รัฐบาลออกหลักฐานทะเบียนบุคคลเป็นบัตรบุคคลบัตรพินที่สูงบัตรสีฟ้า บัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าบัตรสีชมพู และบัตรชุมชนบัตรพินที่สูง บัตรสีเขียวขอบแดง

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 4 กะเหรี่ยงกลุ่มนี้เข้ามาเพราหนีการถูกเกณฑ์เป็นแรงงานจากทหารพม่าในการสร้างทางรถไฟสาย เย - ทวาย ระหว่างปี 2537 – 2539 เมื่อกะเหรี่ยงฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพม่า เสียพื้นที่ให้แก่ฝ่ายรัฐบาลพม่า ชาวกะเหรี่ยงได้หนีภัยจากการสู้รบเข้ามา ในดินแดนไทย กว่า 8,200 คน อุย়์ในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหิน ตำบลสวนผึ้ง อิกส่วนหนึ่งอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องและคนที่รู้จักตามหมู่บ้านนอกศูนย์ฯ บางส่วนหลบซ่อนอยู่ตามชายขอบป่าตามหมู่บ้านกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนไทย – พม่า

2. ลาวยวน เข้ามาชื้อของป่าเป็นพ่อค้าเร่ ลาวยวน เข้ามาอุย়์ในพื้นที่สวนผึ้งในช่วงระยะเวลา 120 ปี เข้ามา หาของป่า เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย มาทำแร่ ตัดไม้ และ หาพื้นที่ทำการ คนลาวยวนย้ายมาจากอัมເກົ່າ ຈອນນິງ ຈຳເກອມເມືອງຮາຂບູນ ໜຸ້ມັງນັກຄົນລາວຍວນນີ້ ບ້ານນາຖຸນແສນ ບ້ານດ່ານ ບ້ານທ່າເຄຍ ບ້ານກລ້ວຍ ບ້ານຖຸ່ງແຫລມ ບ້ານຖຸ່ງສາລາ

3. มอง เข้ามาทำเร' กะหรี่ง โผล่สวนผึ้งเรียกคนมองว่า ตะเลิง คนมองในสวนผึ้ง มาจาก พม่าเข้ามาในประเทศไทย อำเภอ สังขละบุรี และอำเภอ ทองพากุมิ จังหวัดกาญจนบุรี เข้ามาทำงานใน เมืองแร่ดูแลเฟรม และแร่ดีบุกที่เมืองอีต่อง อำเภอทองพากุมิ เมื่อเมืองแร่ได้เลิกกิจการ ในปี พ.ศ. 2500 คนงานชาวมองจึงได้ย้ายติดตามเจ้าของเมืองเข้ามาอยู่ในสวนผึ้ง หลังปี พ.ศ. 2526 เมืองแร่ดีบุกในสวนผึ้งได้เลิกกิจการ คนมองที่เป็นคนงานเมืองแร่จำนวนหนึ่งยังอยู่ในพื้นที่เดย เป็นเมืองเก่า อยู่ที่ บ้านพาปก บ้านหัวยน้ำใส บ้านหัวยสุด บ้านตะโกล่าง ตำบลสวนผึ้ง รัฐได้ออก บัตรประจำตัวให้แก่คนมองเป็นบัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า บัตรลีชมู จึงกล่าวได้ว่า “คนมองไอล มาตามสายแร่”

4. ลาวโซ่ง เข้ามาทำไร' กล่าวได้ว่าไม่มีชุมชนดั้งเดิมของลาวโซ่ง ในอำเภอสวนผึ้ง ลาวโซ่งเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ในอำเภอสวนผึ้งกลุ่มล่าสุดมาจากอำเภอตอนตุ้น จังหวัดนครปฐม เข้ามา ระหว่างปี พ.ศ.2510- 2514 เข้ามารื้อที่ดินทำกิน กระจายกันอยู่ตามหมู่บ้าน ในตำบลหนองพันธันทร์ เช่นที่ บ้านช่องลาก ทุ่งมะลิกร้อ ตำบลหนองพันธันทร์ ลาวโซ่งในสวนผึ้ง เป็นผู้ที่ใช้ นามสกุล สะทองแก้ว สะทองอ่อน สะทองมอง สะทองตอน เมื่อ

สถานะของกลุ่มนบุคคลต่างๆในสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง เป็นพื้นที่ชายแดน มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างสถานะตามระเบียน และกฎหมายที่รัฐได้กำหนด จึงเปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติมิชอบต่อกลุ่มพันธุ์เหล่านี้ เช่น มีการละเมิดสิทธิ์ ริดໄດ จับกุม กลุ่มนบุคคลต่างๆ เพื่อเอาทรัพย์สินเงินทอง และมักถูกเรียกเงินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อมาติดต่อในการยื่นเรื่องเพื่อขอสถานะบุคคล ด้วยเหตุที่คนเหล่านี้อ่อนหนักสือไม่ออก และพูดไทยไม่ชัด เหตุการณ์เช่นนี้เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในอำเภอสวนผึ้ง โดยเฉพาะเมื่อทางราชการประกาศให้มีการดำเนินการลงรายการสถานะบุคคล กล่าวได้ว่าถ้าไม่มีเหตุอันจำเป็นผู้คนเหล่านี้จะไม่ไปติดต่อราชการที่อำเภอ สถานะของกลุ่มนบุคคลต่างๆถูกจำแนกด้วยบัตรประจำตัวที่เป็นสีต่างๆที่รัฐเป็นผู้กำหนดนี้

1.บุคคลบนพื้นที่สูง (มีบัตรประจำตัวสีฟ้า) หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา คนไทยหรือกลุ่มชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งรัฐบาลไม่ได้มีนโยบายดูแลดำเนินการเป็นการเฉพาะ และให้หมายรวมความถึง บุคคลบนพื้นที่สูงที่อยู่บนพื้นที่ราบด้วย ซึ่งยังจำแนกถึงที่มาดังนี้

1.1 เป็นชาวเขาหรือกะหรี่งดั้งเดิมที่เกิดในประเทศไทยแต่ต่างหากการสำรวจไม่มีชื่อในทะเบียน บ้านคนไทย (ท.ร.14) โดยมากจะเป็นชาวกะหรี่งผ้าจกอร์ ที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นป่าต้นน้ำภาคตะวันออกอยู่ในพื้นที่ห่างไกล กะหรี่ง หรือชาวเขาดั้งเดิมเหล่านี้อยู่ใน หมู่บ้าน หัวยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี

1.2.กลุ่มชาวเขาอพยพจากนอกประเทศคือกะหรี่งสัญชาติพม่าเข้ามาทำงานในเมืองแร่ระหว่างปี พ.ศ.2517 – 2524 ที่เป็นบุคคลของเมืองแร่ในตำบลสวนผึ้ง และเข้ามาขายแรงงานในบุคคลรุก起 ไทยกำลังเติบโต ระหว่าง พ.ศ.2530 – 2538

1.3. กลุ่มนบุคคลนพื้นที่สูงยังรวมทั้งบุคคลที่เป็นคน มอง และพูด ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอยู่ใน กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แต่ได้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกลุ่มนบุคคลนพื้นที่สูงซึ่งจะมีบัตรประจำตัว สีฟ้า เช่นเดียวกับ ชาว夷การหรือ

2. ชุมชนบนพื้นที่สูง มีบัตรประจำตัว (สีเขียวขอบบัตรสีแดง) ที่มาของบุคคลที่ขึ้นทะเบียน ชุมชน บนพื้นที่สูง ในอำเภอสวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2541 นาย สมศิริ ชาญชัย เป็นนายอำเภอสวนผึ้ง มีการสำรวจ และขึ้นทะเบียนบุคคลที่ไม่ได้รับการสำรวจและขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า) ออำเภอ สวนผึ้ง ได้ทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติให้แก่ผู้ที่สำรวจในเดือน สิงหาคม 2541 ขณะที่มี การสำรวจและจัดทำประวัติให้แก่บุคคลที่ตกสำรวจในพื้นที่ มีการนำบุคคลออกพื้นที่จำนวนมาก เป็น คน สัญชาติพม่า เช่น กะเหรี่ยง มอง แบก คนจีนจากยุนาน เข้ามายังพื้นที่โดยมีนายหน้า นำพาเข้า มาได้ร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ ในห้องถิน บุคคลเหล่านี้ยินยอมจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่จะให้รับ รองรับตนเองเป็นคนในพื้นที่ นี้คือที่มาของการแสวงหาผลประโยชน์จากคนต่างด้าวในการจัดทำ ทะเบียนรายภูมิ ในอำเภอสวนผึ้ง เป็นจุดเริ่มต้นของความไม่สงบในการจัดทำทะเบียนบัตรประชา ชนให้แก่กลุ่มนบุคคลที่มีบัตรสีต่างๆ ในอำเภอสวนผึ้ง

ในปี พ.ศ.2544 คณะกรรมการตระหนุณตระหง่านได้มีมติ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2544 เรื่องการพิจารณาการให้ สถานะบุคคลแก่ผู้ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2528 ให้เป็นผู้ที่เข้าเมือง โดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรของชนกลุ่มน้อย ที่เกิดในประเทศไทย ที่เกิดระหว่าง วันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 ให้สัญชาติไทย และผู้ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หลังวันที่ 3 ตุลาคม 2 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวได้อีก 1 ปี เพื่อพิสูจน์สถานะ

จากมติของคณะกรรมการตระหนุณตระหง่าน ในการปฏิบัติงานในการพิสูจน์สถานะของบุคคล ในพื้นที่อำเภอ สวนผึ้ง มีการแก้ไขเอกสารสถานที่เกิด จากที่เกิดในพม่า มาเป็นเกิดในประเทศไทย แก้ไขวันเวลาที่เข้า มาอยู่ในประเทศไทย ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำในห้องถิน

3. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (สี ชมพู) หมายถึงบุคคลหลายเชื้อชาติ เช่น มอง กะเหรี่ยง ไทใหญ่ พม่า ฯลฯ จากประเทศพม่าที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก่อน 9 มีนาคม 2519 เนื่องจากการสู้รบระหว่างรัฐบาล พม่ากับชนกลุ่มน้อย ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจในพม่าฝึกเคือง รัฐบาลออกบัตรประจำตัว กำหนดเป็นสี ชมพู

4. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (สีส้ม) หมายถึงผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า หลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 มีบัตรประจำตัวสีส้ม ผู้ที่ถือบัตรสีต่างๆ ก็จะถูกตั้งคำถามในห้องถินเรื่อง ไถทรัพย์สินเงินทองอยู่เสมอ ถ้าสุดเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2547 เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เสด็จเยี่ยมและเปิดโครงการอุทยาน ธรรมชาติวิทยามีพญิชavarage หรือที่ถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่กราบทุกรายงานความเดือดร้อน

5. ผู้หนีภัยในร่มป่า (คนไม่มีสี) คนกลุ่มนี้เป็นชาวกะเหรี่ยงที่หนีภัยการสู้รบ อาศัยอยู่ในชายขอนป่า เขาในเขตชายแดนไทย-พม่า เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองพิเศษอย่างมาก เข้ามายังจากที่ทหารพม่าเข้ายึด พื้นที่ของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงระหว่างปี พ.ศ.2538-2541 คนกลุ่มนี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือใดๆ จาก

ภาคเอกชนและรัฐ ตลอดแนวชายแดนไทยจากเขตอำเภอ ทองพูน ไทรโยค อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และในพื้นที่สวนผึ้ง มีผู้หนีภัยในร่มป่า จำนวนทั้งสิ้นประมาณ กว่า 3,000 คน ในสวนผึ้งมีจำนวน ประมาณ 1,500 คน คนเหล่านี้อยู่ได้โดยที่ฝ่ายความมั่นคงใช้หลักมนุษยธรรม* แน่นอนที่เดียวคนเหล่านี้คือแหล่งข่าวเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน ไทยที่ฝ่ายไทยต้องพึงพา

กลุ่มนบคคลที่ทำการจัดให้เป็นผู้ที่ต้องพิสูจน์สถานะเพื่อลงรายการสัญชาติ

ตำบลสวนผึ้ง	บุคคลบนพื้นที่สูง (สีฟ้า)	ผู้พลัดถิ่นพม่า (สีชมพู)	ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า (สีส้ม)	ชุมชนบนที่สูง (สีเขียวขอบสีแดง)	รวม
บ้านพาปก	647	204	54	357	1,262 คน
บ้านห้วยพาด	342	18	-	344	704 คน
บ้านตะโกล่าง	53	311	-	360	447 คน
บ้านบ่อ ม.1	203	3	3	149	358 คน
บ้านห้วยคลุ่ม	26	61	-	33	120 คน
บ้านทุ่งแมก	42	8	-	47	97 คน
บ้านถ้ำหิน	7	-	-	51	85 คน
บ้านนาทุน แสน	5	5	-	-	10 คน
รวม 8 หมู่บ้าน	1,325	330	57	1,341	3,056 คน
ต.ตะนาวศรี สวนผึ้ง/บ่อ เต่า	บุคคลบนพื้นที่สูง 173	ผู้พลัดถิ่นพม่า 5	ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า	ชุมชนบนที่สูง 366	รวม 544 คน
ห้วยม่วง	391	-	-	58	449 คน
บ่อห้วง	172	43	-	277	442 คน
ห้วยน้ำหนัก	129	8	-	129	266 คน
ห้วยแห้ง	299	-	-	59	160 คน
ท่าม乍ม	77	-	-	76	153 คน
รวม 7 หมู่บ้าน	1,241	56	-	915	2,014 คน

* ข้อมูล กำนันจิ๊บ ใจนุ, นาย กวยฤทธิ์ วาราชการเขตมะวิด – ทวย ของกะหรี่ง อิสรร KNU วันที่ 29 ม.ค.4547

กฎมหัตถของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง การตั้งคินฐานและการเคลื่อนย้าย

คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงสวนผึ้ง อพยพมาจากเมือง ฉุเว (ทวาย) ในพม่า มีบวกก่อนที่ชาวกะเหรี่ยงโผล่ กล่าวถึงการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในครั้นนั้นว่า

“ เhey อ้อ กัง ฉุว เhey เger ล่อง คูหล่อง
ผ้าคืดhey อ้อ เger โอ้ ชร้าย กัง ”

เราอยู่ประเทศไทย เราไม่ถึง ภูเขา
ใหญ่ เรา มา อยู่ สยาม ประเทศไทย

กะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้อพยพเข้ามาทางด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี ตามที่มีการกล่าวอ้างในหนังสือ สมุดราชบุรี ซึ่งวิเคราะห์ได้ดังนี้

การแต่งกาย ลวดลายเสื้อผ้า ของหญิงกะเหรี่ยงโผล่ กาญจนบุรี ต่างจากกะเหรี่ยงโผล่ ราชบุรี เพชรบุรี สำเนียงภาษา ถึงจะเป็นกะเหรี่ยง โผล่ ด้วยกันแต่สำเนียงทางเสียงต่างกัน เช่น คำว่า กิน ข้าว กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ออกเสียงว่า อ็องหมี่ กะเหรี่ยงสังขละ ออกเสียง อ็องหมี่ ความเชื่อและศาสนา กะเหรี่ยงสังขละบุรี นับถือพระพุทธศาสนาและลัทธิถัมภี กะเหรี่ยงสวนผึ้งนับถือพระพุทธศาสนาแต่ไม่มีลัทธิถัมภี ทั้งสองเป็นกะเหรี่ยงที่ใช้คำขวัญในการผูกข้อมือ ยกเว้นในพิธีเริ่กขวัญเดือน 9 ที่กะเหรี่ยงราชบุรี เพชรบุรีใช้คำขวัญเดง เส้นทางอพยพ จากบ้านแม่กะยะแขวงเมืองมาะละแหมง ในพม่า ผ่านเข้ามายังด้านเจดีย์สามองค์ ที่จะเคลื่อนย้ายมายังสวนผึ้งนั้นเป็นเส้นทางที่ไกลเกินความจำเป็น แต่เส้นทางจากทวายที่เข้ามายังสวนผึ้งมีระยะทางที่สั้นและใกล้กว่า ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งตั้งชุมชนอยู่ ตามที่รำเริงเขาริมลำน้ำแม่ภาซีและลำน้ำสาหา เรียกพื้นที่ ๆ พวกราตังหลักแหล่งอยู่ชั่งครอบคลุมชุมชนกะเหรี่ยงทั้งหมดในจังหวัดราชบุรีว่า “โผล่ท่าตะเก” สันนิฐานว่า “ท่าตะเก” มาจากคำว่า “ท่าสะแก” บ้านกะเหรี่ยงท่าตะเกเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมอยู่ริมแม่น้ำภาซีใกล้บ้านด่านเจ้าขวัว ในพื้นที่ ต.ป่าหวาน อำเภอสวนผึ้ง ในปัจจุบัน

พื้นที่ที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งอาศัยอยู่เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวละว้ามาก่อน โดยวิเคราะห์จากชื่อ หนองน้ำ ที่คนกะเหรี่ยงเรียกว่า “หนองละว้า” อยู่ในบริเวณค่ายตำรวจตระเวนชายแดนอำเภอสวนผึ้ง และยังมีพบกล้องยาสูบดินเผาลายกลีบดอกบัว ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับกล้องยาสูบที่พบในเขตตะวันตก ตั้งแต่ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภออุ้มผาง และครอบคลุมพื้นที่ทางภาคเหนือของไทย ที่เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวละว้า

การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวกะหรี่ยง

จากการศึกษาและสำรวจการตั้งถิ่นฐานของชาวกะหรี่ยงที่อยู่ในແນບຕະວັນຕາກຂອງເມືອງຮາບບຸນ ພບວ່າເຄີຍນີ້ພາກกะหรี่ຍົງອາສີຍູ່ຕາມແນວຫຍາດແນໃນພື້ນທີ່ຮອຍຕ່ອງ ຈາກບ້ານຫ້ວຍນໍ້າຂາວ ຕຳບລຈຣເພື່ອກ ຄໍາເກອມເມືອງກາງູນບຸນ ບຣິວັນພື້ນທີ່ລຸ່ມນໍ້າກາສີໃນພື້ນທີ່ກິ່ງຄໍາເກອມ ດ່ານນະຫາມເຕີຍ ຈັງຫວັດ ກາງູນບຸນ ໃນອົດຕະວັນທີ່ນັກເຄີຍນີ້ພາກกะหรี่ຍົງອາສີຍູ່ສ່າມອາກສາຫຼຸດຕ່ອງໄປນີ້

ໜີໂຮຄະບາດ ໂຣຄທ່ຽນກະທົ່ງກັນນາກຄື້ອ ໂຣຄົມໄດ້ຍ ໂຣຄທ່າ ອຣີ ກາພໂຣຄ ເຊື່ອ ວ່າເກີດຈາກກະກະກະທົ່ງກັນນາກຄື້ອ (ເຊອຍື້ອກ) ເມື່ອເກີດໂຮຄະບາດ ກະກະກະທົ່ງກັນນາກພໍາວັນໄປຕັ້ງໜຸ່ງບ້ານໃໝ່ ມີຫລາຍໜຸ່ງບ້ານທີ່ກະກະກະທົ່ງກັນນາກຍູ່ ເມື່ອເກີດໂຮຄກະກະກະທົ່ງກັນນາກກີ່ລະທຶນໜຸ່ງບ້ານເຊັ່ນ ບ້ານຍາງຫ້າ ທລຸມ ບ້ານຕົ້ນນະຄ່າ ບ້ານຫຸ່ງໜັງສ ບ້ານຫຸ່ງອີ່ວ ບ້ານຫຸ່ງເຮືອ ບ້ານທ່າສະແກ ໃນຕຳບລດ່ານທັນຕະໂກ ຄໍາເກອມຈອນນິ້ນມີ ບ້ານ ຖຸ່ງແກ່ ບ້ານທີ່ກະກະກະທົ່ງກັນນາກ ບ້ານຫຸ່ງກະກະກະທົ່ງກັນນາກເຮົາຢັນ⁷⁷ ຄວາມເຊື່ອໃນສິ່ງລື້ນໃນຮຽນຫາຕີ ນາຍ ນັ້ນກະຕິງ ເມຍາ ອາຍຸ 60 ປີ ເລັວວ່າເມື່ອກ່ອນມີກະກະກະທົ່ງກັນນາກ ວ່າປ່າງກຳລ່າ ໄກສີ ກັບບ້ານດ່ານເຈົ້າວ່າໄດ້ໄປຢີງ ທີ່ໄກ້ຢີງ (ໄກ້ຟ້າ) ເມື່ອກັນມາລົງໜຸ່ງບ້ານປຣາກງູວ່າຂ້າຍຄົນນັ້ນໄດ້ລົ້ມລົງແລະເສີຍຊື່ວິຕ ຂາວະກະທົ່ງກັນນາກໃນໜຸ່ງບ້ານເກີດຄວາມຫວາດກັບຈຶ່ງໄດ້ພົມພອກຈາກໜຸ່ງບ້ານ⁷⁸ ກຣົມໜຸ່ງບ້ານກະກະທົ່ງກັນນາກລົ້ມພົມພອກຈາກໜຸ່ງບ້ານຮ່າຍກຳລົງກະກະກະທົ່ງກັນນາກ ດ້ວຍກະກະກະທົ່ງກັນນາກໄດ້ນິນຕໍ່ພຣມາຜັນອາຫານບ້ານ ເມື່ອພຣມາຜັນອາຫານເສົ່ງແລ້ວກີ່ໄດ້ສວດມັນຕໍ່ໄທ໌ສີລີໃຫ້ພຣແກ່ເຈົ້າອົງບ້ານ ປຣາກງູວ່າຂວດນໍ້າມັນ ທີ່ກະກະກະທົ່ງເລື່ອງ“ເຊອຍື້ອກ” (ຜີ) ໄດ້ຕກລົມມາ ເຈົ້າອົງໄດ້ໃຊ້ຄາດາເຮີຍຜີໃຫ້ກັນມາ ແຕ່ຜີໄມ່ຍອມກັນ ຜີໄດ້ອອກາລະວັດໄປກິນຂາວບ້ານ ຂາວບ້ານຍູ່ໄມ່ໄດ້ຕ້ອງພາກັນໜີໄປອູ່ທີ່ບ້ານຄາ ບ້ານທ່ານຸ່ງຈັນ ຮົມລໍາຫວຍທ່າເຄຍ ກິ່ງ ຄໍາເກອບບ້ານ ອາ ລັກຄະນະນິສັຍ ກະກະກະທົ່ງເປັນຄົນໄໝ່ ຂອບ ຄວາມຫັດແຍ້ງ ຄວາມ ວຸ່ນວາຍ ຂອບຄວາມສົງນ ອູ່ຍ່ອງເຮີຍນ່າຍ ໄນ່ຂອບສາມາດກັບຄົນຕ່າງເຊື້ອຫາຕີ ເມື່ອມີກະຕິຕ່າງດີນ ດີນເຊື້ອຫາຕີເຂົ້າມາອູ່ຈຳນວນນາກຫື້ນ ຄົນເຫັນນັ້ນຂອບ ຂໂມຍ ສັດວິລື່ຍ ຂອບເວົເປີຍນ ແຍ່ງພື້ນທີ່ເລື່ອງສັດວິ ກະກະກະທົ່ງຈຶ່ງຍ້າຍໄປອູ່ທີ່ອື່ນ ມີຄຳກ່າລ່າວົງການເຄີ່ອນຍ້າຍຂອງກະກະກະທົ່ງທີ່ເກີ່ຍວພັນຮັບກັບລຸ່ມຫາຕີພັນຮັບຕ່າງໆດັ່ງນີ້

“ຄົນເຈັກໄລ່ໄທຢ ຄົນໄທຢ ໄລ່ລາວ ຄົນລາວໄລ່ກະກະກະທົ່ງ ກະກະກະທົ່ງກີ່ທີ່ນີ້ເຂົ້າປ່າ”⁸⁰

ນີ້ຍົບຍາຍຂອງຮັສູ ໃນການຈັດຮະບີບໍ່ມູນໜີນ ເພື່ອຄວາມມັ້ນຄົງ ຮັສູໄດ້ອພຍພຄນກະກະກະທົ່ງຈາກວ່າ ບຣິວັນຕົ້ນນໍ້າກາສີລົງມາຍູ່ໃນພື້ນທີ່ຈັດສຽງທີ່ບ້ານຫ້ວຍນໍ້າຫັນກແລະບ້ານພຸຮະກາ ກາຮສູງເສີຍທີ່ດິນ ເມື່ອກະກະກະທົ່ງຫຍາຍທີ່ດິນໄຫ້ກັບຜູ້ອື່ນຈຶ່ງຍ້າຍອອກຈາກໜຸ່ງບ້ານໄປຫາທີ່ທຳກິນແທ່ງໃໝ່ເຫັນຍ້າຍຈາກ ບ້ານສັນພື້ນ ບ້ານທ່າ

⁷⁷ นาย ป้อກ ບຸລູທີນ ນາງ ໄດ້ທີ່ ຈະນຸ ມ.1 ບ້ານສັນພື້ນ ຕ.ຕະນາວັກ ເວທີພຸດຄູຍ ບ້າຍສັນພື້ນ

⁷⁸ นาย ນັ້ນກະຕິງ ເມຍາ ອາຍຸ 60 ປີ ບ້ານນ່ອ ພູ່ມ່າ ຕ. ສັນພື້ນ ເວທີ ພຸດຄູຍ ບ້ານ ລຸ່ມນຸ່ງຮຽນ 18 ຊັນວາຄານ 2544

⁸⁰ ນຸ່ງຮຽນ ຄຸ້ງລົງບ້ານນ່ອ 18 ສິງຫາຄານ 44

มะตามไปทำไร ที่บ้านบ่อเก่า ข้ายากบ้านทุ่มแฟก บ้านบ่อ ไปอยู่ ที่บ้านห้วยนำหนักในพื้นที่ที่ทางการจัดสรรให้ บ้างก็ข้ายไปหาทำงานในเมือง

ลักษณะที่อยู่อาศัยของคนกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง

บ้านคนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเป็นบ้านที่สร้างขึ้นด้วยไม้ไผ่เป็นเรือนสูง หลังคามุงหญ้าคา ฝาบ้านเป็นไม้ไผ่สับฝาตีเป็นแผ่น มีชานบ้านสำหรับตากข้าวเปลือก กะเหรี่ยงโภclarวีเรียกบ้านบ้านว่า “บึงลังคู้” แปลว่า พื้นที่ตากข้าว มีห้องนอนสำหรับลูกสาว หนึ่งห้อง มีพื้นที่โล่งบนบ้านสำหรับแยกได้นอนพัก ในปัจจุบันบ้านกะเหรี่ยงส่วนผึ้งได้เปลี่ยนไปคนกะเหรี่ยงไม่ได้ทำไรข้าว ไม่มีข้าวเปลือกที่จะตาก “บึงลังคู้” ก็หายไป ไม่สำหรับสร้างบ้านก็หายาก ลักษณะบ้านกะเหรี่ยงส่วนผึ้งในปัจจุบันจึงเหมือนบ้านคนไทยพื้นราบตามชนบทที่ก่อด้วยอิฐและซีเมนต์

หมู่บ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ศึกษา ได้เลือกหมู่บ้านกะเหรี่ยงในการศึกษาวิจัยจำนวน 5 หมู่บ้าน ในตำบลส่วนผึ้ง และตำบลนาวรี

1. บ้านบ่อ

หมู่บ้านกะเหรี่ยง บ้านบ่อเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ ส่วนผึ้ง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลส่วนผึ้ง คนกะเหรี่ยงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “น่องผุเสี้ย”, มีความหมายว่า “หนองชะอม “เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นกว่า 100 ปี เคยเป็นศูนย์กลางในการปกครองของผู้นำกะเหรี่ยงส่วนผึ้ง นาง โสภา เนเต็ก อายุ 85 ปี เล่าไว้ว่า หลวงพิทักษ์คิรินาถพุ่งเลียงเง่ ได้พารอกรัวมาทำไร่ และเลี้ยงช้างที่ริมห้วยบ่อ มีชาวกะเหรี่ยงจากบ้านส่วนผึ้ง บ้านท่าสะแก หนีโรมะนาด พากันมาสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้น มีนายถึก เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก มีคนล่ายวนอยู่ที่บ้านโโคกสนั่นทางตะวันออกของหมู่บ้าน ที่เรียกว่าบ้านโโคกสนั่น เพราะว่าเวลาคนล่ายวนที่บ้านโโคกสนั่นทะเลกันก็จะร้องอะอ้ออิงเสียงดังสนั่น ไม่เกรงใจผู้อื่น ชาวกะเหรี่ยงส่วนผึ้งมีหลวงพ่อต้นนาหนอง อำเภอเมือง ราชบุรี มอบให้แก่ชาวกะเหรี่ยง และพระพุทธธูปหินอ่อนสีขาว ที่ชาวบ้านนำเงินทั้งหมดที่เข้าหน้าที่สำรวจอบให้แก่ชาวบ้านที่พาสำรวจไปตามจังหวัดยาสูรพันธ์ฯ ในข้อหาบกบ ไปเชื้อพระพุทธธูปหินอ่อนเพื่อเป็นการทำบุญและขอมาพระยาสูรพันธ์ หลวงพ่อต้นนาครี และพระพุทธธูปหินอ่อน เป็นพระพุทธธูปคู่วัดคู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงส่วนผึ้งงานถึงปัจจุบัน

ศาลาเจ้าพ่อไทยต้นนาครีเป็น ศาลาเจ้าพ่อ ประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่บริเวณประตุทางเข้าวัดบ้านบ่อทางด้านทิศเหนือของวัด ในเดือน 6 มิพธ์เลียงเจ้าพ่อ ในหมู่บ้านยังมีโบสถ์คริสตศาสนาร 1 แห่ง สังกัดสภาพาริสตจักรแห่งประเทศไทย มีคริสตศาสดิกจำนวน 182 คน

ร้านค้าและสถานบริการในหมู่บ้าน

มีโรงงาน ตัดเย็บเสื้อผ้า	1 โรง	ร้านขายผลิตภัณฑ์การเกษตร	2 ร้าน
ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้างสร้าง	2 ร้าน	ร้านบริการคอมพิวเตอร์	1 ร้าน
ร้านขายหนังสือพิมพ์	2 ร้าน	โรงสีข้าวนาดเล็ก	1 โรง

โต๊ะสนุกเกอร์ 2 แห่ง รีสอร์ตบริการที่พัก 1 แห่ง

มีร้านอาหารที่มีห้องบริการแฝง 1 แห่ง ดำเนินกิจการโดยพวกรคนไทย

ประชาราช บ้านบ่อ ประกอบ คุณภาพหรือจะอยู่ในหมู่บ้าน คนชาวบ้านจะอยู่เป็นกลุ่มที่บ้านโภคสมันน์ คนไทยและคนจีนที่มาอยู่ใหม่พวนนี้อยู่หน้าถนนบริเวณตลาดหน้าที่ว่าการอำเภอ มีประชากรชาย 1,474 คน ประชากรหญิง 1,526 คน จำนวนครัวเรือน 86 ครัวเรือน

การประกอบอาชีพ เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ปลูกมันสำปะหลัง 200 ไร่ ปลูกอ้อย 200 ไร่ ปลูกผัก 50 ไร่ นาข้าว 10 ไร่ พลไม้ 150 ไร่ เลี้ยงไก่เนื้อ 10,000 ตัว และอาชีพรับจ้าง ทำงานในไร่พุตรา ในโรงงานเย็บผ้าในห้องถีน มีจักรเย็บผ้า 20 ตัว รับจ้างในโรงงานอาหารกระป่องที่จังหวัดนครปฐม และโรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร มีรถรับส่งจากโรงงานมารับคนงานถึงหมู่บ้านในตัวอำเภอสวนผึ้ง ชาวบ้านที่เป็นคนงานต้องออกเดินทางเวลา 04.นาฬิกา และกลับมาเชียงใหม่บ้านเวลา 22.00 น เป็นน้ำทุกวัน และพวกรู้ชาญเป็นลูกจ้างชั่วคราวทำงานเป็นอาสาสมัครรักษากาดินแดน(อ.ส.)รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน ต่อ คน ต่อ ปี 10,820 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยของจังหวัดราชบุรี 20,825 บาทต่อปี

กลุ่มองค์กรต่างๆ

1. กลุ่momทรัพย์บ้านบ่อ ก่อตั้งปี 2542 สมาชิก 70 คน เงินออม 230,000 บาท
2. กลุ่มมาปนกิจหมู่บ้าน ก่อตั้งปี 2535 สมาชิก 298 คน ครอบครัว เงินออม 19,326 บาท
- 3 กลุ่มมาปนกิจสูงอายุ ก่อตั้งปี 2538 สมาชิก 392 คน เงินออม 60,000 บาท
4. กลุ่momทรัพย์ 1-3 เงินชาวบ้านเป็นผู้ก่อตั้ง

รายชื่อผู้นำหมู่บ้าน บ้านบ่อ

- 1.นายถึก คุ้งลึง เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ได้รับการแต่งตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2444 ในสมัยรัชกาลที่ 5
- 2.นาย ตามี บุญเลิศ เป็นกะหรี่ยงจากอว.ลูกเบย นาย ถึก เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 3
- 3.นาย สวง บุญเลิศ ลูกของกำนันตามี เคย เป็นผู้ใหญ่บ้าน ครั้งที่ 1
- 4.นาย ระเอิน บุญเลิศ ลูกคนโตกำนันตามี เป็นกำนัน ตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 5 ปี 2507 -2514
- 5.นาย สวง บุญเลิศ เป็น น้องชาย นาย ระเอิน บุญเลิศ ได้กลับมาเป็นกำนัน ลำดับที่ 6
- 6.นาย ประกิต ใจบำเพ็ญ เชื้อสายจีน เป็นหลานชายกำนันตามีเป็นกำนัน ลำดับที่ 7
- 7.นาย สงกรานต์ มั่นใจ คนไทย มีภรรยาเชื้อสายกะหรี่ยง เป็นกำนัน ลำดับที่ 8
- 8.นาย สุวิทย์ (ชัย) ทศพลดำรงค์พงศ์ นามสกุลเดิม ว่า"จ่าย" เปลี่ยนมาเป็น "สมรรถชัย" และได้เปลี่ยนนามสกุลปัจจุบันคือ ทศพลดำรงค์พงศ์ เป็นคนกะหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

2. บ้าน ทุ่งแฟก

บ้านทุ่งแฟก เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงโผล่ ประชากรในหมู่บ้าน ร้อยละ 95 เป็นคนกะเหรี่ยง คนกะเหรี่ยงเรียกชื่อบ้านทุ่งแฟกว่า น้องผุ้ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านบ่ออยู่ห่างกันประมาณ 1.5 กิโลเมตร มีพระเจดีย์ทรายกลางบ้านที่มีอายุกว่า 100 ปี จำนวน 3 องค์ ในหมู่บ้าน ลำหัวย ดีบือกคลุ ไหลหล่อเลี้ยงชาวทุ่งแฟก มีบ้านตากแเดดเป็นกลุ่มบ้านบริวาร บ้านทุ่งแฟกมีอายุคราวเดียวกับบ้านบ่อ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นาย ริด หรือผุ้งได้ไถย มีผู้ใหญ่บ้านติดต่อกันมาหลายคน เช่น นาย คุณชา รุ่นเดียวกับกำนันตาไม้ นาย โลโล นาย หนานนาค นายอึ้ง หรือกำนัน ประยูร วุฒิพานิช กำนัน ตำบลสวนผึ้งลำดับที่ 4 ผู้ใหญ่จะลึง คนปัจจุบันคือ กำนัน สกอล ก้าวผู้ เป็นกำนันตำบลสวนผึ้งลำดับที่ 9 ชาวกะเหรี่ยงในบ้านทุ่งแฟกมีอยู่หลายตระกูลเช่น ตระกูล เกื้อมิง ก้าวผู้ ทึ่งลึง เจ้าคุณ วันเย อี็นทู จำนวนประชากร ชาย 402 คน หญิง 332 คน รวม 734 คน ครัวเรือน 224 ครัวเรือน อาชีพ คุณบ้านทุ่งแฟกยังทำนาอยู่ 10 ครอบครัว มีพื้นที่นา ประมาณ 80 ไร่ มีอาชีพเลี้ยงไนน ครอบครัว เลี้ยงไก่เนื้อ 2 ครอบครัว ทำไร่ อ้อย มันสำปะหลัง มะม่วง อาชีพรับจ้าง มีร้านค้าสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน มีเงินทุน 200,000 บาท

3. บ้านสวนผึ้ง

เป็นหมู่บ้านหลักของชาวกะเหรี่ยงตำบลสวนผึ้งในอดีต คนกะเหรี่ยงเรียกบ้านสวนผึ้งว่า บ้าน ส่องเม็ก มีความหมายว่า บ้านที่มีความสุข ตั้งอยู่ริมลำน้ำแม่กะชีที่ไหล่ผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้าน มีน้ำ ห้วยท่าเคย์ไหลามาระจบกันที่บ้านสวนผึ้ง พื้นที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มเกิดจากการเปลี่ยนทางน้ำของลำน้ำแม่กะชีในอดีต เนื้อดินบริเวณดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อปี พ.ศ.2444 พระยาวรเดชศักดาธุ ได้มาแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านที่บ้านสวนผึ้ง ในเวลาหนึ่งมีบ้านจำนวน 20 หลัง มีบ้านคนลาวยวนอยู่ร่วมด้วยกัน 2 หลัง ผู้นำหมู่บ้านในอดีต นาย ชิงไชย และนาย โกร่ง เป็นผู้ใหญ่บ้านพร้อมกัน ในปี พ.ศ.2444 นาย ผ้าเชิง (นาย คำ) นาย ไชโย่ บุญทิน นาย ปี คุ้งลึง ปัจจุบันมีนาย จิบ จะนุเป็นกำนันตำบลตระนาวศรี คนกะเหรี่ยงในหมู่บ้านสวนผึ้งมีตระกูล บุญทิน และ จะนุ⁸² เป็นตระกูลดังเดิม

ทิศตะวันออกของบ้านสวนผึ้งเป็นหมู่บ้านท่าเคย ของคนลาวยวน อยู่คนละฝั่งลำน้ำแม่กะชี คนลาวยวนมากอยู่ที่บ้านท่าเคยครั้งแรกในปี พ.ศ.2444 มี เพียง 5 หลัง คนกะเหรี่ยงและคนลาวยวนบ้านท่าเคยจึงมีความคุ้นเคยกันมากแต่เนื่นนาน ในปี พ.ศ.2444 บ้านสวนผึ้งมีประชากร 20 ครัวเรือน 100 คน ในปัจจุบันมีประชากร ชาย 531 คน ประชากรหญิง 483 คน รวมทั้งหมด 1014 คน 229 ครัวเรือน

ศาลเจ้าพ่อเจ้าไทยตระนาวศรี เป็นศาลเจ้าที่ชาวบ้านมาประกอบพิธีในการเลี้ยงผีอารักษ์ของหมู่บ้าน อยู่ริมถนนบ้านสวนผึ้ง ไปบ้านท่าเคย มีเจดีย์กลางบ้าน สร้างขึ้นโดยผู้ใหญ่ก็ ในขณะตั้งเสาเจดีย์นั้น ได้เกิดอุบัติเหตุสาไม้ล้มทับคนงานเสียชีวิต ปัจจุบันคงเหลือให้เห็นเพียงเสาเจดีย์ที่ตั้งอยู่ริมถนน

⁸² • ตนไม่ตระกูล* นางไไดทู จะนุ, นาย ป้อก บุญทิน, นาย จิบ จะนุ, เวทพุดคุย บ้านสวนผึ้ง 27-28 ธันวาคม 2544

ตรงข้ามกับบ้านกำนันอีบ จะนุในหมู่บ้านสวนผึ้ง มีส่วนราชการเข้ามาตั้งอยู่ในหมู่บ้านคือหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เป็นส่วนราชการของกรมป่าไม้ที่มีภารกิจในการคุ้มครองพืชและสัตว์ป่า มีสำนักงานอยู่ริมถนนสายสวนผึ้งบ้านบ่อหัว ห่างจากบ้านสวนผึ้ง 1 กิโลเมตร และหน่วยเฉพาะกิจ ร.29 เป็นหน่วยทหารรับราชการกองพลที่ 9 ค่ายสุรศิริ จังหวัดกาญจนบุรี มีภารกิจคุ้มครองความมั่นคงตามชายแดนไทยพม่า ที่ตั้งของหน่วยเฉพาะกิจนี้เรียกว่าค่ายท้าพพระยาเสือ อาชีพของคนบ้านสวนผึ้ง

ชาวหมู่บ้านสวนผึ้งมีอาชีพทำการเกษตร ปลูก ผัก ผลไม้ ปลูก พุตรา มะนาว อุ่น มะลิ กุหลาบ มะละกอ ผู้ที่ทำอาชีพหลักปลูกผักและผลไม้เป็นคนไทยที่เข้ามาซื้อที่ดินของชาวกะเหรี่ยง คนไทยมีประสบการณ์จากการทำการเกษตร มีเงินทุน คนกะเหรี่ยงในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นเจ้าของที่ดินกลับกลายเป็นลูกจ้างที่รับจ้างทำงานในไร่พุตรา

การทำไร่พุตรา

มีผู้ทำไร่พุตรา ทั้งหมด 15 ราย เนื้อที่ 300 ไร่⁸³ การทำไร่พุตรา ต้องใช้แรงงานตลอดฤดูกาล ผลิต นับแต่การตัดแต่งกิ่ง การบำรุง และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ชาวบ้านกะเหรี่ยงมีรายได้ประจำจากการเป็นลูกจ้างของผู้ทำไร่พุตรา เป็นการจ้างประจำตลอดฤดูกาลเจ้าของไร่จะมารับและส่งลูกจ้างถึงบ้านทุกวัน ค่าจ้างคนงานไร่พุตรา วันละ 100 บาท ทำให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งไม่ต้องออกไปปรับจ้างนอกพื้นที่ ในการทำไร่พุตราต้องอาศัยไม้รากเพื่อกำลังและกิ่งก้านพุตรา ไม่ใช่กิ่งหัก ไม่ใช่ลำพูนจึงเปรียบดังไม่มีคำจนอาชีพและรายได้ทั้งเจ้าของไร่และชาวบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง การที่ชาวไร่พุตราจะได้ไม้รากมาใช้นั้นต้องติดต่อกับคนรับจ้างตัดไม้ราก ซึ่งเป็นคนกลางเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาคชี ที่จะได้มาซึ่งไม้ผิดกฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาตไม่สามารถนำไม้ออกมาได้

4. บ้านบ่อหัว

บ้านบ่อหัวเกิดขึ้นจากการที่มีชาวกะเหรี่ยง บ้านสวนผึ้ง บ้านหัวยอก ขึ้นไปทำไร่ ทำแรดีบุก เลี้ยงวัวบริเวณที่รกริมลำน้ำแม่ภาชี สายตระกูลกะเหรี่ยงในบ้านบ่อหัวมี ตระกูล วงศ์ทองปัจจุบัน บ้านบ่อหัว มีผู้ใหญ่บ้านเชื้อสายกะเหรี่ยงชื่อนายน้ำดี วงศ์ทอง นาย เชน ยิ่มพริ่ม นาย ทองเติม ทะรันตวิริยะ เป็นสมาชิก อ.บ.ต.หมู่บ้านบ่อหัว มีประชาร ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง คนไทยย่วนประชากรชาย 624 คน หญิง 564 คน รวม 1,188 คน ครัวเรือน 305 ครัวเรือน เป็นบุคคลนับพื้นที่ สูง(กะเหรี่ยง) 624 คน เป็นชาย 347 คน หญิง 544 คน 84 ครอบครัว

⁸³ • แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตระนาวครี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี น.6พ.ศ.2545-2549

การถือครองที่ดิน พื้นที่ทั้งหมด 41,500 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 34,838 ไร่ พื้นที่ปลูกป่า 100 ไร่ พื้นที่เกษตร 6,562 ไร่ ทุกครอบครัวในหมู่บ้านบ่อหวี ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีรายได้เฉลี่ย 10,308.92 บาทต่อคน/ปี

การติดต่อและเส้นทางคมนาคม มีถนนลาดยางจากตัวอำเภอสวนผึ้งมาขังบ้านบ่อหวี มีระยะทางโดยสารประจำทางเป็นรถสองแถว วิ่งรับส่งผู้โดยสารวันละ 1 เที่ยว เพื่อรับส่งนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสวนผึ้งวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอสวนผึ้ง มีน้ำตกบ่อหวี เป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านบ่อหวีเกิดจากน้ำที่ไหลลงมาจากลำห้วยบ่อหวีที่มีต้นน้ำจากเทือกเขาตะนาวศรี อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร ที่ตั้งของบ้านบ่อหวีอยู่ติดกับชายแดน ไทยพม่า มีช่องทางเข้าออกไปพม่า 2 ช่องทางคือ ช่องห้วยคอกหมู อยู่ห่างหมู่บ้าน 7 กม. ช่องทางน้ำตกบ่อหวี อยู่ห่างหมู่บ้าน 5 กม. รัฐบาลได้ส่งหน่วยทหารพวนเข้ามาตั้งฐานอยู่ที่บ้านบ่อหวี หน่วยรักษาป่าไม้ (ร.บ.2) เป็นหน่วยราชการที่เข้ามาตั้งสำนักงานอยู่บริเวณบ้านบ่อหวี เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษา ทรัพยากรป่าไม้ บ้านบ่อหวี อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานธรรมชาติวิทยา อาชีพของชาวบ้านบ่อหวีในปัจจุบัน คือจัดสวนเพื่อเป็นอาชีพหลัก รับจ้างรายวันในพื้นที่โครงการธนาคารอาหาร โครงการพระราชดำริเป็นอาชีพรอง ทำไรมันสำประหลัง เป็นอาชีพเสริม

หมู่บ้านบ่อหวีเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดชายแดนไทย-พม่า เมื่อมองขึ้นไปบนยอดเขาตะนาวศรีทางตะวันตกของหมู่บ้านจะเห็นค่ายที่ทหารพม่าตั้งฐาน บ้านบ่อหวีถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่รองรับการอพยพของชาวยะหรี่ยงที่หนีการสู้รบจากพม่า ผู้ใหญ่บ้านบ่อหวี นาย นัฐพล วงศ์ทอง เคยนำลูกบ้านเข้าปลดอาเซียนทหารพม่าจำนวน 40 คน ที่ล้าเข้ามาในเขตหมู่บ้าน เมื่อปี 2543

5. บ้านห้วยน้ำหนัก (อะหนะท่า)

คนยะหรี่ยงเรียกชื่อบ้านห้วยน้ำหนักว่า “อะหนะท่า” อยู่ห่างจากที่ตั้งของอำเภอสวนผึ้งประมาณ 28 กิโลเมตร มีรถประจำทางรับส่งนักเรียนวิ่งรับส่งผู้โดยสารวันละ 1 เที่ยว ใช้เส้นทางจากบ้านห้วยน้ำหนัก ห้วยม่วง บ่อหวี สวนผึ้ง บ้านบ่อ 1 เส้นทาง อีกเส้นทางหนึ่งจากบ้านห้วยน้ำหนักมาบ้านบ่อหวี เข้าบ้านห้วยผาก ผ่านบ้านท่ากุลา มาขังอำเภอสวนผึ้ง คนดังเดิมคือยะหรี่ยงจากอีกประชารบบ้านห้วยน้ำหนักมีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อรัฐได้จัดสรรงที่ดินทำกินให้แก่คนยะหรี่ยงที่เคยอยู่ในบริเวณต้นน้ำภาค รัฐได้อพยพคนเหล่านี้ลงมาอยู่ร่วมกัน รัฐห่วงเกรงว่าคนยะหรี่ยงต้นน้ำเหล่านี้จะมีใจฝึกไฟอยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ในเวลานั้น จึงได้อพยพชาวยะหรี่ยงจากอีกประชารบบ้านห้วยน้ำหนักที่มีสถานะเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมาย มีทะเบียนบ้าน ท.ร.14 มีจำนวน ชาย 254 คน หญิง 227 คน รวม 481 คน ครัวเรือน 123 ครัวเรือน นอกจากนี้เป็นบุคคลที่มีบัตรประจำตัวบุคคลบันพื้นที่สูง ที่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการพิสูจน์สถานะบุคคลในการลงทะเบียนการสัญชาติไทย จำนวน 475 คน เป็นชาย 247 คนหญิง 228 คน ร้อยละ 95 เป็นคนเชื้อสายยะหรี่ยง กระจายกันอยู่ตามหมู่บ้าน ห้วยน้ำหนัก บ้านห้วยกระวน หนองตาดัง พุระกำ สายตระกูลของคนยะหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก คนดังเดิมมีสาย

สกุลคือ หับไกรสกุล , บุญทิน ข้ามมาจากบ้านสวนผึ้ง จ/ori มาจากพม่า ลุง หม่อง บุญทิน เป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมท้องถิ่น อาชีพของคนบ้านหัวยน้ำหนัก อาชีพหลักของชาวบ้านคือ ปลูกผัก รับจ้างตามไร่ผัก ทำข้าวไร่ ออกไปรับจ้างในเมือง หน้าฝนหาหน่อไม้ หาเห็ดโคน หน้าแล้งเข้าป่าหาของป่า เช่น ไม้หอม ล่าสัตว์ น้ำผึ้งป่า เหตุที่ต้องหาของป่าเพราะชาวบ้านส่วนมากยังไม่มีสถานะเป็นพลเมืองไทย ยังไม่ได้ลงทะเบียนการสัญชาติไทย มีพึงบัตรประจำตัวบุคคลบันทึกที่สูง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าบัตรสีฟ้า บัตรสีเขียวขอบแดง ทางราชการได้จำกัดพื้นที่ การออกนกพื้นที่ต้องได้รับอนุญาต ในพื้นที่ไม่มีงานรองรับเพียงพอ ออกไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ไม่ได้จึงต้องเข้าป่าหาของป่ามาขายเพื่อจะมีเงินมาซื้อข้าวสารเลี้ยงตนเองและครอบครัว และนำเงินมาใช้เพื่อการดำเนินการยื่นขอสถานะเพื่อจะได้เป็นคนไทย ซึ่งมีการเรียกเก็บเงินจากชาวบ้านให้เรียกที่ขอส่วนบุคคลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คริสตจักรหัวยน้ำหนัก เป็นคริสตจักรที่มีคริสตสมชาติเป็นคนกะเหรี่ยงเป็นคริสตชนนิกายโปรเตสแตนท์ มีภูมิหลังจากนิกาย แบ๊พติสต์ คริสตสมชาติส่วนมากมีภูมิหลังมาจากพม่าเป็นกะเหรี่ยงจากอร์หรือปาก gele ภูมิศาสตร์ชาวบ้านหัวยน้ำหนัก นาย สว่าง จ/ori เป็นผู้ดูแลสมชาติคริสตเดียนปัจจุบันมีคริสตชน ชาย 97 คน หญิง 86 คน 183 คน มีคณะกรรมการคริสตจักรจำนวน 7 คน ใช้ภาษากะเหรี่ยงจากอร์ในการร้องเพลงและเทศนา นำสการพระเจ้าในวันอาทิตย์ คริสตชนกะเหรี่ยงที่นี่จะแต่งชุดกะเหรี่ยงเข้ามัสการพระเจ้าในคริสตจักรในวันอาทิตย์

โครงการพระราชดำริ เป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ต้องการให้รายภูมิเชื้อสายกะเหรี่ยง บ้านหนองตาดัง บ้านหัวยน้ำหนัก บ้านพุระกำ ได้มีอาชีพเสริมเพื่อจะมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว มีนาง น้ำ จ/ori ภารบาทองคิษยาภิบาลผู้นำคริสตจักร หัวยน้ำหนัก ที่ได้รับการฝึกจากโครงการศิลปาชีพกลับมาเป็นครูสอนชาวบ้าน เป็นโครงการที่ได้ส่งเสริมสืบสานการทอผ้าด้วยวิธีการดั้งเดิม มีสมาชิกทอผ้าปักผ้าที่บ้านหัวยน้ำหนัก 22 คน ได้รับค่าตอบแทนพื้นละ 2,500-3,000 บาท ที่บ้านพุระกำ มีกอกลุ่มทอผ้า ปักผ้า และจักสาน มีสมาชิกทอผ้า 18 คน ปักผ้า 3 คน จักสาน 4 คน ที่บ้านหนองตาดังมีสมาชิกทอผ้า 22 คน ปักผ้า 2 คน ค่าตอบแทนได้เช่นเดียวกับบ้านหัวยน้ำหนัก โครงการในพระราชดำริดังกล่าวได้สืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและเกิดผลในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2541 มีเนื้อที่ 1,000 ไร่อยู่ติดลำห้วยอะหนะ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชน ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ บ้านหัวยน้ำหนัก ยังมีกอกลุ่มบ้านที่ผู้ใหญ่บ้านต้องคุ้แลือกเช่น บ้านวังโโค บ้านพุระกำ บ้านหนองตาดัง บ้านหัวยอก บ้านโป่งแหง มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นาย สมบติ วริทธิกรกุล เชื้อสายกะเหรี่ยงปาก gele ภูมิศาสตร์ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นาย วิจกร นิยา นาย เช้า คง ในบ้านหัวยน้ำหนักเป็นหมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า อยู่ในพื้นที่ป่าแวดล้อมด้วยภูเขา ห่างจากที่ตั้งที่ว่าการอำเภอสวนผึ้ง 28 กิโลเมตร ไม่ไกลจากบ้านหัวยน้ำหนัก ไปทางตะวันตกมีหย่อมบ้านเรียกว่าบ้านโป่ง

แห่ง อัญมณีที่ออกขายตามนาวศรี ทหารพม่าได้มาตั้งฐานที่มั่นอยู่บนยอดเขาตามนาวศรี เป็นจุดบ่มที่ ทหารพม่าได้เปรียบทางด้านยุทธการ ทหารพม่าเคยลองยิงทหารพวนเสียงชีวิต 2 นาย ที่ช่องบ้าน โปงแหง รัฐได้ส่งทหารพวนและหน่วยบรรทุกสัตว์ต่าง (ล่อคำ) อัญประจามีนที่เพื่อรักษาชายแดน ชาวบ้านจะเหรี่ยงตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงในเขตพม่า เมื่อกันจะเหรี่ยงจากพม่า หนีภัยการสู้รบ ได้เข้ามาอาศัยอยู่กับบุตรสาวที่น่องและคนที่รู้จัก หรือปลูกเพิงพักหลบซ่อนตามชายป่าที่ เรียกว่า "ผู้ลี้ภัยในร่มป่า" เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการจับกุมบุคคลที่หลบหนีเข้าเมือง บางครั้งเจ้าหน้าที่ ตัวร่วงเข้าตรวจค้นชาวบ้านการยึดทรัพย์สินเงินของชาวบ้าน เคยมีการเรียกเก็บเงินเป็นรายเดือนจาก ชาวบ้านบางครั้งเรียกเก็บครอบครัวละ 500 – 1,000 บาทเพื่อเป็นค่าคุ้มครองเพื่อไม่ให้มีการจับกุม โดยผู้ นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการอนุกรรมการ ด้านสิทธิ มนุษยชนสภานายความ ได้ลงมาศึกษาปัญหาการถูกละเมิดสิทธิของชาวบ้านหัวยน้ำหนัก ในปี พ.ศ.2545 เพื่อสรุปสภาพปัญหาและเสนอปัญหาให้รัฐบาลได้แก้ปัญหาในพื้นที่⁸⁵

การแต่งกายของกะเหรี่ยงราชบูรี

กะเหรี่ยงราชบูรีและเพชรบูรีจะแต่งกายเหมือนกัน สาวกะเหรี่ยงจะสวมชุดสีขาวทรงกระสอบ คอวี เมื่อเริ่มมีประจำเดือนและมีครอบครัวจะเปลี่ยนผ้านุ่ง ผ้าถุง กะเหรี่ยงราชบูรีเพชรบูรี มีลวดลาย ต่างจากหญิงกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดอื่นๆ ด้านล่างของผ้าถุงเป็นลายตีนจก ถัดขึ้นมา เป็นลายยกดอก และลายมัดหนี้ ใช้ลูกเตือย สีขาวเย็บร้อยที่ชายขอบผ้าถุง ในอดีตผู้ชายกะเหรี่ยงจะ สวมชุดทรงกระสอบ คอวี ยาวลงมาเหนือเข่า เกล้ามวยผม ใช้ผ้าพันม้วนขึ้นตรงหน้าหาก คล้ายกับ งวงช้าง เจ้าหนูทั้งสองข้าง⁸⁶ เมื่อมีความสัมพันธ์กับคนชาวบ้าน ลาวโยวงและคนไทยการแต่ง ชาย กะเหรี่ยงจึงได้เปลี่ยนชุด มาเป็นนุ่งโงกระเบนเสื้อแขนงระบอกสีกรมท่ามีกระดุมเม็ดเงินคล้ายกับเสื้อ ของลาว โยวงคนกะเหรี่ยงประกายดับกายด้วยสร้อยเม็ดเงินและลูกปัด⁸⁷ สุนทรภู่รู้ว่าคนกะเหรี่ยงชอบ ลูกปัดได้มอบลูกปัดให้ตากว่างกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณในคราวที่ท่านออกไปหาเร่ปorthoที่เมืองสุพรรณ

ลูกปัดตัดให้สี'	สินใบ
เกรียงขอบยอนยิ่ม ใบ	ใส่ข้อ
หมากพูลสูสีสมใจ	จันทร์อัม พลับเบย
ตามกวั่งนั่งพุดจ้อ	ขาวแจ้งแสงสูรา

⁸⁵ วันที่ 24 เมษายน 2545 คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไวรัสัญชาติ และผู้พัฒนา สถาบันฯ ความ ประกอบด้วย นาย สุรพงษ์ กองจันทึก และคณะ นาย จรัล ดิษฐารักษ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นาง เดือนใจ ดีเกศน์ วุฒิสมาชิก จ.เชียงราย ร.ศ.ดร.พันธ์พิพิธ กาญจนจิตร สายสุนทร รองศาสตราจารย์คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าพื้นที่เพื่อรับทราบสถานการณ์การถูกละเมิดสิทธิของชาวบ้านสวนผึ้ง

⁸⁶ ภาพจิตกรรมผาณังวัด บางแก่ใหญ่ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม และภาพไม้แกะสลัก บริเวณบันได ด้านขวา ก่อนขึ้นศาลากลางแจ้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลิง จ.ราชบูรี

⁸⁷ ชีวิตและงานของสุนทรภู่ น. 220 กรมศิลปากร 2538 โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ

ໃນບາທເສກາບຸນຂ້າງບຸນແພນພຣະຣານິພນ໌ໃນພຣະບາທສມເຈົ້າພຣະເຈົ້າອູ້ຫ້ວັນກາລທີ 2
ກລ່າວລົງບຸນແພນພານາງວັນທອງໜີຈາກບ້ານບຸນຂ້າງມາລົງບ້ານກະເທົ່າງ ທັງຄູ່ອັກອາສີບ້ານຄນ
ກະເທົ່າງ ນາງວັນທອງໄດ້ມອບລຸກປັດຕອນແທນນໍ້າໃຈແກ່ຫຼົງກະເທົ່າງ ພຣະຣານິພນ໌ມີເນື້ອຄວາມດັ່ງນີ້
ວັນທອງໃຫ້ປັດຜູກຂໍ້ມືອ ເປັນທີ່ນັບຄືອກະເທົ່າງໄປ
ເຮາຈຂອງອາສີໃນບ້ານນີ້ ອູ້ສັກທ້າຮາຕວະລາໄປ
ຍາຍເຂົ່າໄດ້ປັດກີດີໃຈ ແກເຮີຍກໄປສາວສາວກີກລັນນາ⁸⁸

ຜູ້ທອຳກະເທົ່າງ ຕ້ອນມີທັກະນະ
ໃນການມັດໜີ ກາຍຍົມັກ ຕ້ອນໃຊ້
ຄວາມອົດທນໃນການຮັ້ງທອແລະເກີນ
ລາຍຕືນຈກ ຮາຄາຊຸດກະເທົ່າງທີ່ມີ
ການຊື້ອໝາຍໃນປັງຈຸບັນ ຮາຄາ ຊຸດ
ລະ ໄມ່ຕໍ່າກວ່າ 5,000 ບາທ
ປັງຈຸບັນ ຊຸດເສື້ອຟ້າຂອງຫຼົງ
ກະເທົ່າງເປັນເຄື່ອງແຕ່ງກາຍທີ່ຫາ
ຜູ້ທີ່ຈະຄັກທອຍາກຂຶ້ນ ປັງຈຸບັນໃນ

ໂປຣລັງເກຕຸ ແຄນ ກະເທົ່າງ ທີ່ມີລັກຄະຍາວ ວາພ ຄນເປົ້າ ຂ້າຍ- ຂວາ

ສວນຜົນມີຜູ້ທອຳກະເທົ່າງເໜືອອູ້ ໄມ່ລົງ 5 ດົນ ອົກໄມ່ນ່ານຄນທອຳກັກຈະໜົນດໄປ ປັງຈຸບັນຄນກະເທົ່າງ
ສວນຜົນ ສວນເສື້ອຟ້າແບນຄນໄທ ເພຣະຫາຫຼື້ອ ໄດ້ຈ່າຍ ຮາຄາຄຸກ ເສື້ອຟ້າໃນຕລາດເປັນແປງຕາມສົມບັນຍິນ
ໜາວກະເທົ່າງສວນຜົນນິຍມໜ້ອຍເຫຼືຍລູນເນື້ອເຈິນຂອງຮັກກາລທີ່ 5 ໂດຍກາເຈາະຮູ້ຮ້ອຍເຊື້ອກ ສວນຄອເປັນ
ເຄື່ອງປະດັບ ທີ່ເປັນຫລັກຈຸນນ່ອງບອກລົງຄວາມສັນພັນທີ່ຮ່ວມກະເທົ່າງສວນຜົນທີ່ມີຕ່ອພຣະບາທສມເຈົ້າ
ພຣະເຈົ້າອູ້ຮັກກາລທີ່ 5 ທີ່ມາຂອງເຫຼືຍລູນຮັກກາລທີ່ 5 ມາຈາກຜູ້ນໍາກະເທົ່າງສວນຜົນທີ່ໄດ້ຮັບພຣະທານໃນ
ຄຣາວເຂົ້າເຟີພຣະບາທສມເຈົ້າພຣະເຈົ້າອູ້ຫ້ວັນກາລທີ່ 5 ບ້ານດ້ານຕະໂໂກ ໃນປີ ພ.ສ.2416 ແລະ ໃນປີ 2438 ທີ່ຄໍາ
ຂອມພລ ຄໍາເກອຂອມນິ່ງ

ຄວາມສັນພັນທີ່ກັບຮຽນໜາດີແລະສິ່ງແວດລ້ອມ

ດີ່ຝ່ອງເຖິ່ງ^{*} ຕັ້ນໄມ້ແກ່ງໜີວິດ ຄວາມເຂົ້ອແລະຂໍ້ອປົງບັດຂອງໜາວກະເທົ່າງທີ່ເກີຍຂຶ້ອງແລະມີຄວາມ
ສັນພັນທີ່ກັບຮຽນໜາດີນີ້ເຮັ່ນຕົ້ນນັບແຕ່ເດືອກໂຄດອກມາຈາກຄຣກມໍາຮາດ ເມື່ອເດືອກກອງໜີໃນຄຣກ
ນາຮາຈະໄດ້ຮັບອາຫາຮາກແມ່ໂດຍມີສາຍສະດືອເປັນທີ່ສ່ວນອາຫາຮາກແມ່ສູ່ລູກ ສາຍສະດືອຈຶ່ງເປັນວ້າຍະທີ່ກຳ

⁸⁸ ເສກາເຮື່ອງບຸນຂ້າງບຸນແພນ ນ.427 ກຣມຄົດປາກຮ 2513 ໂຮງພິມພ ຮູ່ວັດນາ ກຣູງທພ

* ດີ່ຝ່ອງເຖິ່ງ ໃນກາຍາກະເທົ່າງໂຄລ່ວຈະເຮີຍກ ຮັກ ແລະ ສາຍສະດືອ ຮວມກັນເຮີຍກວ່າ ດີ ຄື່ອ ສະດືອ ,ຝ່ອງ ແປລວ່າກຣະບອກ
ເຫັນກຣະບອກໄມ້ໄຟ ເຖິ່ງ ແປລວ່າ ຕັ້ນ ,ເຫັນ ເຊີ້ງ ເຖິ່ງ ແປລວ່າ ຕັ້ນໄຟ້ , ໃນກາຍາກະເທົ່າງຈົກວ່າ ອອກເສີຍເປັນ ເຕປອງໜີ

หน้าที่ให้ชีวิตระหว่างแม่กับลูก รากจะเป็นสายใยแห่งชีวิต เมื่อเด็กทรงคลอดออกจากมารดาเป็นพ่อจะนำรักและสายสะดือของเด็กใส่กระบวนการไม่ได้ นำไปผูกไว้กับต้นไม้ที่สมบูรณ์แข็งแรง เพื่อให้ขวัญของเด็กอยู่กับต้นไม้ มีชีวิตยืนยาว เกิดดอกออกผล เหมือนกับต้นไม้ ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงจะเลือกหาต้นไม้ที่มีดอกสวยงาม เช่นต้นทองหลาง ถ้าเป็นเด็กชายก็มักจะเลือกต้นไม้ที่แข็งแรง บางครอบครัวก็เลือกใช้ต้นไม้ต้นเดียวกัน เป็นตั้งต้นไม้ประจำครอบครัวของแต่ละตระกูลที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ต้นไม้ที่มีผู้นำระบบกรุงและสายสะดือไปผูกนั้น จะไม่มีผู้ใดไปตัดโคนทำลาย หากต้นไม้ถูกตัดโคนขวัญของเด็กจะหนีไป ทำให้เจ้าของเจ็บป่วย หากผู้ใดผ่าฟันถือว่าเป็นการลบหลู่ไม่ให้เกียรติกับเจ้าของดีกว่าเท็ง เด็กๆจะกล่าวไม่เข้าใจลับริเวณป่าสะดือ ป่าสะดือจึงเป็นที่อาศัยหลบซ่อนตัวของสัตว์ป่าจำนวนมากกรรอก กระแต และนกป่า ในแต่ละหมู่บ้านจะมีพื้นที่ป่าที่เรียกว่า ป่าดีผ่องเท็ง ในบริเวณชายขอบของหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อและข้อปฏิบัติดังกล่าวสหท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน กะหรี่ยงกับธรรมชาติที่คุณต้องพึงและผูกพันธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันความเชื่อและข้อปฏิบัติเช่นนี้เริ่มเปลี่ยนไปเพื่อการพัฒนาและความเจริญเข้าไปถึงหมู่บ้าน เด็กๆไปคลอดที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย และการพัฒนาหมู่บ้านทำให้มีการตัดถนนและใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อกิจการทางราชการ แต่ก็ยังมีความเชื่อและปฏิบัติเช่นนี้ในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากการพัฒนา

คนกะหรี่ยงมีความเชื่อว่าผึ้นแผ่นดินมีเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ “สังกะรีย์” หรือ แม่พระธรมสี เป็นผู้คุ้มครองและอวยพรให้ความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก มีความเชื่อในผีป่า ผีนา และด้วยระบบการผลิตในระบบไร่หมุนเวียน ที่ต้องเปลี่ยนและสลับพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการยังชีพ สนับสนุนให้คนกะหรี่ยงมีความคิดและความเชื่อในการที่ไม่ติดเชื้ออยู่กับพื้นที่รวมทั้งไม่คิดครอบครองที่ดิน

เมื่อรัฐได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ออกเอกสาร ส.ค.1 ให้แก่คนกะหรี่ยงในปี พ.ศ. 2497 และการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในตำบลสวนผึ้น ได้เริ่มขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2505 ทำให้ชาวกะหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ เปลี่ยนแนวคิดให้คุณค่าของที่ดินใหม่ มีความคิดในการครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ที่ดินจึงมีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน กลุ่มชาวนากะหรี่ยงเป็นคนกลุ่มแรกที่เปลี่ยนความคิด เพราะการทำเป็นระบบการผลิตที่ติดเชื้อพื้นที่ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่ทำไร่หมุนเวียน

อาชีพและการทำกินของชาวกะหรี่ยงสวนผึ้นในอดีต

นาย “เอช.วาริคงตัน สมิธ ชาวอังกฤษ รองเจ้ากรมโยธาธิการในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เดินทางมาสำรวจการทำแร่ที่สวนผึ้น ในปี พ.ศ. 2438 “ได้บันทึกถึงลักษณะภูมิประเทศของสวนผึ้นดังนี้ “....แม่ประชี(คำน้ำภาษาชี)อยู่ระหว่างที่สูงทั้ง 2 ข้างปักดูมด้วยต้นตะเคียน ต้นยาง อันเป็นต้นไม้ในตระกูลต้นยางที่ให้น้ำมันยาง ไม้ยางทุกต้นที่อยู่ในละแวกหมู่บ้านจะถูกกรีดลีกลงไปในลำต้นเพื่อเอายาง ทราบคนหลายๆกลุ่มอยู่รอบๆต้นไม้ บ้างก็กำลังยกลงเควีชีน ที่มีน้ำมันเต็ม ส่วนคนอื่นๆจะตักน้ำมันออกมากจากรากต้นไม้ ต้นไม้พวกนี้สูงมีสัดส่วนคงงาม เรากำลังต้นไม้หมายต้นที่ไม่มีกิ่งก้านสาขาสูงขึ้นไปเป็น 100 ฟุต ยืนแห้งตาย เป็นผลมาจากการกระทำที่กล่าวมา ความป่าซึ่งเป็นสัตว์ที่พวงกะหรี่ยงกล้ามากที่สุดนั้นเป็นสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งทราบได้จากการอยู่ท้าของนั้น เราได้เห็น แรด หมูป่า

และรอยเท้าเสือ มักได้ยินเสียงอีกงบอยครั้ง นกยุง อยู่เป็นคู่ๆ นกเงือกผุ่งไฟอย่าข้าพเจ้านับได้ถึง 56 ตัว ในบางผุ่งนับได้ถึง 25 ตัว⁸⁹

การทำไร่ข้าว หมู่บ้าน

ในอดีตคนจะเห็นส่วนผึ้งดำรงชีพอย่างเรียบง่าย อารืพหลักของคนจะเห็นส่วนผึ้งคือการทำไร่ปลูกข้าว ชีวิตของชาวจะเห็นอยู่ที่ไร่ข้าวในไร่ไม่เพียงจะมีข้าวเป็นพืชหลัก ยังมีพืชพักต่างๆ รวมทั้งสมุนไพร เสื่อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ถักทอ มาจากฝ่ายที่ปลูกในไร่ข้าว เมื่อมีข้าวอยู่ในบ้านเพียงทุกคนก็อยู่ได้ไม่เดือด

การทำไร่ข้าวมีกระบวนการ
การหลายขั้นตอน นับแต่การเลือกพื้นที่ การฟัน และเผาไร่ การดูแลรักษาควบคุมวิธีพืช ปริมาณน้ำฝนและความแห้งแล้ง จากธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญกว่าสิ่งใด การทำไร่ข้าวมีความเสี่ยงสูง เปรียบเหมือนการเดินข้ามลำน้ำเชี่ยวที่มีเพียงลำไก่สำเดียวเป็นสะพานข้าม ในขณะที่

เดินข้ามจึงต้องระมัดระวังต้องประคองและทรงตัวให้มั่นคง ต่างจากการทำนาที่มีความความมั่นคงและยั่งยืน เปรียบเหมือนการเดินข้ามลำน้ำโดยมีหònไม้ใหญ่ที่แข็งแรงเป็นสะพานข้าม ความเสี่ยงที่จะตกสะพานจึงมีน้อยกว่าการเดินบนสะพานลำไม้ไ�

เพราะทั้งชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ คนจะเห็นจึงเห็นความยิ่งใหญ่ ความลึกซึ้ง รู้คุณค่า ของธรรมชาติ มีพิธีกรรมต่างๆ มากมาย ที่แสดงออกและสื่อความหมาย ให้เห็นถึง ความเคารพ นบนอน การร่วมขอ ขอบคุณ ธรรมชาติและแผ่นดิน เพื่อที่ตนเองจะได้มีชีวิตอยู่โดยอาศัยข้าวจากไร่

ในความเชื่อของชาวจะเห็น สังฆาริย (แม่พระธรณี) และ พี่บือหอย (แม่โภสพ) เป็นเทพแห่งมารดา เป็นผู้ให้ชีวิต และเป็นผู้เลี้ยงดู แม้แต่พระพุทธเจ้าพระองค์มีชีวิตอยู่ได้ก็ เพราะข้าว คนจะเห็นจึงให้ความเคารพและให้ความสำคัญต่อแม่โภสพ แม่พระธรณี เทพแห่งมาการผู้ยิ่งใหญ่ที่ให้ความอุดมสมบูรณ์ต่อแผ่นดิน

ชาวจะเห็นมีตำนานกล่าวไว้ว่า ในยุคสุดท้ายของมนุษยชาติ จะเกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวง จะเกิด พายุใหญ่ *พัดพามนุษย์ไปสู่ความหาย茫茫 ไม่มีอะไรที่จะช่วยชีวิตมนุษย์ได้ไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์

⁸⁹ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.84, 146, 152 มิสเตอร์ เอช วาริงตันสมิธ

* หรือว่า พายุใหญ่ จะเปรียบได้ดังเช่น ทรัพย์สมบัติ เงินทอง ที่จะพัดพามนุษย์ไปสู่ความวิบัติ ในยุคสุดท้ายคงจะ

สิน เกินทอง หรือที่อยู่อาศัยที่ใหญ่โตมากเรց ผู้รอดชีวิตจะต้องยืดกุมตอข้าวไว้ให้แน่นชาวกะเหรี่ยง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพอื่นๆ มากไปกว่าการทำไร่เพื่อจะปลูกข้าวไว้บริโภค หรือด้วยความเขื่องน้ำเงินที่ทำให้คนกะเหรี่ยงเป็นคนที่เรียนง่าย กินพออิ่ม นุ่งพออุ่น ไม่มีแนวคิดทางด้านการค้า ไม่สะสม

การเลือกพื้นที่ในการทำไร่

การเลือกพื้นที่ทำไร่ของกะเหรี่ยง แต่ละครอบครัวจะเลือกพื้นไร่ในพื้นที่ที่เคยทำไว้มาก่อน ที่เรียกว่าไร่ชา(คี้ย) ของตนเอง ที่ถูกทิ้งไว้ประมาณ 7-8 ปี ซึ่งผ่านมาเรื่อยๆ ได้ถูกพักเพื่อให้เนื้อดินกลับมา มีธาตุอาหาร มีความอุดมสมบูรณ์ หรืออาจจะเป็นพื้นที่ไร่ชาของผู้อื่น หรือเป็นการทำพื้นที่แห่งใหม่

ลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำไร่

พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำไร่ข้าวคือบริเวณที่เป็นป่าไผ่ ป่าไผ่เป็นบริเวณที่เนื้อดินมีความอุดมสมบูรณ์ ป่าไผ่ง่ายและสะดวกในการตัดฟัน จุดเผาเก็บง่าย พื้นดินกลับมาสู่สภาพเดิมได้รวดเร็ว จะหลีกเลี่ยงการตัดโค่น ต้นไม้ใหญ่ไม่น้อยเสี้ยง เพราะต้องใช้แรงงานและใช้เวลามาก ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกพื้นที่ในการตัดฟันไร่ คนทำไร่จะเดินสำรวจสถานที่ ถ้าพบสัตว์ เช่น เก้ง หรือได้ยินเสียงเก้ง ทูช่าง หรือ นกบุนแพนดง ร้องหัก หรือ มี รู ตุ่น จำนวนมาก ก็จะไม่เลือกสถานที่นั้น เมื่อได้สถานที่ตามที่ต้องการแล้ว ก็จะกลับมาบ้านในคืนนั้นถ้าฝันว่าได้พบสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง วัว ควาย หรือฝันเห็นเทวดา พระอินทร์ก็เป็นลาบงอกเหตุที่ดี แต่ถ้าฝันเห็นไฟไหม้ ด้านขวาหัก หรือทะเลกับเพื่อนบ้าน ก็จะตัดสินใจไม่เลือกสถานที่แห่งนั้น ต้องหาที่แห่งใหม่ ห้ามไม่ให้พื้นที่น่องทำไร่ คนละฝากลำหัวย หรือฟันไร่ระหว่างไร่ของคนอื่นที่ไม่ได้เป็นเครือญาติกัน ถือว่าเป็นข้อห้ามที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะทำให้พื้นที่ไม่พอใช พื้นท้องจะทะเลแตกแยกกัน

“ บู ย่า ตา ยา แล้วให้ฟังว่า เมื่อก่อนนั้นลำหัวแม่ประชัยังไม่ได้เปลี่ยนทางน้ำ อยู่มาวันหนึ่งพื้นท้องสองคนฟันไร่คนละฝากหัวย พอกลงก็นอกดึกเท่านั้นแหละ มีเสียงอื้ออึงดัง อื้... อื้... เมื่อันกับว่ามีลมพาย ได้ยินเสียงเหมือน เสียง เสือ ช้าง ร้องไหหวน น่ากลัว มาก ชาวบ้านนั้นนอนไม่หลับ กลัวกันทุกคน ไม่มีใครกล้าลงจากบ้าน พอเช้าวันรุ่งขึ้นไปดูที่ลำหัวย ปรากฏว่าลำหัวแม่กำซีเปลี่ยนเส้นทาง ให้มາทางทุกวันนี้ ”⁹²

หลังจากที่ได้สถานที่จนเป็นที่แน่ใจแล้วว่าเหมาะสมแก่การทำไร่ นั่นจะได้ผลผลิตเพียงพอต่อคนในครอบครัว เนื้อที่ในการทำไร่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคนในครอบครัวที่จะเป็นแรงงานใน

๙๒ ที่ว่า “ บู ย่า ตา ยา ” หมายความ นบนอบ ต่อธรรมชาติ) ไปแสวงหาเงิน ทอง วัตถุหรือสิ่งอื่นทดแทน

⁹² นาง ไคลุ้ ยะนุ แม่ของกำนัน จีบ ยะนุ อยู่ที่บ้านสวนผึ้ง หมู่ที่ 1 ต.ตะนาวศรี

การดูแลเอาใจใส่ สำหรับครอบครัวที่มีแรงงานน้อย ก็ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 2 ปีน ครอบครัวไหนที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวถึง 4 ถังถือว่าเป็นครอบครัวที่มีแรงงานมากครอบครัวหนึ่งๆ เคลื่อนย้ายและทำไร่มีเนื้อที่แปลงละประมาณ 6 – 8 ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 4 ถัง

ก่อนลงมือฟันไร่เจ้าของไร่จะทำการเสียทาง (อั้งค่าดุ) เพื่อจะดูว่าการทำไร่ผืนนี้จะได้ผลหรือไม่ พิธีดังกล่าวเป็นการบอกให้แม่พระชารณ์รับรู้เป็นการขออนุญาตจากแม่พระชารณ์ เจ้าของไร่จะเอาไม้ที่มีความยาวประมาณ 1 วา ตั้งจิตอธิษฐานทำการเสียทางฟ้าด้วยลังไปยังพื้นดิน 3 ครั้ง สังเกตว่าไม้มีท่อนนั้นได้ยาวกว่าเดิมหรือไม่ ถ้าไม่นั้นยาวกว่าเดิมแสดงว่าการทำไร่ผืนนี้ดี แต่ถ้าไม่นั้นทดสอบกว่าเดิมแสดงว่าทำไร่ผืนนี้จะได้ข้าวไม่ดีต้องหาที่แห่งใหม่อีก

การฟันไร่ ผิเบิก

หลังจากทำบุญกินข้าวใหม่และตวงข้าวใหม่ออกจากซุ้งในเดือน 3 ไทย(กุณภาพันธ์-มีนาคม) จะเริ่มเข้าสู่ช่วงเวลาของการฟันไร่ ต้องฟันไร่ให้เสร็จภายในช่วงระหว่าง กุณภาพันธ์-มีนาคม การตัดโค่นต้นไม้จะตัดไม่ลึกลงโคนต้น ทิ้งไว้ให้เหลือแต่ตอ เพื่อตอไม่นั้นจะได้แตกหักอ่อนตบโตเป็นต้นใหม่ในปีถัดไป ต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ชายขอบไร่จะถูกตัดกิ่งก้านไม้ให้บังแดดที่จะส่องลงมาบังต้นข้าว การตากไร่จะใช้เวลาเวลาประมาณ 3 – 4 สัปดาห์ อาการร้อนและแห้งแล้งระหว่างเดือนมีนาคมเมษายน ทำให้ต้นไม้กิ่งไม้ ใบหญ้าแห้งกรอบ เป็นเชื้อไฟอย่างดีทำให้การเผาไหม้ทั่วเมืองลามกันเป็นชาตุอาหารอย่างดี สำหรับพืชที่จะปลูกในไร่

การเผาไร่ ชอกเบิก

ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความเชื่อว่า จะไม่ทำการเผาป่าหรือเผาไร่ก่อนเดือน 3 จะต้องรอให้พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้เริ่มต้นเผาไร่เสียก่อน ถ้ามีการเผาป่าหรือเผาไร่ก่อนเดือน 3 หรือก่อนที่พระเจ้าแผ่นดินจะเผาไร่ จะทำให้เกิดเหตุภัยต่อชาวกะเหรี่ยง การเผาไร่ก่อนเดือน 3 จะทำให้ไฟตามไปยังไร่ของคนอื่นๆ ที่ไม่ที่ถูกตัดโคนแห้งยังไม่สนิท สร้างความยากลำบากสำหรับไร่ของผู้อื่นที่ไม่ยังแห้งไม่สนิทแต่ในไม้และเชื้อไฟขนาดเล็กต้องถูกเผาไหม้ เมื่อถึงเวลาเผาไร่ก็จะไม่มีเชื้อไฟที่จะช่วยทำให้ไฟลุกไหม้ได้ ทำให้ข้าวไม้ได้ผลผลิต ความเชื่อเช่นนี้เป็นการจัดระเบียบและควบคุมไฟป่าของชาวกะเหรี่ยงที่จะรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

เมื่อเดือน 3 ผ่านพ้นไป ต้นไม้ กิ่งไม้ที่ถูกตัดโคนแห้งสนิท จะเริ่มทำแนวกันไฟตามชายขอบไร่ เพื่อไม่ให้ไฟลุกตามออกนอกเขต ก่อนเผาไร่เจ้าของไร่จะเอามีดไปถากเสาศ่าย ครก สาก ที่ปั่นด้วยและ หางของนกยูง อย่างละเอียดอยู่เป็นพิธี เพื่อใช้จุดเป็นเชื้อไฟเป็นพื้นท่อนแรกรในเผาไร่ พากผู้หญิงจะคอบอยู่ที่บ้านค่อยสังเกตดูคุณไฟ เมื่อวันไฟเริ่มพวยพุ่งสูงขึ้นฟ้าพากผู้หญิงจะนำเกลือใส่กระดังมาฝิดเหมือนกับฝิดข้าว นำไปเผา หินลับมีด มาวางไว้ที่ตรงบันไดขึ้นบ้าน เคาะบันไดบ้าน ลุงบุญธรรม คุ้งลึง ให้ความหมายว่า ที่เอา เศย ครก สาก ทำข้าว ที่ปั่นด้วยและหางของนกยูงนั้นมีความหมายว่า นกยูงนั้นเพื่อใช้เรียกฝน ครก สาก เป็นสิ่งที่แสดงถึงการที่จะได้มีข้าว ที่ปั่นด้วย คือการที่จะมีฝ้าย

สำหรับทบทึ่งผ้า เกลือใส่กระดังก์เพื่อเป็นเคล็ดที่จะควบคุมไฟไม่ให้สามารถออกนอกรีบพื้นที่ จึงถ้า 3 กองเพื่อให้ไฟเผาไหม้ไม่จนเป็นถ้าถูก ไม่ต้องเห็นด้วยอย่างเดียวที่จะเก็บเศษไม้ที่เหลืออยู่ ข้าวที่ปลูกก็จะงอกงาม การเคาะบันไดบ้านเป็นการเรียกวัณเฑมีองก์การส่งสัญญาณให้คนที่จุดไฟในไร่ไดรับรู้ หินลับมีความหมายถึงการเตรียมตัวที่จะต้องลับมีดเพื่อใช้ในการเก็บเศษไม้ที่เหลือจากการเผาไหม้ การเผาไร่ต้องเลือกถูกยังงาน จะเลือกเผาไร่รันังการที่ถือว่าเป็นวันดี จะเผาไร่ในเวลาไก่ค้า่ ก่อนเผาไร่ทุกคนจะร้องตะโภน บ้างก็เคาะกระบอกไม้ เพื่อให้สัตว์ที่อาศัยอยู่ในไร่ตกใจวิงหนือกมาเริ่มเผาจากด้านตะวันออกซึ่งเป็นทิศทางลมจากนั้นก็จะจุดไฟรอบๆ ไร่ คนจะเหรี่ยงจะไม่อาจไม่ฟันที่ใช้จุดไฟเผาไร่ โยนลงไปในกองไฟในไร่ เชื่อว่าถ้าโยนไม้ที่ใช้จุดไฟเข้าไปในกองไฟจะทำให้หงพรพันธุ์ และอาศัยอยู่ในไร่ข้าว แสงไฟที่สว่างลูกโซนและเสียงปล่องไม้ไผ่ระเบิดเมื่อถูกความร้อน ดังก้องกั้งงานสัตว์ที่อยู่ในไร่ตกใจพากันหนีคาดัวรอด เมื่อล้มลงไฟมอดดับไม่มีไฟที่จะสามารถออกแนวกันไฟ ต่างทายอยกันกลับบ้านเพื่อพักผ่อนเก็บเรียวแรงไว้สำหรับทำงานในวันต่อไป คงเหลือไว้แต่เจ้าของไร่ที่ยังอยู่ดูความเรียบร้อยและกลับบ้านเป็นคนสุดท้าย

วันรุ่งขึ้นเจ้าของไร่จะมาเก็บเศษไม้ที่ไฟไหม้ไม่หมดคำน้ำมนต์กองจุดไฟเผาและใช้คราดไม้เกลี่ยก้อนถ่านที่ร้อนระอุให้กระจายไปทั่วบริเวณเพื่อเผาหน้าดินให้สุกปลูกพืชจะได้งามเป็นการเผาเมล็ดควันพืชที่จะขึ้นตามมา ขันตอนในการเผาเศษไม้เป็นขันตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นขันตอนแรกของการควบคุมการเติบโตของวัชพืช การเก็บเศษไม้จะใช้เวลาประมาณ 7 วัน เมื่อเสร็จขันตอนนี้ ฝนเริ่มตก คืนเริ่มเปียกขึ้น บรรดาหมูนั่งแม่บ้านจะเตรียมเมล็ดพันธุ์ที่เก็บรักษาและคัดเลือกพันธุ์ไว้เพื่อที่จะใช้เพาะปลูกในไร่ แม่บ้านจะเหรี่ยงเป็นดัง มารดาวแห่งพืชพันธุ์ ทำหน้าที่เหมือนผู้จัดการธนาคาร เมล็ดพันธุ์ หลุ่งกะหรี่ยงจะทำงานและให้เวลาในไร่มากกว่าผู้ชาย จึงมีคำกล่าวของชาวกะหรี่ยงว่า “ผู้หลุ่งคือเจ้าของไร่ ผู้ชายคือเจ้าของนา”⁹³

การเลือกพื้นที่ในการปลูกพืชชนิดต่างๆ ในไร่ข้าว

พันธุ์ไม้จำพวก ดอกไม้ มี ดาวเรือง หงอนไก่ ใช้ประกอบพิธีกรรม ประดับเกวียนในการขันข้าวจากไร่เข้าสู่ยุงฉาง ให้ระหว่าง แมงลักษ์ กะเพรา ตะไคร้ ปลูกทั่วๆ ไป เพื่อส่งกลิ่นขับไล่แมลงที่เป็นสัตtruของพืช พริกกะหรี่ยงจะหยดตามโคนตอไม้ในไร่ อ้อยจะปลูกแยกกับพืชชนิดอื่น หรือบริเวณที่เป็นที่ลุ่มน้ำขัง พริกกะหรี่ยงปลูกไว้กินที่เหลือจะขาย ละหุ่ง จะปลูกไว้ขายเพื่อที่จะมีรายได้เสริม ยาสูบปลูกตามเนินหรือโถกที่เป็นที่ดอนตามขอบไร่ ยาสูบเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญกับคนจะเหรี่ยงใช้สูบภายในครอบครัว และเอาไว้ต้อนรับแขกที่มาเยือนที่เหลือจึงเอาไว้ขาย ปลูกฝ้ายสำหรับใช้ห่อผ้า ปลูกพร้อมกับปลูกข้าวหลูกเดือยปลูกไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับในการตกแต่งเลือกผ้าของผู้หลุ่ง ผักต่างๆ เช่น ข้าวโพด แตง งา ถั่ว ต่างๆ จะปลูกก่อนที่จะหยดข้าว เพื่อก มัน ต้องปลูกเพื่อไว้ในยามที่ขาดแคลนข้าว

⁹³* บัวแก้ว บุญเลิศ บ้านบ่อ 23 มกราคม 2545

ในสมัยก่อนพันธุ์ข้าวไร่มีหลายชนิด แต่ละชนิดจะเหมาะกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของอายุ ไร่ชาตที่ทำไร่ ปัจจุบันเหลือพันธุ์อีกว่อง เป็นข้าวพันธุ์หนัก ข้าวอีว่องแมล็คจะเล็ก ลำต้นไม่สูงจะด้วกในการเก็บเกี่ยว กะหรี่งปลูกข้าวเจ้าเพื่อเอาไว้กินในชีวิตประจำวัน ปลูกข้าวเหนียวไร่สำหรับการทำนม และของหวาน แต่กระอบครัวจะมีพันธุ์ข้าวตามสายพันธุ์ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความชอบของแต่กระอบครัวไม่เหมือนกัน บางครอบครัวชอบข้าวที่มีกลิ่นหอม เมื่อนำไปหุงแล้วจะนุ่มและนิ่ม บางครอบครัวอาจชอบข้าวที่มีลักษณะเป็นข้าวแข็ง กินแล้วอิ่มนาน แต่กระอบครัวจะมีความผูกพันธ์ต่อข้าวตนเองปลูก มีประสบการณ์จากการพัฒนาคัดเลือกสายพันธุ์ จนเป็นพันธุ์ข้าวประจำตระกูล บางครอบครัวอาจจะนำข้าวพันธุ์อื่นจากเพื่อนบ้านหรือ คนที่เกี่ยวต้องในฐานะเป็นคู่ขาย สะไภ้ นำมาปลูกในไร่ โดยแยกพื้นที่ปลูก การนำพันธุ์ข้าวอื่นๆ มาปลูกในไร่ผืนเดียวกัน เป็นการผิด Jarvis ประเพล็ท ทำให้ผู้ปลูกเจ็บป่วย หรือจะมีสิ่งเดรร้ายเกิดขึ้นในครอบครัว ในทางกลับกันความเชื่อเช่นนี้ก็เป็นการควบคุมสายพันธุ์ข้าวของแต่ละตระกูลไม่ให้มีการผสมข้าวสายพันธุ์ จากพันธุ์ดังเดิมที่บรรพบุรุษได้มอบให้เป็นมรดก⁹⁴

การหยดข้าว ห้องน้ำ

จะเริ่มต้นหยดข้าวไร่หลังจากเก็บเศษไม้ในไร่เสร็จ ฝนเริ่มตก ดินเริ่มชุ่มชื้น ก่อนนำแมล็คพันธุ์ข้าวไปหยดบนกันก็จะนำพันธุ์ข้าวไปผึ่งแดดเพื่อให้พันธุ์ข้าวได้ดูดซับน้ำ การทำเช่นนี้คือการไล่และกำจัดแมลงที่อาศัยไปบนอยู่ในพันธุ์ข้าวนั่นเอง

วิธีหยดข้าวไร่พวกผู้ชายใช้เสียงที่มีด้านขวาหนึ่งศรีษะเดินนำหน้าแท่งลงไปในดินเป็นหลุมตื้นๆ ฝ่ายหญิงจะเดินตามคอยหยดแมล็คพันธุ์ข้าวใช้เท้าเกลี่ยดินกลบก่อนที่จะหยดข้าวในไร่จะต้องบอกกล่าว แม่พระธรรมหรือสังฆาริย โดยการหยดข้าว 9 หลุม ที่เรียกว่า มี๊ ฉิ บ่อง ตรงกลางไร่ แล้วก็ทำเครื่องหมายกันรัว ทั้ง 4 ด้านไว เพื่อไม่ให้ข้าวบึงฉิบ่องถูกรบกวน บึง ฉิบ่อง ถือว่าเป็นแม่ข้าวของข้าวในไร่ เจ้าของไร่จะคงอยู่และเอาใจใส่เป็นพิเศษ เมื่อถึงเวลาเกี่ยวข้าวก็จะต้องเริ่มต้นเกี่ยวข้าวบึงฉิบ่องเป็นอันดับแรก แยกไร่ไม่ให้ปะปนกัน

การดูแลเอาใจใส่

ทำการดายหญ้าเพื่อกำจัดวัชพืชในไร่ 3 – 4 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการดายหญ้าคือ เสียม และ Jong ดายหญ้าครั้งแรกพร้อมกับการเก็บเศษไม้หลังจากเผาไร่ ครั้งที่ 2 – 3 หลังจากข้าวออกหิ้นแล้ว เมื่อข้าวแตกกอเติบโตยืนต้นสูงขึ้นเจ้าข้าวเริ่มนบบังวัชพืช จะหยุดการดายหญ้า เมื่อถึงเดือนหลังคอกเดือน 9 (ระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม) ข้าวเริ่มแต่งตัวเป็นสาว คนจะเหรี้ยงเริ่มมีเวลาหยุดพักหายใจจากงานในไร่ เตรียมตัวที่จะเข้าสู่เทศกาลผูกแขนเรียกหวัล ที่คนในครอบครัวจะได้กลับมาพร้อมหน้ากันอีกครั้งหนึ่ง

⁹⁴ เวทีข้าวบ้าน นาย หม่อง บุญทิพ 30 พ.ย. หัวข้อหนัก

การเก็บเกี่ยว และนวดข้าว

เมื่อฝนเริ่มทึบช่วง ข้าวในไร่เริ่มสุกเหลืองร่าม การเก็บเกี่ยวจะเริ่มขึ้นประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึง ต้นเดือน พฤศจิกายน อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ลมหนาวที่เรียกว่าลมข่าวเบาเริ่มพัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ดวงอาทิตย์จะเปลี่ยนเส้นทางโคจรจะไม่โคจรข้ามต้นข้าวในนา หรือที่เรียกว่า ตะวันอ้อมข้าว การเก็บข้าวใช้แรงงานในแต่ละครอบครัวการเก็บข้าวนอกจากบางครอบครัวที่มีพื้นที่ไร่กว้างก็จะเป็นการลงแรก (หมู่ดุ หมู่ก้า) ข้าวที่ถูกเก็บเกี่ยวจะมัดเป็นฟ่อนวางไว้บนตอข้าวเพื่อที่จะตากแดด และสะควรในการเก็บ หลังจากตากฟ้อนข้าวไว้ประมาณ 3 วัน จะเริ่มเก็บฟ้อนข้าวในช่วงบ่ายที่มีแดดรอให้น้ำค้างที่เกาะฟ้อนข้าวในยามเช้าเหือดแห้ง บนฟ้อนข้าวใส่ภาชนะที่เรียกว่า “ป่า” หรือ โง ขนาดใหญ่ นำขึ้นไปไว้บนห้างที่ปลูกยกพื้นสูง นวดฟ้อนข้าวด้วยเท้าแม่ลีดข้าวที่จะร่วงลงมาข้างล่าง ผู้ที่อยู่ด้านล่างจะพยายามโนกให้ข้าวลีบปลิวออกไปเหลือแต่ข้าวที่สมบูรณ์ที่มีน้ำหนักร่วงหล่นกองบนพื้นลำแพนที่สานจากไม้ราก ช่วงเวลาของการนวดข้าวเป็นช่วงเวลาที่ชาวกะหรี่ยง คนทุกวัยทึ้งเด็กๆ หนุ่มสาว และคนสูงวัยมีความสุข

เอาข้าวเข้ายุงฉาง และ กินข้าวใหม่

ยุงข้าว (บึงผึ้ง) ของกะหรี่ยงทำจากไม้ไ�ที่สานขึ้นมาเป็นทรงกลม ใช้ดินปุกและมูลโค มาคลุกเคลือปสม ก่อนเอาข้าวลงยุงจะทำพิธีเรียกขวัญข้าว บอกพิธีบือโดย ให้รับรู้เป็นการขอบคุณและขอให้แม่โพสพลงมาช่วยเหลืออีกครั้งในปีหน้า และนำฟ้อนข้าวบึงฉบับง และ ดอกหงอนໄກ ผูกมัดห้อยไว้เหนือยุงข้าว กะหรี่ยงจะถืออุกษ์ยามในการตักข้าวออกจากยุงเชื่อว่าในการตักข้าวใหม่ออกจากยุงนั้นต้องรอให้ถึงเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ จะทำให้ข้าวมีกินตลอดไปไม่อดอยาก การกินข้าวใหม่ต้องมีการเรียกขวัญเพื่อเป็นการขอบคุณเครื่องมือที่ใช้ในการทำไร่ โดยเอาถาวลย์ชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายกับเตาyanliphra นำมาผูกมัด มีด ขวน เบียง หม้อข้าว เตาไฟ เชิญขวัญของสิ่งเหล่านั้นให้มารับประทานอาหารด้วยกัน อาหารมีเครื่องมีแกงเผือกใส่หอย กะหรี่ยงมีความเชื่อว่า หอยเป็นสัตว์น้ำที่เคลื่อนไหวเชื่องช้า กินอาหารเพียงเล็กน้อย เพื่อก เป็นพืชที่เก็บรักษาได้นานในยามที่ขาดแคลนข้าวเพื่อกจะเป็นอาหารที่ทดแทนข้าวการกินหอยกับเผือกจึงเป็นเครื่องหมายว่า คนกะหรี่ยงจะต้องกินข้าวอย่างประหยัด เมื่อกับหอยที่กินอาหารเชื่องช้า ข้าวจะได้อยู่กับเจ้าของนานๆ ไม่ต้องอดอยาก นำข้าวใหม่ไปตักนาตรเลี้ยงพระที่วัด จัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่ในปัจจุบัน

ลุงหม่อง บุญทิน บ้านหัวยันนำหนัก พุดถึงอุปสรรคและปัญหาของชาวกะหรี่ยงในการทำไร่ในปัจจุบันว่า

“พวงเข้าหน้าที่ พวงป่าไม้ ประกาศเขตอนุรักษ์ห้ามทำไร่ข้าว พวงทหาร พวงป่าไม้ ไม่เข้าใจการทำไร่ ของพวงเรา เห็นพวงเราฟันไร่เผาไร่ก็เข้ามาห้าม เขายังพวงเราทำลายป่า บอกว่าเขตอนุรักษ์ทำไร่ไม่ได้ พวงเขามีเงินเดือนกิน ไม่เดือดร้อน พวงเราไม่มีเงินเดือน ก็ต้องทำไร่ ทำไร่เดียวนี่ลำบาก ต้องทำซ้ำในที่เก่าเว้นไร่ 2 ปี 3 ปีกลับมาทำใหม่ หญ้ากีรก เนื้อ ดินมันจืด จะได้ข้าวสักเท่าไหร่ ก็ต้อง

ທຳກໍາທຳໄມ້ຮູ້ຈະເອາຫັນທີ່ໄຫນກິນ ອົກອຍ່າງໜຶ່ງເດືອຍນີ້ໄຟນີ້ໄຟກໃນໄໝເໜີອນຄົມ ພອດື່ງໜ້າຫຍອດ
ຫຼາວ ຝົນກີ່ໄມ່ນາ ພອດື່ງໜ້າກີ່ຍົວຫຼາວຈົນກີ່ຕກ ຈະທຳຍັງໄຈ ທູ້ກີ່ຍອະໄໄຮ້ມາຈາກໄຫນ ສູ່ຫຼັກ້າໄໝ
ໄຫວທຣອກ ເດືອຍນີ້ຫຼືອເຫຼືອຄົນທຳໄວ່ໄມ້ກີ່ຄົນທຣອກ ມີອຸ່ນໆ 6-7 ບັນນິ້ງ..

ໜ່າໄຊຢ່າງດີ ກະທົບຮຽງສວນຜົ້ງ

ລັກຍະພະພື້ນທີ່ຢັນເປັນທີ່ດັ່ງໜູນຈຸນກະທົບຮຽງສວນຜົ້ງທີ່ອູ້ຕາມທີ່ຮາບເທິງເຫັນແຫຼ່ງທີ່ເພີຍ
ເລັກນ້ອຍທີ່ເໝາະສົມກັບການທຳນາ ເປັນລັກຍະທາງກາຍກາພທີ່ຮຽມຈາຕິບັງຄັບໃຫ້ຄົນກະທົບຮຽງທີ່ຕ້ອງທຳໄວ່
ຫຼາວ

ນາງໂສກາ ແນເຕັກ ລູກສາວກຳນັນ ຕາໄນ້ ເລັວວ່າ ນາຍອຳເກອ ຈອນນິ້ງ ຂໍ້ອຸ່ນແຈ່ນ ໄດ້ແນະນຳໃຫ້ຄົນ
ກະທົບຮຽງສວນຜົ້ງທຳນາ

“ສ້ານຍັນພ່ອໄປປະຊຸນທີ່ຈອນນິ້ງ ນາຍອຳເກອຈອນນິ້ງເຊື່ອບຸນແຈ່ນນອກກັນພ່ອວ່າ ຂອໃຫ້ຄົນກະທົບຮຽງ
ທຳນາຈະໄດ້ມີຫຼາວກິນເພີຍພວ ອູ້ນ່າພ່ອກີ່ເຮີ່ນທຳນາ ໂດຍການທຳນໍ້ອງຝ່າຍທຸດນໍ້າຫຼັານາ ເຮີ່ນຕົ້ນທຳນາຈາກ
ພວກ ລຸງ ສີ ລູນເບີກ ລຸງ ສັ່ງ ລຸງຕາແລ່ງ ເຮີ່ນຕົ້ນຈາກຄູາຕິຖາທຳນາກັນກ່ອນ ຈາກນັ້ນຄົນກາງບ້ານທຸ່ນແກກເຫຼາ
ກີ່ທຳຕາມ* ⁹⁶

ຖຸ່ນນາຂອງຫາກະທົບຮຽງໂຄລ່ວ
ບ້ານ ຖຸ່ນແກກ ທົວເຫັນລົວນັ້ນ
ຄືອເທືອກຫາຕະນາວສີ

ໃນທະບູນນັກເຮືອນ
ຂອງໂຮງເຮືອນປະຈາລວດ
ບ້ານນ່ອ ປີ ພ.ສ2474 ຮະບູວ່າຜູ້
ທີ່ທຳນາເປັນຜູ້ມີສູານະດີ ລູກ
ເຮີກວ່າຄົນນະດີ ຜູ້ທີ່ທຳນາເປັນ
ຄົນກະທົບຮຽງໂຄລ່ວ ບ້ານນ່ອ
ບ້ານຖຸ່ນແກກ ກະທົບຮຽງສວນຜົ້ງ
ນຳປະສົບກາລົດຈາກການເປັນຄົນງານໃນແນ່ມືອງແຮ່ມາບຸດເໜີ່ອງເພື່ອນຳນຳຫຼັານາ ນາຍ ບ່າຍ ແນເຕັກ ລູກເບຍ
ຂອງກຳນັນຕາໄນ້ ເປັນຜູ້ນຳໃນກາງບຸດເໜີ່ອງຝ່າຍ ກຸ່ມຸນກົມບົກນຸກເບີກນາຄືອຄົນໃນຕະກູລ ອຸ້ນລົງ ແນ
ເຕັກ ບຸນູເລີສ ເຄີ່ມນິງ ເລື່ນຖື ພລພລິຕຈາກການທຳນາແລ້ວເພີຍພວ ໄມ່ເດືອດຮ້ອນ ເນື່ອເລື່ອຫຼັງການ
ກວ່າຫຼັງຈາກໄດ້ຫຼາວອ່າຍນ້ອຍປີລະ 4 - 5 ເກວິຍນ (400-500 ຊັ້ນ) ເນື່ອໄດ້ຫຼາວບ້ານກີ່ແປ່ງຫາຍເອາເຈີນນາທຳນຸ່ມ
ກັບທາງວັດ ບາງປຶກລາວຍວນຈາກເມືອງຮາຊບຸຮົກຂຶ້ນມາຂໍ້ອຳຫຼັງສວນຜົ້ງ ພວກເໜີ່ອງແຮ່ກິລົງມາຂໍ້ອຳຫຼາວ

⁹⁶ ໂສກາ ແນເຕັກ ບ້ານນ່ອ ຕ.ສວນຜົ້ງ ອ.ສວນຜົ້ງ

ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง ในช่วงเวลาที่คืนและน้ำยังมีความอุดมสมบูรณ์ชาวกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งมีพื้นนาทึ่งหมุด 35 พื้น อาศัยน้ำจากลำห้วยดีบอกรถ ในปัจจุบันคงเหลือพื้นที่ทำนาอยู่เพียง 14 พื้นท่า�น

เมื่อถึงหน้าแล้งทั่วพื้นที่ของคนกะเหรี่ยงเป็นที่เลี้ยงวัว ควาย เสียงกระดิ่งและเสียงกระจะดังกันทุ่ง ตกเย็นตะวันลับทิวเขาตานาวรีคันเลี้ยงวัว ควาย ต้อนสัตว์เลี้ยงกลับเข้าคอกในหมู่บ้าน ครอบครัวชาวนาจะมีผู้วัวและควาย เพราะต้องอาศัยแรงงานของสัตว์เหล่านี้ในการไถนาและลากเกวียนขน้ำ และยังมีรายได้จากการขาย สัตว์เลี้ยงเหล่านี้ คนทำนาจึงเป็นผู้ที่มีฐานะดีกว่าคนทำไร่ ปัจจุบันพื้นที่นาลดน้อยลง พื้นที่เลี้ยงวัวมีไม่เพียงพอ พื้นที่ขายขอนป่าเชิงเขาหรือ ทุ่งหญ้าที่เป็นที่สาธารณูปโภคทางไปให้กับคนนอกพื้นที่โดยผู้นำในห้องถิน เมื่อสัตว์เลี้ยงพลัดหลงไปเข้าไว้เข้าสวนของผู้อื่น เจ้าของวัวต้องชดใช้ค่าเสียหาย

เมื่อข้าวเริ่มน้ำ

แหล่งแร่ดินบุกตั้งอยู่บริเวณต้นน้ำห้วยบ่อในปี พ.ศ.2500 เมื่อแร่เริ่มปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำธรรมชาติ น้ำเสีย และดินโคลนปนทรายไหลไปตามคุลสั่งน้ำเข้ามาส่างผลกระทบต่อชาวนากะเหรี่ยงสวนผึ้งทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ดินขาดธาตุอาหาร การทับถมของดินทรายทำให้ข้าวไม่แตกกอ พื้นนา旱ไปด้วยโคลนและดินทราย ต้องขุดลอกเหมืองทุกๆปี ฝายทำนบกันน้ำเต็มไปด้วยดินทรายกันน้ำไม่ยู่ปี พ.ศ.2524 มีเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้งถึง 49 เหมืองแร่ เป็นเหมืองแร่ดินบุกจำนวน 36 เหมือง⁹⁷ นาข้าวกะเหรี่ยงจะอยู่ได้อย่างไร

“พอเหมืองแร่มันเข้ามากากขึ้น หน้าฝนมาถึง นำ้ก็พัดเอาโคลนกับทรายเข้าพื้นนา ข้าวก็ไม่แตกกอ พอชาวบ้านเดือนร้อนก็ไปบอกผู้ใหญ่กำนัน พวกผู้ใหญ่กำนันก็ไปบอกพวกเหมืองแร่ บางที่พวกเหมืองก็หยุดปล่อยน้ำเสีย ต่อมาก็ปล่อยอีก จะไม่ปล่อยลงห้วยก็ไม่ได้มัน ไม่มีที่ปล่อยที่อื่นเหมือนแร่มามากก็ตอนที่ ก.ร.บ.เข้ามา เส้นทางมันสะดวกไปๆก็เข้ามา มาค่อยบังชั่วเอตอนที่เหมือนแร่เลิกกิจการแล้วก็รัญญา karma สร้างฝายทดน้ำที่ทุ่งไม่แห้งทำท่อส่งน้ำถึงยังไฉ่ทำนาได้เดียวนี้

“ ทุกวันนี้ ข้าวหนีน่า ปลาหนีน้ำ เพราะว่าไม่มีนาที่จะปลูกข้าว ถุง หอย ปู ปลา ในลำห้วยก็เหลือน้อยลง สมัยก่อนในลำห้วยพอหน้าแล้งจะเห็นก้อนหินก้อนโตๆ นำ้ก็ใส่เอาเมื่อไปกลึงก้อนหินบางๆจะเห็นถุง ปู แอบซ่อนอยู่ใต้ก้อนหิน เดี่ยวนี้ไม่มีแล้ว ปูปลาหายไปหมด ในหัวยนีแต่ทรายหนาเตอะ ปูปลาหนีไปหมด คนอื่นๆเลิกทำ ดีแต่ว่าของถุงนี้พึ่งไม่ได้ ถ้าหมู่รุ่นลุงไปแล้วต่อไปเดีกรุ่นหลังจะทำนาหรือเปล่าก็ไม่รู้⁹⁸

⁹⁷ • นาย นุญธรรม คุ้งลึง บ้านบ่อ

⁹⁸ ห.จ.m. เอกสารหมายเลข ก.ส.16/371,16/740,16/305 ,ทำเนียบผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรรมชาติ, สนมดราชบุรี

“ พอ ก.ร.บ./เข้ามานักสร้างถนนหนทาง เส้นทางที่ตัดถนนมันไปปิดเหมือนส่วนหนึ่ง แล้วเขาเก็บไม่ทำอะไร พวกราชไปบุคคลเหมือนใหม่มันก็ใกล้จากจุดเดิม นาถุงสี นาถุงของกำนัลสว่าง นาถุงบ่าย ทางไปบ้านนาทุนแสนต้องเลิกไป เมื่อส่วนหนึ่งมันไม่ได้ถูกตัดที่เดียวมันถูกตัดทั้งหลายที่นาของถุงเองที่โโคกสนั่นพอดเหมือนถูกตัดลุกที่ทำนาไม่ได้ ถุงก็ต้องเลิกทำนา ต้องกลับไปทำไร่ที่หัวยคุณ ถ้านายชัยอยู่ถุงคงไม่ลำบากอย่างนี้ ไม่เห็นหรือนาถุงตามเหลือง นาตามอย่างทำนาได้อีกที่ไหน ถนนมันตัดเส้นทางเหมือนหมุดเลย ”⁹⁹

ประมาณเดือนตุลาคม พุศจิกายน 2528 ซึ่งเป็นช่วงหน้าฝนได้เกิดน้ำป่าไหล浩浩 กะแส้น้ำที่ไหลแรงและเชี่ยวกราก ไหลท่วมพื้นนาทำให้น้ำเสียหายอย่างรุนแรง ฝายทดน้ำพังจนไม่สามารถสร้างใหม่ได้ ในที่สุดก็ถึงยุคナル้ม จำนวนพื้นที่นาที่ได้รับผลกระทบจากการตัดเส้นทางคมนาคม และเสียหายจากน้ำป่าจนทำนาไม่ได้ คิดเป็นพื้นที่ ร้อยละ 80 % ของพื้นที่นาที่มีอยู่ เนพาะที่บ้านทุ่ง แฟกจำนวนครอบครัวหวานาได้เลิกทำนาถึง 13 ครอบครัว ปัจจุบันหมู่ที่ 2 บ้านทุ่งแฟกเหลือครอบครัวทำนา 8 ครอบครัว พื้นนาทั้งหมดประมาณ 80 ไร่ ได้ผลผลิตโดยรวมโดยเฉลี่ย 20 กะวียน (2,000 ถัง) รายชื่อผู้ซึ่งทำนาในปัจจุบัน¹⁰⁰

1.นาย ทือ บุญอ่อน 2 ไร่	8.นาง มล แย้มพร 5 ไร่
2 นาย อ้อ อีเริ่ม 3 ไร่	9.นาย วุฒิ บุญเลิศ 4 ไร่
3.นาง ชี้ง แย้มพร 4 ไร่	10.นาย ยะละ เวนยา 12 ไร่
4.นาย พู่ ใจ มั่นคงเสมอ 4 ไร่	11.นาย บุญมา สร้อยมาลัยทอง 12 ไร่
5.นาย ครึงคืน เอ็นทู 7 ไร่	
6.นาย บิน เอ็นทู 13 ไร่	
7.นาย โน้งชั่ง ไก 14 ไร่	

พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกคือ ข้าวเหลืองอ่อน ข้าวเหลืองประทิว ข้าวหอมมะลิ เป็นการปลูก เพื่อใช้บริโภคในครอบครัว ผู้ศึกษา(วุฒิ บุญเลิศ)ได้นำพันธุ์ข้าวเจ้า ชื่อพันธุ์ มือผ้าโดย(ข้ามแม่น้ำ) เป็นพันธุ์ข้าวดั้งเดิมของคนกะเหรี่ยงและว้าจากกิ่งอ.แม่วงศ์ จ.เชียงใหม่ ข้าวมือผ้าโดย เป็นข้าวพันธุ์หนังเมล็ดใหญ่ป้อม เมื่อมานำปลูกที่สวนผึ้ง อาการร้อนกว่าที่ปลูกบนที่สูงใน อ.แม่วงศ์ ได้กลายเป็นข้าวพันธุ์เบาเพราะไว้แสง ต้องเก็บเกี่ยวก่อนข้าวพันธุ์เบาในสวนผึ้ง ปัญหาของการปลูกข้าวพันธุ์เบาคือ ข้าวเหลืองแก่เร็ว มีน้ำกระทิ มารุมกินข้าว ระยะเวลาในการทำงาน เพากล้า 1 เดือน ไตรมาส 15 วัน แล้วแต่เนื้อที่มากหรือน้อยหลังจากที่รื้อถอนได้ทำฝายทดน้ำกันลำนา้ำห้วยบ่อ ที่บ้านทุ่งไม่มีแดง ได้ส่งน้ำตามท่อน้ำที่ส่งไปในพื้นที่เพาะปลูก มีน้ำเพียงพอ กับการทำงาน บางปีที่ฝนทึ่งช่วงอาจทำให้ต้องทำ

⁹⁹ นาย ครึงคืน เอ็นทู บ้านทุ่งแฟก น.2 ต.สวนผึ้ง เวทีพุคุย บ้านทุ่งแฟก พ.ย.44

นาย ดี ลาเทศ ม.4 บ้านนาทุนแสน ต.สวนผึ้ง

¹⁰⁰ นาย วันจันทร์ เจ้าคุณ บ้านทุ่งแฟก น.2 ต.สวนผึ้ง พ.ย.44 เวทีพุคุย

นาล่าช้าก่าวปักติ การเพาะปลูกใช้รถไถเดินตาม คนที่มีรถไถรับจ้างโ INA ไร่ละ 700 บาท หรือ แลกกับข้าว เปลือก 8 ถัง ต่อไร่ การใช้ข้าวและ ไม่นิยมใส่ปุ๋ย แต่ฉีดยาฆ่าแมลง หนอนม้วน ใน ตักแทนกินใบข้าว ฉีดใน ระยะเวลาช่วงข้าวออกров ฉีดยาฆ่าหญ้าหลังดำเนิน 15 วัน การเก็บเกี่ยว ใช้แรงคนในการเก็บเกี่ยวประมาณเดือนต้น พฤศจิกายน เกี่ยวข้าวพันธุ์เนา ต้น ธันวาคม เกี่ยวข้าวพันธุ์หนัก การนวดข้าวจะนัดกันนวดข้าวโดยข้างรถนวดข้าวจากกำกao โพธาราม จังหวัด ราชบูรี

ค่าใช้จ่ายในการทำงานถ้าไม่ลงเบกี้จ้างคนเกี่ยวข้าวค่าจ้างวันละ 100 บาท ส่วนมากจะเอาแรงกัน หรือจ้างเป็นข้าวเปลือก 2 วัน 3 ถัง ค่านวดข้าว ถ้าจ้างรถนวดข้าวขาดคิดถังละ 2 – 3 บาท ผลผลิตต่อไร่

นาย ทีอุ บุญอ่อน มี 2 ไร่ ได้ข้าว 55 ถังต่อไร่
นาย พูโจี้ มั่นคงเสมอ มี 4 ไร่ ได้ข้าว 50 ถังต่อไร่
นาย บึก เอ็นทุ มี 13 ไร่ 38 ถังต่อไร่
นาย ชั่ง ไก มี 14 ไร่ 36 “
นาย ครึ่งคืน เอ็นทุ มี 7 ไร่ 15 “
นาย วุฒิ บุญเลิศ มี 4 ไร่ 55 ถังต่อไร่

พิธีกรรมและความเชื่อในการทำงาน

ภายในหลังฤดู
ดำเนิน ฝนจากทิศ
ตะวันออกเฉียงเหนือ
จะมาเยือน ฝนเริ่ม
ชุกระหว่าง เดือน
กันยายนถึงเดือน
ตุลาคม ธรรมชาติ
ของฝนในช่วงเวลานี้
เมื่อฝนตก จะมีฟ้า
แลบ ฟ้าร้องเสียงกึก
ก้อง ชาวบ้านเรียกว่า

ชาวนาจะเหรี่ยงสวนผึ้ง บ.ทุ่งแฟก นวดข้าว ปี 2545

“ฟ้าระเบิด” ชาวกาฬสินธุ์บุรีเชื่อว่าเมื่อเกิดเสียงฟ้าร้องและมีสายฟ้าแลบพร้อมกับสายฝนที่ไปอยู่รายลงมา เป็นช่วงเวลาที่เทวดาผู้ช่วยบนท้องฟ้า กับเทวดาผู้หญิงบนแผ่นดินได้เกี่ยวพาราสี และมีเพศความ สัมพันธ์ต่อกัน หลังจากนั้น ข้าวในนาที่กำลังเจริญเติบโตและเริ่มเป็นสาว ก็จะเริ่มตื้งท้องอ่อนๆ

แมลงปอ ที่คนจะเหริ่งโผล่ไว้เรียกว่า “ลัง” ที่¹⁰¹ ลงมาบินเวียนวนทั่วพื้นนาในยามเย็น เมื่อข้าวเริ่มตั้งท้องชາวนจะประกอบพิธีเลี้ยงเจ้าที่นา เช่นไห้ว ด้วยของหวาน ขนม ข้าวปากหม้อ หมาก พลู บุหรี่ ขูปเทียน ใจต้ม 1 ฟอง เพื่อต้นข้าวที่กำลังตั้งท้องและอยู่ในช่วงเวลาแพ็ท้องได้กินของ เช่น ไห้ว และถ้าเป็นไหหนที่ฝนแล้งทึ่งช่วง ชาวนาบ้านทุ่งแฟกก์จะมาขอนำหางส์ และพระพุทธรูปที่วัดบ้านบ่อโนแห่งเพื่อขอฝนจากเทวดา • พิธีกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความบัน惚บ ต่อธรรมชาติเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนวยพรในการทำนา

การทำไร้จากน้ำมันยาง

คนจะเหริ่งสวนผึ้งเรียก ใต้ ว่า ตะบ่อง เรียกตามภาษาของคนลาวยวน ได้ใช้เป็นเชือเพลิงในการก่อไฟ ใช้แทนคบเพลิงในยามค่ำคืน การทำไร้ในสมัยก่อนเป็นอาชีพของชาวบ้านป่า การทำไร้จากน้ำมันยาง เริ่มทำในหน้าร้อนเดือนเมษายน ผู้ทำได้จะเจาะเพาต้นยาง เมื่อได้น้ำมันยางมาแล้ว ก็จะนำเศษไม้ผุไม้จำพวก ไม้จิ้ว ไม้ยาง ต้องเป็นไม้ผุที่มีอายุ 2-5 ปีขึ้นไปนำเศษไม้ มาคลุกเคล้าให้เข้ากัน เพราะไม่มีง่ายต่อการจุดไฟจะลุกไหม้ได้ แล้วห่อด้วยใบตามัดเป็นเปลาๆ รวมกัน 1 มัดมี 20 ห่อ สมัยก่อนราคายา 1 มัดละ 50 สตางค์ทั้งคนลาวยและคนจะเหริ่งสวนผึ้งมีรายได้จากการทำไร้ในพื้นที่สวนผึ้งมีต้นยางจำนวนมาก นาย เอช.วาริคงตัน สมิธ ได้บันทึกถึงลักษณะภูมิประเทศของสวนผึ้งดังนี้

“....แม่ปะซื้อรระบัวที่สูงทั้ง 2 ข้างปักลุมด้วยต้นตะเคียน ต้นยาง อันเป็นต้นไม้ในตระกูลต้นยางที่ให้น้ำมันยาง ไม้ยางทุกต้นที่อยู่ในละแวกหมู่บ้านจะถูกกรีดลีกลงไปในลำต้นเพื่อเอายาง เราชอบคนหลายๆ ก่ออุ่นอยู่รอบๆ ต้นไม้ บ้างก็กำลังยกถังเครื่องซีน ที่มีน้ำมันเต็ม ส่วนคนอื่นๆ จะตักน้ำมันออกมากจากรากต้นไม้ ต้นไม้พอกนี้สูงมีสัดส่วนคงงาม เราผ่านต้นไม้หมายต้นที่ไม่มีกิ่งก้านสาขาสูงขึ้นไปเป็น 100 ฟุต ยืนแหงงตา เป็นผลมาจากการกระทำที่กล่าวมา¹⁰²

การทำ น้ำผึ้ง (น้ำผึ้ง)¹⁰³

การตีผึ้งเป็นอาชีพที่นำรายได้ให้แก่คนจะเหริ่งสวนผึ้ง ประโยชน์ของน้ำผึ้งเดือน 5 มีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพร ในอดีตน้ำผึ้งยังใช้ทดแทนน้ำตามะพร้าวซึ่งภายในชุมชนจะเหริ่งไม่สามารถผลิตได้ ชาวจะเหริ่งความเชื่อว่า น้ำผึ้งป่าเกิดจากเกสรดอกไม้นานาพันธุ์ไม่น้อยกว่า 500 ชนิด จึงเรียก น้ำผึ้งว่า เป็นตัว “ยา 500 เกสร” การตีผึ้งนั้นนอกจ้าได้น้ำผึ้งแล้ว วางผึ้งยังทำเป็น ปั๊มได้อีกด้วย ปั๊มบริสุทธิ์

¹⁰¹* ลังที่ คือ แมลงปอ ในภาษาจะเหริ่งโผล่สวนผึ้ง อธิบายความหมายได้ดังนี้ ลัง แปลว่า สายฟ้า, ที่ แปลว่า อวัยวะที่แสดงความเป็นเพศชาย ลักษณะของแมลงปอจะมีทางยาวที่เบริญได้ดังอวัยวะที่แสดงความเป็นเพศชาย และช่วงเวลาที่ข้าวเริ่มตั้งท้องและชูเกสร เป็นช่วงเวลาที่แมลงปอผสมพันธุ์

¹⁰² บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.146 มิสเตอร์ เอช.วาริคงตันสมิธ

¹⁰³ ชนพล บุญเลิศ มิถุนายน 44 บ้านห้วยน้ำหนัก

ใช้ปืนเป็นเทียน ไฟปืนใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา นำไปถวายพระ เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ที่จำเป็นสำหรับชาว hakkhaeng อาชีพตีผึ้งจึงมีความสัมพันธ์และสอดรับกับ ประเพณีความเชื่อ ในท้องถิ่น

ลักษณะต้นผึ้ง กะเหรี่ยงเรียกต้นไม้ที่ผึ้งชอบมาทำรังว่า เสียมย়ะสะเลี่ยง ต้น มัยยะเลี่ยง ผิวเรียบมัน ลำต้นตรงสูงใหญ่ เป็นไม้มีเนื้ออ่อนที่สามารถตัดออกท่อนไม้ที่เรียกว่าพะอง เพื่อใช้ปันต้นผึ้งได้ง่าย ต้นผึ้งต้นหนึ่งอาจจะมีรวงผึ้งมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพป่าที่ต้นผึ้งนั้นอยู่ ต้นผึ้งที่มีผึ้งทำรังน้อยที่สุดประมาณ 5-6 รัง บางต้นมีจำนวนกว่ารัง 60-80 รัง ผึ้งที่มาทำรังคือผึ้งหลวง ขนาดของรวงผึ้งหลวง มีขนาดกว้างนานาไปกันก็ไม่ถึง 1 เมตร ก็มี

ช่วงระยะเวลาของการตีผึ้ง เริ่มตีผึ้งในหน้าแล้งเดือน 5 ก่อนถึงเทศกาลสงกรานต์ นำผึ้งจะมีความหวาน ฝนไม่ตกน้ำผึ้งไม่ลูกผสมจากน้ำฝน การขึ้นต้นผึ้งก็ง่ายไม่ลื้น การเดินทางเข้าป่ากีดตะวก การตีผึ้งจะใช้เวลาตีเวลากลางคืนก่อนตีผึ้งคนตีผึ้งทุกคนต้องอาบน้ำชำระร่างกาย เสือผ้าที่สวมใส่ต้องไม่ให้มีกลิ่นตัว ถ้ามีกลิ่นจะทำให้ผึ้งบินมาตามผึ้งจะรบกวนและต่อยคนตีผึ้ง ต้องทำพิธีบอกกล่าวเจ้าป่าเจ้าปีกการขออนุญาต คนตีผึ้งไม่จำเป็นต้องมีวิชาอาคม ต้องเป็นคนที่ร่วงกายแข็งแรงมีใจกล้า ไม่กลัวความสูง ต้องปันต้นผึ้งที่ยืนต้นสูงชลุกดูจนต้องแหงงกอตั้งบ่า จะต้องมีคนตือย่างน้อย 5-7 คน คือคนที่ปันขึ้นไปบนต้นผึ้ง 2 - 3 คน ที่เหลือจะคอยรับ-ส่งสิ่งของให้กับคนที่อยู่บนต้นไม้ ผู้ตีผึ้งจะใช้คุณฟืนที่มีควันไฟໄล่ผึ้ง ควันไฟจากคุณฟืนรบกวนผุงผึ้งจนผึ้งต้องบินหนี ผึ้งบางรวงอยู่บริเวณกิ่งไม้เล็กคนตีผึ้งไปไม่ถึง ผึ้งเหล่านี้ก็แพร่ขยายพันธุ์ต่อไปได้ เมื่อได้ร่วงผึ้งคนตีผึ้งจะหย่อนลงมาเบื้องล่าง ทำการบีบ คัน จันน้ำผึ้งหมัดจากรวง เศรษฐผึ้งที่เหลืออยู่จะเอ้าไปต้มจนเป็นไส แล้วนำไฟปืนที่ขันเหลวไปกรอกใส่กระบอกไม่ไฟ ร้อนขึ้นผึ้งแข็งตัวแล้วจึงผ่ากระบอกไม้ออก นำไฟปืนไปขายหรือใช้ภายในครอบครัวหรือทำเทียนขึ้นผึ้งบริสุทธิ์ไปถวายวัด เพื่อที่จะได้บุญ

การสังเกตสีของน้ำผึ้ง น้ำผึ้งที่มีสีแดงเป็นน้ำผึ้งที่ได้มาจากการผึ้งที่ทำรังบนต้นยาง น้ำผึ้งที่มีสีเหลืองเป็นผึ้งที่มาจากต้นผึ้ง เสียมย়ะสะเลี่ยง ราคาน้ำผึ้งป่าในปัจจุบันต่ำราคาน้ำปลาหรือสุราแม่โขงขาดละ 130-150 บาท จีผึ้งที่เป็นแท่งตราตรา กิโลกรัมละ 150 บาท ผู้รับซื้อคือพ่อค้าในท้องถิ่นนั่นเอง ซื้อไปขายต่อให้กับพ่อค้าในเมืองอีกทอดหนึ่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการตีผึ้งคือไม้พะอง เป็นไม้ไผ่เนื้อแข็งที่เหลาให้แหลมใช้ตอกลำต้นผึ้งใช้ดัดต้นเพื่อการปันขึ้นต้นผึ้ง ค่อนไม้ ใช้สำหรับตอกพะอง คบไฟ เป็นไม้แห้งผูกมัดกับเสาวัลย์สดเพื่อให้เกิดควันไฟที่จะไล่ตัวผึ้งออกจากรัง เชือก ป่าน ทำจากปอ เนื้อจากไม้ลื้นเมื่อถูกน้ำผึ้งหากใส่ เชือกนี้ใช้สำหรับผูกโยงภาชนะที่ใส่น้ำผึ้งในการรับส่งของจากคนที่อยู่ข้างบนกับคนที่อยู่โคนต้นไม้ ถังน้ำ แกลลอนหรือปืน สำหรับใส่น้ำผึ้ง